

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

ЛІТЕРАТУРА ТА КУЛЬТУРА ПОЛІССЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 100

Серія "Історичні науки"

№ 14

Серія "Філологічні науки"

№ 15

Ніжин
2020

УДК 80:008
ББК 81+83
Л64

Збірник друкується за рішенням Вченої ради
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 4 від 26.11.2020 р.

Рішенням Всеукраїнської атестаційної колегії та наказом МОН України від 21 грудня 2015 р. № 1328 збірник перереєстрований і включений до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата філологічних наук

ISSN 2520-6966

ISSN Online 2618-0022

Збірник засновано у 1990 р. проф. Г. В. Самойленком

Збірник з 2013 року виходить двома серіями:
"Історичні науки", "Філологічні науки"

Редакційна колегія:

відп. редактор і упорядник – д. філол. н., проф. Г. В. Самойленко;

члени редакційної колегії серії "Філологічні науки":

д., проф., акад. АН ВШ України, член-кор. ВУАН у Нью-Йорку Доріана Блохин (Німеччина); д. філол. н., проф. Н. І. Бойко; д. філол. н. А. І. Бондаренко; д. філол. н., проф. В. І. Коваль (Білорусь); д. філол. н., проф. Й. Пастерська (Польща); д. філол. н., проф. О. Г. Ковальчук; д. філол. н., проф. П. В. Михед; д. філол. н., проф. А. К. Мойсієнко; д. філол. н., проф. С. І. Потапенко; д. філол. н., проф. В. П. Хархун

Л64 **Література** та культура Полісся. Вип. 100. Серія "Історичні науки". № 14. Серія "Філологічні науки". № 15 / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 307 с.

УДК 80:008
ББК 81+83

© Г. В. Самойленко, упорядкування, 2020
© НДУ ім. М. Гоголя, 2020

Nizhyn Mykola Gogol State University

LITERATURE AND CULTURE OF POLISSYA

COLLECTION OF RESEARCH PAPERS

Volume 100

Series "History Research"

№ 14

Series "Philology Research"

№ 15

Nizhyn
2020

UDC 80:008
LBC 81+83
L64

Collection of research papers is approved by
Scientific Board Nizhyn Mykola Gogol State University
(NDU named after M. Gogol)
Record № 4 of 26 November, 2020

According to Resolution of Ukrainian Higher Attestation Board and order of Ministry of Education of Ukraine of 21 December 2015 N 1328 this collection of research papers is re-registered and listed among the scientific periodicals appropriate for publishing the results of theses by applicants for Degrees of Candidate and Doctor of Sciences in Philology

ISSN 2520-6966

ISSN Online 2618-0022

This periodical was founded in 1990 by Prof. H. V. Samoylenko.

Since 2013 the periodical has been published in two series:
"History Research", "Philology Research"

Editorial Board:

Editor-in-Chief – Doctor of Sciences (Philology), Prof. H. V. Samoylenko;

members of the editorial board of the "Philology Research" series:

Prof., Academician of the Ukrainian Academy of Higher School, Corresponding Member of All-Ukrainian Academy of Sciences in New York Doriana Blokhin (Germany); Doctor of Sciences (Philology), Prof. N. I. Boyko; Doctor of Sciences (Philology), A. I. Bondarenko; Doctor of Sciences (Philology), Prof. V. I. Koval (Belarus); Doctor of Sciences (Philology), Prof. J. Pasters'ka (Poland); Doctor of Sciences (Philology), Prof. O. H. Koval'chuk; Doctor of Sciences (Philology), Prof. P. V. Mikhed; Doctor of Sciences (Philology), Prof. A. Ya. Moysiyenko; Doctor of Sciences (Philology), Prof. S. I. Potapenko; Doctor of Sciences (Philology), Prof. V. P. Kharkhun

Literature and Culture of Polissya. Vol. 100. Series "Histoty L64 Research". № 14. Series "Philology Research". № 15 / editor-in-chief H. V. Samoylenko. Nizhyn: NDU named after M. Gogol, 2020. 307 p.

UDC 80:008
LBC 81+83

© NDU named after M. Gogol, 2020
© H. V. Samoylenko, arrangement, 2020

**Цей випуск збірника
"Література та культура Полісся"
присвячується
світлій пам'яті
НАДІЇ ФЛОРІВНИ
САМОЙЛЕНКО,
багаторічній помічниці
і натхненниці його видань.**

З глибокою повагою редакційна колегія

ФІЛОЛОГІЯ

УДК 82+930.85](477.51) "19/20"(08)
DOI 10.31654/2520-6966-2020-14i15f-100-6-30

Г. В. Самойленко

доктор філологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри слов'янської філології, компаративістики і перекладу Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

"Література та культура Полісся": сторінки його історії (1990–2020)

Стаття присвячена 100-му випуску наукового збірника "Література та культура Полісся". Засновником і відповідальним редактором його є професор Г. В. Самойленко. У статті розкрито передумови появи та історія його функціонування з 1990 р. як регіонального видання кафедри історії культури, літератури і народознавства на новоствореному автором статті історико-філологічному факультеті Ніжинського державного педагогічного інституту (нині університету) імені Миколи Гоголя. Протягом тридцятирічного існування збірник переріс статус регіонального видання у нині визнане загальнонаукове видання, що виходить двома серіями – "Філологічні науки", "Історичні науки", в якому розміщено профільні статті, а також дослідження з історії культури, архівні матеріали та рецензії. У статті розкрита робота відповідального редактора з авторським колективом не лише багатьох вишів та установ України, а і зарубіжжя, наповненням збірника цікавим матеріалом відповідних наукових спрямувань, введенням наукового збірника у міжнародну бібліографічну електронну систему України, Росії, Білорусі, Грузії, США, Польщі, Німеччини та інших держав і контактну міжнародну мережу, зокрема Index Copernicus тощо.

Ключові слова: науковий збірник, "Література та культура Полісся", засновник Г. В. Самойленко, бібліотечна електронна система, Index Copernicus, Ніжин, університет.

Минають роки, ідуть із життя активні учасники суспільно-культурних процесів, які відбувалися в кінці 80–90-х рр. ХХ ст. та на початку ХХІ ст., тому ця стаття присвячена історії появи та функціонування наукового збірника Ніжинської вищої школи "Література та

культура Полісся", який відомий не лише в Україні, а і в інших країнах (Росії, Білорусі, Грузії, США, Польщі, Німеччині та ін.). Інтернет-ресурс дає можливість нині спілкуватися з багатьма вченими різних країн, вводять видання в міжбібліотечну систему.

Кінець 80-х рр. XX ст. в історичному вимірі був завершальним періодом так званої горбачовської перебудови у Радянському Союзі. Проводилися різні експерименти, вводилися новації не лише у суспільно-політичне життя, а і в освіту. Міністр освіти Ягодін, який був прихильником демократизації, ввів у практику вищої школи систему виборів деканів факультетів на зборах колективу. Так, у 1988 р. мене, завідувача кафедри російської і зарубіжної літератури, обрали деканом філологічного факультету.

У порівнянні з 70-ми рр., коли перший раз наказом ректора мене призначили на цю посаду, нове обрання накладало на декана підвищені зобов'язання. Науковий ступінь доктора філологічних наук та звання професора, набутий досвід роботи в галузі вищої школи, знання її історії та традицій, зокрема Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька, намагання щось важливе внести в роботу факультету сприяли тому, що за підтримки ректора тоді педагогічного інституту Ф. С. Арвата була проведена деяка реорганізація спеціальностей. Цю ідею підтримала більшість членів ради факультету, хоча було чимало і противників. Вона полягала в тому, що до основних спеціальностей були приєднані ще додаткові. Так, до української мови і літератури, російської мови і літератури приєднувалася історія, а ще до російської мови і літератури – художня культура, а до української мови і літератури – практична психологія.

Суспільно-політична ситуація потребувала підготовки вчителя саме з подвійною спеціальністю. Нині, згадуючи цей досить складний період, задоволений, що моя пропозиція була з розумінням позитивно сприйнята не лише на факультеті, а і в міністерстві.

Почалася розробка навчальних планів, бо подібних зразків ще не було в Україні. З цією метою відбулися мої поїздки до інших вишів, зокрема Київського університету імені Т. Шевченка, Київського педагогічного інституту імені М. Горького. Міністерство освіти затвердило мною розроблені плани, і розпочався набір. З того часу минуло понад 30 років, і нині бачу, що поєднання філології, історії і культури – це було природним поєднанням споріднених спеціальностей. Дух філології, історії й культури запанував на факультеті. Можу стверджувати, що подібних планів, розроблених на той час, більш не було і, мабуть, ніколи не буде.

Для читання лекцій запрошувалися викладачі Київського університету, Інституту фольклору, етнографії та мистецтвознавства, Чернігівського педагогічного інституту, а також викладачі-історики нашого вишу колишніх кафедр історії КПРС та наукового комунізму, які перекваліфікувалися на читання історії України. Для забезпечення навчального процесу в 1990 р. були відкриті кафедри історії культури та народознавства й аспірантура при ній "Теорія та історія культури" (зав. кафедри проф. Г. В. Самойленко), а в 1991 р. – кафедра історії (зав. кафедри доц. Є. М. Страшко). Підтримувалися тісні взаємини з кафедрою психології (зав. кафедри доц. П. В. Папуча).

У 1992 р. філологічний факультет перейменовано на історико-філологічний. Повернулася його історична назва. Згодом відкрито нові спеціальності "історія та народознавство" (1993), "історія та основи правознавства" (1997). Збагачувалися навчальна база, кафедри, наукові досягнення, зв'язки з іншими вишами. Пізніше відкрито ще дві нові кафедри: "Стилістики культури російської мови" (зав. кафедри доц. А. С. Біла) та "Методики викладання мови і літератури" (зав. кафедри доц. С. П. Лукач). Оформлений кабінет технічних засобів навчання, музей історії факультету, іменні аудиторії. Функціонували при кафедрі історії культури 3 аматорські театри. На факультеті успішно діяла літературна студія, музичний ансамбль. Збагачувався навчально-виховний процес різними заходами, походами, екскурсіями тощо.

Історія історико-філологічного факультету, який діяв 10 років (у 1999 р. у зв'язку зі зміною статусу вишу на Ніжинський державний педагогічний університет ім. М. В. Гоголя факультет був поділений на філологічний і історичний), заслуговує на окрему наукову розвідку. Вищезазначені факти дають можливість з'ясувати передумови заснування наукового збірника "Література та культура Полісся", який почав виходити з 1990 р. (нині вийшло 100 випусків).

Спочатку збірник мав філологічне спрямування, а тому до редакційної колеги увійшли декан факультету і зав. кафедри проф. Г. В. Самойленко (засновник, відповідальний редактор і упорядник), завідувач кафедри російської мови проф. Н. М. Арват, української мови доц. (нині професор) Н. І. Бойко, української літератури проф. О. Г. Ковальчук, світової літератури доц., згодом проф. П. В. Михед, ректор інституту доц. Ф. С. Арват (згодом академік).

Випуск збірника припав на досить складний час, коли в інституті не було своєї друкарні. Перші 5 випусків вийшли у міській друкарні. Збирали окремо кожне слово, використовуючи старі каси букв. Процес набору тривав довго. Друкарня не була пристосована для

видання товстих збірників. З'являлися проблеми з папером, обкладинками. Коштами Інститут не допомагав. Треба було шукати меценатів, спонсорів, домовлятися з різними організаціями, використовувати власні зв'язки. Саме цим викликано, що випуски 6–9 були віддруковані на різнографі в Інституті математики НАН України (1995–1997 рр.).

У 1998 р. при Ніжинському педагогічному університеті було відкрито ТОВ "Наука-Сервіс", і 10 та 11 випуски з'явилися саме тут. Комп'ютерний набір тексту покращив як друк, так і дизайн збірника. Але це було видавництво, яке не підпорядковувалося навчальному закладові.

З відкриттям 9 вересня 1998 р. педагогічного університету і зміною у 1995 р. ректора, замість акад. Ф. С. Арвата, який пішов з посади через хворобу, а він допомагав мені чим тільки міг у виданні збірника, був обраний випускник нашого вишу проф. В. П. Яковець. Відбулася серйозна розмова з новим ректором щодо подальшої долі збірника. Змінився час. Держава не враховувала допомоги меценатів і добродійників при нарахуванні податків, а тому шукати кошти було важко. Під час цієї розмови я наполягав: "Збірник – це не моя власність, він є науковим виданням університету, а тому і фінансування повинно здійснюватися університетом". Ректор погодився з цією позицією. Тому випуск 12 "Творча спадщина М. Гоголя (до 190-ліття від дня народження письменника)" у 1999 р. вийшов у організованому університетом редакційно-видавничому відділі. Це значно полегшило мою роботу, бо зняло фінансовий тягар. Комп'ютерним набором, версткою і макетуванням почала займатися Л. І. Лисенко, яка дуже відповідально ставилася до роботи. Але, як і раніше, редагуванням і вичиткою верстки доводилось займатися особисто мені. Редакційна колегія виконувала більше функції почесних членів. Вся робота, пов'язана з організацією матеріалу, підготовкою його до друку, систематизацією та друкуванням лежала на відповідальному редакторіві.

Де кілька слів про редакційну колегію. Якщо на перших порах до неї, як зазначалося вище, входили декан, завідувачі кафедр та ректор інституту як філолог, академік, то в 1995 р. вона поповнилася двома професорами, докторами філологічних наук, які перейшли на кафедру російської і зарубіжної літератури з Київського університету на постійну роботу, – З. В. Кирилюк та Т. П. Маєвська.

У зв'язку з тим, що у збірнику розміщувалися не лише статті з філології, а й історії та культури, то в 1998 р. редколегія поповнилася також представниками академічних інститутів – докторами

історичних наук, професорами В. М. Даниленком та Ю. І. Шаповалом з Інституту історії України НАН України та доктором мистецтвознавства, професором В. В. Рубан і кандидатом мистецтвознавства, доцентом Г. І. Веселовською з Інституту фольклору, етнографії та мистецтвознавства ім. М. Рильського НАН України, а також різних вишів, зокрема Чернігівського педагогічного інституту ім. Т. Шевченка – докторами історичних наук, професорами М. К. Бойко та В. О. Дятловим, Київського університету ім. Т. Шевченка – доктором історичних наук, професором А. О. Буравченковим, доктором філологічних наук, професором А. К. Мойсієнком, Київського педагогічного університету ім. М. Драгоманова – доктором філологічних наук, академіком АПН, професором А. П. Грищенком, з Київської консерваторії ім. П. Чайковського – доктором мистецтвознавства, професором С. К. Тишком та кандидатом мистецтвознавства, доцентом нашого університету Ю. І. Чеканом. Всі нові члени редакційної комісії були тісно пов'язані з роботою факультету: читали деякі курси з історії та мистецтва, керували роботами аспірантів, докторантів, здійснювали різного роду консультації тощо.

У такому складі редакційна рада працювала декілька років. Публікації статей зараховувалися аспірантам і докторантам при захисті дисертацій з філології, історії та мистецтвознавства.

У зв'язку з тим, що вийшла постанова ВАК України про реєстрацію наукових видань, у редакційних колегіях повинно було бути не менше 5 докторів наук, з них три – які працюють на постійній основі в установі, то редакційна комісія була поділена і були виділені три редколегії з філології, історії і мистецтвознавства (вип. 22, 2003 р.). Постановою ВАК України збірник включено до переліку наукових видань, публікації яких зараховувалися до результатів дисертаційних робіт з філології (Бюлетень ВАК. 1999. № 4. С. 50) та історії (Бюлетень ВАК України. 2000. № 2. С. 73). Подібна переєстрація відбулася, і в 2010 р. ВАК з невідомих причин затвердив не філологію, як це було раніше, а лише літературознавство та історію (Бюлетень ВАК України. 2010. № 7. С. 8).

За десять попередніх років редакційна колегія поповнювалася окремими вченими нашого університету, які захистили докторські дисертації, зокрема з філології – О. Г. Астаф'єв, С. І. Потапенко, В. П. Хархун. Пішли із життя акад. Ф. С. Арват, проф. Т. П. Маєвська. В рубрику з історії були включені доктор політичних наук, професор О. Д. Бойко з кафедри історії України, майбутній ректор та доктори історичних наук, професори В. М. Гладилін і Л. В. Таран,

які прийшли з київських вишів і працювали в університеті на кафедрі всесвітньої історії.

Хоча до редакційної колегії з теорії та історії культури, мистецтвознавства входили 7 докторів і 3 кандидати мистецтвознавства, але ВАК України не затвердив її, бо не було достатньої кількості своїх докторів наук, хоча все це були авторитетні вчені, які входили до редакційної колегії, їх праці були відомі далеко за межами України. І все ж і після цього у збірнику публікувалося багато робіт з цього наукового напрямку у розділах "Філологія" та "Історія".

З 2002 р. (вип. 21) матеріал у збірнику розміщувався за рубриками: "Філологія та історія"; "Теорія та історія культури, мистецтвознавство"; "Архівні матеріали та знахідки". Згодом введена рубрика "Рецензії". Подавалися також відомості про авторів. Зміст друкувався українською та англійською мовами. Анотації – українською, російською та англійською мовами.

Перегорнемо 100 випусків збірника "Література та культура Полісся". Перший випуск присвячено 170-літтю від дня народження у Ніжині Гімназії вищих наук кн. Безбородька, від якої пішов відлік всієї історії Ніжинської вищої школи до нашого часу. Весь матеріал був представлено за рубриками: "Ніжинська гімназія вищих наук (1820–1832). Сторінки історії", "Ніжинський історико-філологічний інститут. Проблеми розвитку літературознавства, історії та мистецтвознавства", "Вихованці Ніжинської вищої школи дореволюційного часу і їх творча спадщина", "Ніжинська вища школа після революції", "Письменники – випускники Ніжинської вищої школи та їх творчість". До кожного розділу укладачем подавалася історична довідка, яка відповідала його основному змістові. Це давало можливість підготувати читача до сприйняття матеріалу у відповідному розділі. 122 автори статей різного розміру, значна частина тезисного характеру, із різних вишів України, Білорусі, Росії, Молдови опублікували свої розвідки. Це були відомі вчені як старшого покоління, так і молодшого, які нині вже стали теж знаними дослідниками творчості письменників, зокрема спадщини М. Гоголя, а також історії науки, окремих її представників тощо.

На обкладинці збірника було поставлено "Випуск 1". Мене попереджали, що цього не треба робити, бо вказівка на випуск зобов'язує його продовження. У деяких моїх колег не було впевненості, що це буде постійне видання, бо до цього часу виходили окремі збірники, присвячені творчій спадщині М. Гоголя "Гоголь и современность" (1983), "Наследие Гоголя и современность" (1988), "Творчество Гоголя и современность" (1989). Проте мені хотілося заснувати

збірник, який би продовжував традиції дореволюційних: "Известия Историко-филологического института князя Безбородко в Нежине", "Сборник Историко-филологического общества при Институте кн. Безбородко в Нежине", "Вестник славянства", бо у 70–90-х рр. XX ст. не виходили в інституті навіть "Наукові записки".

Значення цього першого збірника полягало в тому, що він представляв Ніжин одним із осередків науки в тодішньому Радянському Союзі. Те, що серед авторів були вчені із Москви, Ленінграда, Києва, Кишиніва, Могильова, Гродно, Єльця, Орла, Липецька, Бреста, Мозиря, Вітебська, а також Харкова, Запоріжжя, Одеси, Ворошиловграда, Кам'янця-Подільського, Рівного, Полтави, це свідчило про потребу в наявності такого видання. Це була творча заявка, в основному, на утвердження таких напрямків, як "Творча спадщина М. Гоголя" та "Регіональне вивчення культури Полісся".

Другий випуск, який вийшов у 1991 р., мав підзаголовок "Літературні регіони Полісся та видатні його представники". І з цього часу всі подальші випуски аж до 72 включно мали свою тематичну назву.

Другий випуск видання був наповнений кращими матеріалами, які представляли доповіді на науковій конференції. Саме в цьому збірнику була розміщена стаття його редактора під назвою "Полісся та проблеми регіонального вивчення літератури", яка визначала основні спрямування подальшого дослідження проблеми. Цьому відповідали й інші матеріали випуска, зокрема професора із Бреста А. А. Моїсейчика "Регіональні особливості Брестсько-Пінського Полісся в літературі", доцента І. В. Смаля із Ніжина "Культурно-інформаційний потенціал рекреаційної частини Чернігівської області", а також статті про окремих діячів культури Полісся: Антонія Погорельського, П. Куліша, М. Коцюбинського, Б. Грінченка, О. Довженка, П. Тичини, Г. Марчука, О. Юценка, Д. Іванова тощо. Тема "Культура Полісся" і надалі залишилася визначальною для наукового збірника й осмислювалася у різних її аспектах.

Так, випуск 4 (1994) був повністю присвячений 1000-літтю від часу заснування Ніжина, тому всі статті були про культуру міста. В статті редактора "Проблеми вивчення культури Ніжина" були визначені основні напрямки її розвитку, а також названі імена тих, хто якоюсь мірою торкався її вивчення, зокрема вчені Ніжинської вищої школи, серед них М. Бережков, М. Сперанський, А. Хойнацький, О. Пулинець, А. Єршов, І. Турцевич, І. Спаський, а також краєзнавці Г. Васильківський, Г. Неділько, Ю. Москаленко, І. Костенко, В. Шоходько, В. Симоненко, журналіст Ю. Каганов та інші, хоча, як зазначено в статті, осмислити в цілому історію культури Ніжина з давніх

часів до початку 90-х рр. XX ст. ніхто з дослідників не наважився. Ця проблема буде значною мірою висвітлена, коли у 1995–1998 рр. з'явиться п'ятитомне видання автора цих рядків "Нариси культури Ніжина" (ч. 1 Література (1995); ч. 2 Театральне та музичне життя XVII–XX ст. (1995); ч. 3. Розвиток освіти та науки в Ніжині в XVII–XX ст. (1996); ч. 4. Забудова Ніжина та архітектурні пам'ятки XVII–XX ст. (1998); ч. 5. Образотворче мистецтво та скульптура в Ніжині в XVII–XX ст. (1998) – 3, 4 та 5 частини написані у співавторстві з Олександром та Сергієм Самойленками). Але це буде трохи пізніше.

У випуску 4 збірника, який уже виходив у незалежній Україні (1994), були надруковані статті не лише про вчених Ніжинської вищої школи Х. Екеблада і Н. Бунге, а й про репресованих професорів Є. Рихлика, доцента І. Павловського та П. Одарченка, який емігрував до Європи. Цю статтю написав відомий вчений українського зарубіжжя Ігор Качуровський. Крім цього, у збірнику опубліковано статті про Сергія Корольова, дитинство якого минуло у Ніжині, церковних діячів Стефана Яворського, який виділив кошти для будівництва Благовіщенського монастиря у Ніжині (О. Астаф'єва) та Лазаря Барановича, епістолярну спадщину якого дослідив В. Дьяков. Остання стаття – це дипломна робота мого студента з відділення "російська мова і література та історія". Про нього слід окремо сказати декілька слів. Виявилося, що Віталій Дьяков захопився релігійним православним вченням і вирішив вступити в семінарію. Хоча це був післярадянський період, але навчатися у той час паралельно у двох вишах не дозволялося. Тому мені як деканові факультету він зізнався і попросив мене взяти на деякий час у відділі кадрів атестат зрілості, щоб можна було вступити до семінарії, а потім повернути цей документ, замінивши його там на копію. Таким чином Віталій останні два роки навчався паралельно у двох вишах. Знаючи уже нові нахили студента, я порекомендував йому взяти тему дипломної роботи про відомого церковного і культурного діяча Чернігівщини архієпископа Лазаря Барановича "Епістолярна спадщина Лазаря Барановича як джерело вивчення його церковно-політичної діяльності". Цю роботу він захистив на "відмінно", а потім використав цей матеріал і для магістерської роботи у духовній академії. Нині Віталій Дьяков працює священником у Василівській церкві у Ніжині.

Культура Ніжина збагачена багатьма славними іменами. Серед них особливе місце належить видатній українській актрисі, першій, що носила високе звання "народна артистка Республіки" з 1922 р., Марії Заньковецькій. Саме їй і був присвячений 5-й випуск збірника

під назвою "Марія Заньковецька як театральний та громадський діяч України" (1994). У цьому році було відзначено 140-річчя від дня народження актриси.

М. Занковецька відіграла велику роль у театральному та музичному житті Ніжина, а тому у досить об'ємній статті засновником збірника було розкрито театральне життя в місті, починаючи з ярмаркових балаганних вистав та виступів мандруючих труп, а потім першого цивільного студентського театру в Гімназії вищих наук кн. Безбородька, де провідну роль як режисер, постановник і актор відігравав Микола Гоголь та його товариші по гімназії Н. Кукольник, О. Данилевський, А. Бородин, М. Прокопович та ін. Звичайно, більша частина статті була присвячена діяльності М. Заньковецької, яка вперше вийшла на ніжинську сцену в театрі А. Роковича у виставі "Наталка Полтавка" у 1876 р. Постійне проживання у місті з 1901 до 1928 р. сприяло тому, що Марія Костянтинівна під час свого відпочинку після гастролей активно працювала з ніжинцями і залучала їх до постановки різних вистав, граючи разом з ними і розвиваючи у них талант. Ціла плеяда акторів-ніжинців, вихованих М. Заньковецькою, увійшла до історії українського театру. М. Заньковецька не лише велика актриса, а й віддана своїй країні громадянка, яка до кінця свого життя залишилася зі своїм народом і своєю батьківщиною, хоча їй як актрисі обіцяли всякі вигоди, якщо вона переїде в С.-Петербург в Олександрійський театр. Тож не випадково, що в Ніжині у дні святкування його 1000-ліття у 1993 р. відкрили їй пам'ятник (робота київського скульпт. О. Скобликова).

В інституті кафедра історії культури провела конференцію, присвячену творчості актриси. Тому у збірник увійшли доповіді працівників Київського музею Марії Заньковецької та Музею театру й кіно Г. Галабутської, Н. Бабанської, Л. Білецької, Г. Лемещенко, К. Шевякової, Л. Томашпольської, Н. Владимирової, В. Піскун, В. Галати, у яких автори розкрили зв'язки актриси з М. Садовським, І. Карпенком-Карим, вченим О. Богомольцем та його сім'єю, М. Скліфосовським, М. Грушевським, Д. Заболотним, С. Єфремовим, А. Кримським та ін.

Особливе місце займає у збірнику стаття сина Панаса Саксанського Б. Тобілевича, який розповів про відносини М. Заньковецької з батьком. В статтях зачіпались і проблеми, які не могли раніше висвітлюватися. Це про роль М. Заньковецької у захисті репресованих, про оцінку С. Петлюрою та газетою "Рада" творчості актриси тощо. Цей збірник зробив значний внесок у вивчення спадщини видатного діяча культури. Це була ще одна цікава сторінка взаємин ніжинського видання з науковими працівниками спеціалізо-

ваних закладів. І цей досвід буде використовуватися і в подальшому.

Щоб не повертатися до цієї теми, відмітимо, що М. Заньковецькій був присвячений і випуск 25 збірника, який виданий до 150-ліття її народження. Але він відрізнявся від попереднього, бо кожного разу хотілося внести щось нове у висвітлення творчості діяча культури. І тут значне навантаження падає на упорядника. В ньому важливе місце зайняли архівні документи та матеріали, які нині важкодоступні. Стаття упорядника "Марія Заньковецька і її роль у розвитку театральної культури на Чернігівщині" доповнювалася спогадами Д. Нитченка про зв'язок корифея української сцени з її вихованкою з Ніжина М. Малиш-Федорець, яка завершила своє життя в еміграції, неопублікованими раніше спогадами Г. Герасименко-Булигіної, яка теж пройшла театральну школу М. Заньковецької в Ніжині, спогади активного художнього діяча Ніжина, музиканта і диригента Ф. Проценка, який тісно спілкувався з актрисою у 20-х рр. ХХ ст. Крім цього, із фондів Ніжинського архіву були оприлюднені матеріали про організацію куточка М. Заньковецької в Окружному музеї, в якій активну роль відіграла актриса. Цікавими для нинішнього читача виявилися і рецензії відомого українського драматурга Івана Кочерги на виступи М. Заньковецької у Чернігові, які друкувалися у газеті "Черниговское слово" 1897 р.

Крім регіонального аспекту, у 25 випуску збірника були опубліковані статті, які торкалися мовної палітри акторської майстерності актриси (А. Гладішева) та особливостей її акторської творчості (В. Корнійчук), щедрості душі Марії Заньковецької (С. Половникова) та зв'язків актриси з народною піснею (Л. Дорохіна). До речі, Володимир Корнійчук, відомий в Україні журналіст і театральний критик, головний редактор "Української музичної газети", надрукував, завдяки ніжинцям, у 2004 р. театрознавче дослідження-есе "Ave, Maria!, або Психологічні особливості акторської творчості Марії" Заньковецької, в основу якого була покладена стаття збірника "Література та культура Полісся". Пізніше він використав матеріали цього видання у своїй книзі без вказівки на джерело, що виглядає не дуже солідно.

Випуск тематико-іменних збірників "Література та культура Полісся" продовжувався і далі. Серед публікацій особливе місце займають спеціальні випуски, які були присвячені творчості випускника Гімназії вищих наук кн. Безбородька у Ніжині Миколи Гоголя. І це не випадково, бо починаючи з 1979 р. з нашої ініціативи як завідувача кафедр російської і зарубіжної літератури у Ніжині розпо-

чалось систематичне вивчення життя і творчості письменника, яке продовжується до цього часу. І це в Україні був єдиний виш, де ця робота проводилася постійно і виражалася як в організації міжнародних конференцій на цю тему, так і виданні спеціальних збірників, монографій, бібліографічних покажчиків та інших праць. Серед них особливе місце посідають і випуски наукового збірника "Література та культура Полісся". Окремі статті про М. Гоголя і його творчість публікуються майже у кожному випуску, а окремі спеціальні випуски розпочинають свій відлік з 3-го, що вийшов під назвою "М. В. Гоголь – випускник Ніжинської гімназії вищих наук та його творчість" (1992), у якому була звернена увага на ранню творчість письменника ніжинського періоду, на роль викладачів у формуванні його естетичних поглядів (проф. Г. В. Самойленко). Крім цього, доценти Н. Жаркевич із Ніжина і В. Денисов із С.-Петербурга проаналізували відносини М. Гоголя з викладачем латинської мови, письменником І. Кулжинським.

У цьому збірнику знаходимо публікацію ще одного автора із С.-Петербурга – проф. С. О. Гончарова, який торкнувся деяких проблем інтерпретації гоголівського тексту. І Володимир Дмитрович Денисов, і Сергій Олександрович Гончаров – це відомі вчені-гоголезнавці, які ще неодноразово побувають у Ніжині і опублікують свої статті у збірнику.

Розглядаючи ранню творчість письменника, проф. І. Карташова із Твері зупинилася на особливостях романтизму в "Вечорах на хуторі біля Диканьки" М. Гоголя. Ірина В'ячеславівна – відома в літературознавстві вчена завдяки своїм працям з європейського і вітчизняного романтизму. І до спадщини М. Гоголя вона постійно зверталася, про що свідчать як її виступи на конференціях у Ніжині, Москві, так і публікації.

У збірнику опублікована також стаття "Традиції гоголівської сатири в дореволюційній творчості Янки Купали" доцента із Брестського педагогічного інституту Т. Б. Ліокумовича.

Крім вказаних вище авторів, були опубліковані у збірнику і представники вишів Києва, Харкова, Симферополя, Ізмаїла, Ужгорода, Ніжина.

У подальшому спадщині М. Гоголя буде присвячено ще 10 збірників: вип. 12 (1999) "Творча спадщина М. Гоголя (до 190-ліття від дня народження)", вип. 16 (2002) "Спадщина Гоголя в сучасних дослідженнях", вип. 24 (2004) "До 195-річчя з дня народження та 25-річчя поновлення вивчення спадщини письменника у Ніжинській вищій школі", вип. 32 "Сучасні тенденції вивчення спадщини

М. Гоголя та проблеми історії, культури, мистецтва Полісся XVIII–XX ст.", вип. 41 (2008) "Спадщина М. Гоголя та проблеми вітчизняної і світової історії, філології та культури у сучасній інтерпретації", вип. 42 (2008) під назвою попереднього збірника, вип. 45 (2008) "Проблеми вивчення творчості Миколи Гоголя: підсумки та перспективи, вип. 50 (2009) "Творчість М. Гоголя: поетика, стиль і мова творів письменника", вип. 53 (2009) "Гоголь і український культурний контекст", вип. 54 (2009) "Гоголь у російському та світовому контексті". Крім окремих випусків, присвячених творчості М. Гоголя, публікувалися окремі статті також в інших випусках під ювілейною назвою чи поруч з філологічними статтями. Всього опубліковано у 75 випусках понад 400 статей про життя і творчість Гоголя.

Серед авторів статей відомі вчені В. М. Мацапура (Полтава), В. Г. Хазагеров, С. А. Шульц (Ростов-на-Дону), О. Д. Краснобаєва (Луцьк), А. С. Смирнов (Гродно), С. Н. Буніга (Харків), І. І. Московкіна (Харків), Шошуря С. Н. (Миколаїв), М. М. Радецька (Луганськ), Лю Хунбо (Китай), С. М. Петрова (Якутія), А. І. Ніколаснко (Таганрог), Т. Н. Лебединська (С.-Петербург), Н. О. Гудушаурі (Грузія) та багато інших.

Крім гоголезнавчих тематичних збірників, були присвячені окремі видання й іншим випускникам Ніжинської вищої школи та письменникам Чернігівщини. 10 випуск (1998) вийшов під назвою "Творчість М. Коцюбинського та громадсько-культурний і літературний процес у Чернігові кінця XIX – поч. XX ст."

Видатний український письменник М. Коцюбинський, значна частина творчого життя і громадської діяльності якого пройшла у Чернігові, де були написані кращі його твори, давно заслуговував на увагу й особливу пошану. У збірнику взяли участь онук М. Коцюбинського, директор музею письменника у Чернігові Юлій Романович Коцюбинський, який подав дві статті: "Пантелеймон Куліш в оцінці М. М. Коцюбинського" та "М. М. Коцюбинський в оцінці Симона Петлюри". Крім цього у збірнику опублікували статті працівники музею М. І. Москаленко, О. І. Єрмоленко, професор Харківського університету Р. М. Піддубна, ніжинські професори О. Г. Ковальчук, Г. В. Самойленко, Н. І. Бойко, Н. М. Арват, член Спілки письменників України, відомий літературознавець, доцент П. О. Сердюк та ін. Збірник вийшов змістовним і цікавим у науковому відношенні. Презентація його відбулася в музеї-садибі М. М. Коцюбинського у Чернігові.

Наступним іменним збірником був випуск 15 "Спадщина Куліша в сучасних дослідженнях". До життя і творчості письменника проявляли інтерес не лише на Чернігівщині, де на хуторі Мотронівка,

завдяки Голові Верховної Ради І. С. Плющу відродилася садиба Білозерських-Куліша, а і в наукових центрах Києва та Львова. У збірнику були представлені статті О. О. Федорука, відомого дослідника творчості П. Куліша із Львова, який не лише подав статтю про письменника, а й представив до неї маловідомий полемічний виступ П. Куліша, який важко доступний нинішнім дослідникам. Передруківка цього матеріалу у збірнику дала можливість сучасним науковцям довідатися про виступи П. Куліша з питань української мови.

У збірнику взяв участь також відомий дослідник творчості П. Куліша із Львова Є. К. Нахлік, який опублікував чимало монографічних досліджень про письменника, серед них "Пантелеймон Куліш між Параскою Глібовою і Горпиною Ніколаєвою" (2009), написана разом з Оксаною Нахлік і відзначена у Чернігові літературною премією ім. М. М. Коцюбинського.

У збірнику були опубліковані статті професорів О. Г. Астаф'єва, Г. В. Самойленка, доцентів О. М. Моціяки, К. П. Ісаєнко, Є. М. Луняка та інших, які теж займалися вивченням творчої спадщини П. Куліша, К. П. Ісаєнко захистила дисертацію "Микола Гоголь і Пантелеймон Куліш: проблема типології художньої свідомості" і опублікувала тут декілька своїх розвідок.

Особливе місце у збірнику зайняв архівний матеріал. Науковий керівник музею-садиби М. Коцюбинського у Чернігові Л. І. Зеленська, яка у цей час готувала до видання книги про дружину П. Куліша "Ганна Барвінок" (2001) і з якою у нас були довготривалі творчі зв'язки, подала матеріали про письменника з фондів музею, а також спогади І. Шрага про П. Куліша.

Архівні матеріали, зокрема листування Бориса Грінченка та Митрофана Дикарева, подав науковий працівник Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН України В. А. Старков.

У випуску 59 "Спадщина П. Куліша і її роль у розвитку української мови, літератури та культури" (2010) була зосереджена особлива увага дослідників різних вишів України, зокрема акад. АПН України Л. І. Мацько, проф. Н. І. Бойко та багатьох інших на різноманітних специфічних особливостях мови творів письменника. У цьому збірнику активну роль відіграли викладачі кафедри української мови Ніжинського університету.

Особливе місце в українському літературознавстві займає випуск 47 "Віктор Забіла – поет-романтик (до 200-ліття від дня народження)" (2009). Не так багато дослідників в Україні нині займається вивченням спадщини поета. Тому розраховувати на те, що можна буде набрати понад 20 спеціальних статей, важко. Відповідальний

редактор і укладач збірника, крім статей вчених Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України М. П. Бондаря, Є. К. Нахліка, проф. Г. В. Самойленка, доцентів О. М. Моціяки, О. М. Капленко, Ю. В. Якубіної та інших, вирішив подати тут у розділі "Архівні матеріали та знахідки" поруч з його великою вступною статтею про архівні та музейні збереження В. Забіли також малодоступні нині статті та спогади П. Куліша, М. Комарова, В. Лукича, Наталки Полтавки, Б. Грінченка, І. Франка, В. Гнатюка, В. Миронця, Є. Кирилюка та інших, які побачили світ у різних дореволюційних виданнях.

Цей збірник цінний саме цим. Він стане у пригоді і дослідникам, і студентам, які цікавитимуться спадщиною поета-романтика.

Випуск 68 "Спадщина Євгена Гребінки у соціокультурному контексті (до 200-ліття від дня народження письменника)" (2012 р.) – це свідчення поваги ще до одного із випускників Ніжинської вищої школи як ніжинських, так і полтавських дослідників, які намагалися висвітлити маловідомі факти життя і творчості письменника, роль Гімназії вищих наук кн. Безбородька у Ніжині в його становленні як художника слова.

В процесі підготовки до укладання збірників ішов пошук нових матеріалів, бо хотілося їх зробити не тільки цікавими для дослідників, а й вагомими у літературознавстві. Випуск 26 "Із літературної спадщини Ю. О. Збанацького (до 90-річчя від дня народження)" був результатом нашого спілкування з дружиною лауреата Шевченківської премії, відомого українського письменника, Героя Радянського Союзу Юрія Збанацького Ольгою Хрисантівною. Слід зазначити, що тут зіграло і особисте знайомство з письменником, який часто бував в інституті, своїй *alma mater*. Ю. Збанацький був вдячний педагогам, цінував їх працю, дуже любив студентську молодь і охоче приїздив у Ніжин. Свій день народження у ювілейні роки він починав відзначати саме в нашому інституті. І, готуючись до його 90-ліття у 2004 р. уже після смерті письменника, хотілося щось зробити приємне і для родини, і для читачів та науковців. До цієї дати Шевченківський комітет видав роман Ю. Збанацького "Хвилі", відзначений у 1970 р. премією.

Разом з О. Х. Збанацькою було переглянуто домашній архів письменника, виявлені матеріали та твори, які не були опубліковані, відібрано те, що могло знайти місце у збірнику. Цей ювілейний випуск був складений із декількох розділів. Їм передували дві вступні статті: наша "Ю. Збанацький – співець Поліського краю" та відомого українського прозаїка і драматурга, друга Ю. Збанацького Юрія Бездика. А далі пішли матеріали із творчої спадщини Ю. Зба-

нацького. Перший розділ, який розпочинався із автобіографії письменника, містив статті, що висвітлювали окремі віхи його життя, роздуми про розвиток літератури, про її майбутнє, про літературні традиції. У другому розділі "Педагоги" були опубліковані роздуми Ю. Збанацького про вчительську професію, про А. С. Макаренка та інших відомих педагогів. Цій темі письменник присвятив свій роман "Малиновий дзвін" та інші твори, і вона була близька йому все життя. У 1979 р. у видавництві "Веселка", вийшов збірник для дітей "Земний уклін", у якому відібрано нами твори різних письменників про вчителя, в яких розкривалася складна вчительська життєва доля. Гарно проілюстрував книгу художник Євген Котляр. А Юрій Збанацький написав до цього збірника теплу передмову "Учитель". З того часу і зародилися наші добрі взаємини.

До третього розділу були включені спогади Ю. Збанацького про своїх побратимів, про складну долю письменника Василя Нефеліна, про Василя Баша, про академіка П. Тронька, кінорежисера Тимофія Левчука.

Особливе місце займав розділ, у якому опубліковані різні відгуки, внутрішні рецензії, пов'язані з творами Ю. Збанацького.

У завершальному розділі розміщено неопубліковані твори письменника: оповідання "Чекання" і п'єса "Пройти крізь вогонь", про героїчний подвиг бійців, що захищали Київ під керівництвом генерала М. П. Кирпоноса, і їхню трагічну їх долю.

Скажу відверто: працювати над збірником було відповідально і цікаво, бо особистість, про яку йшла мова в ньому, була близькою і як письменник, і як людина. Дві книги збереглися у нашій бібліотеці з автографом Ю. Збанацького "Малиновий дзвін" та О. Х. Збанацької "Хвилі. Єдина".

В такому руслі йшла робота і над випуском 22 "Із наукової спадщини І. Я. Заславського", відомого вченого-літературознавця, професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка, який тісно був пов'язаний з нашим університетом, бо неодноразово читав у нас спецкурс з літератури, був головою державних комісій, керував науковою роботою викладачів кафедри тощо. Тому присвята йому цілого наукового збірника не була випадковою. Тут деякою мірою зіграло і наше особисте тривале знайомство з вченим та його родиною. Слід зазначити, що роль Ісає Яковича як науковця була визначальною не лише у моїй науковій початкуючій діяльності, а і багатьох випускників філологічного факультету Київського університету. Не можна забути його турботи, увагу і настанови, які залишилися на все життя.

Тож знову, як і в попередньому збірникові, значну роль у відборі матеріалу для збірника відіграла дружина І. Я. Заславського Зоя Федорівна, яка надала можливість познайомитися з архівом вченого.

У науковому світі проф. І. Я. Заславського знали як тонкого і глибокого дослідника творчості О. Пушкіна і М. Лермонтова. Вийшло декілька його книжок "Пушкін и Украина", "Лермонтов и Украина", "М. Ю. Лермонтов и украинская поэзия" та ін. Тому до першого розділу увійшли останні, неопубліковані статті вченого про цих поетів.

І. Я. Заславський вів в університеті спецсеминар з проблем перекладу, у якому і нам вдалося працювати. Професор запрошував на заняття відомих перекладачів М. Рильського, В. Коптілова та ін. Саме завдяки роботі у цьому спецсеминарі з'явилися наша та моїх товаришів перші публікації у збірнику "Голос Шевченка над світом" (1961). Тому другий розділ містив статті про українських перекладачів творів російських письменників, зокрема П. Грабовського, М. Садовського, М. Зерова, М. Драй-Хмару та ін.

І. Я. Заславський мав широкі літературні інтереси, які виходили за межі російської літератури. Його цікавила творчість Т. Шевченка, І. Франка, а також поетів-неокласиків М. Зерова, П. Филиповича, М. Ореста, П. Тичини. Саме статті вченого про них і увійшли у третій та четвертий розділи наукового збірника. В цілому 22 випуск вийшов науково насиченим і демонстрував не лише наукові інтереси вченого, а і розкривав яскраві явища літератур української і російської, демонстрував майстерність аналізу творчості видатних представників художнього слова.

Якщо попередні збірники були присвячені окремій особистості, то деякі випуски теж мали тематичний характер, бо всі статті в них об'єднувалися спільною проблемою. Так, декілька випусків були присвячені історії Ніжинської вищої школи, її випускникам їхньої творчості, проблемам розвитку освіти, науки, літератури (вип. 6, 7).

У 6 випуску взяли участь професори Київського національного університету ім. Т. Шевченка М. О. Карпенко та Черкаського університету О. С. Киченко, кожний із яких буде брати участь у багатьох заходах, які проводилися на філологічному факультеті в Ніжині. З кожним із них нам доводилося перетинатися на життєвому шляху. Професор Маргарита Олександрівна Карпенко була на нашому курсі в університеті викладачем російської мови протягом чотирьох років навчання. Тому ми добре знали її, а вона нас. Теплі, творчі зв'язки продовжувалися з нею протягом багатьох років. А в зв'язку з тим що вона цікавилася проблемою ніжинської філологічної школи,

а в 1993 р. вийшла наша монографія під такою ж назвою, то це закріпило наші творчі відносини. Маргарита Олександрівна неодноразово була в Ніжині, виступала з доповідями на конференціях, зустрічалася з студентами-філологами. У статті "М. А. Максимович и Нежинская филологическая школа: к проблеме творческих связей и полемических взаимодействий" М. О. Карпенко дев'ять разів посилається на нашу книгу. Це ще раз підтверджує доцільність введеного нами в науку поняття "Ніжинська філологічна школа", як найменування наукового напрямку в 20–80-ті роки XIX ст. і похідних з ним понять "ніжинська літературна школа", "ніжинська славістична школа", "ніжинська вища школа". У статті М. О. Карпенко вперше розкрила всебічні зв'язки першого ректора Університету Св. Володимира М. О. Максимовича з представниками Ніжинської філологічної школи.

Завдяки Ніжинській вищій школі та творчості М. Гоголя укріпилися наші зв'язки з доктором філологічних наук, професором Олександром Семеновичем Киченком, який опублікував декілька статей у збірнику, починаючи з 1990 р. статтю "Ніжинська гімназія вищих наук і формування уявлень Гоголя про давньоруську культуру" (вип. 1).

Опублікував у збірнику різноманітні статті доктор філології, професор Вільного українського університету у Мюнхені Ігор Васильович Качуровський, який був родом із Ніжинщини, бував в університеті, читав спецкурси, спілкувався з викладачами кафедри української літератури, був у тісних взаєминах з професором цієї кафедри О. Г. Астаф'євим, який керував науковою темою "Література українського зарубіжжя". Публікації І. В. Качуровського були пов'язані як з літературними особистостями письменників зарубіжжя, так і традиціями київської школи неокласиків: "Життєвий і творчий шлях Петра Одарченка" (вип. 3), "Перекладацька діяльність Михайла Ореста" (вип. 9), а також про мову ("Про почвірну еволюцію мови" (вип. 30), "Що таке "празька хвороба мови"?" (вип. 33) та інші. У листопаді 2013 р. прах вченого перевезли із Німеччини і перепоховали на його батьківщині в селі Крути під Ніжином.

У збірнику представлений широкий матеріал про письменників-випускників Ніжинської вищої школи, а також Полісся. Саме їм були присвячені статті, розміщені майже у всіх, а також у спеціальних окремих випусках. У центрі уваги була творчість, крім М. Гоголя, В. Забіли, Є. Гребінки, також Т. Шевченка, Л. Глібова, П. Куліша, Н. Кукольника, О. Ющенка, Є. Гуцала, М. Дудки та інших.

Вперше тут за все ХХ ст. був поданий у нашій статті матеріал про поета-романтика ХІХ ст., першого перекладача Святого Письма, інспектора Юридичного ліцею кн. Безбородька Пилипа Морачевського. Пізніше нами були опубліковані 3 книги про його поетичну спадщину та переклади. А відомий краєзнавець із Таганрога О. І. Николаєнко опублікував цикл статей про життя і творчість Нестора Кукольника, які відзначалися документальною точністю і різноманітною тематикою. Дослідник останні роки свого життя присвятив пошукам нових матеріалів про письменника у різних архівах та книгозбірнях, розшукав родичів письменника. Залишилося наше з ним листування, у якому він доводив про різноманітні творчі взаємини Н. Кукольника і М. Гоголя.

О. І. Николаєнко декілька разів бував у Ніжині, виступав перед викладачами та студентами.

Пошуки архівного матеріалу дали нам можливість всебічно розкрити діяльність випускника Ніжинської вищої школи, засновника нової білоруської літератури у ХІХ ст. Францішека Богушевича, який після закінчення Юридичного ліцею кн. Безбородька працював понад п'ятнадцять років юристом на Чернігівщині. Наші публікації "Ф. Богушевич і Чернігівщина", у якій використаний місцевий архівний матеріал, збагатили біографію письменника. Крім цього, укріпилися наші зв'язки з вченими Білорусі, що дало можливість опублікувати в білоруських виданнях дві наші статті білоруською мовою та архівні матеріали про письменника і його зв'язки з Чернігівщиною.

Згадуючи Ф. Богушевича, слід звернути увагу ще на одного білоруса-академіка Ю. Ф. Карського, видатного вченого Білорусі, випускника Історико-філологічного інституту кн. Безбородька. Завдяки доценту кафедри російської мови нашого університету А. С. Білій зав'язалася дружба факультету з однойменною кафедрою Грозненського університету, зав. кафедри професором М. І. Конюшкевич, яка своєю діяльністю, пов'язаною з вивченням спадщини Є. Ф. Карського, спільною роботою з нами у цьому напрямку сприяла популяризації спадщини відомого науковця. А в нашому університеті були проведені спільні конференції, присвячені вченому, відкриті меморіальна дошка та кімната в приміщенні колишньої Гімназії вищих наук кн. Безбородька. У цьому зв'язку слід згадати і присутність онука Ю. Ф. Карського – О. А. Карського. Знайомство з ним та творчі взаємини сприяли тому, що він представив для збірника близько 10 статей, в основному архівні матеріали, пов'язані з життям та науковою діяльністю свого діда. Друкувалися тут й інші матеріали вчених Білорусі.

У зв'язку з тим, що наш університет підписав угоду про наукові зв'язки з Телавським університетом Грузії, у збірнику з'явилися статті професорів цього вишу з різних питань літературознавства. Це були наукові розвідки Н. Гудушаурі, Н. Е. Кахашвілі, І. Шиукашвілі про висвітлення творчості М. Гоголя у грузинській пресі XIX ст., Н. М. Созашвілі про фольклор у сучасному літературному процесі, а також декілька статей, що торкалися грузинської зарубіжної літератури (Ш. Вахтангішвілі, Н. Кочлашвілі, С. Китесашвілі, М. Бурдіашвілі та ін.).

Цікаві творчі зв'язки намітилися і з дослідницею української літератури в Німеччині Даріаною Блохин, академіком, професором, президентом німецько-українського наукового об'єднання імені Ю. Бойка-Блохина. Останнім часом були опубліковані її статті про Г. Сковороду, Лесю Українку, М. Гоголя, М. Грушевського, Емський указ Миколи I про заборону української мови тощо.

Особливе місце у збірнику займають публікації ніжинських літературознавців, зокрема, професорів П. В. Михеда, відомого гоголезнавця, про творчість М. Гоголя, нині він завідує відділом слов'янської літератури в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка АН України, О. Г. Астаф'єва (до останнього часу він працював у Київському національному університеті ім. Тараса Шевченка), який надрукував статті про літераторів української діаспори. Цикл статей про роман В. Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля" опублікував професор О. Г. Ковальчук, який очолював науково-тематичну проблему про творчість українського письменника. Крім нього, опублікували статті про В. Винниченка і проф. В. П. Хархун та інші. О. Г. Ковальчук останнім часом зосередив свою увагу на ранній творчості М. Коцюбинського. Не оминули увагою читачі і цикл його статей про страх в творах Гоголя. Дослідження проф. О. Г. Ковальчука завжди відзначались глибиною досліджуваного тексту, умінням звернути увагу на такі деталі, які часто залишалися поза увагою інших науковців. Про це свідчать його статті про творчість Т. Шевченка, романи М. Булгакова "Біла гвардія", М. Хвильового "Вальдшнепи" та його малу прозу.

Виділяються сучасним прочитанням тексту і статті кандидатів наук, доцентів Н. І. Михальчук, О. М. Капленко, О. М. Моціяки, Т. О. Сидоренко з кафедри української літератури, проф. Т. В. Михед, доцентів К. П. Ісаєнко, Н. М. Жаркевич, Ю. В. Якубіної, Л. М. Остапенко з кафедри світової літератури, професорів Ю. І. Бондаренка, А. І. Бондаренко, доц. О. В. Забарного з кафедри методики.

У збірнику було опубліковано чимало цікавих статей дослідників, які працювали над докторськими дисертаціями (О. Г. Астаф'єв, Т. В. Михед, О. С. Анненкова, М. В. Норець, Н. І. Бойко тощо), а також кандидатськими дисертаціями (Н. І. Михальчук, Т. О. Сидоренко, Н. М. Сквіра, Ю. В. Якубіна, Є. Є. Прохоренко, К. П. Ісаєнко та багато інших).

Серед мовознавців слід виділити праці професорів Н. М. Арват (довгі роки завідувала кафедрою російської мови) та Н. І. Бойко (зав. кафедри української мови). Переважна більшість публікацій Н. М. Арват, близько 20, присвячені мові творів М. Гоголя. Нінель Миколаївна завжди шукала такі мовні аспекти, які зовсім не досліджувалися в творчій спадщині письменника. Заслуги Н. М. Арват полягають у тому, що вона організувала на кафедрі дослідження мови окремих творів М. Гоголя. Так, були опубліковані у збірнику цикли статей про повісті "Страшна помста", "Тарас Бульба", "Вій", "Вечори на хуторі біля Диканьки" тощо як її, так і колег по кафедрі Л. І. Гетман, Н. О. Бондар, В. О. Сидоренко та інших. Це давало можливість характеризувати твори М. Гоголя різнобічно, звертаючи увагу при цьому на ті аспекти мови, які недостатньо чи зовсім не досліджувалися в науці.

Статті відомого нині вченого-мовознавця проф. Н. І. Бойко почали з'являтися у збірнику ще в середині 90-х років. Вона торкалася як мови окремих письменників, зокрема І. Котляревського, Т. Шевченка, М. Коцюбинського, І. Франка та інших, так і різних аспектів української мови та оцінки її вивчення в працях сучасних мовознавців.

До випуску 74 збірника мовознавчі праці друкувалися у розділі "Філологія", і їх було не так багато. Ситуація зміниться, коли у цьому випуску було введено розділ "Мовознавство", у якому знайшли своє місце як праці мовознавців кафедр української мови В. М. Бойко, Л. Б. Давиденко, Н. М. Пасік, Г. М. Вакуленко, А. М. Кайдаш, В. М. Пугач, С. В. Зінченка, так і кафедри російської мови О. В. Банзерук, Н. О. Бондар, Л. І. Гетьман, Н. І. Клипи, О. М. Петрик, В. О. Сидоренко, проф. А. С. Зеленька, а також факультету іноземних мов та колег з інших навчальних закладів.

Важливе місце у збірнику посідають матеріали рубрики "Теорія та історія культури". Переважна більшість статей має регіональний характер. Матеріал з історії культури з'явився уже в перших випусках збірника, але систематично він друкується з 13 випуску, коли був визначений розділ "Історія та теорія культури", де могли друкувати свої праці аспіранти кафедри, а також науковці мистец-

твознавчого напрямку. Тут були опубліковані матеріали про особливості вивчення історії і культури Білорусі (І. Карашчанка) та про специфіку орнаменту книг, що надруковані в цій республіці у далекому минулому (В. Малюшина), про внесок родини Страдомських у розвиток музеїв України (О. Хаєцький) і значення регіональних музеїв в історико-культурній спадщині Лівобережної України (В. Ковнальчук), "Ніжинський окружний музей 20–30-х років ХХ ст." (Н. Дмитренко), "Діяльність Музею українських діячів науки і мистецтва в умовах наростання тиску тоталітарного режиму у кінці 1920–1930 рр." (О. Бонь), "П. Я. Дорошенко і розвиток музейної справи у Чернігівській губернії" (О. Хаценко) та інші.

Крім музейної справи, вчені регіональної історії і культури опублікували також цикли статей про культуру Чернігівщини в історичному її розвиткові від ХІІ до ХХ ст. включно. Це роботи проф. Г. В. Самойленка, кандидатів історичних наук О. Г. та С. Г. Самойленків, а також їх дослідження культури Ніжина (яке згодом було оформлене ними в монографічне видання "Нариси культури Ніжина ХVІІ-ХХ ст." у 5 томах).

Чимало опубліковано статей про храми, монастирі та садиби. Це статті І. Акименка про Чернігівський Свято-Троїцько-Іллінський монастир, його минуле і сучасне (ХVІІ–ХХ ст.), Н. Лопацької "Проблеми становлення і організації Дерманського Свято-Троїцького монастиря на Волині", цикл статей М. Будзар про садиби Чернігівщини та Полтавщини: Костомарова в садібі Киселів, Скаржинської на хуторі Круглик, Капністів в Обухівці тощо.

У збірнику опубліковано багато різних за тематикою статей, що торкалися образотворчого мистецтва. Деякі дослідники надрукували на одну і ту ж тему цикл статей. Так, Вікторія Шапоренко писала про меценатство та художню колекцію Галаганів у Сокиринцях та відомих і маловідомих художників, які працювали в садібі, а Олена Лисенко розкрила у декількох статтях особливості праці художника Миколи Ге і його учнів у садібі на хуторі Іванівському. Також опубліковано статті про колекцію Сергія Шишка в картинній галереї Ніжинського університету (А. Аніщук), про ніжинського художника Вадима Доброліжа, який розкрив свій багатогранний талант у Канаді (Г. Самойленко), цикл статей про народну ікону представила у збірнику Олена Пономаревська.

Не менш цікавими були публікації про театр і музику. Це цикл статей проф. Г. Самойленка про театральне та музичне життя на Чернігівщині ХVІІ–ХХ ст. у Ніжині, Новгороді-Сіверському, Прилуках тощо, а також статті С. Глушкової "Кобзарське мистецтво Полтав-

щини", Т. Ляшенко про пісенно-хорову культуру Чернігова, Л. Дорохіної про Чернігівське церковно-співоче благодійне товариство, а також про церковно-хоровий спів, Л. Оскарової про театр у повсякденному житті Чернігівщини XIX – поч. XX ст., І. Сушик про Волинський облмуздрамтеатр і філармонію як осередки культури та багато інших.

Викликали зацікавленість читачів і публікації про періодику: "Авторський колектив журналу кримсько-татарської общини в еміграції" (З. Каншова), "Часопис "Таврические епархиальные ведомости" засіб офіційної пропаганди чи важливе краєзнавче джерело?" (В. Каліновський), "На захист національної культури: "Літературно-національний вісник" у 1917–1919 роках" (Ю. Телячий), "Внесок журналу "Україна" у розвиток історико-краєзнавчих студій" (І. Савчук), "Україномовна преса в окупованому Києві" (В. Гедз) та ін.

Значна частина публікацій була присвячена життю і діяльності окремих діячів культури: Б. І. Ханенка (Д. Кузіна), В. І. Маслова (О. Баранков), Є. Рихлика (Л. Павленко), М. Заньковецької (цикл статей Г. Самойленка), Х. Ящуржинського (О. Медалієва), М. Петрова (С. Гаврилюк), М. Лисенка (Ю. Поп), про благодійну діяльність у XIX – поч. XX ст. (Г. Махорін) та ін.

Багато статей було опубліковано про освіту та навчальні заклади, зокрема і національну освіту євреїв, чехів, поляків, греків тощо.

У випусках 1–72 з історії культури було опубліковано 511 статей, значно менше у наступних – до 98 статей. Вони друкувалися як додатки до історичної та філологічної серій.

Починаючи з 2000 року (випуску 13), у збірнику виокремлено розділ "Архівні матеріали та знахідки". У ньому з'явилася чимало архівних матеріалів про життя і творчість письменників В. Забіли, П. Куліша, Я. де Бальмена, Н. Кукольника, Ф. Богушевича та ін. Співробітниця музею М. Коцюбинського Л. І. Зеленська подала у збірник багато матеріалів із епістолярної спадщини Ганни Барвінок, П. Куліша, М. Коцюбинського, М. Гербеля, композитора М. Лисенка та інших письменників і діячів культури. Аспірантка кафедри Л. Ф. Сиротенко опублікувала знайдені нею в архівах Полтави повісті Я. де Бальмена, які не були опубліковані ("Мщение", "Пустыня").

Відомий фольклорист доцент А. М. Гулак представила зібрані нею у селі Зруб Ніжинського району твори усної народної творчості (вип. 18), а також народне дійство "Весілля" (вип. 19). Із рукописних фондів Володимира Гнатюка Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України кандидат

філологічних наук В. Старков опублікував матеріали: "Народні ігри і розваги Чернігівщини другої пол. XIX ст.", "Олександр Малинка і його фольклорно-етнографічні дослідження" та інші.

Особливо багато цікавого архівного матеріалу та знахідок було опубліковано, починаючи з 2000 р. (вип. 13), коли було виокремлено у збірнику цей розділ. Це і публікації працівників Чернігівського обласного історичного музею ім. В. Тарновського І. Ситого, Ніжинського краєзнавчого музею та інших місцевих музеїв і архівів істориків О. Рахно, А. Козакова, Ю. Волошина, О. Коваленка, В. Кулик, Г. Дудченка, А. Блануци, О. Самойленка, Г. Самойленка, П. Моціяки, К. Двірної та ін. На жаль, в наступних випусках цей розділ майже зник.

Історична тематика з'явилася у 2000 р. у випуску 13, де був виділений окремий розділ і у якому було опубліковано 606 статей на різноманітну історичну тематику. У переважній більшості збірників публікувалося від 5 до 15 статей, і тільки у деяких випусках їх було понад 30. Їх авторами були відомі вчені: професори І. Ф. Курас, Ю. І. Шаповал, О. І. Путро, А. О. Буравченков, П. П. Гай-Нижник, П. М. Чернега, Т. П. Демченко, В. М. Ричка, В. Й. Борисенко, О. Б. Коваленко, Л. В. Таран, Г. Г. Цвенгрош, В. О. Євстратов, Р. М. Якушева-Омельянчик, О. В. Кухарук, Ю. О. Нікітін, В. Ф. Кондрашов, О. Я. Рахно, О. А. Коляструк та ін. Їхні праці у переважній більшості торкалися різних сторін історії України, а також регіональної історії, переважно Чернігівщини, Полтавщини, в цілому Лівобережної України.

Об'єднані в одній книжці випуску розділи "Філологія", "Історія", "Історія та теорія культури", "Архівні знахідки та матеріали" зі своїми різними публікаціями робили збірник цікавим не лише науковій спільноті, а і для всіх, хто цікавився історико-культурним життям країни. Професор Київського національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова П. М. Чернега неодноразово говорив: "Я читаю Ваш збірник "Література та культура Полісся" як цікавий роман".

На жаль, у 2013 р. атестаційна комісія Міністерства освіти і науки України виставила вимогу – розвести розділи "Історія" і "Філологія", а у зв'язку з цим не затвердило редакційну колегію з "Історії культури і мистецтвознавства". Це вплинуло на відтік авторів з цього наукового напрямку, бо їх публікації не вважалися уже фаховими. Таким чином, збірник втратив те специфічне, характерне саме для нього, те, що його засновник намагався втілити в життя і зробити видання оригінальним і неповторним, насиченим взаємо-

пов'язаною проблематикою з різних наукових напрямків. Зникли і тематичні назви збірника.

Починаючи з випуску 73 та 74 статті друкуються за серіями "Історичні науки", "Філологічні науки" з внутрішньою нумерацією. Збірники постали перед читачем з чітко визначеною проблематикою. З цього часу збірник "Література та культура Полісся" виходить двома серіями чотири рази на рік. Протягом 2013–2020 рр. у випусках 73–100 було опубліковано історичних статей 240, літературознавчих – 185, мовознавчих – 186 (їх проблематиці присвячені далі окремі статті). Всього у 100 випусках збірника опубліковано 3040 статей.

Науковий збірник добре відомий не лише в Україні, а і за кордоном. З 2019 р. він входить до міжнародної електронної мережі Index Copernicus і має ISSN та ISSN Online, 2018-0020, ICV 2018;82.03, його паперові та електронні примірники є в деяких бібліотеках США, Баварській державній бібліотеці Департаменту Східної Європи (м. Мюнхен), в бібліотеці Польського університету у Варшаві, Кракові, Державній Російській бібліотеці тощо.

Сподіваємося, що збірник "Література та культура Полісся" і надалі буде зберігати кращі його традиції і служити важливим науковим джерелом не лише для вчених України, а і багатьох вчених міжнародної спільноти.

Література

1. Додаток. Статті збірника "Література та культура Полісся". Вип. 1–60. *Література та культура Полісся*. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 2010. Вип. 60. С. 295–388.

2. Самойленко Г. В. Здобутки ніжинських гоголезнавців. *Література та культура Полісся*. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 2019. Вип. 95. Серія "Філологічні науки". № 12. С. 9–16.

3. Драчук Л. І. Проблеми регіонального розвитку культури на сторінках наукового збірника "Література та культура Полісся". *Література та культура Полісся*. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя. 2015. Вип. 78. Серія "Філологічні науки". № 4. С. 259–266.

4. Драчук Л. І. Рецензія на збірник наукових праць "Література та культура Полісся". Вип. 90. Серія "Історичні науки". *Література та культура Полісся*. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. Серія "Філологічні науки". № 11. С. 306–310.

5. Самойленко О. Г. Література та культура Полісся. *Енциклопедія сучасної України*.

References

1. (2010). Dodatok. Statti zbirnyka "Literatura ta kultura Polissia" [Application. Articles of the collection "Literature and Culture of Polissya". Publ. 1–60]. *Literatura ta kultura Polissia – Literature and Culture of Polissya*. Nizhyn: Published by NGSU named after Mykola Gogol, 60. 295-388 [in Ukrainian].
2. Samoilenko, G. V. (2019). Zdobutky nizhynskykh hoholeznavtsiv [Achievements of Nizhyn Gogol scholars]. *Literatura ta kultura Polissia – Literature and Culture of Polissya*. Nizhyn. Published by NGSU named after Mykola Gogol, 95, 12. 9–16 [in Ukrainian].
3. Drachuk, L. I. (2015). Problems of regional development of culture on the pages of the scientific collection [Problems of regional development of culture on the pages of the scientific collection]. *Literatura ta kultura Polissia – Literature and Culture of Polissya*. Nizhyn. Published by NGSU named after Mykola Gogol. 78. 4. 259-266 [in Ukrainian].
4. Drachuk, L. I. (2018). Retsenziia na zbirnyk naukovykh prats "Literatura ta kultura Polissia" [Review of the collection of scientific works "Literature and Culture of Polissya"] *Literature and culture of Polissya*. Nizhyn. NGSU Publishing House. 2018. Series "Philological Sciences", 90, 11. 306-310 [in Ukrainian].
5. Samoilenko, O. G. *Literatura ta kultura Polissia* [Literature and culture of Polissya]. *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy – Encyclopedia of modern Ukraine* [in Ukrainian].

H. V. Samoilenko

Doctor of Philology, Professor,
Honored Worker of Science and Technology of Ukraine,
Researcher of Slavic Philology Department, Comparative Studies
and Translation of Nizhyn State University named after Mykola Gogol

Literature and Culture of Polissya: Pages of the History of the Collection (1990–2020)

Article dedicated to the 100th issue of the scientific collection "Literature and Culture of Polissya". Its founder and editor is Professor G. V. Samoilenko. The history of its functioning since 1990 as a regional publication of the Department of History of Culture, Literature and Ethnology on the newly created author of articles of the Faculty of History and Philology of the Mykola Gogol Nizhyn State Pedagogical Institute (now the University) appeared in the articles. During the thirty years of the collection of the review of the status of the regional edition, it defines a general scientific publication, which is published in two series - "philological sciences", "historical sciences", which contain profile articles, as well as research on cultural history, archival materials and reviews. The articles also reveal the work of the editor with the author's team not only in many universities and institutions of Ukraine, but also abroad, filling the collections with interesting material of relevant scientific directions, introduction of the scientific collection into the international library electronic system of Ukraine, Russia, Belarus, Georgia, USA, Poland, Germany, and other states and international contact networks, in particular Index Copernicus.

Keywords: scientific collection, "Literature and Culture of Polissya", founder G. V. Samoilenko, library electronic system, Index Copernicus, Nizhyn, University.

УДК 81-119:82+930.85(477.51)(08)
DOI 10.31654/2520-6966-2020-14i15f-100-31-48

Н. І. Бойко

доктор філологічних наук, професор
кафедри української мови та методики її навчання
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Лінгвістичні студії на сторінках часопису "Література та культура Полісся"

Статтю присвячено оглядові лінгвістичних студій, які висвітлюють широкий спектр актуальних мовознавчих питань: проблеми загального, слов'янського, германського мовознавства на сторінках збірника "Література та культура Полісся".

З'ясовано, що провідне місце в рубриці "Мовознавство" посідають студії про українську мову – її державний статус, системну організацію, сучасний стан розвитку, походження та історію, структуру, функціонування, її діалекти, мовну культуру, мову і політику, міжмовні контакти, взаємозв'язки з іншими мовами, історію її досліджень та ін.

Виявлено, що найбільшу увагу у випусках видання приділено розвідкам з українського мовознавства, особливо в аспекті лінгвостилістичних підходів до системних описів різнорівневих мовних одиниць, використовуваних у різночасових і різножанрових творах українських письменників, найчастіше тих, чия життєва або творча біографія пов'язана з Поліссям, із Чернігівщиною.

Збірник "Література та культура Полісся" регулярно знайомить читачів із новими українськими виданнями мовознавчої проблематики, висвітлює основні події мовознавчого життя на Поліссі зокрема і в Україні загалом. На сторінках часопису вміщені розлогі рецензії на різножанрові праці лінгвістичної тематики (рубрика "Рецензії").

Тематичні випуски збірника "Література та культура Полісся" репрезентують матеріали наукових конференцій з актуальних лінгвістичних проблем, забезпечують можливість опублікування виголошених доповідей (рубрика "Хроніка").

Упродовж трьох десятиліть часопис "Література та культура Полісся" як фахове видання забезпечує можливість апробації результатів дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата філологічних наук.

Ключові слова: "Література та культура Полісся", збірник, лінгвістичні студії, українське мовознавство, лінгвостилістика.

Для часопису "Література та культура Полісся" 2020 рік особливий. Цього року минає 30 літ від часу виходу у світ першого випуску збірника. Його заснував у 1990 році доктор філологічних наук,

професор, заслужений діяч науки і техніки України Самойленко Григорій Васильович. Збірник виходить у ювілейний для Ніжинської вищої школи рік – 200-й. І цей випуск часопису "Література та культура Полісся" також ювілейний – 100-й. Його підготовлено до ювілейної дати одного з найстаріших і найвеличніших навчальних закладів України, відомого далеко за її межами своїми освітніми, науковими і культурними традиціями.

На сторінках майже кожного випуску збірника "Література та культура Полісся" висвітлюється широке коло мовознавчих проблем, репрезентованих у перших випусках зазвичай у загальних рубриках, як-от: Ніжинський історико-філологічний інститут. Проблеми розвитку літературознавства, історії та лінгвістики (вип. 1); Вихованці Ніжинської вищої школи дореволюційного часу і їх творча спадщина (вип. 1); Письменники – випускники Ніжинської вищої школи та їх творчість (вип. 1); Літературні регіони Полісся та видатні його представники (вип. 2); Вивчення спадщини М. В. Гоголя на сучасному етапі (вип. 3); Випускники Ніжинської вищої школи і їх творчість: до 175-ліття заснування інституту (вип. 7); Особливості розвитку культури Полісся XVIII–XX ст. та видатні її діячі (Л. Баранович, І. Орлай, Ф. Гумілевський, О. Русов, М. Грот, С. Русова, В. Резанов, Ф. Стравинський, М. Ге, В. Лесючевський та ін.) (вип. 8); Творча спадщина письменників Полісся (М. Гоголя, Є. Гребінки, Л. Глібова, П. Куліша, П. Тичини та ін.) та особливості мови їх творів (вип. 9); Творчість М. Коцюбинського та громадсько-культурний і літературний процес у Чернігові кінця XIX – поч. XX ст. (вип. 10); Творча спадщина письменників, діячів культури Поліського краю (вип. 11); Творча спадщина М. Гоголя (до 190-ліття від дня народження) (вип. 12); Збірник, присвячений пам'яті академіка Ф. С. Арвата. Філологія (вип. 13); Полісся в історичному та культурологічному контексті: до 195-річчя заснування Ніжинської вищої школи. Філологія (вип. 14); Спадщина П. Куліша в сучасних дослідженнях (вип. 15); Спадщина М. Гоголя в сучасних дослідженнях (до 150-річчя від дня смерті письменника) (вип. 16); Особливості розвитку історії та культури на Поліссі та в Лівобережній Україні. Філологія (вип. 18); Проблеми філології, історії, мистецтвознавства та культури Полісся в сучасних дослідженнях. Філологія (вип. 19); Забуті та воскреслі імена в історії та культурі України, спірні історичні питання. Філологія (вип. 21); Українсько-російські та білоруські мовно-літературні та культурні зв'язки. Філологія (вип. 23); До 195-річчя з дня народження М. Гоголя та 25-річчя поновлення вивчення спадщини письменника у Ніжинській вищій школі (вип. 24); Культура

Полісся та України в історичному, філологічно-мистецькому контексті. Філологія (вип. 30); Проблеми розвитку філології, історії та культури (до 200-річчя Ніжинської вищої школи). Філологія (вип. 31); Сучасні тенденції вивчення спадщини М. Гоголя та проблем історії, культури, мистецтва Полісся XVII–XX ст. Філологія (вип. 32); Північне Полісся в історико-культурному контексті. Філологія (вип. 33); Проблеми історії, філології та культури в сучасних дослідженнях. Філологія (вип. 34); Філологія, історія та культура Полісся на перетині думок. Філологія (вип. 35, 37, 40); Історія та культура Полісся у загальноукраїнському контексті. Філологія (вип. 35); Історія та культура Полісся й України в сучасному науковому сприйнятті. Філологія (вип. 39).

У спеціальну рубрику "Мовознавство" виокремлено лінгвістичні студії, починаючи із 41 випуску до 48. Найважливіша рубрика і в окремих тематичних (іменних) випусках часопису (вип. 68, присвячений творчості Євгена Гребінки; вип. 74 і вип. 75: до 200-ліття від дня народження Т. Г. Шевченка) та в усіх наступних, зосереджених на об'єктивації філологічних проблем.

Найактуальнішими для дослідження стали ті тематичні номери збірника, які були присвячені визначним ювілейним датам у житті Ніжинської вищої школи, її видатним випускникам різних років – письменникам, мовознавцям, громадським діячам тощо. На сторінках часопису глибоко і скрупульозно проаналізовано мовотворчість М. В. Гоголя. Таке вивчення однаково стосується загальномовних питань об'єктивації специфіки ідіолекту письменника і детального аналізу мовомислення автора, репрезентованого в межах одного художнього твору.

Новизною вивчення мовного портрета М. В. Гоголя позначені лінгвістичні студії доктора філологічних наук, професора Н. М. Арват. Дослідниця впродовж досить тривалого часу аналізувала мовотворчість автора з позицій актуалізації різнорівневих виражально-зображальних засобів художнього тексту, репрезентувавши: 1) змодельовані за окремими художніми текстами семантичні поля (наприклад, "Цвет в семантическом поле художественно-изобразительных средств Н. Гоголя ("Мертвые души"), вип. 42); 2) комплексне вивчення картини світу (на матеріалі поеми "Мертві душі"), вип. 42; 3) характеристику компаративного поля (на матеріалі "Вечори на хуторі біля Диканьки", вип. 40); 4) відтворення побутової картини світу (на матеріалі поеми "Мертві душі"), вип. 44; 5) аналіз народнорозмовного складника гоголівських порівнянь (на матеріалі "Вечори на хуторі біля Диканьки"); 6) з'ясування троїчності основи

повісті "Невський проспект" (вип. 51); 7) доміантні риси ідіостилю автора ("К вопросу о гоголевском идиостиле", вип. 16; "Единство противоположностей как одна из черт поэтики Н. В. Гоголя", вип. 38); 8) актуалізовані в художніх текстах лінгвостилістичні феномени: *художній час* (вип. 1), *опис* (вип. 21), *ритм* (вип. 7, 9, 13); 9) відтворення гендерних стереотипів ("Женщина в повести Н. В. Гоголя "Тарас Бульба" (вип. 52); 10) специфіку синтаксичної організації художніх текстів: а) синтаксичних доміант повісті "Портрет", вип. 3; б) форми і функції періоду в художніх текстах автора, вип. 24; в) пряма мова як компонент структури тексту, вип. 12 та ін.

Цікаві спостереження щодо мовотворчих парадигм, специфіки моделювання мовообразів в ідіолекті М. В. Гоголя простежено у статтях А. С. Білої. Увага дослідниці зосереджувалася навколо таких проблем: 1) національно-мовного колориту повісті "Страшна помста", вип. 16; 2) мовної картини світу, змодельованої засобами соціальної термінології (на матеріалі поеми "Мертві душі"), вип. 32; 3) мовного вираження комунікативних стратегій літературних героїв у поемі "Мертві душі", вип. 24. Низку статей дослідниця присвятила випускникові Ніжинської вищої школи, видатному білоруському лінгвісту, академікові Ю. Ф. Карському ("Карский Е. Ф. – исследователь славянских языков", вип. 29; "Карский Е. Ф. о Гоголе", вип. 9); українсько-білоруським науковим і культурним зв'язкам ("Белорусы на Черниговщине: из истории научных и культурных связей", вип. 21); ролі Ніжинської вищої школи в розвитку лінгвістичних традицій (вип. 6).

Феномен індивідуально-авторського мовомислення славетного випускника Ніжинської вищої школи знайшов подальше обґрунтування в лінгвістичних студіях Л. І. Гетьман ("К проблеме полиэмоциональности гоголевских текстов", вип. 16; "Особенности гоголевских заголовков", вип. 1; "Тематичность художественного текста", вип. 12; "Художественные произведения Н. В. Гоголя как прецедентные тексты", вип. 1); О. І. Нещерет, яка досліджувала процес гіперболізації як спосіб створення експресивності в повісті М. В. Гоголя "Зникла грамота", вип. 1; категорію інтенсивності на тлі семантичних структур повістей М. В. Гоголя (збірник "Миргород"), вип. 7; стилістичний потенціал колоративів у пейзажах поеми "Мертві душі", вип. 9; порівняння як семантико-стилістичний прийом номінації осіб у повісті М. Гоголя "Тарас Бульба", вип. 12; психологію невербального мовлення як засобу інтерпретації художнього образу в літературному творі (на матеріалі повістей М. В. Гоголя), вип. 45; В. О. Сидоренко, яка студіювала категорію художнього часу на прикладі

образних засобів низки творів письменника (повісті "Невський проспект", вип. 1; повісті "Ніс", вип. 3; повісті "Шинель", вип. 16; виявляла й систематизувала засоби репрезентації художнього часу і їх роль у формуванні образу персонажа у повісті "Портрет", вип. 9; запропонувала різновиди словникової роботи під час вивчення повісті "Тарас Бульба", вип. 12; В. Г. Коваленко, яка зосередила увагу на лексичній своєрідності повісті М. В. Гоголя "Старосвітські поміщики", вип. 3; художніх просторах творів письменника як потужного джерела народознавства, вип. 7; засобах репрезентації категорії інформативності в повісті "Тарас Бульба", вип. 12; Н. О. Бондар, яка виявила і схарактеризувала словотвірні типи прикметників, уживаних у повісті М. В. Гоголя "Старосвітські поміщики", вип. 9; словотвірні особливості антропонімів (на матеріалі повісті "Тарас Бульба", вип. 12); просторовий компонент у повісті "Страшна помста", вип. 16; Н. І. Клипа, яка з'ясовувала виражальні функції складних субстантивних словосполучень у поемі "Мертві душі", вип. 1; особливості використання лексики релігійної семантики в "Роздумах про Божественну Літургію" Миколи Гоголя, вип. 75; О. В. Банзерук, яка проаналізувала уособлення як компонент метафоричної моделі світу Миколи Гоголя на семантичному, структурному та функціональному рівнях, вип. 16.

Конструкції експресивного синтаксису в повістях М. В. Гоголя "Записки божевільного" і "Невський проспект" у контексті аналізу образних засобів мови в художньому творі представлено в статті Т. І. Криги, вип. 9.

На сторінках збірника "Література та культура Полісся" активно висвітлюються проблеми, пов'язані з перекладами творів М. В. Гоголя на українську мову. Перші з них порушив академік Ф. С. Арват (вип. 3), продовживши розкривати нові перекладацькі секрети, започатковані в попередніх ґрунтовних працях ученого: "До питання про становлення реалістичних традицій художнього перекладу в українській літературі II пол. XIX ст.", "Із спостережень над мовою перекладу І. Я. Франка поеми М. Гоголя "Мертві душі", "До питання про переклад поеми М. Гоголя "Мертві душі" українською мовою (переклад фразеологізмів)" та студії "М. П. Старицький як перекладач" (вип. 3). Не можна не згадати в цьому контексті й оприлюднених основних тез дисертації Ф. С. Арвата щодо перекладацьких розвідок: 1) художній переклад є важливим засобом духовного спілкування народів, взаємозбагачення і розвитку їх літератур і літературних мов; 2) перекладений твір є явищем рідної літератури; 3) потрібно перекладати тільки такі твори, які підносять культурний рівень

народу, збагачують і розвивають літературу і літературну мову; 4) завданням перекладу є точне відтворення оригіналу; 5) справжня точність перекладу досягається не буквальною передачею слів оригіналу, а добром таких мовних засобів, які б виражали думку і форму оригіналу, відтворювали його стиль; 6) якість перекладу в значній мірі визначається внутрішньою спорідненістю перекладача й автора оригіналу; 7) перекладач повинен глибоко знати мову оригіналу і мову перекладу; "знати мову – це насамперед знати її органічно, а не книжно, тобто знати народну мову"; 8) творче втілення розглянутих теоретичних принципів І. Я. Франка можна простежити на його власній перекладацькій діяльності тощо" [2, с. 153]. Іменний 13 випуск часопису присвячений світлій пам'яті академіка Ф. С. Арвата (2000. 260 с.).

Засадничі ідеї Ф. С. Арвата в царині перекладознавства підтримують і розвивають викладачі Ніжинського державного університету. Так, Н. О. Бондар досліджувала найменування осіб у поемі "Мертві душі" та їх переклад на українську мову, вип. 43; А. В. Ролік вивчав способи і засоби відтворення національного забарвлення повісті М. В. Гоголя "Невський проспект" у процесі її перекладу на німецьку мову, вип. 9; репрезентацію образу України в німецьких перекладах творів М. В. Гоголя, вип. 30; моделювання рефлексивних структур буденної свідомості і їх відображення в перекладі (на матеріалі німецького перекладу поеми М. Гоголя "Мертві душі"), вип. 75. Проблеми перекладу художніх текстів М. В. Гоголя порушено також у статтях Ю. М. Хоменка "Н. В. Гоголь и проблемы художественного перевода", вип. 23; Лю Хунбо "Наследие Н. В. Гоголя в Китае: проблемы перевода и восприятия", вип. 16; Г. Хотинської "Некоторые заметки и информационная справка о переводах на иностранные языки произведений Николая Васильевича Гоголя", вип. 54; Н. І. Бойко "Експресивна лексика і проблеми її перекладу (на матеріалі повісті М. В. Гоголя "Тарас Бульба)", вип. 12.

Огляд тематичних збірників "Література та культура Полісся" привертає увагу дослідника до низки випусків, присвячених феномену Шевченкового слова. Йдеться насамперед про ювілейні 74 і 75 випуски та низку інших, що репрезентують актуальні розвідки дослідників, зокрема, про гоголівські художні образи і стилістичні прийоми у творчості Т. Г. Шевченка. Т. К. Чорторизька зіставила два художні ідіолекти, вписані в широкий національний контекст (вип. 12); Л. І. Мацько здійснила концептуально-стилістичний аналіз поетичної мовотворчості Т. Г. Шевченка в аспекті комунікативної лінгвістики, (вип. 75); Л. В. Кравець виокремила і схарактеризувала

архетипні метафори в мові української поезії Т. Шевченка (вип. 75); Т. Ф. Семашко простежила стереотипи української етносвідомості у візуальному секторі поезики Тараса Шевченка (вип. 75); Г. В. Баран визначила й аргументувала роль релігійної лексики в поемі Тараса Шевченка "Гайдамаки" (вип. 75); Н. І. Бойко вмотивувала ключову роль лексичних засобів вербалізації концептосфери сакрального в поетичних текстах Тараса Шевченка (вип. 74) та виявила і прокоментувала зразки сучасного наукового декодування Шевченкових поетичних текстів (вип. 77); В. М. Бойко та Л. Б. Давиденко виявили і схарактеризували конверсійні процеси в ідіолекті поета (вип. 74).

Складники синтаксичного рівня художнього дискурсу Т. Г. Шевченка простудійовано у статті Н. М. Пасік та С. П. Шевченко "Редуковані синтаксичні структури в художньому мовленні Тараса Шевченка", (вип. 74). Г. М. Вакуленко та Н. І. Клипа на матеріалі художнього мовлення Т. Г. Шевченка з'ясували процеси об'єктивації грамемми "напрямок руху: кінцевий пункт руху" прийменниково-відмінковою формою знахідного, вип. 74. А. М. Кайдаш висвітлила стилістичні можливості фонетичних засобів у поетичній творчості Т. Г. Шевченка, вип. 74; В. М. Бережняк проаналізувала слова-символи як елементи моделювання цілісної мовної картини світу Т. Г. Шевченка, вип. 75; О. М. Петрик на матеріалі поезій Т. Г. Шевченка обґрунтувала видільні чинники предикатів дії в українській мові, вип. 75; Н. М. Цівун виявила та схарактеризувала елементи поетичної та наукової шевченкіани в ідіолекті Максима Рильського, вип. 75.

Мовотворчості Пантелеймона Куліша присвячено низку статей в багатьох випусках часопису, із-поміж яких на особливу увагу лінгвістів заслуговує ювілейний: до 190-річчя від дня народження П. Куліша ("Література та культура Полісся: Спадщина П. Куліша і її роль у розвитку української мови, літератури та культури". Вип. 59. Ніжин: Вид-во НДУ, 2010. 202 с.). У збірнику опубліковано мовознавчі доповіді, виголошені на Всеукраїнській науковій конференції, присвяченій ювілейній даті – 190-річчю від дня народження П. Куліша. Конференцію ("Роль Пантелеймона Куліша в історії української мови, літератури та культури") організувала і провела кафедра української мови Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя спільно з Інститутом української мови НАН України 19 березня 2010 року.

Лінгвістичні студії, вміщені у збірнику, висвітлюють важливі питання специфіки ідіолекту П. Куліша як із погляду історичних підходів до аналізу його мовотворчості, так і сучасних лінгвістичних парадигм, теоретичних узагальнень і практики мовної діяльності автора.

Так, А. С. Біла окреслила роль Пантелеймона Куліша в історії слов'янської мовної культури, Л. І. Мацько з'ясовувала, як оцінював Пантелеймон Куліш мову Тараса Шевченка; В. Г. Коваленко схарактеризувала діяльність письменника в контексті становлення української літературної мови в другій половині XIX століття, В. М. Пугач виявила й описала граматичні особливості функціонування предикативних форм на -но, -то у творах П. Куліша, С. В. Зінченко зафіксував і схарактеризував ступені порівняння в тексті перекладу П. Куліша книг Мойсея, О. П. Кумеда дослідила форми іменників II відміни в мові першодруків письменника, А. М. Кайдаш визначила доробок П. Куліша в контексті вчення про міфони́ми. В. М. Бойко та Л. Б. Давиденко виявили та схарактеризували формули мовного етикету в епістолярії П. Куліша. В. М. Владимірова мовний образ Пантелеймона Куліша репрезентувала крізь призму його дослідницьких інтересів до текстів української літератури.

Характеристиці концептосфери художніх просторів П. Куліша присвячені статті І. Б. Циганок ("Концепт *воля* у поезії Т. Шевченка і П. Куліша"), Н. І. Бойко ("Репрезентація мегаконцепту-образу "Україна" в романі Пантелеймона Куліша "Чорна рада"), Н. Ю. Коновалової ("Відображення концепту "Козаччина" у функціонально-семантичних полях епітетних словосполучень (на матеріалі історичного роману "Чорна рада").

Лексико-семантичний рівень творів П. Куліша зацікавив дослідників найбільше. Л. О. Симоненко виявила і схарактеризувала термінологічну лексику в мовотворчості П. Куліша, Н. М. Пасік проаналізувала народнорозмовні елементи в художньому мовленні письменника, С. В. Соколова вивчала структурно-функціональні особливості антропонімів у романі П. Куліша "Чорна рада", О. В. Банзерук та Ю. О. Шакура студіювали військову лексику, виявлену в історичній прозі письменника. Стилістичний потенціал мовомислення П. Куліша став об'єктом дослідження Г. М. Вакуленко та Н. І. Клипи, які ознакою ідіолекту автора визначили прикметникову синоніміку. В. М. Пащенко, проаналізувавши низку прозових творів П. Куліша, кваліфікувала порівняння як стилістичний засіб актуалізації художніх образів письменника. С. П. Шевченко схарактеризувала стилістичну роль старокнижних елементів у романі П. Куліша "Чорна рада".

На матеріалі мови творів П. Куліша здійснені дослідження синтаксичного характеру, представлені у статтях Г. М. Чирви ("Розмаїття синтаксичних структур у поезії Пантелеймона Куліша") та Г. О. Козачук ("Особливості поетичного синтаксису Пантелеймона

Куліша"). Г. О. Козачук наголосила, що особливість поетичного синтаксису поезій П. Куліша у відтворенні складної синтаксичної системи української мови, у майстерності автора у використанні різноманітних за будовою і семантичним наповненням синтаксичних структур, в основі яких – національні риси українського усного мовлення. Поетичний синтаксис П. Куліша в поєднанні з іншими елементами мовної структури забезпечує ритмомелодійну систему віршів, часто близьку до народно-пісенної поезії. Специфіка поетичного мовлення автора виявилася в характерній художньо-смісловій концентрації вислову. Ритмомелодику поезій моделюють різні мовні засоби, але насамперед – "це симетрія і повторюваність окремих синтаксичних структур, спокійно-роздумливе або градаційне приєднання однорідних елементів, семантичне виділення особливо важливого слова чи виразу, інтонаційне навантаження фрази тощо. Ці та інші засоби ритмізації становлять одну з найхарактерніших рис поетичного мистецтва П. Куліша" [4, с. 63].

Дослідниць Т. М. Сидоренко та В. І. Хомич зацікавила проблема семантичної взаємодії префіксально-суфіксальної конструкції *роз-...-ся* з дієслівними основами на позначення мовленнєвих актів і її об'єктивація в художньому ідіолекті П. Куліша. Р. Г. Шрамко виявила й описала на матеріалі мовної практики П. Куліша ієрархію морфологічної реалізації предикатів стану сучасної української мови на формально-граматичному рівні, Т. М. Фесенко на матеріалі поетичних творів П. Куліша досліджувала паралельне функціонування сполучників і прийменників для вираження тотожних семантико-синтаксичних відношень.

Наступний ювілейний (96 випуск) збірника "Література та культура Полісся" містить рубрику "До ювілею П. О. Куліша (200 років від дня народження)". Поряд із цікавими розвідками літературознавців (статті Г. В. Самойленка "Садиба Білозерських-Кулішів хутір Мотронівка як гніздо культури Поліського краю", Д. Блохин "П. О. Куліш: огляд його діяльності в працях діаспорних вчених" та ін.) збірник відкриває нові шляхи вивчення мовотворчості П. Куліша в контексті сучасного лінгвістичного аналізу художніх дискурсів, характеризує його як активного учасника тогочасного культурного та освітнього життя. Лінгвістичні студії, уміщені в збірнику, висвітлюють актуальні питання на тлі суміжних до мовознавства дисциплін – соціокультурології, етнокультурології та ін. Так, В. М. Пугач у статті "Від "Граматики" П. Куліша до "Українського правопису" 2019 року: соціокультурний контекст кодифікації" акцентує на тому, що для правопису фактор історичної мовної традиції є надзвичайно важливим. Націо-

нально марковані культурні цінності мають бути завжди актуальними й віддзеркалювати український менталітет, на чому акцентував свого часу Пантелеймон Куліш, докладаючи великих зусиль для унормування правописної системи української мови середини XIX ст. Авторка наголошує: "Новий український правопис має стати популярним, надійним та актуальним культурним порадиником на щодень. Він має бути максимально досконалим, питомим українським, як цього й прагнув П. Куліш. Хочеться пишатися цією важливою подією в нашій державі, адже національна правописна система віддзеркалює соціокультурний простір та формує ментальний потенціал нації" [7, с. 87].

А. М. Кайдаш (стаття "Вербалізація етнокультурних концептів у поемі Пантелеймона Куліша "Маруся Богуславка") у мовній тканині поеми виокремила широке й багатоаспектне лексико-семантичне поле етнокультурних номінацій, дійшла висновку, що такі лексичні одиниці вербалізують "різні види взаємодії українців у соціумі на рівні осягнення та засвоєння культурних надбань попередніх поколінь" [3, с. 35]. Зацікавлення мовотворчістю автора А. М. Кайдаш виявила і в процесі визначення лінгвостилістичних домінант казки Пантелеймона Куліша "Півпівника" (вип. 93).

С. В. Зінченко виявив і проаналізував старо(церковно)слов'янізми в мовотворчості П. Куліша, зацентрувавши увагу на літературному процесі XIX ст., у якому важливе місце належить багатогранній творчості П. Куліша. Час його творчості – це активний період формування нової української літературної мови, позначений впливом письменника на розширення й збагачення словника тогочасної української літературної мови. Н. М. Пасік у статті "Ритміко-синтаксична організація оповідання Пантелеймона Куліша "Гордовита пара" схарактеризувала ритміко-синтаксичні засоби лінгвальної об'єктивації наратора в оповіданні, що репрезентує системно організований ритміко-інтонаційний план розповіді, відбиваючи емоційно-оцінні семантичні відтінки, діалогізм, розмовну виразність тощо.

Домінанти художнього ідіолекту Пантелеймона Куліша стали об'єктом дослідження Н. І. Бойко та Л. І. Коткової. З'ясовано, що самобутність образного мовомислення – ключова домінанта художнього ідіолекту письменника. Вона вербалізована шляхом відтворення живої мовної стихії народних мас, через об'єктивацію національної самобутності селянського побуту, народних звичаїв і обрядів; маніфестована крізь призму тісних взаємозв'язків мови особистості й мови епохи.

Художні ідіолекти, особливості образного мовомислення, способи та засоби естетизації текстів українських письменників –

випускників Ніжинської вищої школи – в контексті сучасних лінгвістичних парадигм постають у численних лінгвістичних студіях викладачів-лінгвістів Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя та мовознавців з багатьох інших закладів вищої освіти України. Розвідки позначені новим прочитанням художніх текстів українських письменників і зміною стереотипних уявлень про їхню мовотворчість. Художні канони в ідіолекті Віктора Забіли досліджували: А. М. Кайдаш ("Ідіостиль Віктора Забіли в контексті міфологічної площини українського романтизму", вип. 47), В. М. Пашенко (вип. 47), О. В. Банзерук (вип. 51) та ін.; Євгена Гребінки – О. Д. Неділько ("Народнорозмовні елементи у мові байок Є. Гребінки", вип. 7), Н. В. Гуйванюк (вип. 9), В. М. Пугач ("Євген Гребінка vs Евгений Гребёнкин в епістолярії", вип. 68), Л. Ф. Українець ("Конотація голосних звуків у поетичному дискурсі Євгена Гребінки", вип. 68), Л. О. Сологуб ("Мовний простір Євгена Гребінки: соціокультурний аспект", вип. 68), Т. І. Ніколашина ("Часовий простір байок Євгена Гребінки", вип. 68) та ін.; Леоніда Глібова – О. Д. Неділько ("Лексико-семантичні особливості мови байок Л. Глібова", вип. 1), А. В. Майборода ("До проблеми категорії "образу автора" в байках Л. І. Глібова", вип. 1), В. І. Статєєва "Роль Л. І. Глібова в розвитку й поширенні українського слова (до історії видання "Черниговського листка"); М. А. Ілляшенко, В. М. Сірик (вип. 1), В. М. Пашенко, М. А. Ілляшенко ("Декодування відад'єктивних прикметників у байках Л. І. Глібова", вип. 7), Н. В. Швець ("Семантико-стилістичні функції фразеологізмів дієслівного типу у мові байок Л. І. Глібова", вип. 9), Н. В. Гуйванюк, Н. М. Попович ("Мовностилістичні та структурно-семантичні особливості розмовного мовлення Лівобережної України ХІХ ст. (на матеріалі байок Є. Гребінки та Л. Глібова)", вип. 9), М. А. Ілляшенко, В. М. Пашенко ("Народнорозмовне джерело Полісся і його трансформація у байках Л. І. Глібова", вип. 9), Н. І. Бойко ("Демінутив в ідіолекті Леоніда Глібова", вип. 18) та ін.

Сторінки збірника "Література та культура Полісся" засвідчують, що дослідники впродовж тривалого часу активно вивчали мовотворчість Михайла Коцюбинського – видатного майстра слова як української, так і світової літератури. Ідіостиль письменника представляє кращі зразки художнього мовомислення, оригінальну систему виражально-зображальних засобів, виявлену й схарактеризовану в лінгвістичних студіях, які максимально повно локалізовані в 10 випуску ("Творчість М. Коцюбинського та громадсько-культурний і літературний процес у Чернігові кінця ХІХ – поч. ХХ ст.") та 78 випуску, а також у низці інших.

О. Д. Неділько досліджувала функційний потенціал назв осіб в оповіданнях Михайла Коцюбинського про дітей (вип. 10), М. А. Ілляшенко та В. М. Пащенко порушували питання розкриття стилістичного потенціалу слова у кольоровій гамі словесно-зображальних засобів творів письменника (вип. 10), В. М. Бойко та Л. Б. Давиденко виявляли й характеризували фразеологічні одиниці у структурно-семантичній будові речення (на матеріалі творів М. М. Коцюбинського) (вип. 10), визначали й описували джерела та структурно-семантичні трансформації фразеологічних одиниць в епістолярних текстах М. Коцюбинського (вип. 10), В. Г. Коваленко досліджувала типи інформації художнього тексту в оповіданні М. Коцюбинського "П'ятизлотник" (вип. 10); Н. І. Бойко виявляла й класифікувала синонімічні фігури, що функціонують у повісті М. М. Коцюбинського "Фата моргана" (вип. 2), кваліфікувала експресивну лексику як засіб створення пейзажного живопису у творах М. Коцюбинського (вип. 10), вивчала структуру й семантику паралінгвальних фразеологізмів, уживаних у художніх просторах творів М. Коцюбинського (вип. 78), виявила й описала засоби і способи комплексної вербалізації світу емоцій в ідіолекті Михайла Коцюбинського (вип. 89); В. М. Бережняк досліджувала локальну та запозичену лексику, вживану у творах М. Коцюбинського (вип. 10), Т. Л. Хомич та А. В. Воробей досліджували фразеологічні одиниці, вживані в дитячих художніх текстах Михайла Коцюбинського (вип. 78), Л. В. Зіневич зацікавили проблеми художнього перекладу в контексті ідей європеїзму М. Коцюбинського (вип. 78), В. В. Красавіна в зіставному аспекті розкривала проблему землі як мірила цінностей і парадигми зради у творах М. Коцюбинського "Fata morgana" та О. Кобилянської "Земля" (вип. 78), а також структурувала текстуальну синонімію, характеризувала її як зображально-виражальний засіб художнього мовлення (на прикладі прози Михайла Коцюбинського) (вип. 96), С. І. Поворознюк виявляла й описувала мовні засоби експлікації етнічних стереотипів татарського народу в кримському циклі оповідань Михайла Коцюбинського (вип. 78), О. В. Сазонова в зіставному аспекті інтерпретувала дискурс "кохання – зрада – смерть" у творах М. Коцюбинського та М. Могилянського (вип. 78), Л. І. Шлеїна виявляла й кваліфікувала концептуальні риси літературного й живописного імпресіонізму в новелі "Intermezzo" Михайла Коцюбинського (вип. 78). Епістолярну спадщину М. М. Коцюбинського в контексті українського культурного простору активно досліджувала Л. І. Зеленська ("Листи М. Лисенка до М. Коцюбинського" (вип. 19); Із епістолярної спадщини І. М. Коцюбинської" (вип. 13); "Микола Лисенко і

Чернігівщина"; "Листи Сергія Єфремова до Михайла Коцюбинського" (вип. 14) та ін.).

Об'єктом дослідження багатьох лінгвістичних студій на сторінках часопису була мовотворчість випускника Ніжинського педагогічного інституту 1959 року Євгена Гуцала, художні тексти якого заслуговують особливої уваги, оскільки прагнення автора до максимальної виразності, образності, експресивності стало одним із провідних і обов'язкових складників його ідіолекту. Мовотворчість письменника у процесі створення художніх текстів позначена апелюванням до семантико-оцінних сюжетних ліній, до емоційного світу людини, а тому саме експресивність є їх обов'язковою і суттєвою характеристикою [1, с. 31].

Уже в першому випуску часопису було представлено низку статей, автори яких різноаспектно аналізують мовно-художню творчість письменника, зокрема: Г. М. Віняр проаналізувала позасловникову лексику та способи її творення у прозі автора, Л. І. Коломієць та Г. М. Шелемеха простежили способи створення зорового образу в новелах Є. П. Гуцала, Н. М. Мисливець виявляла й описувала комічне у трилогії Євгена Гуцала "Позичений чоловік", "Приватне життя феномена", "Парад планет", В. М. Пугач виявила деякі особливості вживання предикативних форм на -но (-ено), -то у творах письменника, В. М. Бойко з'ясовувала особливості функціонування фразеологічних одиниць у творах Євгена Гуцала, О. А. Вербицька зацентувала увагу на специфіці створення образності мови Євгена Гуцала, З. С. Сікорська та Т. П. Терновська здійснили лінгвостилістичний аналіз новели Є. Гуцала "Пісня про мить".

У наступних випусках збірника інтерес до індивідуально-авторського мовомислення Є. Гуцала не зменшується. Домінуючими все ж залишаються лінгвостилістичні студії (Н. І. Бойко та Л. Б. Давиденко вивчали градуальний ряд фразеологізмів-синонімів у контексті мовотворчої практики Є. Гуцала (вип. 7), А. І. Бондаренко здійснила лінгвістичну інтерпретацію новели "Оргія" (вип. 33) та лінгвостилістичну інтерпретацію новели Євгена Гуцала "Офелія" (вип. 37), С. П. Обийкіна прокоментувала розвиток виявлених в ідіолекті автора ад'єктивованих і субстантивованих значень у дієприкметниках (на матеріалі новелістики Є. Гуцала) (вип. 14), Т. В. Рудюк збирала та схарактеризувала фразеологічні одиниці із гендерним компонентом, уживані у творах Є. Гуцала (вип. 43).

Виразно помітними постали лінгвістичні розмисли про особливості мовотворчості Є. Гуцала, репрезентовані у статтях Н. М. Пасік. У них актуалізовано осмислення кореляції *слово – образ* у

художньому мовленні Є. Гуцала (вип. 33), схарактеризовано особливості фразеологічної репрезентації стильової домінанти химерності в художньому мовленні письменника (вип. 84), розкрито основи семантичної транспозиції густативних номінацій у мовно-естетичному просторі Євгена Гуцала (вип. 86), проаналізовано виражальні можливості односкладних особових речень у контексті лірико-психологічної прози Євгена Гуцала (вип. 91). Дослідниця дійшла висновку, що актуалізовані в досліджуваних прозових текстах Є. Гуцала односкладні особові речення (означено- й узагальнено-особові) залучені до реалізації процесів вербалізації суб'єктивної модальності, репрезентації "індивідуалізованого внутрішнього світу ліричного героя та його узагальнених когнітивно-емотивних станів, визначають характер текстової прогресії, формують ритм та емоційно-оцінну тональність висловлення, експлікують стильові домінанти ліризму, психологізму, медитативності" [6, с. 212].

Часопис "Література та культура Полісся" суголосний із часом. Так, функціонування на факультеті іноземних мов спеціальності 035 Філологія – германські мови та літератури (переклад включно), на філологічному факультеті Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя відкриття нової спеціальності 035 Філологія – слов'янські мови та літератури (переклад включно) послуговували підставою для народження нової (окремої) рубрики "Проблеми перекладу". Активними дослідниками перекладознавчої царини стали викладачі факультету іноземних мов, кафедри слов'янської філології, компаративістики та перекладу, а також науковці з інших закладів вищої освіти. С. І. Потапенко розкрив проблему відтворення українського конфлікту-кризи в англomовних новинах (вербалізація комунікативного складника) (вип. 95), О. Т. Федунівич-Швед вивчала процеси реалізації словотвірного потенціалу української мови в перекладах Миколи Лукаша (вип. 78), І. К. Харитонов зіставив і схарактеризував три переклади поезії О. Поупа "Самопізнання" (вип. 78), Г. І. Капніна досліджувала категорію експресивності у процесі перекладів (на матеріалі оригінального та трансформованого на українську мову варіантів роману Е. М. Ремарка "На Західному фронті без змін", вип. 78), В. І. Базова з'ясувала особливості перекладу фразеологізмів (вип. 78), О. М. Петрик вивчала прийоми граматичних замінів і кваліфікувала їх як особливий вид перекладацьких трансформацій у поетичному тексті (вип. 93), А. С. Зеленько та Н. О. Бондар здійснили психолого-лінгвістичне обґрунтування теорії і практики художнього перекладу (вип. 93), Зенон Вайхт виявляв розбіжності між текстом оригіналу і перекладом, сформулював

кілька уваг про мову Януша Корчака (вип. 93), А. С. Зеленько та О. М. Петрик здійснили психологічне обґрунтування використання зіставного аналізу в теорії і практиці українсько-російського перекладу (вип. 95), О. М. Петрик та М. В. Романова з'ясували специфіку перекладу порівнянь у поемі М. Лермонтова "Демон" (вип. 96), А. В. Ролік виявив і описав пейоративну лексику в творах М. В. Гоголя та специфіку її передавання в німецьких перекладах (вип. 96), Н. І. Лепухова у статті "Ми пішли на Захід, щоб повернутися на Схід", або Українські перекладачі за кордоном" (вип. 96) ознайомила з постатями представників української діаспори – письменниками, літературознавцями, критиками, перекладачами – українцями, що жили і працювали за межами України. Авторка статті зазначає, що українські митці не тільки публікували свої художні твори за кордоном, але й активно продукували оригінальні зразки перекладацької практики. Їхні переклади українською мовою не лише знайомили українського читача з найкращими зразками світової літератури, а й пропагували національну літературу і культуру за кордоном, перекладаючи з української мови. У статті викладено основні віхи життя й творчої діяльності відомих перекладачів, представників української діаспори, із-поміж яких Юрій Клен, Михайло Орест, Ігор Костецький, Ігор Качуровський, Анна-Галія Горбач, Святослав Гординський, Юрій Луцький, Олег Зуєвський, Віра Вовк [5, с. 293].

На сторінках збірника "Література та культура Полісся" висвітлюються життєві і творчі шляхи видатних мовознавців минулого і сьогодення. Багатоаспектно осмислено постаті видатних філологів – академіка М. О. Лавровського, членів-кореспондентів Р. Ф. Брандта, А. С. Будиловича, Г. А. Ільїнського, В. І. Резанова та ін., випускників Ніжинської вищої школи – академіка Ю. Ф. Карського, академіка А. П. Грищенка, професора А. С. Зеленька та ін. Це праці Г. В. Самойленка про розвиток українського мовознавства у Ніжинській вищій школі, підготовлені автором численні біобібліографічні покажчики мовознавців (серія "Вчені-філологи Ніжинської вищої школи"); А. С. Зеленька "Ніжинська вища школа в історії формування вітчизняного мовознавства" (вип. 80) та "Аматор-фундаменталіст у теорії мовознавства однокурсник Миколи Гоголя П. Я. Лукашевич" (вип. 95); В. М. Пугач "Хто ж, окрім нас, явить істинний лик наших предків, якщо ми не збережемо справжнього способу їхніх думок і мовлення?": до 200-річчя граматики Олексія Павловського (вип. 93); Н. І. Бойко та С. В. Зінченка "Лівобережний науковий центр історії української філології при Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя" (вип. 80).

Збірник "Література та культура Полісся" регулярно знайомить читачів із новими українськими виданнями мовознавчої проблематики, висвітлює основні події мовознавчого життя на Поліссі зокрема і в Україні загалом. На сторінках часопису вміщені розлогі рецензії на різножанрові праці лінгвістичної тематики (рубрика "Рецензії").

Тематичні випуски збірника "Література та культура Полісся" репрезентують матеріали наукових конференцій з актуальних лінгвістичних проблем, забезпечують можливість опублікування виголошених доповідей (рубрика "Хроніка").

Упродовж трьох десятиліть часопис "Література та культура Полісся" як фахове видання (а нині перебуває у статусі видання, що входить не лише до переліку наукових фахових видань України, а й міжнародної наукометричної бази Index Copernicus) забезпечує можливість апробації результатів дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата філологічних наук. У збірнику свого часу неодноразово оприлюднювали свої науково-теоретичні лінгвістичні напрацювання доктори філологічних наук Н. В. Гуйванюк, Л. В. Кравець, С. І. Потапенко, Т. Ф. Семашко, Л. Ф. Українець, Н. І. Бойко, А. І. Бондаренко та ін., а також сотні кандидатів філологічних наук.

Огляд численних мовознавчих праць на сторінках збірника "Література та культура Полісся" виявив, що в дослідженнях домінували лінгвостилістичні підходи до системних описів різнорівневих мовних одиниць, використовуваних у різножанрових творах письменників Полісся. До актуальних напрямів сучасного мовознавства, проблеми якого порушені у статтях часопису, також належать: становлення, розвиток і функціонування слов'янських мов, питання германського мовознавства, перекладознавчі дослідження тощо. У збірнику друкують праці не лише вітчизняні, а й відомі в Україні провідні зарубіжні мовознавці.

Провідне місце в мовознавчій тематиці часопису посідають студії про українську мову (її історію, структуру, системну організацію, функціонування, діалекти тощо). Статті висвітлюють важливі питання сучасної лінгвостилістики як з погляду теорії, так і практики мовної діяльності. Лінгвістичні студії присвячені проблемам лінгвотекстознавства, дискурсології, експресології, емоціології, лінгвоаксіології, етнолінгвістики, лінгвокультурології, граматичної стилістики, медійної стилістики, лексичної семантики, ономастики, фразеології, засобам і способам актуалізації різнорівневих мовних одиниць, виявленню індивідуально-авторської мовної майстерності письменників, вивченню фольклорних джерел, з'ясуванню нових тенденцій у мові художньої літератури та сучасних засобах масової інформації.

Література

1. Бойко Н. І. Лексичні засоби створення експресивності художнього тексту (на матеріалі творів Є. Гуцала). *Література та культура Полісся*. Вип. 11 / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 1998. С. 31–36.
2. Гуйванюк Н. Чернівці у долі і творчій біографії Федора Степановича Арвата (1928–1999). *Академік Федір Арват. Наука творити добро: спогади, публікації* / уклад.: П. Никоненко, Г. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. С. 148–162.
3. Кайдаш А. М. Вербалізація етнокультурних концептів у поемі Пантелеймона Куліша "Маруся Богуславка". *Література та культура Полісся*. Вип. 96. Серія "Філологічні науки". № 13 / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. С. 35–42.
4. Козачук Г. О. Особливості поетичного синтаксису Пантелеймона Куліша. *Література та культура Полісся: Спадщина П. Куліша і її роль у розвитку української мови, літератури та культури*. Вип. 59 / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ, 2010. С. 55–63.
5. Лепухова Н. І. "Ми пішли на Захід, щоб повернутися на Схід", або Українські перекладачі за кордоном. *Література та культура Полісся*. Вип. 96. Серія "Філологічні науки". № 13 / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. С. 280–293.
6. Пасік Н. М. Прагматика односкладних особових речень у контексті лірико-психологічної прози Євгена Гуцала. *Література та культура Полісся*. Вип. 91. Серія "Філологічні науки". № 10 / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. С. 203–212.
7. Пугач В. М. Від "Граматки" П. Куліша до "Українського правопису" 2019 року: соціокультурний контекст кодифікації. *Література та культура Полісся*. Вип. 96. Серія "Філологічні науки". № 13 / відп. ред. і упоряд. Г. В. Самойленко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. С. 78–89.

References

1. Boiko, N. I. (1998). Leksychni zasoby stvorennia ekspresyvnosti khudozhnogo tekstu (na materiali tvoriv Ye. Hutsala) [Lexical means of creating the expressiveness of an artistic text (based on the works of E. Gutsal)]. *Literatura ta kultura Polissia – Literature and culture of Polissia*. 11, 31–36. [in Ukrainian].
2. Huivaniuk, N. (2018) Chernivtsi u dolii i tvorchiu biohrafii Fedora Stepanovycha Arvata (1928–1999) [Chernivtsi in the Fate and Creative Biography of Fedor Stepanovych Arvat (1928–1999)]. *Akademik Fedir Arvat. Nauka tvoryty dobro: spohady, publikatsii – Academician Fedor Arvat. The science of doing good: memories, publications*] / uklad.: P. Nykonenko, H. Samoilenko. 148–162. [in Ukrainian].
3. Kaidash, A. M. (2019). Verbalizatsiia etnokulturnykh kontseptiv u poemi Panteleimona Kulisha "Marusia Bohuslavka" [Verbalization of ethnocultural concepts in Panteleimon Kulish's poem "Marusya Boguslavka"]. *Literatura ta kultura Polissia – Literature and culture of Polissia*, 96, 13. 35–42 [in Ukrainian].

4. Kozachuk, H. O. (2010). Osoblyvosti poetychnoho syntaksysu Panteleimona Kulisha [Features of the poetic syntax of Panteleimon Kulish]. *Literatura ta kultura Polissia – Literature and culture of Polissia*. 59. 55–63 [in Ukrainian].

5. Liepukhova, N. I. (2019). "My pishly na Zakhid, shchob povernutysia na Skhid", abo Ukrainski perekladachi za kordonom ["We went to the West to return to the East," or Ukrainian translators abroad]. *Literatura ta kultura Polissia – Literature and culture of Polissia*, 96. 280–293 [in Ukrainian].

6. Pasik, N. M. (2018). Prahmatyka odnoskladnykh osobovykh rechen u konteksti liryko-psykhoholichnoi prozy Yevhena Hutsala [Pragmatics of one-syllable personal sentences in the context of lyrical and psychological prose of Yevhen Hutsala]. *Literatura ta kultura Polissia – Literature and culture of Polissia*. 91, 10, 203–212 [in Ukrainian].

7. Puhach, V. M. (2019). Vid "Hramatky" P. Kulisha do "Ukrainskoho pravopysu" 2019 roku: sotsiokulturnyi kontekst kodyfikatsii [From P. Kulish's Grammar to 2019's Ukrainian Spelling: Sociocultural Context of Codification]. *Literatura ta kultura Polissia – Literature and culture of Polissia*. 96, 13. 78–89 [in Ukrainian].

N. I. Boiko

Doctor of Philology, Professor of the Ukrainian Language Department of Nizhyn Mykola Hohol State University

Linguistic studies in the pages of a scientific journal "Literature and Culture of Polissia"

The article is devoted to the review of linguistic studies, which cover a wide range of current linguistic issues: problems of general, Slavic, Germanic, etc. linguistics on the pages of the scientific journal "Literature and Culture of Polissia".

It was found that the leading place in the rubric "Linguistics" is occupied by studies of the Ukrainian language - its state status, system organization, current state of development, origin and history, structure, functioning, its dialects, language culture, language and politics, interlingual contacts, relationships with other languages, the history of its research, etc.

It is investigated that the greatest attention in the issues of the publication is paid to the study of Ukrainian linguistics, especially in terms of stylistic approaches to systematic descriptions of different language units used in different Ukrainian writers' genres, that are concerning Polissia (Chernihiv region).

The Scientific Collection "Literature and Culture of Polissia" regularly acquaints readers with new Ukrainian editions of linguistic issues, covers the main events of linguistic life in Polissya in particular and in Ukraine in general. The pages of the journal contain extensive reviews of various genres of linguistic topics (heading "Reviews").

Thematic issues of the journal "Literature and Culture of Polissia" represent materials based on scientific conferences on current linguistic problems, provide the opportunity to publish the reports (heading "Chronicle").

For three decades, the journal "Literature and Culture of Polissia" as a professional publication provides an opportunity to test the results of dissertation research for the degree of doctor and candidate of philological sciences.

Key words: "Literature and Culture of Polissia", scientific collection, linguistic studies, Ukrainian linguistics, linguistic stylistics.

УДК 821.161.2:050(477.51)

DOI 10.31654/2520-6966-2020-14i15f-100-49-64

О. М. Капленко

доцент кафедри української літератури, методики її навчання та журналістики
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Українська література на сторінках часопису "Література та культура Полісся"

Стаття присвячена системному огляду літературознавчих праць, об'єктом дослідження яких є твори української літератури на сторінках збірника "Література та культура Полісся". Огляд видань за тридцять років його існування дозволяє застосувати ті критерії внутрішньої класифікації, які націлені на максимально систематизовану інтерпретацію об'єкта дослідження.

Відтак, у статті здійснено насамперед хронологічний огляд досліджень, який демонструє охоплення усіх періодів історії української літератури – від давнього періоду до сучасного літературного процесу. Широкий спектр аналітичного зацікавлення поєднано із застосуванням новітніх методологій аналізу літературного твору.

Окремо простежено логіку стимулювання дописувачів шляхом формування тематичних збірників, що є гідною реакцією на актуалізацію інтересу до постаті того чи іншого письменника у контексті ювілейної дати.

Виявлено, що значний доробок науковців присвячено компаративним дослідженням, метою яких є виявлення міжлітературних зв'язків на основі зіставлення творів та явищ національних письменств одного чи різних історичних періодів.

Потужною складовою успішного функціонування збірника є можливість апробації власного потенціалу у контексті різноманітних наукових чи навчально-методичних проєктів. Ідеться про дослідження, які афішують монографічні праці; про публікації, пов'язані із темами дипломних, магістерських чи дисертаційних робіт; про розвідки, покликані поглибити осмислення тієї дисципліни, викладання якої здійснює автор.

Пізнавальною є також рубрика "Рецензії", де міститься підбірка фахових оцінок актуальних сьогодні літературознавчих праць. Саме тут зустрічаються "горизонти очікування" реципієнта та дослідника, оприявнюється авторська інтенція та рівень аналітичного осмислення.

Усі ці аспекти формують предметне уявлення про науковий імідж та потужний потенціал збірника.

Ключові слова: "Література та культура Полісся", збірник, українська література, літературознавчий дискурс.

Потужний літературознавчий, мовознавчий, історіографічний та культурологічний дискурс на сторінках часопису "Література та культура Полісся" за тридцять років існування збірника заслуговує на окремий огляд, осмислення внутрішньої логіки розгортання його складових та усвідомлення його внеску у процес формування вітчизняного культурного продукту.

Предметна локалізація на опублікованих дослідженнях з української літератури дозволяє застосувати ті критерії внутрішньої класифікації, які націлені на максимально систематизовану інтерпретацію об'єкта дослідження.

Уже первинний тематичний огляд літературознавчих досліджень дає реципієнтові базове уявлення про наявний потужний корпус імен письменників та літературних феноменів, а також осмислення базових тенденцій вітчизняного літературного процесу та застосування новітніх методологій аналізу літературного твору. Хронологічно охоплені усі періоди розвитку української літератури, а також усна народна творчість. Подамо презентативний корпус наукових розвідок за окремими періодами.

Так, наукове осмислення *фольклорного матеріалу* здійснено у статтях С. Пономаревського "Сучасний фольклор Чернігівського Полісся і пісенність релігійного спрямування" (вип. 8); П. Кобернюка "Українське кобзарство в оцінці прогресивних учених та діячів культури" (вип. 8); Ф. Євсєєва "Фольклор Лівобережного Полісся у контексті східнослов'янських етнокультурних взаємин" (вип. 9) та ін. Ці розвідки не є випадковими, адже постали у результаті потужного наукового інтересу, суголосного або темі дисертаційного дослідження, або змістові лекційного курсу тощо.

Феномен давньої літератури (XI–XVII ст.) репрезентований публікаціями таких дослідників, як Е. Лимар "Філософські засади творчості Л. Барановича" (вип. 8); Л. Малахатко "Гіпотетичний автор "Слова про похід Ігорів" (вип. 19); І. Козлова "Язичницькі мотиви в "Слові о полку Ігоревім" (вип. 19); цілим рядом публікацій Т. Сидоренко "Місцеві дослідники творчості Івана Величковського" (вип. 6), "Образ Ісуса Христа в поезії Івана Величковського" (вип. 19), "Поетичне Чотири-Євангеліє та інші Новозавітні книги від Івана (Величковського)" (вип. 23), "Українське літературне бароко: художньо-стильові та образно-тематичні домінанти" (вип. 40) та ін. Як бачимо, спектр зацікавлення дослідників торкається актуальних питань давньої української літератури – проблем інтерпретації "Слова о полку Ігоревім", творчості знакових постатей окресленого періоду, моделювання внутрішньої парадигми художньо-стильових напрямів тощо.

Літературі XIX – початку XX століття присвячені розвідки О. Сидоренка "До проблеми виховання особистості у прозі Гоголя, Куліша, Панаса Мирного" (вип. 1); О. Астаф'єва "Поезія Пантелеймона Куліша: від архаїки до міфо-історичної топіки" (вип. 15); Г. Самойленка "Спадщина Пантелеймона Куліша в оцінці Бориса Грінченка" (вип. 15), "Тарас Шевченко і Ніжинська вища школа" (вип. 37), "Ніжинський період життя і творчості П. Морачевського" (вип. 84), "Садиба Білозерських-Кулішів на хуторі Мотронівка як гніздо культури" (вип. 96); Т. Михальчук "Принципи та способи інтерпретації гоголівської символіки в інсценізаціях М. П. Старицького" (вип. 16); Л. Розанової "Євген Гребінка як фундатор української та російської літератур" (вип. 31); Д. Шинкаренко "Жінка у візях чоловіка (гендерна інтерпретація оповідання М. Коцюбинського "Сон")" (вип. 39); О. Моціяки "Європейський характер романтичної суб'єктивності Михайла Петренка" (вип. 43), "Поезія Тараса Шевченка як плач" (вип. 71), "Україномовна поезія П. Морачевського: романтична історіософська символіка" (вип. 84); В. Сарапина "Жанрово-стильові особливості "Пісні на новий 1805 год пану нашому і батьку князю Олексію Борисовичу Куракіні" Івана Котляревського" (вип. 52), "Стильовий синкретизм п'єс Івана Котляревського" (вип. 71); О. Забарного "Пантелеймон Куліш і Ніжинська вища школа" (вип. 59); С. Жили "Джерела творення образу Батурина за поемою-містерією Т. Г. Шевченка "Великий льох" (вип. 75); О. Юрчук "Олександр Афанасьєв-Чужбинський і Тарас Шевченко: реконструкція історії взаємин" (вип. 84); Н. Мохненко "Трансформація мікрообразів в архетипи у прозі Агатангела Кримського" (вип. 89); Д. Боклах "Художні моделі епічного топосу Петербурга в повісті "Музыкант" Т. Шевченка" (вип. 95); А. Колесник "Натуралістичне зображення постатей євреїв у новелі Івана Франка "На дні" як віддзеркалення соціальної дійсності Галичини XIX століття" (вип. 98); Ж. Янковської "Регіональні аспекти української прози доби романтизму" (вип. 98) та ін.

Період XIX – початку XX століття в історії вітчизняної літератури є надзвичайно щедрим на знакові постаті творців української ідентичності в умовах неповноти соціальної стратифікації. Відтак, сучасні дослідники неодноразово скеровують свої погляди сьогодні на ті непрості часи і намагаються досягнути феноменальності Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Пантелеймона Куліша, Івана Франка, Михайла Коцюбинського, Володимира Винниченка та ін.

Література XX століття на сторінках часопису презентована публікаціями таких авторів, як О. Ковальчук "Роман Є. Гуцала "Позичений чоловік" у контексті стильового розвитку української

прози 70-х років" (вип. 1); В. Крутиус "Таїсія Шаповаленко: початок творчого шляху" (вип. 1); Г. Самойленко "Перші кроки і злети поетичної творчості Євгена Гуцала" (вип. 14), "Життя, окрилене піснями (поетична творчість Олекси Ющенка)" (вип. 18); Я. Цимбал "Гогольянство" у прозі Майка Йогансена" (вип. 16); В. Хімчак "Довженко-митець (за сторінками спогадів сучасників)" (вип. 27); О. Забарний "Пізня сповідь (літературний портрет Василя Охріменка)" (вип. 34); Л. Клікун "Творчість Ліни Костенко в межах сучасного літературознавчого дискурсу" (вип. 39); А. Дяченко "Етика і поетика Ігоря Качуровського" (вип. 39); Л. Бублейник "Вираження суб'єктивної позиції автора в художньому мовленні (на матеріалі прози Г. Косинки)" (вип. 40); Л. Бабенко "Витоки опозиційних настроїв Василя Стуса" (вип. 71); Т. Цепкало "Міфо-фольклорна своєрідність архетипного образу місяця в поезії А. Малишка та В. Симоненка" (вип. 77) та ін.

Це далеко не повний перелік позицій щодо інтерпретації літературних явищ цього періоду, адже потужний інтерес до ХХ століття зумовив й інші форми наукової діяльності, про які скажемо нижче.

Сучасна українська література. Цей період передбачає "живу" реакцію дослідника на "чисті" тексти, тобто такі, навколо яких лише формується літературно-критичний дискурс. Тому часто "входження" у цей процес супроводжується супутніми формами діяльності – власне творчими, рейтинговими, проєктними тощо. Дописувачі "Літератури та культури Полісся" так само демонструють свою "включеність" у ці процеси.

Цей період може бути репрезентований розвідками таких дослідників, як Ф. Штейнбук "Антропологічний аспект тілесного міметизму в текстових стратегіях сучасної літератури" (вип. 34); В. Хархун "The Aesthetic and Ideological Strategies of "New" Ukrainian Literature" (вип. 75) та ін.

Значну кількість публікацій щодо осмислення знакових текстів сучасної української літератури здійснює *К. Ісаєнко*. З-поміж таких, зокрема, варто назвати "Роман "Чотири пори життя" М. Матіос як варіант колажного тексту" (вип. 71), де дослідниця аналізує твір з точки зору експерименту як на рівні жанру, так і на рівні авторської презентації якісно нової наративної структури тексту. Стаття "Гра з читачем" як вибір наративної стратегії (на матеріалі роману Л. Костенко "Записки українського самашедшого")" (вип. 78) є фаховою інтерпретацією першого і поки єдиного прозового роману Ліни Костенко, який став доволі резонансним явищем сучасного літературного життя. А розвідка Катерини Петрівни "Сіра зона" як варіація

життя війни-без-війни (на матеріалі роману А. Куркова "Сірі бджоли" (вип. 95) постала як результат глибокого занурення у текст А. Куркова у процесі здійснення україномовного перекладу його роману [6]. Показово, що ця книга Андрія Куркова з подання Харківського літературного музею була висунута на здобуття Національної премії України імені Тараса Шевченка, а також увійшла до короткого списку у номінації "Книга року ВВС – 2018", конкуруючи із книгами Юрія Андруховича "Коханці Юстиції" (здобула перемогу у номінації), Максима Кідрука "Де немає бога", Олега Коцарева "Люди в гніздах" та Ірини Агапєєвої "Троянди за колючкою. Сповідь про жіночу тюрму".

Важливо, що цілий корпус публікацій презентує *компаративний аспект* дослідження, "піднімаючись" над хронологічною класифікацією і порівнюючи явища. Основні вектори зацікавлень авторів збірника відображені у статтях таких дописувачів, як Т. Чорторизька "Гоголівські художні образи і стилістичні прийоми у творчості Т. Г. Шевченка" (вип. 12); Є. Нахлік "М. Гоголь і П. Куліш як світоглядно-психологічні типи (порівняльний аналіз)" (вип. 12); О. Острянюк "Трансцендентні основи буття в поезіях Емми Андієвської та Емілі Дікінсон" (вип. 38); О. Будугай "Діалог у часі й просторі героїв твору М. Гоголя "Тарас Бульба" та В. Шкляра "Елементал": аксіологічний та історіософський аспекти" (вип. 53); Л. Копейцева "Суголосні мотиви творчості М. Гоголя та І. Нечуя-Левицького" (вип. 53); Є. Прохоренко "Микола Гоголь і Тарас Шевченко в українських порівняльних студіях 20–30-х рр. ХХ ст." (вип. 75); Ю. Шакура "Транзит одного сюжету в п'єсах Т. Шевченка "Назар Стодоля" та Я. Кухаренка "Чорноморський побит" в інтерпретації В. Резанова" (вип. 75) та ін.

Окремо варто зазначити, що редакційна колегія та укладач збірника пропонували додаткові стимули для дописувачів, формуючи *тематичні видання*. У контексті наукової інтерпретації творів української літератури заслуговують на окрему увагу *випуск 9* "Творча спадщина письменників Полісся (М. Гоголя, Є. Гребінки, Л. Глібова, П. Куліша, П. Тичини та ін.) та особливості мови їх творів", *випуск 10* "Творчість М. Коцюбинського та громадсько-культурний і літературний процес у Чернігові кінця ХІХ – початку ХХ ст.", *випуск 15* "Спадщина П. Куліша в сучасних дослідженнях", *випуск 26* "Із літературної спадщини Ю. О. Збанацького (до 90-річчя від дня народження письменника)", *випуск 47* "Віктор Забіла – поет-романтик (до 200-ліття від дня народження)", *випуск 59* "Спадщина П. Куліша і її роль у розвитку української мови, літератури та куль-

тури", випуск 68 "Спадщина Євгена Гребінки у соціокультурному контексті (до 200-ліття від дня народження письменника)" та ін.

Резонанс цих тематичних проєктів надзвичайно вагомий, адже у результаті маємо ґрунтовні публікації як власне літературознавчого, так і мовознавчого спрямування, націлені на висвітлення актуальних питань інтерпретації того чи іншого письменника. Зокрема, названий випуск 10 уміщує такі літературознавчі розвідки: "Театралізація як спосіб гармонізації стосунків між героями в образку М. Коцюбинського "Поєдинок" (О. Ковальчук); "Гуманістично-екзистенціальні мотиви в творчості М. М. Коцюбинського" (Т. Андрійчук); "До поетики "Intermezzo" (П. Сердюк); "Образи жінок у творах М. Коцюбинського" (П. Дробот).

Вагомий внесок у кулішезнавство здійснили публікації тематичних випусків 15 та 59. З-поміж авторів варто відзначити тих дослідників, які вже є знаними кулішезнавцями. Насамперед ідеться про О. Федорука, члена Редакційної колегії і відповідального секретаря Повного зібрання творів Куліша, автора численних праць про Пантелеймона Куліша. Також варто назвати Є. Нахліка, чий інтерес скерований не лише на постать П. Куліша, проте його монографії, присвячені творчості цього письменника, викликали значний резонанс з-поміж читачів.

Окреме слово хочеться мовити про такий тематичний напрям публікацій, як презентація досягнень учасників *літературної студії*. Її керівники періодично здійснювали такі публікації, апелюючи як до сучасного стану студії, так і торкаючись історичної ретроспективи. Так, уже випуск 1 містив публікацію П. Сердюка "Поезією зачаровані (з життя літстудії інституту)", а у випуску 31 О. Забарний публікує статтю "Національно-патріотичні мотиви поезії літстудійців Гоголівського вузу кінця 60-х – початку 70-х років ХХ століття". Варто зазначити, що Олександр Вадимович і сьогодні є керівником літстудії.

Рубрика "*Рецензії*". У науковому світі вагомість нової ідеї, нового актуального погляду важко переоцінити. За принципом синтезу фахових оглядів побутують навіть окремі теоретичні видання, де саме рецензії є їхнім інформаційним "ядром". Відтак, у збірнику "Література та культура Полісся" ця рубрика також є надзвичайно важливою інформативною ланкою, адже тут міститься підбірка фахових оцінок актуальних сьогодні літературознавчих праць. Саме тут зустрічаються "горизонти очікування" реципієнта та дослідника, оприявнюється авторська інтенція та рівень аналітичного осмислення. У контексті нашого об'єкта дослідження на особливу увагу заслуговують, скажімо, рецензії проф. Г. Самойленка "Світ як "голос при-

сутності" (поезія і проза М. Хвильового)" (вип. 91) та "Шевченкове слово у новому прочитанні" (вип. 95) на монографії проф. О. Ковальчука. Це не випадковий інтерес, оскільки у 2013 році з-під пера Григорія Васильовича також вийшла книга про Т. Шевченка, зокрема його творчі зв'язки із нашим вишем "Тарас Шевченко і Ніжинська вища школа" [9]. Книга ж Олександра Герасимовича "Поезія Т. Шевченка (колективна травма як проблема українського буття)" скерована на інший напрям дослідження – віднайдення глибинних мотивів Шевченкової творчості, трансльованих на проблеми українського буття. Головною тут постає саме проблема колективної травми, яка, за словами рецензента, "набуває гостросучасного звучання".

Рубрика "Архівні матеріали і знахідки". Надзвичайно цінними є окремі знахідки і спостереження, уміщені у цій рубриці. Вона сформувалася на перетині інтересів усіх складових часопису, які є об'єктами досліджень – літератури, культури, мови та історії. У контексті літературної площини тут небезпідставно першість віддана епістолярію та неопублікованим художнім творам. З-поміж дописувачів на окрему увагу заслуговують публікації співробітниці Чернігівського літературно-меморіального музею М. Коцюбинського. Л. Зеленської "Із епістолярної спадщини І. М. Коцюбинської" (вип. 13), "Листи Сергія Єфремова до Михайла Коцюбинського" (вип. 14), "Микола Лисенко і Чернігівщина. Листи М. Лисенка до Коцюбинського" (вип. 19) та ін.

Неопубліковані художні твори письменників, які вперше "зустрічаються" із читачем, претендують на окрему заслугу збірника. Скажімо, такою є історія однієї повісті Якова де Бальмена, опублікованої у випуску 60. Передуює тексту повісті стаття Л. Сиротенко "До публікації повісті Якова Петровича де Бальмена", яка попереджає рецепцію самого тексту, окреслюючи життєвий і творчий профіль митця, розкриваючи ті особисті мотиви, що згодом отримали художню інтерпретацію.

Цінною є ця рубрика у структурі тематичних збірників, адже це гарна нагода актуалізувати сучасні письменнику відгуки, рецензії чи спогади про нього. Максимально наповненою виявилася ця частина у збірнику, присвяченому творчості поета-романтика Віктора Забіли (вип. 47). Тут на особливу увагу заслуговує розвідка Г. Самойленка "Архівні джерела та стародруки про творчу спадщину В. Забіли" та публікації матеріалів про письменника П. Куліша ("Віктор Забіла (некролог)", М. Петрова ("В. Н. Забела"), М. Комарова "К биографии В. Н. Забелы", "Неизданное стихотворение В. Н. Забелы"), Б. Грін-

ченка ("Споминки про Віктора Михайловича Забілу (до 25-річчя з дня смерті). 1895 р."), Є. Кирилюка ("Невідома збірка творів Віктора Забіли") та ін.

Окрім продуманої внутрішньої структури, широти охоплення матеріалу, презентативності дослідників, збірник "Література та культура Полісся" є вагомим "топосом" апробації свого наукового потенціалу на різних рівнях "стартової" позиції дослідника. Оглянемо кілька таких рівнів.

Апробація монографічних досліджень. "Народженню" монографії зазвичай передують окремі публікації, які афішують спектр зацікавлення і фокус бачення обраної проблеми дослідником. Для таких публікацій надзвичайно важливим є місце видання, адже важливо не лише поінформувати читача, а й викликати інтерес у межах інтелектуального середовища, дати поштовх для роздумів у потрібному напрямку, сформувати "горизонт очікування" для рецепції чергових розвідок. У такому ракурсі варто сприймати, скажімо, численні публікації професора О. Ковальчука "Роман В. Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля" (проблеми ідентифікації героя)" (вип. 44); "Життєва філософія Кирпатого Мефістофеля (роман В. Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля)" (вип. 52); "Сім'я в "системі надлюдського" (за матеріалами роману В. Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля)" (вип. 56); "Жіночий світ як театр (на матеріалі роману В. Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля)" (вип. 62); "Танатологічне як засіб формування простору ідеального буття (на матеріалі роману В. Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля)" (вип. 63), які афішували вихід його монографії "Роман В. Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля" ("вища людина" у структурі буття)" [3]. Окремо варто зауважити, що потужним імпульсом повороту дослідника до творчості цього письменника стало, безперечно, заснування на кафедрі української літератури в 2001 році Винниченкознавчої наукової лабораторії, яка функціонує і сьогодні. Метою її діяльності визначено "комплексне наукове вивчення спадщини Володимира Винниченка з орієнтацією на проблеми методології, поетики, жанру, активне пропагування наукових здобутків винниченкознавців, сприяння координації їхньої науково-дослідної роботи, організація наукових зв'язків із провідними кафедрами історії української літератури вищих навчальних закладів України та українського зарубіжжя". Така мета зумовлювала високий рівень вимог і до наукової продукції, що їх наразі і демонструє згадана монографія О. Ковальчука, адже свого часу вона поповнила перелік лідерів літа "Книжки року – 2012", гідно конкуруючи із

дослідженням Н. Кондратенка "Синтаксис модерністського і пост-модерністського дискурсу", "Модернізм після Постмодерну" (серія "Теоретичні REвізії") та подібними. Монографії викладачів кафедри В. Хархун [10] та Н. Михальчук [8] також варто розглядати у контексті функціонування винниченкознавчої лабораторії.

Наступна монографія О. Ковальчука "Візуальне у творчості М. Коцюбинського" [2] також була апробована на сторінках часопису "Література та культура Полісся". Зокрема, варто назвати статті "Уява як засіб візуалізації світу (на матеріалі ранньої прози М. Коцюбинського)" (вип. 71); "Візуальні ілюзії як засіб формування образу принца (на матеріалі творів М. Коцюбинського "В путях шайтана", "На камені", "Лялечка")" (вип. 72); "Візуальне у конфлікті ролей (етюд М. Коцюбинського "Цвіт яблуні" (вип. 74); "Візуальне як засіб переформатування природного у соціальне (на матеріалі творів М. Коцюбинського)" (вип. 75); "Візуальне у процесах трансформації особистості ("Сміх", "Невідомий", "Persona grata", "В дорозі")" (вип. 78). Ці публікації торували шлях до нового осмислення реципієнтом творчості Михайла Коцюбинського – крізь призму візуального. Сьогодні ми можемо констатувати етап первинного формування списку аналогічних наукових студій у вітчизняному літературознавстві. Знаковою подією стало вручення Олександрю Герасимовичу у 2016 році Чернігівської обласної літературно-мистецької премії імені Михайла Коцюбинського у музеї-садибі митця.

Продовженням цієї гарної тенденції "довіряння" збірнику своїх публікацій перед виданням книги стала і стаття О. Ковальчука "Голоси трубадурів революції та голоси "вчорашніх" у прозі М. Хвильового" (вип. 89). Сьогодні ми вже можемо усвідомлено оцінити її потенціал у контексті виданої монографії "Світ як "голос присутності" (поезія та проза Миколи Хвильового)" [4].

Публікації за темою дисертаційного дослідження. Дисертаційні роботи, як кандидатські, так і докторські, передбачають активну апробацію своїх наукових досягнень. Якщо це публікація, то вона завжди передає специфічний "тонус" закоріненості у тему, інтелектуальної концентрації на об'єкті дослідження. Такі публікації є взаємовигідними для обох сторін – видання і дописувача. Оглянемо кілька таких позицій у контексті збірника "Література і культура Полісся".

Знана сьогодні дослідниця, доктор філологічних наук *О. Козут* здійснила кілька публікацій у збірнику, працюючи над осмисленням тенденцій сучасної української драматургії. Цьому питанню були присвячені її кандидатська, докторська робота та монографія "Архе-

типні сюжети та образи в сучасній українській драматургії (1997–2007 рр.)" [5]. Публікації Оксани Володимирівни у збірнику відображають окремі положення цих досліджень: "Містична структуруюча гра праслов'янських кодів у сюжетних архетипах сучасної української драматургії" (вип. 44), "Poetics of modeling realism in modern Ukrainian drama plots" (вип. 75),

Науковиця *В. Хархун*, доктор філологічних наук, професор, також неодноразово обирала збірник для своїх публікацій за темою докторської дисертації "Соцреалізм в українській літературі: ґенеза, розвиток, модифікації". Наразі йдеться про статті "Загибель ескадри" О. Корнійчука крізь призму тоталітарної естетики" (вип. 41), "Міфічний світ тоталітаризму (збірки М. Рильського 30-х років)" (вип. 46), "Регулювальний канон": ідеологічні та естетичні практики марксо-ленінської критики" (вип. 52), "Роман А. Головка "Бур'ян" у контексті російського пресоцреалістичного канону" (вип. 55). Окремо варто відзначити, що монографія Валентини Петрівни "Соцреалізм в українській літературі: ґенеза, розвиток, модифікації" [11] стала лауреатом Премії "Книжка року–2010".

Публікації *Н. Михальчук* "Метафізична чуттєвість як основа "філософії споглядання" (за оповіданням В. Винниченка "Контрасти")" (вип. 31), "Естетизоване життя як провокація: музичний проект буття проти принципу реальності ("Раб краси" В. Винниченка)" (вип. 46), "Ідеосвіт Володимира Винниченка в контексті метафізичного пошуку" (вип. 71) так само апелюють до теми її кандидатської дисертації ("Мала проза Володимира Винниченка: від метафізичного до естетичного") та монографічного дослідження [8], присвячених з'ясуванню філософсько-естетичного підґрунтя кризи метафізичного дискурсу у творчості письменника, способів трансформації кодів традиційної християнської культури та переорієнтації її на естетичні цінності.

На сторінках збірника були апробовані також основні положення дисертації *К. Ісаєнко* "Микола Гоголь і Пантелеймон Куліш: проблема типології художньої свідомості", виконаної на кафедрі історії культури та світової літератури під керівництвом доктора філологічних наук, професора *Михеда Павла Володимировича*. Згодом була видана монографія *К. Ісаєнко* "Микола Гоголь і Пантелеймон Куліш: два українські світи (типологія художньої свідомості)" [1]. Відтак, цілий корпус статей дослідниці був пов'язаний із осмисленням цієї теми: "Античний міф у творчих пошуках раннього П. Куліша" (вип. 15), "Вибрані місця із листування з друзями" М. Гоголя з погляду П. Куліша ("Записки о жизни Н. В. Гоголя")"

(вип. 18), "Модель біографії М. Гоголя П. Кулішем (до проблеми інтерпретації біографії письменника)" (вип. 23), "Проблема ейдологічної "присутності" М. Гоголя у творчості П. Куліша" (вип. 30), "Біографічно-видавничий доробок П. Куліша у рецепції російської критики (на матеріалі відгуків та рецензій XIX–XX ст.)" (вип. 32), "Ейдос М. Гоголя як пошук нарративної стратегії П. Куліша" (вип. 41), "До питання про особливості інтерпретації історії в творчості М. Гоголя і П. Куліша" (вип. 56).

О. Капленко також публікує ряд статей за темою дисертації "Наративні структури української авангардної прози 20-х рр. XX ст." (2005), виконаної у відділі української літератури XX століття Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка під керівництвом доктора філологічних наук Соловей (Гончарик) Елеонори Степанівни. 3-поміж них: "Роль національного компоненту у романі нової конструкції "Арсенал сил" Гео Коляди" (вип. 27), "Роман "Голяндія" Дмитра Бузька: метанаративний дискурс" (вип. 34), "Автобіографічність у творах М. Йогансена як результат суб'єкт-об'єктного статусу автора" (вип. 39), "Авангардний наратив: оголення деструктивних практик" (вип. 56), "Кодування наративного контракту у романі Майка Йогансена "Подорож ученого доктора Леонардо..." (вип. 70).

Публікація у збірнику *Л. Крикун* "Сонячна машина" В. Винниченка: стратегії досягнення досконалості як норми буття" (вип. 46) стала першою апробацією її дисертаційної роботи "Естетичні стратегії у полі ідеологізованого дискурсу (романістика В. Винниченка 1920–1951 років)" (2014). Робота була виконана на кафедрі української літератури НДУ імені Миколи Гоголя під керівництвом доктора філологічних наук, професора Сиваченко Галини Миколаївни, яка радо підтримує молодих науковців кафедри, оскільки у своїх відгуках констатує утвердження "ніжинської школи" в українському винниченкознавстві.

О. Костенко у контексті свого дисертаційного дослідження "Художньо-психологічні доміанти малої прози В. Винниченка" (2015) презентує такі статті на сторінках часопису "Література та культура Полісся": "Проблема щастя у ранній прозі В. Винниченка (аналіз одного оповідання)" (вип. 34), "Дим" В. Винниченка: специфіка художнього психологізму різдвяної казки" (вип. 42). Власне, ці розвідки проблематизують окремі аспекти системно-типологічного дослідження художнього психологізму малої прози Володимира Винниченка у співвідношенні таких естетичних категорій, як картина світу, доміанта, тип психологізму. Дисертаційна робота була виконана на кафедрі

української літератури НДУ імені Миколи Гоголя. Наукове керівництво здійснювала доктор філологічних наук Шумило Наталія Микитівна.

Публікації у збірнику *О. Матвєєвої* "Ідея "національного визволення" в "Щоденнику" Володимира Винниченка" (вип. 62), "Соціальна художньо-онтологічна модель в "Щоденнику" В. Винниченка: від концепції "всебічного визволення" до ідеї "світового громадянства" (вип. 64), "Художня концепція українського державотворення в "Щоденнику" В. Винниченка: від ідеї "всебічного визволення" в соціалістичній проекції до конкордистського проекту національного буття" (вип. 84) презентують базові положення її кандидатської дисертації "Щоденник" (1911–1951) Володимира Винниченка: художньо-онтологічні моделі" (2014). Невдовзі це дослідження отримало своє логічне продовження у форматі монографії [7], а сама дослідниця провадить науковий поступ вже у статусі наукового співробітника Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка.

На кафедрі української літератури під керівництвом доктора філологічних наук, професора Хархун Валентини Петрівни була виконана робота на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук *М. Довіної* "Образ "Великого Жовтня" в українській радянській літературі: хронологія, типологія, семіотика" (2017). Тут уперше було здійснено дослідження хронологічного, типологічного та семіотичного аспектів функціонування образу "Великого Жовтня" в українській радянській літературі 1917–1980-х рр. Стаття *М. Довіної* у збірнику "Література та культура Полісся" під назвою "Теорія міфу в сучасній гуманітаристиці" (вип. 72) стала дебютною апробацією результатів дослідження, здійсненою у фахових виданнях.

І. Стребкова, яка була аспіранткою при кафедрі російської і зарубіжної літератури та історії культури НДУ імені Миколи Гоголя, під керівництвом доктора філологічних наук, професора Михеда Павла Володимировича виконала цікаве дисертаційне дослідження "Проблеми порівняльного аналізу стилю Тодося Осьмачки і Миколи Гоголя: типологічний і індивідуальний вимір" (2016). Логіка дослідження тут спрямована на виявлення спільного народного ґрунту. Фокусування на генетичній спорідненості засвідчило, що зв'язок між творчістю *М. Гоголя* й *Т. Осьмачки* оприявнюється через національну ідентичність письменників, схожість психотипів та національно маркований стиль письма. Етапні формулювання таких висновків, здійснені дослідницею у наукових статтях, переважно були зафіксовані на сторінках часопису "Література та культура Полісся". Дебютна публікація *І. Стребкової* "Старший боярин" Тодося Осьмачки як казка" (вип. 74) та наступні "Казкові мотиви у "Ночі перед Різдрвом"

Миколи Гоголя" (вип. 75), "Оніричне в художньому світі Миколи Гоголя і Тодося Осьмачки" (вип. 77) яскраво ілюструють цю тенденцію.

Апробація магістерської роботи. Сьогодні усі магістранти повинні мати апробацію положень свого дослідження. Проте доволі рідкісними є випадки публікації студентів у збірниках рівня "Літератури та культури Полісся". Саме тому такими цінними є публікації, подібні до статті І. Дорош "Моделі катастрофічного світосприймання у творчості письменників-дев'ядесятників" (вип. 84). У своїй магістерській роботі "Концепт катастрофізму у творчості Сергія Жадана" (2018) дослідниця задіяла парадигму модифікації поняття катастрофізму, зокрема, йдеться про такі моделі, як історіософська, антропологічна, технократична. Власне, про ці базові моделі і мовиться у названій статті юної науковиці.

Публікації за змістом лекційних курсів. "Зрощення" викладача зі своєю дисципліною викладання відбувається як у свідомості самого лектора, так доволі часто і у свідомості студентів. І це не випадковість, а стан існування. Тривале закорінення у змістовне наповнення лекційного курсу неодмінно демонструє еволюцію на рівні базового принципу структурування інформації – від етапу систематизованого відтворення інформації до етапу авторського моделювання внутрішньої логіки дисципліни. Відтак, починають з'являтися публікації, які фіксують цей перехід. З-поміж таких розвідок на сторінках "Літератури і культури Полісся" можемо назвати, наприклад, статті О. Ковальчука "Мемуари як спосіб самопізнання (особливості формування духовного світу героя у повісті О. Довженка "Зачарована Десна" (вип. 2); В. Хархун "Міфологізм у поетичному мисленні шістдесятництва (за віршем Ліни Костенко "Климена")" (вип. 71); О. Моціяки "Жанрові особливості притчі у романі П. Куліша "Чорна рада"" (вип. 15) та "Кордоцентризм україномовної творчості Олекси Стороженка" (вип. 35); О. Капленко "Екзистенційна парадигма у "тюремному циклі" оповідань Івана Франка" (вип. 75), "Екзистенційні мотиви в поезії Ірини Шувалової" (вип. 95), "Роман "Хронос" Тараса Антиповича: особливості рецепції" (вип. 84), "До питання типології жіночих образів у прозі Марії Матіос" (вип. 98), "Типологія дитячих персонажів в оповіданнях Івана Франка" (вип. 77) та ін.

Такими є базові критерії ознайомлення із змістовним наповненням збірника, огляд якого напередодні ювілейного сотого видання формує предметне уявлення про науковий імідж, функціональний спектр та потужний потенціал часопису "Література та культура Полісся".

Література

1. Ісаєнко К. Микола Гоголь і Пантелеймон Куліш: два українські світи (типологія художньої свідомості): монографія. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2015. 262 с.
2. Ковальчук О. Візуальне у творчості М. Коцюбинського: монографія. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2015. 232 с.
3. Ковальчук О. Роман В. Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля" ("вища людина" у структурі буття): монографія. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2011. 161 с.
4. Ковальчук О. Світ як "голос присутності" (поезія та проза Миколи Хвильового): монографія. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 146 с.
5. Когут О. Архетипні сюжети та образи в сучасній українській драматургії (1997–2007 рр.): монографія. Рівне: НУВГП, 2010. 440 с.
6. Курков А. Сірі бджоли / пер. з рос. К. Ісаєнко. Київ: Фоліо, 2018. 304 с.
7. Матвєєва О. "Щоденник" (1911–1951) В. Винниченка: художньо-онтологічні моделі: монографія. Київ: Наукова думка, 2016. 223 с.
8. Михальчук Н. Мала проза Володимира Винниченка: метафізичні та естетичні інтенції: монографія. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 127 с.
9. Самойленко Г. Тарас Шевченко і Ніжинська вища школа: монографія. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. 156 с.
10. Хархун В. Роман Володимира Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля": генерика, семіосфера, імагологія: монографія. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2011. 197 с.
11. Хархун В. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації. Ніжин: ТОВ "Гідромакс", 2009. 508 с.

References

1. Isaienko, K. (2015). *Mykola Hohol i Panteleimon Kulish: dva ukrainski svity (typolohiia khudozhnoi svidomosti)* [Mykola Gogol and Panteleimon Kulish: Two Ukrainian worlds (Typology of Artistic Consciousness)]. Nizhyn: NDU im. M. Hoholia [in Ukrainian].
2. Kovalchuk, O. (2015). *Vizualne u tvorchoosti M. Kotsiubynskoho* [Visual in the Works by M. Kotsyubynsky]. Nizhyn: NDU im. M. Hoholia [in Ukrainian].
3. Kovalchuk, O. (2011). *Roman V. Vynnychenka "Zapysky Kyrpatoho Mefistofelia" ("vyscha liudyna" u strukturi buttia)* [Volodymyr Vynnychenko's Novel "Notes of The Snub-Nosed Mephistopheles" (the "higher man" in the structure of life)]. Nizhyn: NDU im. M. Hoholia [in Ukrainian].
4. Kovalchuk, O. (2018). *Svit yak "holos prysutnosti" (poeziia ta proza Mykoly Khvylovoho)* [The World as a "Voice of Presence" (Poetry and Prose by Mykola Khvylovy)]. Nizhyn: NDU im. M. Hoholia [in Ukrainian].
5. Kohut, O. (2010). *Arkhetypni siuzhety ta obrazy v suchasni ukrainskii dramaturhii (1997–2007)* [Archetypal Plots and Images in Contemporary Ukrainian Drama (1997–2007)]. Rivne: NUVHP [in Ukrainian].
6. Kurkov, A. (2018). *Siri bdzholy* [Grey Bees]. (K. Isaienko, Trans.). Kyiv: Folio [in Ukrainian].

7. Matvieieva, O. (2016). "Shchodennyk" (1911–1951) V. Vynnychenka: *khudozhno-ontologichni modeli* [V. Vynnychenko's "Diary" (1911–1951): Artistic Ontological Models]. Kyiv: "Naukova dumka" [in Ukrainian].

8. Mykhalchuk, N. (2007). *Mala proza Volodymyra Vynnychenka: metafizychni ta estetychni intentsii* [Short Stories by Volodymyr Vynnychenko: Peculiarities of Psychological Motivation]. Nizhyn: NDU im. M. Hoholia [in Ukrainian].

9. Samoilenko, H. (2013). *Taras Shevchenko i Nizhynska vyshcha shkola* [Taras Shevchenko and Nizhyn Higher School]. Nizhyn: NDU im. M. Hoholia [in Ukrainian].

10. Kharkhun, V. (2011). *Roman Volodymyra Vynnychenka "Zapysky Kyrpatoho Mefistofelia": heneryka, semiosfera, imaholohiia* [Volodymyr Vynnychenko's Novel "Notes of The Snub-Nosed Mephistopheles": Generics, Semiosphere, Imagology]. Nizhyn: NDU im. M. Hoholia [in Ukrainian].

11. Kharkhun, V. (2009). *Sotsrealistychnyi kanon v ukrainskii literaturi: heneza, rozvytok, modyfikatsii* [Socialist Realist Canon in Ukrainian Literature: Genesis, Evolution, Modifications]. Nizhyn: TOV "Hidromaks" [in Ukrainian].

O. M. Kaplenko

Associate Professor of Ukrainian Literature, Methods of Teaching and Journalism
Department, Nizhyn Mykola Gogol State University

Ukrainian Literature on the Pages of "Literature and Culture of Polissya" Periodical

The article offers a complex analysis of literary studies which take an interest in Ukrainian literature. This type of discourse traditionally coexists with linguistic, historiographic and cultural ones on the pages of the anniversary issue of the periodical.

The study of publications over the thirty-year existence of the periodical makes it possible to define those internal classification criteria that are aimed at the most systematized interpretation of the object of study. Therefore, the article provides, first of all, a chronological approach, demonstrating the coverage of all periods of Ukrainian literature – from the ancient period to the contemporary literary process. A wide range of analytical interests are combined using the latest methodologies for the analysis of literary works.

Special attention is paid to the issue of stimulating authors by forming thematic collections of research papers, that is a worthy way to draw attention to a particular writer in the context of the anniversary date.

It is found that a significant part of scientific researches is devoted to comparative studies, the purpose of which is to identify interliterary connections based on comparing works and phenomena of national literatures of the same or different historical periods.

A successful functioning of the periodical is due to the possibility of testing one's own potential in the context of various scientific or educational and methodological projects. These are studies that advertise monographs, articles related to the topics of graduate or Master's works and dissertations as well as the researches conducted to deepen the understanding of the discipline taught by the author.

The heading "Reviews" is also momentous as it contains a selection of professional assessments of works of current interest. It is here that the recipient and the researcher's

"horizons of expectations" meet, and the author's intention and analytical comprehension level are revealed.

To conclude, all these aspects form the scientific image and the powerful potential of the collection of research papers "Literature and Culture of Polissya".

Key words: "Literature and Culture of Polissya", collection of research papers, Ukrainian literature, literary discourse.

ІСТОРІЯ

УДК 94:82+930.85](477.51) "19/20"(08)
DOI 10.31654/2520-6966-2020-14i15f-100-65-71

Є. М. Луняк

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
e-mail: lunyak@ua.fm

Історія України на сторінках журналу "Література та культура Полісся" (1990–2020): до 30-річчя його виходу

У статті здійснено детальний аналіз наукових публікацій, присвячених історії України, вміщених на сторінках журналу "Література та культура Полісся" від моменту виходу цього часопису в світ до сьогодні, тобто з 1990 до 2020 року. Виявлено головні тенденції історичних публікацій, а також основні напрями наукових зацікавлень його авторів. Відзначено важливий внесок у створення та розвиток цього журналу доктора філологічних наук, професора Ніжинського державного педагогічного інституту (згодом – Ніжинського державного університету) імені Миколи Гоголя, декана історико-філологічного факультету Самойленка Григорія Васильовича. Позначено основні віхи в історії журналу за 30 років.

Ключові слова: Григорій Васильович Самойленко, журнал, "Література та культура Полісся", історія України.

1990-й рік приніс суттєві зміни в життя та діяльність Ніжинського державного педагогічного інституту імені М. В. Гоголя (з 2004 р. – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). Країна стрімко змінювалася, оновлювалася. Вперше за довгий час в Україні пробудився великий суспільний інтерес до свого минулого. Почали суттєво збільшуватися години на вивчення історії України в школі. Саме цього року, вже майже на межі розпаду Радянського Союзу та проголошення державної незалежності України, в Гоголівському виші було відновлено підготовку фахівців-істориків після багаторічної перерви. Ініціатором цього кроку став декан філологічного факультету, відомий літературознавець та історик культури

Григорій Васильович Самойленко. Саме за його наполегливої праці в 1990 р. був здійснений перший набір студентів на спеціальність "історія та народознавство", а предмет "історія" був приєднаний також до спеціальності "українська мова і література", "російська мова та література", факультет перетворено на історико-філологічний. В такому вигляді цей структурний підрозділ проіснував до 1999 р., коли в умовах перетворення інституту на університет наказом ректора історико-філологічний факультет був поділений на два факультети – філологічний та історико-правознавчий.

1990 рік став роком заснування нового наукового видання – подія майже безпрецедентна в тих реаліях – журналу "Література та культура Полісся". Спочатку згаданий часопис задумався як філологічне видання, однак історичні публікації в ньому вже з перших випусків почали відігравати значну, а інколи й навіть визнану роль. Певний тон тут задавав сам засновник цього журналу, головний редактор і упорядник Г. В. Самойленко, який майже в кожному номері цього видання, починаючи з моменту виходу, публікував свої наукові розвідки, присвячені розвитку Ніжинської вищої школи, діяльності її видатних представників, проблемам історії культури Чернігово-Сіверщини та всієї України.

Вже в першому випуску журналу можна було побачити низку публікацій, пов'язаних з вивченням минулого нашої країни, зокрема висвітлювалися різні аспекти діяльності Гоголівського вишу за майже двохсотрічний період, аналіз життя та творчості його видатних випускників Гребінки, Глібова, Богушевича, Гербеля та багатьох інших.

Загалом гоголезнавча тематика, пов'язана з вивченням життя та діяльності найвидатнішого випускника Ніжинської вищої школи, ім'я якого вона з гордістю носить, буде проходити червоною ниткою через публікації в "Літературі та культурі Полісся". Гоголю повністю або значною мірою були присвячені випуски журналу – 3, 7, 9, 12, 16, 24, 32, 42, 44, 45, 50, 52, 53, 54, 55. Зазвичай ці випуски були приурочені до визначних гоголівських річниць. Втім ледь не у кожному його номері можна було зустріти наукові розвідки про цього геніального літератора.

Звичайно, Гоголь був не єдиною постаттю, якій "Література та культура Полісся" приурочувала окремі випуски. Як правило, вихід таких персоніцентричних збірників був пов'язаний з ювілейними датами, а головними їх героями ставали видатні діячі історії та культури України.

Так, випуски 5 і 25 були присвячені Марії Заньковецькій, випуски 15, 59 і 96 – Пантелеймону Кулішу, випуски 74 і 75 – Тарасу Шевченку, випуск 26 – Юрію Збанацькому, випуск 47 – Віктору Забілі, випуск 68 – Євгену Гребінці, випуск 82 – Олександрю Афанасьєву-Чужбинському, випуск 85 – Михайлу Грушевському, випуск 88 – Георгію Кониському.

Щодо мов наукових публікацій, то спочатку часопис вміщував лише україно- та російськомовні статті. Втім з часом журнал почав друкувати статті багатьма найпоширенішими європейськими мовами, але, насамперед, англійською.

Значний сегмент історичних публікацій на сторінках журналу підштовхнув до думки про виокремлення в ньому окремої рубрики "Історія". Вперше її бачимо у випуску 13 (2000). Тим паче що в цей час часопис представляв головним чином інтереси вже двох факультетів університету – філологічного та історико-юридичного, а, отже, виділення в журналі основних рубрик – "Філологія" та "Історія" – було кроком логічним.

Починаючи з випуску 73 (2013), "Література та культура Полісся" здійснює остаточне розмежування між філологічним і історичним напрямками журналу, виокремлюючи серії "Філологічні науки" та "Історичні науки" й дозволяючи тепер науковцям з визначеного фаху публікувати свої матеріали у відповідній серії.

Хоча назва журналу звучала регіонально й мало що в ній вказувало на історичну тематику, він досить швидко перетворився на авторитетний часопис в галузі історії України, а згодом почав друкувати статті й із всесвітньої історії.

Серед дописувачів журналу бачимо багатьох авторитетних вітчизняних науковців, зокрема, визначних дослідників історії України новітньої доби, таких як І. Ф. Курас, Ю. І. Шаповал, А. О. Буравченков, А. М. Русначенко, І. К. Патриляк, О. О. Салата, П. В. Сацький, визнаних медієвістів О. П. Моцю та В. М. Ричку, відомих знавців вітчизняної історіографії й археографії, таких як М. М. Будзар, О. І. Бонь, А. В. Гедь, Д. С. Гордієнко, А. М. Киридон, А. П. Коцур, Е. М. Кучменко, В. І. Наулко, Л. В. Таран, істориків козацької України В. Й. Борисенка, О. І. Путра, Н. О. Зіневич та багатьох інших.

Доволі широкою є географія авторів журналу. Серед них бачимо цілу плеяду науковців з Дніпра В. О. Василенка, котрий вивчає історіографію Великого князівства Литовського, Т. Ф. Литвинову та Ю. М. Пазиніч, знавців Гетьманщини, І. О. Кочергіна, фахівця з історії українського дворянства ХІХ – початку ХХ ст.; козакознавця й спеціаліста з усної історії Ю. В. Волошина (Полтава), відомих

історіографів І. О. Демуз (Переяслав), О. Є. Музичка (Одеса), Г. М. Михайленко (Херсон), дослідників різних аспектів соціальної історії нового та новітнього часу О. О. Коника (Херсон), Т. В. Кузнець (Умань), В. М. Константинову (Бердянськ), І. І. Лимана (Бердянськ), Ю. О. Нікітіна (Суми), Н. Р. Темірову (Донецьк), Г. Ф. Турченка (Запоріжжя), О. В. Скус (Умань), І. М. Романюка (Вінниця), істориків Другої світової війни М. І. Михайлуцу (Одеса) та В. В. Міщанина (Ужгород), а також багатьох інших.

Але, безумовно, "Література та культура Полісся" стала зручним "полігоном" для апробації своїх наукових ідей передусім для викладачів Гоголівського університету. "Обкатка" свого наукового доробку на сторінках журналу допомогла багатьом згодом захистити кандидатські, а інколи й докторські дисертації.

Звичайно, цілком логічним є те, що практично в кожному номері журналу були публікації викладачів кафедри історії України цього закладу, що презентували магістральну тематику їхніх професійних зацікавлень: О. Д. Бойка (різні аспекти вітчизняної історії новітнього періоду), С. А. Лепявка (козакознавчі студії), Є. М. Страшко (широкий спектр питань соціальної та повсякденної історії), О. В. Ростовської (різні питання козацького періоду в історії України), Є. М. Луняка (діяльність Кирило-Мефодіївського товариства та історичні взаємовідносини України і Франції), О. Ю. Москаленка (історія первісності та місцеве краєзнавство), І. М. Конончука (культурна історія України міжвоєнної доби), П. П. Овдієнка (події Української революції 1917–1921 рр.), О. В. Крупенко (соціальна історія України XIX – початку XX ст.), О. П. Кривобока (політична діяльність в Україні на початку XX ст.), С. О. Кириленка (історіографія Київської Русі), М. В. Потапенко (діяльність польських політичних організацій в Україні на початку XX ст.), Г. М. Дудченко (розвиток українського національного руху в XIX ст. та нацистська окупація України в 1941–1944 рр.). Крім того, різні аспекти історії України досліджували також люди, що в різних роках працювали на кафедрі історії України на початку XXI ст. й це відбивалося у їхніх публікаціях на сторінках згаданого журналу: А. В. Блануца (земельні володіння в Великому князівстві Литовському), Л. В. Даниш (життя та політична діяльність Павла Тичини), Л. О. Дудка (історія церкви в радянський період), О. М. Уривалкін (козакознавча тематика), М. В. Семенова (культурна історія України в XX ст.), Т. О. Шахрай (соціальна та культурна історія Волині в XIX – на початку XX ст.), О. С. Сидорович (становлення кооперативного руху в Україні наприкінці XIX – на початку XX ст.). Різні аспекти історико-правових проблем досліджували

М. О. Ларченко (Луняк), І. В. Геєць (Половко), О. С. Дудченко, М. М. Великанова та ін. На сторінках "Літератури та культури Полісся" друкували свої перші наукові статті аспіранти кафедри історії України, які згодом захистили свої кандидатські дисертації: А. О. Гомоляко, Н. М. Дмитренко, М. В. Горох, Н. О. Шевченко, В. Л. Бабка, В. В. Ребенок тощо.

Не залишалися осторонь журналу викладачі кафедри всесвітньої історії, публікуючи на його сторінках свої дослідження, присвячені різним аспектам вітчизняної та світової минувшини: О. Г. Самойленко (діяльність Ніжинської вищої школи та її представників), П. П. Моціяка (історія Ніжинського історико-філологічного інституту та його видатних діячів, військово-політична історія XIX–XX ст.), С. М. Свистович (соціально-економічна та суспільно-політична історія XIX–XX ст.), В. В. Мартиненко (проблеми Білоруської революції в 1917–1921 рр.), Л. М. Мицик (Україна в системі міжнародних відносин новітньої доби), Р. А. Дудка (історіографія античності, проблеми історії духовної культури України), Ю. М. Давиденко (історія "Просвіти", діяльність польських військових формувань у роки Другої світової війни), І. С. Кедун (археологічні студії Чернігово-Сіверщини), Ю. В. Кузьменко (регіоналістика, суспільно-політична історія України новітнього часу), О. О. Лейберов (військово-політична історія України XIX–XX ст.), О. Г. Баранков (проблеми вдосконалення вивчення історії в середній та вищій освіті), В. О. Прудько (події Української революції 1917–1921), А. Г. Бровко (історія повсякдення та жіноча історія в новітній період), О. М. Труш (В'яля) (діяльність В. К. Піскорського) тощо.

Досить потужною в "Літературі та культурі Полісся" завжди була ніжинознавча тематика. Крім уже згаданого доробку в цьому відношенні засновника та головного редактора журналу Г. В. Самойленка, варто згадати також публікації І. П. Костенка, О. С. Морозова, С. Ю. Зозулі, Р. А. Железка та інших, присвячені різним аспектам історії Ніжина та діяльності видатних ніжинців.

Доволі плідна співпраця склалася у журналу з колегами-істориками з Чернігова. Серед його дописувачів бачимо багатьох науковців з цього міста, які оприлюднювали свій творчий доробок на сторінках "Літератури та культури Полісся": В. О. Дятлов (проблеми історіографії світової та вітчизняної історії), О. Б. Коваленко (широкий спектр питань вітчизняної історіографії та археографії), В. П. Коваленко, О. Є. Черненко, Ю. М. Ситий (всі троє – археологічні дослідження Чернігово-Сіверщини), Т. П. Демченко, І. І. Еткіна (обидві головну увагу приділяють подіям Української революції 1917–

1921 рр.), А. М. Острянюк (діяльність Ніжинської вищої школи та її видатних представників), Д. В. Казіміров, С. А. Токарев (суспільно-політичний та соціально-економічний розвиток Лівобережжя України в період Гетьманщини) В. В. Співак (історія української духовної культури доби Гетьманщини), І. М. Ситий (музеєзнавство, археографія та архівний пошук матеріалів козацької доби), В. М. Пилипенко (військово-політична історія України в козацький період), О. С. Гейда (проблеми історії української культури нового часу), Л. І. Зеленська (родина Білозерських-Кулішів), Д. К. Гринь (соціальна історія України в радянський період), В. М. Шевченко (соціально-економічна історія Лівобережної України нового часу), О. В. Кухарук (військово-політична історія України нового та новітнього часу), Н. П. Слобожаніна (історична регіоналістика Чернігівщини, краєзнавство), О. Г. Воронко (історична демографія України в радянський період), Я. Л. Волерт (археографія та архівний пошук матеріалів доби Гетьманщини, краєзнавство) тощо.

Проблеми у розвитку вітчизняної науки, на жаль, відбилися й на долі вже визнаного журналу. В останні роки відчувається істотне зменшення притоку історичних матеріалів до публікації в "Літературі та культурі Полісся". Попри все можна стверджувати, що розвиток журналу не припиняється. Свідченням його міжнародного визнання стала реєстрація у відомій науковій базі COPERNICUS у 2018 р.

Отже, за 30 років своєї діяльності журнал пройшов складний і тернистий шлях. Він отримав визнання не лише в Україні, але й за її межами. Вітаючи журнал з цим чудовим ювілеєм, хотілося б побажати йому продовження розвитку, а його невтомному редактору Григорію Васильовичу Самойленку міцного здоров'я, життєвих сил і енергії та многая і благая літа!

Y. M. Luniak

Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of History of Ukraine,
Nizhyn Mykola Gogol State University
e-mail: lunyak@ua.fm

History of Ukraine in the pages of the journal "Literatura ta kultura Polissia (Literature and Culture of Polesie)" (1990–2020): to the 30th anniversary of its publication

The article provides a detailed analysis of scientific publications on the history of Ukraine, placed on the pages of the journal "Literatura ta kultura Polissia" (Literature and Culture of Polesie) since the publication of this journal to the present time, that is, from 1990 to 2020. The main tendencies of historical publications are revealed, as well as the main directions of scientific interests of its authors. The important contribution to

the creation and development of this journal of Doctor of Philology, Professor of the Gogol Nizhyn State Pedagogical Institute (later – Gogol Nizhyn State University), Dean of the Faculty of History and Philology Hryhorii Vassyliovych Samoylenko was noted. The main milestones in the history of the journal for 30 years are indicated.

Key words: *Hryhorii Vassyliovych Samoylenko, journal, "Literatura ta kultura Polissia" ("Literature and Culture of Polesie"), History of Ukraine.*

УДК 330.341.1

DOI 10.31654/2520-6966-2020-14i15f-100-72-92

П. П. Моціяка

кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
e-mail: petrool57@ukr.net

**Огляд досліджень із всесвітньої історії на сторінках
"Літератури та культури Полісся" (1990–2020 рр.)**

У пропонуваному огляді публікацій із всесвітньої історії на сторінках "Літератури та культури Полісся" за весь період існування від 1990 р. автор робить спробу скласифікувати та згрупувати за періодами історії дослідження багатьох істориків, як українських, так і зарубіжних. Відзначено найактивніших дослідників, які підготували по декілька публікацій, а також тих авторів, які подали до друку найбільш актуальні та цікаві статті. Констатовано, що найбільше публікацій у збірнику було досліджень з періоду новітньої історії, а трохи менше – з історії нового часу. Тематика статей із всесвітньої історії була різноманітною, як і арсенал наукових методів дослідження історичних проблем.

Ключові слова: всесвітня історія, періоди історії, міжнародні відносини, політична історія, соціальна історія, історіографія, політична система, роль особи в історії, мемуаристика, комплекс документів.

За тридцять років свого існування "Література та культура Полісся" перетворилося з регіонального видання (вже за назвою) на знаний не тільки в Україні, а й далеко за її межами, науковий збірник. Для багатьох науковців саме публікація в "Літературі і культурі Полісся" була першою пробою пера в їхньому дослідницькому пошуку від студента чи магістранта до знаного фахівця у своїй галузі знань.

Проблематика всесвітньої історії була представлена у збірнику не у всіх його випусках. Загалом, за нашими підрахунками, побачили світ 111 статей найширшої тематики. Цікавими є деякі статистичні підрахунки змісту випусків збірника. Наприклад, з-поміж згаданих 111 публікацій 9 статей вийшли в світ англійською мовою, 12 – російською, а решта – українською. Також спонукає до певних роздумів інформація про кількість публікацій за темами відповідних періодів світової історії. Так, зокрема, давня історія представлена всього 2 статтями, а період середньовічної історії – 4 статтями. Натомість період нової історії висвітлюється у 37 статтях – це рівно третина всіх публікацій зі всесвітньої історії. Цілком зрозумілим є

переважання періоду новітньої історії – маємо 68 статей. Такий "ухил" у бік новітньої історії не є чимось особливим. Проблематика новітньої історії помітно переважає чи не у всіх періодичних виданнях з історії. Те ж саме можна говорити і про захист дисертацій з історії. Географія авторів публікацій у збірнику є доволі широкою – Україна, Білорусь, Грузія, Польща, США. Звичайно ж, абсолютними є переважання українських авторів і представників ніжинської вищої школи.

Не всі публікації є рівноцінними з точки зору глибини і новизни наукового дослідження. Проте переважна більшість з них відзначаються належним науковим рівнем і містять більший чи менший елемент новизни дослідження. Напрямки досліджень є різноплановими. Переважає політична історія, проте багато досліджень присвячені соціальній, економічній, військовій, дипломатичній історії та проблемам історіографії. Цікавим є те, що перші дві публікації з'явилися тільки в 6-му і 13-му випусках "Літератури та культури Полісся". Це були праці професора Л. В. Таран, присвячені проблемі історіографічних досліджень у світі в ХХ ст. [1]. Авторка наголошує, що світова історіографія стоїть перед вибором шляху подальшого розвитку і саме всесвітньо визнана французька історіографічна школа "Анналів" зробила у ХХ ст. найзначніший внесок у те, щоб вказати, якими засобами і методами досягти цілісного пояснення історичного поступу людства. На її думку, на початку ХХІ ст. складається нова методологія історії і перед українською історичною наукою, яка десятиліттями перебувала в ізоляції, стоїть завдання наведення мостів зі світовою наукою. Крім того, цікавою й актуальною є стаття Л. В. Таран про французький досвід патріотичного виховання у ХІХ–ХХ ст. [2].

Серед праць, присвячених періоду історії нового часу, слід відзначити низку статей доцента В. В. Мартиненка (м. Ніжин) з історії Білоруської Народної Республіки [3]. Автор ретельно дослідив історіографію теми, комплекс передумов та обставини утворення білоруської державності у 1918 р., складні внутрішні й зовнішні чинники функціонування республіки, найважливіші заходи уряду БНР, взаємини із сусідніми державами і Німеччиною як гарантом республіки, проблеми молодого держави та причини її сходження з історичної сцени.

Різноманітні й важливі аспекти промислової політики Російської імперії часів модернізації другої половини ХІХ – початку ХХ ст. досліджуються в статтях доцента О. В. Крупенко (м. Ніжин) [4]. Зокрема, простежено основні напрямки урядової політики у

реформуванні відсталого господарства держави, її результати і наслідки, з'ясовано ключові поняття проблеми. Акцентовано увагу на наздоганяючому характері модернізаційних процесів у Росії, що пояснює труднощі на цьому шляху та складні соціальні наслідки промислової політики. Викликає інтерес дослідження інноваційних процесів у промисловій політиці держави наприкінці XIX – початку XX ст., де авторка зауважує на гальмуванні інновацій з боку самодержавної бюрократії, що виливалося у хворобливий характер модернізації в Росії.

Постаті видатного філософа і фундатора Чехословацької республіки Томаша Масарика присвячено декілька статей доцента **П. П. Моціяки** (м. Ніжин) [5]. Перша світова війна створила сприятливу ситуацію для самовизначення народів і створення чи відновлення власної державності. Одним з перших це зрозумів і почав велику організаційну роботу, у т. ч. і створення Чехословацької Національної ради, професор Карлового університету в Празі Томаш Масарик. Т. Масарик провів за роки війни величезну роботу і переконав провідні держави у можливості і необхідності створення держави чехів і словаків. Автор на основі спогадів Т. Масарика створив портрет видатного політичного діяча, який протягом тривалого періоду був реалістичним і послідовним у втіленні в практику життя свого принципу "Правда переможе".

Відразу декілька дуже цікавих досліджень з історії Російської імперії XIX – початку XX ст. містить випуск № 3 серії "Історичні науки" ("Література та культура Полісся". Вип. 79). Зокрема, доцент О. Г. Самойленко (м. Ніжин) [6] у дуже об'ємній праці аналізує малодосліджену проблему цензури в царині історичних знань в Російській імперії, коли влада вирішувала, що є історична правда і яку саме правду народ може знати. Особливу увагу привернуто до проблем української історії і тих нескінченних заборон і обмежень, яких зазнали українські автори. Дослідник приходиться до висновку про те, що саме критерієм "особливо не зручна на даний час" керувалися цензура та її очільники. Загалом, на думку О. Г. Самойленка, цензурні заборони стояли на шляху розповсюдження знань історичного спрямування, дослідження тих тем, які були актуальними в силу соціально-політичної ситуації, яка складалася в Російській імперії протягом XIX – на початку XX ст.

Малхаз Цирекідзе з університету м. Телаві (Грузія) [7] досліджує маловідомий документ "Записку-проект о лучшем устройстве Грузии" спадкоємця престолу Грузії Давида Багратіоні. Цей документ з'явився в 1812 р., коли Грузія вже була в складі Російської

імперії, а грузини зрозуміли, що потрапили не під крило рятівника, а в кігті хижака. Давид Багратіоні пропонував Олександрю I реформувати російську систему правління колоніального характеру, створену тоді в Грузії, і повернути його країні автономію. Це прохання, як і наступні, Олександр I відкинув, а Давидові Багратіоні закинув ще й надмірні претензії й необґрунтовані мрії. На думку М. Цирекідзе, Давид Багратіоні у пам'яті грузинського народу залишається як активний учасник національно-визвольного руху й автор однієї з перших праць, які пробуджували національну самосвідомість і розкривали імперську сутність "приєднання" Грузії до Росії.

С. С. Андрєєва (Запорізький національний університет) [8] у своїй статті розглядає історію Кримського ханства в системі міжнародних відносин середини XVIII ст. Спираючись на широку джерельну базу, авторка статті досліджує роль і місце Кримського ханства в боротьбі великих держав за домінування на Близькому Сході і, зокрема, в басейні Чорного моря та приходять до висновку, що Кримське ханство виявилось досить слабкою ланкою в складі Османської імперії, що дало можливість Росії накопичити арсенал дипломатичних та політичних механізмів для забезпечення свого впливу в регіоні та підготовки війни з Туреччиною, а за результатами переможної війни 1768–1774 рр. та анексії Криму 1783 р. Росія приєднується до вершителів "східного питання".

Професор Телавського університету Майя Бурдіашвілі [9] у своєму невеличкому нарисі представляє історію давнього аристократичного грузинського роду Джорджадзе. Перші писемні згадки про цей рід сягають X ст. Авторка нарису згадує найпомітніші фігури роду протягом сотень років – письменників, політиків, підприємців, воїнів, які відзначались не тільки аристократизмом, але й патріотизмом, самопожертвою і просвітництвом.

Доцент Житомирського державного університету ім. І. Франка О. М. Білобровець [10] презентує аналіз різнопланового розмежування польського суспільства під впливом революційних подій 1917 р. Значна джерельна база дозволила проаналізувати позиції сторін цього розмежування стосовно майбутнього Польщі. Саме розбіжності з питань органів влади і збройних сил, на думку авторки, призвели до розколу між різними таборами польського національного руху, що ускладнило рух до відновлення Польської держави. Подолання ідейних та інституційних суперечностей стало дороговказом на шляху до проголошення незалежної Польської держави.

Період новітньої історії має абсолютно переважаюче представлення на сторінках "Літератури та культури Полісся". Хронологічні

рамки досліджень обіймають час від виникнення Версальсько-Вашингтонської системи до сьогодення. Географія дослідницьких пошуків включає всі частини світу. Проблематика досліджень є різноплановою, проте переважає політична історія та історія міжнародних відносин.

Найбільше публікацій (по 10 статей) мають доценти Л. М. Мицик і Ю. М. Давиденко, які працюють у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. Зокрема, Л. М. Мицик [11] більшість своїх публікацій подала англійською мовою. Наукові уподобання цієї авторки торкаються політичної історії Європи і США, а також питання міжнародних відносин новітнього періоду. Значний інтерес викликає тема радянсько-британських стосунків у роки Другої світової війни, цій темі присвячено дві статті. Спираючись на архівні матеріали, авторка акцентує увагу на особливостях не офіційних, а громадських зв'язків між двома країнами в 1941–1945 рр., досліджує протиборство між демократичною Великою Британією й авторитарним СРСР, незважаючи на союзницькі стосунки між ними. Історія Європейської Союзу, його становлення, зміцнення та політика розширення також є предметом досліджень Л. М. Мицик. Привертає увагу стаття, присвячена ролі ОБСЄ в сучасній архітектурі європейської безпеки. Проаналізовано роль ОБСЄ у формуванні європейської системи безпеки і стабільності. На думку авторки, сучасна роль ОБСЄ в архітектурі безпеки є обмеженою і потребує багатокомпонентного реформування та досягнення балансу між всіма видами діяльності організації. Крім того, окрема стаття присвячена аналізу концептуальних засад "Східного партнерства" та його реального втілення у політиці Європейського Союзу. Також цікава стаття з аналізом доктрини Обама в контексті еволюції зовнішньої політики США після 1945 р. Розкриваючи сутність названої доктрини, авторка приходять до висновку про те, що розробка в США нової концепції американського світового лідерства, її матеріалізація на практиці відбувається в умовах, коли Росія і Китай прагнуть переглянути існуючий світовий порядок, особливо після 2014 р.

Доцент Ю. М. Давиденко [12] досліджує новітню історію Польщі, переважно часів Другої світової війни, періоду найбільших випробувань, що випали в ХХ ст. на долю сусідньої держави. Науковий інтерес дослідника стосується діяльності різних військових організацій в рамках руху Опору в окупованій нацистською Німеччиною Польщі під час Другої світової війни. Значна документальна база (у т. ч. й архівні матеріали) дозволили автору створити досить повну картину діяльності цих організацій. Було розкрито передумови їхнього

виникнення, охарактеризовано соціальну базу учасників руху Опору, досліджено кількісний склад організацій, проаналізовано ідейно-політичні платформи, загальний контекст протистояння на окупованих територіях. На думку автора, уже на кінець 1939 р. на окупованій території Польщі навколо найбільш виразних політичних партій утворилися військові організації, які з часом стали фундаментом для організації найбільш впливових військових організацій та формувань, зокрема Армії Крайової, Гвардії Людової, Батальйонів Хлопських, що були основними елементами польського руху Опору. Окреме дослідження було присвячене діяльності майже не відомої донедавна диверсійної організації "Вахлярж". Дві статті дослідника присвячені діяльності військових організацій на так званих "приєднаних землях" (тобто землях Помор'я, які відійшли від Німеччини і стали складовою території Польської держави після Першої світової війни) протягом всього періоду окупації. Автор доводить, що, незважаючи на складні умови окупаційного режиму на приєднаних територіях, де концентрувалися німецькі військові, поліцейські та адміністративні органи, підпільні військові організації зуміли розбудувати свою територіальну структуру та вели активну збройну боротьбу з окупантами.

Професор Е. М. Кучменко (Ніжин) [13] пропонує добірку статей з історії міжнародних відносин та політології. У статті про міжкультурний діалог та самоідентичність в політиці зроблено історіографічний огляд проблеми. Проаналізовано погляди провідних науковців, у центрі уваги яких є концепція мультикультуризму щодо впливу культурних факторів на політичні процеси. Авторка статті погоджується з усталеною тезою, що принципи лібералізму за жодних обставин не можуть бути принесені в жертву абстрактній та міжкультурній солідарності. Ще один історіографічний огляд пропонує Е. М. Кучменко в статті, де досліджується процес трансформації африканського суспільства в контексті взаємодії історико-культурних процесів. На її думку, політична трансформація підриває основи діалогу культур і наголошує на тому, що розширюється стадіальний розрив в історичному розвитку Заходу і "незахідних" країн, що є перешкодою ефективним культурним контактам та приходять до висновку, що трансформації в африканському суспільстві набувають конфліктного характеру. Викликає інтерес спроба історіософського огляду системного підходу і "зіткнення цивілізацій" у міжнародних відносинах. Відштовхуючись від тези про "зіткнення цивілізацій", авторка статті розглядає проблеми, пов'язані із суттєвими змінами у міжнародних відносинах, які відбуваються сьогодні.

Наголошується на можливості переносу центру міжнародних відносин із Заходу на Схід у зв'язку зі зростанням впливу т. зв. "третього світу". Підсумовуючи сказане, авторка погоджується, що на сьогоднішній погляді на майбутнє світу і, головне, на характер міжнародних відносин розділилися. Це, безумовно, ускладнює прогностичні оцінки стосовно ситуації у світі та веде до збільшення кризових явищ у міжнародних справах. Дотичним до цього дослідження є наступна стаття з дещо незвичним застосуванням футурології до міжнародних відносин. Е. М. Кучменко говорить, що футурологія використовує силу людського розуму і сучасну йому інформацію та прогнозує майбутнє. У статті простежено історію футуристичних соціологічних та політичних концепцій міжнародних відносин. Головний висновок цього аналізу – майбутнє людства залежить від вирішення суперечностей між людьми не у сфері економіки чи політики, а саме культури.

Професор О. Ю. Захарова [14] є відомим знавцем державної церемоніальної культури та дипломатичного протоколу. У випусках "Літератури та культури Полісся" ми зустрічаємо три статті цієї дослідниці з такої тематики. У першій з них аналізується семіотика жесту і церемоніального костюму, у т. ч. і таких аксесуарів костюму, як табакерка, рукавички, віяло та квіти. Наголошено на особливому значенні жінки на балах чи дипломатичних прийомах. Авторка приходить до висновку, що мова костюму підкреслювала соціальний статус людини, говорила про її мистецький смак, а невербальна мова спілкування в церемоніальній культурі слугує не тільки для самої ідентифікації чи ідентифікації особистості, але й для ідентифікації соціуму. Наступна стаття О. Ю. Захарової присвячена дослідженню подарунків як важливої складової дипломатичного протоколу. На значному документальному матеріалі (Архів зовнішньої політики Росії) простежено історію радянської протокольної практики, пов'язану з дипломатичними подарунками. Цікавими є подробиці обміну подарунками (часто неймовірно дорогими) між державними делегаціями чи офіційними особами, про які переважна більшість простого люду і гадки не мала. У СРСР не існувало законодавчих актів, які б регулювали сферу дипломатичних подарунків і тому наявність таких дорогих подарунків, на думку авторки статті, – це нехтування очільниками СРСР існуючих норм дипломатичного протоколу. Нехтування нормами протоколу, як зауважує О. Ю. Захарова, завдавало удару по іміджу держави, його авторитету в світі. У третій статті також на матеріалах Архіву зовнішньої політики Росії розкриваються політичні та протокольні аспекти

перебування дипломатичного корпусу в Москві в 30-х рр. XX ст. та перебування німецької делегації у серпні 1939 р. на чолі з Й. Ріббентропом під час підписання сумнозвісного пакту про ненапад між Німеччиною та СРСР. Досліджено розвиток протокольної служби Наркомату зовнішніх справ та проаналізовано залежність дипломатичного протоколу від зовнішньополітичних пріоритетів держави. Авторка прийшла до висновку про те, що протокол не тільки допомагає облаштувати дипломатичні зносини, але й вказує на пріоритети зовнішньої політики держави, висвітлює моральні цінності лідерів держав, що особливо яскраво виявилось під час візиту Й. Ріббентропа.

Викликає інтерес публікація в випусках 65 і 66 "Літератури та культури Полісся" статей трьох дослідників з Телавського університету (Грузія). Зокрема, Д. Майсурадзе [15] розглядає епохальні події в історії грузинської церкви в 1977–2007 рр., коли Католикосом-Патріархом вся Грузія було обрано Цхум Абхазського Митрополита Іллю II (Шіолашвілі). А вже в 1990 р. грузинська церква отримала автокефалію і всі православні церкви світу визнали її. За цей період було зроблено багато. Церква відіграє дуже важливу консолідуючу роль у грузинському суспільстві та має велику повагу. Автор висловлює надію, що церква допоможе Грузії подолати всі труднощі і відновити історичну справедливість, і додамо від себе, в т. ч. і в територіальному питанні після агресії Росії в 2008 р.

Т. Сімашвілі [16] пропонує актуальну сьогодні історію терору і терористичних організацій у XX ст. Докладно розглянуто етапи розвитку терористичної "Бойової організації", створеної російськими соціалістами-революціонерами в 1901 р. для здійснення саме терористичних актів. Автор проводить порівняльний аналіз діяльності "Бойової організації" з діями сучасних терористичних організацій світу, причому знаходить багато спільного чи схожого. Така схожість не є дивною, оскільки СРСР активно використовував терор для дезорганізації життя багатьох країн і готував терористів на своїй території, очевидно, спираючись на досвід "Бойової організації". Крім того, автор робить спробу проаналізувати помилки тодішніх і теперішніх спецслужб у боротьбі проти терористичних організацій.

Т. Є. Ахалмосулішвілі [17] звертається до періоду Другої світової війни, коли на територію Грузії було евакуйовано деякі промислові підприємства з України, які заклали основи військової промисловості цієї республіки. У статті на основі архівних матеріалів досліджено процес відновлення виробництва евакуйованих підприємств і випуск такої необхідної для фронту продукції. У роки війни

на цих підприємствах виготовлялися військові літаки, гармати, кулемети, стрілецька зброя, боеприпаси та вибухові пристрої, відбувався ремонт бойових кораблів та їхнє обслуговування.

До теми інформації і пропаганди в роки Другої світової війни звертається професор О. О. Салата (Київ) [18]. Перша стаття дослідниці присвячена вивченню впливу інформаційної політики на соціальні конфлікти. Простежено, як сучасними вченими, відомими істориками, політологами, соціологами та психологами розглядалася проблема впливу інформаційної політики на виникнення і розвиток соціальних конфліктів. Наведено конкретні приклади такої інформаційної політики, технології її застосування у соціально-політичному середовищі на окупованих територіях як з боку СРСР, так і з боку Німеччини. Авторка наголошує на дискусійності досліджуваного питання і приходить до висновку, що аналіз впливу інформаційної політики та ЗМІ на процес виникнення і розвитку соціального конфлікту в період війни показав, що інформаційна політика будь-якої держави здатна розвивати, регулювати і використовувати соціальні конфлікти з певною метою. У другій статті О. О. Салата аналізує інформаційно-пропагандистську політику нацистської Німеччини в працях зарубіжних істориків і, зокрема, проблему інформаційного впливу на свідомість населення окупованих територій та країн Західної і Східної Європи в роки Другої світової війни. Проаналізовано праці багатьох дослідників Заходу, які, спираючись на значну документальну базу, всебічно дослідили інформаційну і пропагандистську політику Німеччини як в самій Німеччині для власного населення, так і на окупованих територіях. Авторка приходить до висновку, що для істориків Німеччини, США і Великої Британії характерною є велика увага до діяльності нацистської пропаганди на території Третього Рейху, у той час як вплив на Червону армію і населення окупованих територій СРСР вивчався в основному в контексті східної політики Німеччини.

Малодослідженій в Україні історії Хорватії міжвоєнного періоду та часів Другої світової війни присвячено чотири статті магістра історії О. П. Моціяки (Ніжин) [19]. Перша стаття висвітлює історію діяльності Хорватської партії права після Першої світової війни і до 1929 р., коли її лідер Анте Павелич змушений був покинути батьківщину. Досліджено організаторську роботу Анте Павелича у зміцненні позицій Партії права в тодішній політичній системі держави. Наголошено на важливості для хорватського національного руху, його майбутнього успіху встановлення тісних контактів з владою фашистської Італії. Продовженням цієї теми є стаття з історії виник-

нення усташсько-домобранського руху хорватської еміграції на чолі з Анте Павеличем та аналіз програмних документів цього руху. Аналізуючи програмні документи, авторка виявила особливості ідеології, політичних поглядів, ставлення до всього хорватського народу та інших націй, державного устрою майбутньої Хорватії. Зроблено висновок про те, що усташський рух із самого початку свого існування прагнув до утворення незалежної хорватської держави. Особливо розглядається питання про роль організації усташів у політиці фашистської Італії на Балканах від виникнення організації до утворення Незалежної Держави Хорватія. Досліджено функціонування усташських таборів на території Італії. Зроблено висновок про те, що саме завдяки такій підтримці з боку Італії у хорватів з'явився шанс відновлення своєї державності, чим вони і скористалися у квітні 1941 р. Остання стаття О. П. Моціяки присвячена аналізу внутрішньої та геополітичної ситуації в Хорватії напередодні та на початку Другої світової війни. Розкриваються плани Італії та Німеччини стосовно Югославії та власне Хорватії. Досліджено обставини утворення автономної Бановини Хорватії (1939 р.) та Незалежної Держави Хорватія (1941 р.).

Цікаві паралелі провів аспірант Грегори Д. Аймаро-Пармут [20] з університету штату Індіана (США), зіставивши дві трагедії, які сталися з інтервалом в півстоліття – трагедію в с. Корюківка Чернігівської області в 1943 р. і подібну різанину в м. Сребрениця в Боснії в 1995 р. На думку автора, обидві трагедії цілковито підпадають під визначення їх як геноциду. Розглянуто перебіг подій, з'ясовано виконавців масових вбивств, встановлено число жертв мирного населення, зазначено відмінності та подібності залежно від контексту Другої світової війни та війни в Югославії наприкінці ХХ ст.

Відразу чотири статті випуску № 94 "Літератури та культури Полісся" стосуються Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Три статті належать польським авторам – магістрам Ігорю Гральчику, Давиду Трелі і Агаті Бар, а ще одна – доценту О.В. Дудар (Київ).

Ігор Гральчик [21] з Варшавського університету досліджував українсько-польську угоду 1920 р. Її було розглянуто під кутом зору ефективної польсько-української співпраці у боротьбі з більшовицькою Росією. Автор робить спробу відповідати на питання: чи не було це помилкою для Симона Петлюри і що вона дала Юзефу Пілсудському. Всебічно розглянувши наслідки підписаної угоди, зроблено висновок, що угода була тоді фактично єдиною можливістю сприяти звільненню українських земель від більшовицької окупації та створила передумови для стратегічного союзу Польщі й України.

Дослідження Давида Трелі (Варшава) [22] присвячено темі ревізії рішень Версальського договору 1919 р., здійсненій Німеччиною, Італією та Угорщиною протягом 20-х рр. ХХ ст. Автор простежує розвиток та власне зміст ревізійністських зазіхань майбутніх союзників напередодні і в роки Другої світової війни. Досліджено також і питання про те, як вплинув Рапалльський договір між Німеччиною і радянською Росією на відхід Німеччини від взятих на себе зобов'язань, що, як відомо, призвело до появи в Європі вогнища майбутньої Другої світової війни. На думку автора, здійснена ревізія Версальського договору була політичним інструментом Німеччини як для проби власних сил, з одного боку, так і перевірки реакції переможців на таку ревізію. Все це невдовзі мало сумні наслідки для всього світу.

Агата Бар з Ягеллонського університету (Краків) [23] аналізує мандатну систему, впроваджену після Першої світової війни для держав-переможниць з метою нібито розвитку колоніальних чи напівколоніальних країн, а насправді вона була прихованою формою старого колоніального контролю. Сама ж Ліга Націй виявилася неспроможною зупинити наростання суперечностей між державами, одні з яких прагнули до домінування в світі, а інші – до реваншу. Відповідаючи на питання: успіхом чи невдачею була мандатна система, авторка дослідження зазначає, що ідея була гарною, проте загалом Ліга Націй не змогла зупинити розв'язання Другої світової війни.

Доцент О. В. Дудар (Київ) [24] робить огляд праць вітчизняних і зарубіжних дослідників стосовно оцінки функціонування Версальської системи міжнародних відносин. Аналізуючи різні підходи дослідників до такої оцінки, авторка статті дещо критично характеризує українську історіографію, натякаючи на недостатню самостійність вітчизняних істориків та їхній більший крен у бік з'ясування власне "українського питання" в системі міжнародних відносин першої чверті ХХ ст. Що ж до зарубіжних авторів, то у статті проаналізовані найбільш значні праці Г. Кіссінджера, Г. Вайнберга, А. Шарпа. У висновку зауважено, що найважливішим завданням дослідників є комплексне вивчення проблеми та розширення міждисциплінарних зв'язків в аналізі історичних уроків Версалю.

На сторінках випусків "Літератури та культури Полісся" є багато й інших цікавих досліджень різних авторів, про які не згадали в цьому огляді, проте які, ми впевнені, привернуть увагу фахівців.

Таким чином, зробивши огляд праць різних дослідників на теми всесвітньої історії, можна констатувати, що у випусках нашого

збірника представлено всі періоди всесвітньої історії, ключові проблеми сучасних історичних досліджень, різноманіття думок і підходів наших авторів – від магістра до професора. Зважаючи на появу спеціалізованої серії "Історичні науки" (побачили світ вже 13 випусків), можна побажати дослідникам активнішого наукового пошуку і плідної підготовки до друку на сторінках "Літератури та культури Полісся".

Література

1. Таран Л. В. Об эволюции методологических основ французской, русской и украинской историографии (70-е гг. XIX – нач. 30-х гг. XX в.). *Література і культура Полісся*. Ніжин, 1995. С. 84–89. Вип. 6. Ніжинська вища школа і проблеми розвитку освіти, науки, літератури.; Від школи "Анналіс" до постмодернізму. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2000. Вип. 13. Збірник, присвячений пам'яті академіка Ф. С. Арвата. С. 178–187.
2. Таран Л. В. Из французского досвіду патріотичного виховання у XIX–XX ст. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2006. Вип. 33. Північне Полісся в історико-культурному контексті. С. 107–111.
3. Мартиненко В. В. Вплив зовнішніх чинників на становлення білоруської державності в 1918 році. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2005. Вип. 30. Культура Полісся та України в історичному, філологічно-мистецькому контексті. С. 116–124; Проголошення Білоруської Народної Республіки: нові історіографічні оцінки і підходи. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2006. Вип. 32. Сучасні тенденції вивчення спадщини М. Гоголя та проблем історії, культури, мистецтва Полісся XVII–XX ст. С. 15–118; Роль і місце І Всебілоруського з'їзду в становленні державності (грудень 1917 – березень 1918 рр.). *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2007. Вип. 37. Філологія, історія та культура Полісся на перетині думок. С. 176–184; Проблема кордонів у контексті налагодження українсько-білоруських відносин 1918 році. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2009. Вип. 56. Проблеми філології, історії та культури XIX–XX ст. в сучасному науковому контексті. С. 259–266; Ставлення німецької окупаційної адміністрації до владних структур Білоруської Народної Республіки в 1918 р. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2012. Вип. 69. Історико-соціальні та культурні процеси України і Полісся в сучасних дослідженнях. С. 117–136; Суспільно-політичні передумови білоруської державності на початку XX ст. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2013. Вип. 72. Історія та культура: загальноукраїнський та провінційний вибір. С. 160–170.
4. Кругленко О. В. Промислова політика самодержавства пореформеної Росії: зміст поняття, завдання, сутність та наслідки. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2006. Вип. 34. Проблеми історії, філології та культури в сучасних дослідженнях. С. 110–128; Окремі аспекти природоохоронної політики Росії в II пол. XIX – на поч. XX ст. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2009. Вип. 56. Проблеми філології, історії та культури XIX–XX ст. в сучасному науковому контексті. С. 193–207; Інноваційні процеси у промис-

ловій політиці Російської імперії на межі XIX–XX ст.: проблеми та перспективи. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2010. Вип. 60. Регіональні та загальноукраїнські історико-культурні процеси у сучасному дослідницькому вимірі. С. 83–91.

5. Моцяка П. П. Т. Г. Масарик і українська революція. 1917–1918 рр. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2002. Вип. 17. Полісся та Лівобережна Україна в історичному та культурологічному контексті. С. 175–178; Спогади Т. Г. Масарика про початок Першої світової війни. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2002. Вип. 21. Забуті та воскреслі імена в історії та культурі України, спірні історичні питання. С. 96–99; Діяльність Чехословацької Національної ради у 1916–1918 рр. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2003. Вип. 23. Українсько-російські та білоруські мовно-літературні та культурні зв'язки. С. 74–77; Томаш Масарик про особливості виникнення Чехословацької Республіки. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2017. Вип. 87. Серія "Історичні науки". № 7. С. 216–222.

6. Самойленко О. Г. Цензура як засіб регламентації історичних знань у Російській імперії в XIX – на початку XX ст. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2015. Вип. 79. Серія "Історичні науки". № 3. С. 55–106.

7. Цирекидзе М. "Записка-проект о лучшем устройстве Грузии" Давида Багратиони. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2015. Вип. 79. Серія "Історичні науки". № 3. С. 20–26.

8. Андреева С. С. Кримське ханство як складова "східного питання" в системі міжнародних відносин Центрально-Східної Європи в середині XVIII століття. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2015. Вип. 79. Серія "Історичні науки". № 3. С. 9–19.

9. Бурдиашвили М. Фрагменты одной из известных грузинских фамильных историй. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2016. Вип. 81. Серія "Історичні науки". № 4. С. 53–58.

10. Білобровець О. М. Ідейне та інституційне розмежування польського суспільства під впливом революційних подій 1917 р.: суспільний погляд. *Література і культура Полісся*. Ніжин, 2017. Вип. 87. Серія "Історичні науки". № 7. С. 45–55.

11. Мицик Л. М. Soviet-British Public Relations in 1941–1945. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2013. Вип. 73. Серія "Історичні науки". № 1. С. 140–148; Stalinist Regime from the British Perspective: English Parliamentarians' Reflections on the Visit to the USSR in 1945. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2014. Вип. 76. Серія "Історичні науки". № 2. С. 180–188; Conceptual Bases of the European Union's Eastern Partnership policy. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2015. Вип. 79. Серія "Історичні науки". № 3. С. 212–221; UN peacekeeping at the present stage. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2016. Вип. 81. Серія "Історичні науки". № 4. С. 145–157; "Європейський вибір" посткомуністичних країн: чи існує альтернатива? *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2016. Вип. 83. Серія "Історичні науки". № 5. С. 218–230; Державотворчі альтернативи Веймарської республіки. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2016. Вип. 85. Серія "Історичні науки". № 6. С. 181–189 (у співавторстві);

Жіночі неурядові організації в країнах Європейського Союзу. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2017. Вип. 87. Серія "Історичні науки". № 7. С. 175-185 (у співавторстві); The OSCE in the modern European security architecture system. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2017. Вип. 87. Серія "Історичні науки". № 7. С. 209–215; The Obama doctrine in the context of the US foreign policy evolution. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2018. Вип. 92. Серія "Історичні науки". № 10. С. 314–325.

12. Давиденко Ю. М. Створення військової організації Гвардії Людова на території Польщі в 1942–1944 рр. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2002. Вип. 20. Історичні та культурологічні процеси на Поліссі та в Україні (XI–XX століття). С. 225–228; Національні військові організації на території Польщі на початковому етапі Другої світової війни (1939–1940 рр.). *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2003. Вип. 23. Українсько-російські та білоруські мовно-літературні та культурні зв'язки. С. 91–96; Військові організації польського Руху опору в період 1939–1944 рр. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2005. Вип. 29. Регіональна історія та культура в українському і східноєвропейському контексті. С. 179–185; Діяльність польської диверсійної організації "Вахлярж" у період 1941–1942 рр. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2005. Вип. 30. Культура Полісся та України в історичному, філологічно-мистецькому контексті. С. 131–136; Історіографічні аспекти вивчення генези військових організацій Польського руху опору в роки Другої світової війни. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2006. Вип. 32. Сучасні тенденції вивчення спадщини М. Гоголя та проблем історії, культури, мистецтва Полісся XVII–XX ст. С. 146–152; До питання про створення військової підпільної організації Коенда Оборунців Польських в період 1939–1943 рр. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2006. Вип. 34. Проблеми історії, філології та культури в сучасних дослідженнях. С. 175–184; Діяльність підпільних військових організацій на теренах "приєднаних земель" у початковий період окупації Польщі (1939–1941 рр.). *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2008. Вип. 46. Проблеми літератури, історії та культури Полісся і України в сучасних дослідженнях. С. 184–192; Боротьба тоталітарних режимів проти польського Костьолу 1939–1941 рр. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2011. Вип. 62. Організація та творчі об'єднання XIX–XX ст. і їх діячі в регіональному та всеукраїнському контексті. С. 165–174 (у співавторстві); Діяльність польських підпільних військових організацій на території "Приєднаних земель" в 1939–1944 рр. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2011. Вип. 67. Проблеми історії, літератури та культури у регіональному науковому вимірі. С. 154–164.

13. Кучменко Е. М. Історіографічний огляд міжкультурного діалогу та самоідентичності в політиці. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2018. Вип. 90. Серія "Історичні науки". № 9. С. 152–162; Системний підхід і "зіткнення цивілізацій" у міжнародних відносинах – історіософський огляд. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2018. Вип. 92. Серія "Історичні науки". № 10. С. 326–333; 3 історії футурологічних соціокультурних та політичних концепцій міжнародних відносин. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2019. Вип. 94. Серія "Історичні науки". № 11. С. 181–192; Транс-

формації африканського суспільства в контексті взаємодії історико-культурних процесів (історіографічний огляд). *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2020. Вип. 99. Серія "Історичні науки". № 13. С. 121–132.

14. Захарова О. Ю. Язык церемониального жеста и костюма. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2019. Вип. 97. Серія "Історичні науки". № 12. С. 48–58; Подарки как важная составляющая дипломатического протокола (СССР 20-е – 80-е годы XX столетия). *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2019. Вип. 97. Серія "Історичні науки". № 12. С. 59–84; Политические и протокольные аспекты пребывания дипломатического корпуса в Москве (II половина 30-х годов XX в.). Визит И. Риббентропа (1939 г.). *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2019. Вип. 99. Серія "Історичні науки". № 13. С. 52–65.

15. Маисурадзе Д. Церковь Грузии в 1977–2007 гг. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2011. Вип. 65. Соціальні аспекти регіонального та загальноукраїнського історико-культурного розвитку. С. 213–216.

16. Симашвили Т. Террор в разрезе истории. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2011. Вип. 66. Соціальні аспекти історико-культурного розвитку Полісся й України. С. 162–175.

17. Ахалмосулишвили Т. Е. Эвакуированная военная промышленность из Украины в Грузию в 1941–1945 гг. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2011. Вип. 66. Соціальні аспекти історико-культурного розвитку Полісся й України. С. 231–236.

18. Салата О. О. Вплив інформаційної політики держав на соціальні конфлікти (на прикладі Другої світової війни). *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2011. Вип. 66. Соціальні аспекти історико-культурного розвитку Полісся й України. С. 236–251; Інформаційно-пропагандистська політика нацистської Німеччини у працях зарубіжних істориків. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2013. Вип. 73. Серія "Історичні науки". № 1. С. 129–139.

19. Моцяка О. П. Діяльність Хорватської партії права до від'їзду Анте Павелича в еміграцію (1915–1929 рр.). *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2018. Вип. 90. Серія "Історичні науки". № 9. С. 61–69 (у співавторстві); Виникнення усташсько-домобранського руху та його програмні документи. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2018. Вип. 92. Серія "Історичні науки" № 10. С. 304–313; Організація усташів у політиці фашистської Італії на Балканах (1929–1941 рр.). *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2019. Вип. 94. Серія "Історичні науки" № 11. С. 146–155; Переддень та початок Другої світової війни для Хорватії (1939-1941). *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2018. Вип. 97. Серія "Історичні науки" № 12. С. 99–108.

20. Gregory D. Aimaro-Parmut. Genocide in A Small Space: a Comparative Case Study of Srebrenica and Koriukivka. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2018. Вип. 92. Серія "Історичні науки". № 10. С. 256–264.

21. Igor Graczyk. Umowa Warszawska 1920, jako przykład współpracy polsko-ukraińskiej na arenie międzynarodowej. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2019. Вип. 94. Серія "Історичні науки". № 11. С. 120–126.

22. Dawid Trela. Postulowane zmiany traktatu wersalskiego zgłaszane przez Niemcy, Włochy i Węgry w latach 20 XX wieku. Przyczyny, szanse i zagrożenia. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2019. Вип. 94. Серія "Історичні науки". № 11. С. 127–137.

23. Agata Bar. The League of Nation mandate system – success or failure? *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2019. Вип. 94. Серія "Історичні науки". № 11. С. 156–161.

24. Дудар О. В. Історичні уроки Версаля: спроби переосмислення. *Література та культура Полісся*. Ніжин, 2019. Вип. 94. Серія "Історичні науки". № 11. С. 138–145.

References

1. Taran, L. V. (1995). Ob evjlucii metodologicheskikh osnov frantsuzskoj, russkoj i ukraïnskoj istoriografii (70-je gg. XIX – nach. 30-h gg. XX v.) [About the evolution of the methodological foundations of French, Russian and Ukrainian historiography (70s. XIX – early 30s. XX century)]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 6. 84–89 [in Russian]; (2000). Vid shkoly "Annaliv" do postmodernizmu [From the school "Annals" to postmodernism]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 13. 178–187 [in Ukrainian].

2. Taran L. V. (2006). Iz francuz'kogo dosvidu patriotychnogo vyhovannia u XIX–XX st. [From the French experience of patriotic education in the XIX–XX centuries] *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 33. 107–111 [in Ukrainian].

3. Martynenko, V. V. (2005). Vplyv zovnishnih chynnykiv na stanovlennia bilorus'koi derzhavnosti v 1918 roci [The influence of external factors on the formation of Belarusian statehood in 1918]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 30. 116–124 [in Ukrainian]; (2006). Progoloshennia Bilirus'koi Narodnoji Respubliki: novi istoriografichni otsinky i pidhody [Proclamation of the Belarusian People's Republic: new historiographical assessments and approaches]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 32. 115–118 [in Ukrainian]; (2007). Rol' i mistse I Vsebilorus'kogo z'jizdu v stanovlenni derzhavnosti (gruden' 1917 – berezen' 1918 pp. [The role and place of the First All-Belarusian Congress in the formation of statehood (December 1917 – March 1918)]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 37. 176–184 [in Ukrainian]; (2009). Problema kordoniv u kontexti nalagodzhenia ukrajins'ko-bilorus'kyh vidnosyn u 1918 rotsi [The problem of borders in the context of the establishment of Ukrainian-Belarusian relations in 1918]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 56. 259–266 [in Ukrainian]; (2012). Stavlennia nimets'koi okupatsijnoji administratsiji do vlsdnyh struktur Bilorus'koi Narodnoji Respubliki v 1918 r. [The attitude of the German occupation administration to the power structures of the Belarusian People's Republic in 1918]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 69. 117–136 [in Ukrainian]; (2013). Suspil'no-politychni peredumovy bilorus'koi na pochatku XX st. [Socio-political preconditions of Belarusian statehood at the beginning of XX st.

the XX century]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 72. 160-170 [in Ukrainian].

4. Krupenko, O. V. (2006). Promyslova polityka samodержavstva poreformenoi Rosiji: zmist poniattia, zavdannia, sutnist' ta naslidky [Industrial policy of the autocracy of post-reform Russia: the concept, objectives, essence and consequences]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 34. 110–128 [in Ukrainian]. (2009). Okremi aspekty pryrodohoronnoi polityky Rosji v II pol. XIX – na poch. XX st. [Some aspects of Russia's environmental policy in the second half of the XIX – at the beginning of the XX century]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 56. 193–207 [in Ukrainian]. (2010). Innovacijni procesy u promyslovij polityci Rosijs'koji imperiji na mezhi XIX–XX st.: problem ta perspektyvy [Innovative processes in the industrial policy of the Russian Empire at the turn of the XIX-XX centuries: problems and prospects]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 60. 83–91 [in Ukrainian].

5. Motsiaka, P. P. (2002). T. G. Masaryk i ukrajins'ka revolucija. 1917–1918 rr. [T. G. Masaryk and the Ukrainian revolution. 1917-1918]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 17. 175–178 [in Ukrainian]; (2002). Spogady T.G.Masaryka pro pochatok Pershoji svitovoi vijny [Memoirs of T. G. Masaryk about the beginning of the First World War]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 21. 96–99 [in Ukrainian]; (2003). Dijal'nist' Chechoslovatskoji Natsional'noji rady u 1916-1918 rr. [Activities of the Czechoslovak National Council in 1916–1918]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 23. 74–77 [in Ukrainian]; (2017). Tomash Masaryk pro osoblyvosti vynykennia Chechoslovatskoji Respubliky [Tomasz Masaryk about this the peculiarities of the Czechoslovak Republic]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 87. 216–222 [in Ukrainian].

6. Samoilenko, O. G. (2015). Tsenzura jak zasib reglamentatsii istorychnyh znan' u Rosijs'kij imperiji v XIX – na pochatku XX st. [Censorship as a means of regulating historical knowledge in the Russian Empire in the XIX – at the beginning of the XX century]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 79. 55–106 [in Ukrainian].

7. Tsyrekidze, M. (2015). "Zapiska-proekt o luchshem ustrojstve Gruziji" Davida Bagrationi ["Project note about the best organization of Georgia" by David Bagrationi]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 79. 20–26 [in Russian].

8. Andreeva, S. S. (2015). Kryms'ke hanstvo jak skladova "shidnogo pytannia" v systemi mizhnarodnyh vidnosyn Tsentral'no-Shidnoji Evropy v seredyni XVIII stolittia [Crimean Khanate as a component of the "Eastern Question" in the system of international relations of Central and Eastern Europe in the middle of the XVIII century]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 79. 9–19 [in Ukrainian].

9. Burdiashvili, M. (2016). Fragmety odnoj iz izvestnyh gruzinskih famil'nyh istorij [Fragments of one of the famous Georgian family stories].

Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya. Issue 81. 53–58 [in Russian].

10. Bilobrovets', O. M. (2017). Idejne ta instyucijne rozmezhuвання pol'skogo suspil'stva pid vplyvom revolucijnyh podij 1917 r.: suspil'nyj pogliad [Ideological and institutional demarcation of Polish society under the influence of the revolutionary events of 1917: the public view]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 87. 45–55 [in Ukrainian].

11. Mytsyk L. M. (2013). Soviet-British Public Relations in 1941–1945. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 73. 140–148; (2014). Stalinist Regime from the British Perspective: English Parliamentarians' Reflections on the Visit to the USSR in 1945. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 76. 180–188; (2015). Conceptual Bases of the European Union's Eastern Partnership policy. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 79. 212–221; (2016). UN peacekeeping at the present stage. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 81. 145–157; "Evpejskij vybir" postkomunistychnyh krajin: chy isnuje al'ternatyva? [The "European choice" of post-communist countries: is there an alternative?]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 83. 218–230 [in Ukrainian]; (2016). Derzhavotvorchi al'ternatyvy Vejmars'koji respubliki [State-building alternatives to the Weimar Republic]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 85. 181–189 [in Ukrainian]; (2017). (2017). Zhinochi neuriadovi organizatsii v krajinah Evropejs'kogo Sojuzu [Women's non-governmental organizations in the countries of the European Union]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 87. 175–185 [in Ukrainian]; (2017). The OSCE in the modern European security architecture system. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 87. 209–215; (2018). The Obama doctrine in the context of the US foreign policy evolution. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 92. 314–325.

12. Davydenko, J. M. (2002). Stvorennia vijs'kovoji organizatsiji Gvardiji Ludova na terytoriji Pol'shchi v 1942–1944 rr. [Establishment of a military organization of the People's Guard in Poland in 1942–1944]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 20. 225–228 [in Ukrainian]; (2003). Natsional'ni vijs'kovi organizatsiji na terytoriji Pol'shchi na pochatkovomu etapi Drugoji svitovoi vijny (1939–1940 rr.) [National military organizations in Poland at the initial stage of the Second World War (1939–1940)]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 23. 91–96 [in Ukrainian]; (2005). Vijs'kovi organizatsiji pol'skogo Ruhu oporu v period 1939–1944 rr. [Military organizations of the Polish Resistance Movement in the period 1939–1944]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 29. 179–185 [in Ukrainian]; (2005). Dijal'nist' pol'skoji dyversijnoji organizatsiji "Vahlyarzh" u period 1941–1942 rr. [Activities of the Polish sabotage organization "Vakhlyarzh" in the period 1941–1942]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 30. 131–136 [in Ukrainian]; (2006). Istoriografichni aspekty vyvchennia genezy vijs'kovyh organizatsij Pol'skogo

Ruhu oporu [Historiographical aspects of studying the genesis of military organizations of the Polish resistance movement during the Second World War]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 32. 146-152 [in Ukrainian]; (2006). Do pytannia pro stvorennia vijs'kovoji pidpil'noji organizatsiji Komenda Oboruntsiv Pol'ckyhv period 1939–1943 rr. [To the question of the establishment of a military underground organization of the Command of the Polish Aborunts in the period 1939–1943]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 34. 175–184 [in Ukrainian]; (2008). Dijal'nist' pidpil'nyh vijs'kovyh organizatsij na terenah "pryjednanyh zemel'" u pochatkovyj period okupatsiji Pol'shchi (1939–1941 rr.). [Activities of underground military organizations in the "annexed lands" in the initial period of occupation of Poland (1939–1941)]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 46. 184-192 [in Ukrainian]; (2011). Borot'ba totalitarnyh rezhymiv proty pol'skogo Kostiolu u 1939–1941 pp. [The struggle of totalitarian regimes against the Polish Church in 1939–1941]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 62. 165-174 [in Ukrainian]; (2011) Dijal'nist' pidpil'nyh vijs'kovyh organizatsij na terenah "pryjednanyh zemel'" u 1939–1944 pp. [Activities of Polish underground military organizations in the "Attached lands " in 1939–1944]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 67. 154-164 [in Ukrainian].

13. Kuchmenko, E. M. (2018). Istoriografichnyj oghiad mizhkul'turnogo dialogu ta samoidentychnosti v polityci [Historiographical review of intercultural dialogue and self-identity in politics]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 90. 152–162 [in Ukrainian]; (2018). Systemnyj pidhid i "zitknennia tsivilizatsij" u mizhnarodnyh vidnosynah – istoriosofs'kyj oghiad [System approach and "clash of civilizations" in international relations – a historiographical review]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 92. 326–333 [in Ukrainian]; (2019). Z istoriji futurologichnyh sociokul'turnyh ta politychnyh kontsepcij mizhnarodnyh vidnosyn [From the history of futurological socio-cultural and political concepts of international relations]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 94. 181–192 [in Ukrainian]; (2020). Transformatsiji afrykans'kogo suspil'stva v kontexti vzajemodiji istoryko-kul'turnyh procesiv (istorigrafichnyj oghiad) [Transformations of African society in the context of the interaction of historical and cultural processes (historiographical review)]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 99. 121–132 [in Ukrainian].

14. Zaharova, O. J. (2019). Jazyk tseremonial'nogo zhesta i kostuma [Language of ceremonial gesture and dress]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 97. 48–58 [in Russian]; (2019). Podarki kak vazhnaja sostavljaushchaja diplomaticheskogo protokola (SSSR 20-e – 80-e gody XX stoletija) [Gifts as an important component of diplomatic protocol (USSR in the 20s – 80s of the XX century)]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 97. 59–84 [in Russian]; (2020). Politicheskije i protokol'nyje aspekty prebyvanija diplomaticheskogo korpusa v Moskve (II polovina 30-h godov XX v.). Vizit I. Ribbentropa (1939 g.) [Political and protocol aspects of the stay of the diplomatic corps in Moscow (second half of the 30s of

- the XX century). I. Ribbentrop's visit (1939)]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 99. 52–65 [in Russian].
15. Maisuradze, D. (2011). Tserkov' Gruziji v 1977–2007 gg. [Church of Georgia in 1977–2007]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 65. 213–216 [in Russian].
16. Simashvili, T. (2011). Terror v razreze istoriji [Terror in the context of history]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 66. 162–175 [in Russian].
17. Ahalmosulishvili, T. E. (2011). Evakuirovannaja voennaja promyshlennost' iz Ukrainy v Gruziju v 1941–1945 gg. [The evacuated military industry from Ukraine to Georgia in 1941–1945]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 66. 231–236 [in Russian].
18. Salata, O. O. (2011). Vplyv informatsijnoji polityky derzhav na sotsial'ni konflikty (na prykladi Drugoji svitovoji vijny) [The impact of information policy on social conflicts (on the example of the Second World War)]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 66. 236–251 [in Ukrainian]; (2013). Infotmatsijno-propagandysts'ka polityka natsysts'koji Nimechchyny u pratsiah zarubiznyh istorikov [Information and propaganda policy of Nazi Germany in the works of foreign historians]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 73. 129–139 [in Ukrainian].
19. Motsiaka, O. P. (2018). Dijal'nist' Horvats'koji partiji prava do vid'izdu Ante Pavelycha v emigratsiju (1915–1929 pp.) [Activities of the Croatian Party of Law before the departure of Ante Pavelic for emigration (1915–1929)]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 90. 61–69 [in Ukrainian]; (2018). Vynyknennia ustashev'ko-domobrans'kogo ruhu ta jogo programni dokumenty [The emergence of the Ustasha-Domobran movement and its program documents]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 92. 304–313 [in Ukrainian]; (2019). Organizatsija ustashev u politytsi fashysts'koji Itaiji na Balkanah (1929–1941 pp.) [The organization of the Ustasha in the policy of fascist Italy in the Balkans (1929–1941)]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 94. 146–155 [in Ukrainian]; (2018). Peredden' ta pochatok Drugoji svitovoji vijny dlia Horatiji (1939–1941) [The eve and the beginning of Second World War for Croatia (1939–1941)]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 97. 99–108 [in Ukrainian].
20. Gregory, D. Aimaro-Parmut. (2018). Genocide in A Small Space: a Comparative Case Study of Srebrenica and Koriukivka. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 92. 256–264.
21. Igor, Graczyk (2019). Umowa Warszawska 1920, jako przyklad wspolpracy polsko-ukrainskiej na arenie miedzynarodowej [Warsaw Agreement 1920, as an example of Polish-Ukrainian corporation on the international arena]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 94. 120–126 [in Polish].
22. Dawid, Trela (2019). Postulowane zmiany traktatu wersalskiego zgłaszane przez Niemcy, Włochy i Węgry w latach 20 XX wieku. Przyczyny, szanse i zagrożenia [Postulated amendments to the Treaty of Versailles notified

by Germany, Italy and Hungary in the 1920s. Causes, chances and threats]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 94. 127–137 [in Polish].

23. Agata, Bar. (2019). The League of Nation mandate system – success or failure ? *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 94. 156–161.

24. Dudar, O. V. (2019). Istorychni uroky Versalja: sproby pereosmyslennia [Historical lessons of Versailles: attempts to rethink]. *Literatura ta kul'tura Polissia – Literature and culture of Polissya*. Issue 94. 138–145 [in Ukrainian].

P. P. Motsiaka

PhD, Associate Professor of the Department of World History and International Relations, of Nizhyn Mykola Gogol State University
e-mail: petrool57@ukr.net

Review of research on world history on the pages of "Literature and Culture of Polissya" (1990–2020)

In the proposed review of publications on world history on the pages of "Literature and Culture of Polissya" for the entire period of existence since 1990, the author tries to classify and group according to the periods of history the research of many historians, both Ukrainian and foreign. The most active researchers who have prepared several publications, as well as those authors who have submitted to publication the most relevant and interesting articles, were noted. It was stated that most of the publications in the collection were studies from the recent history, and a little less - from the modern history. The topics of articles on world history were diverse, as was the arsenal of scientific methods for studying historical problems.

Key words: *World History, periods of history, international relations, political history, social history, historiography, political system, the role of the person in history, memoirs, set of documents.*

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

УДК 372.87

DOI 10.31654/2520-6966-2020-14i15f-100-93-99

К. І. Станіславська

професор кафедри музичного виховання Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого
ekaterinaiii@ukr.net

ДО ПИТАННЯ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ІЗ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

У статті актуалізується питання щодо забезпечення курсів із сучасного мистецтва навчальною літературою. Пропонується до застосування новітній навчальний посібник "Мистецькі форми сучасної видовищної культури", написаний автором статті і виданий влітку 2020 року. Стаття презентує огляд змісту видання. П'ять розділів посібника охоплюють теоретико-методологічний базис курсу (перший розділ) та чотири групи сучасних мистецько-видовищних форм за авторською класифікацією (другий–п'ятий розділи): образотворчо-тілесні форми, стріт-арт, сценічні форми, екранні форми. Характеристика та аналіз структури і змісту книжки засвідчують, що презентований навчальний посібник стане в пригоді як викладачам сучасної культури і мистецтва, так і аспірантам та студентам усіх спеціальностей галузі знань 02 "Культура і мистецтво", сприяючи розширенню їхнього культурно-мистецького світогляду та формуванню естетично-оцінного судження щодо творів сучасного мистецтва.

Ключові слова: навчальний посібник, навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, сучасне мистецтво, культура постмодерну, мистецько-видовищні форми.

Навесні 2020 року у Видавничому домі "Стилос" (м. Київ) вийшов друком навчальний посібник мого авторства "Мистецькі форми сучасної видовищної культури"¹ [1]. В анотації до видання

---

¹ Сторінка книжки на сайті видавництва: http://stylos.com.ua/?page=shop&section_id=164

зазначено, що його присвячено розгляду й аналізу найяскравіших мистецько-видовищних форм другої половини ХХ – початку ХХІ століття, а сам посібник, презентований як помічник-навігатор у просторі видовищної культури, рекомендується до застосування у навчальному процесі для студентів-магістрантів та аспірантів закладів вищої освіти культурно-мистецького спрямування.

Сьогодні у навчальних планах здобувачів освітнього ступеня "магістр" та освітньо-наукового ступеня "доктор філософії" усіх спеціальностей галузі знань 02 "Культура і мистецтво" обов'язково представлені навчальні дисципліни, зміст яких передбачає вивчення теорії та історії сучасної, новітньої культури і мистецтва, – саме у цьому тематичному секторі стане в пригоді означений посібник, а теоретико-методичний екскурс його сторінками визначає актуальність і мету статті.

Ще до виходу посібника друком навчальна дисципліна "Мистецькі форми сучасної видовищної культури" (друга назва "Мистецько-видовищні форми сучасної культури") пройшла апробацію впродовж декількох навчальних років у двох київських закладах вищої освіти: Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв та Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. Дисципліну було включено до навчальних планів спеціальностей: "Сценічне мистецтво" (магістратура), "Аудіовізуальне мистецтво і виробництво" (магістратура), "Теорія та історія культури" (аспірантура), "Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація" (аспірантура). Крім того, впродовж останніх років автором було проведено близько десятка відкритих лекцій у різних закладах вищої освіти України, тематика яких безпосередньо стосувалася сучасних мистецько-видовищних форм. Отож, практична апробація розробленого курсу дала змогу уточнити окремі нюанси структури та змісту як самої навчальної дисципліни, так і, відповідно, посібника.

Структурно посібник налічує п'ять основних розділів. Перший має назву **"Видовищна культура, видовище, мистецько-видовищні форми постмодерну – що воно таке?"** і, по суті, є теоретико-методологічним базисом курсу. У розділі міститься сім невеликих підрозділів, де йдеться про філософсько-естетичні засади культури і мистецтва постмодерну, зокрема про візуальний та тілесний повороти – і як наріжне підґрунтя видовищної культури сьогодення, і як базові принципи класифікації мистецько-видовищних форм, групи (класи) якої презентовані у подальших розділах. У підрозділі "Основний понятійно-категоріальний апарат" представлені, зокрема,

авторські дефініції понять "видовище", "видовищність", "мистецько-видовищна форма". Після початкового занурення у теоретико-історичні реалії видовищної культури та специфіку культури постмодерну розділ завершує узагальнюючий підрозділ "Характерні ознаки постмодерного мистецтва, які будемо шукати і знаходити у сучасних мистецько-видовищних формах". Ці ознаки згруповані у чотири блоки: "Постмодерне мистецтво і минуле: взаємини з традицією", "Постмодерне мистецтво і сучасність: взаємини із законом", "Постмодерне мистецтво у дзеркалі: взаємини із собою", "Постмодерне мистецтво і майбутнє: взаємини з реципієнтом".

Наступні чотири розділи книжки присвячені чотирьом класам авторської класифікації сучасних мистецько-видовищних форм. Підходом до її розроблення було обрано загальноісторичну динаміку візуально-тілесних модифікацій названих форм в умовах предметно-просторового середовища. За цією ознакою було виокремлено чотири групи: *образотворчо-тілесні, вуличні, сценічні й екранні*.

Першу групу складають мистецькі форми, в яких образотворча візуальність, виражена через тілесний контекст, набуває яскравих ознак видовищності: інсталяція, мистецтво дії (Action Art), боді-арт. Образотворчо-тілесні форми презентують тіло як самодостатню сукупність дискурсивних кодів.

До другої групи входять мистецько-видовищні форми вуличного мистецтва, активний розвиток яких спостерігається сьогодні: різноманітні види вуличного малювання та вуличних інсталяцій. Стріт-арт вписує різні модифікації тіла у довкілля.

Третю групу складають найяскравіші видовищні феномени сучасності, представлені трьома сценами – академічною концертною (інструментальний та хоровий театр), музично-театральною (мюзиклові форми), цирковою (театрально-циркова вистава). Сценічні форми використовують тіло як структурний компонент дії та культурної поведінки.

Четверта група представляє мистецько-видовищні форми, існування яких забезпечується екранами різного типу: кіноекраном, телеекраном, комп'ютерним монітором, демонстраційним екраном. Екранні форми символізують тіло, трансформуючи його в універсальний засіб моделювання.

Розділ **"Образотворчо-тілесні мистецько-видовищні форми"** починається вступним підрозділом "Глядач і зображення: погляд на взаємини", де оглядово простежується історична еволюція цих взаємин, – саме вона є одним з найважливіших маркерів трансформації від *візуального до видовищного* в сучасному

образотворчому мистецтві. Окремим підрозділом виділено "Тілесність як формотворчий принцип постмодерної образотворчості": заявлений у першому розділі "тілесний поворот" набуває тут конкретного втілення у культурно-мистецьких явищах з прикладами і аргументацією.

Наступні підрозділи презентують власне мистецькі форми цього класу: інсталяцію, хепенінг, перформанс, художню акцію, флешмоб, артмоб, боді-арт. Цей розділ супроводжується ілюстративним матеріалом, вміщеним на кольорових вкладках.

У розділі **"Стріт-арт"** подано невеликий теоретико-термінологічний підрозділ "Вуличне мистецтво як транскультурний феномен" та розглядаються такі його форми: графіті, муралізм, мадоннарі, 3D-графіті та 3D-мурали, вуличні інсталяції (серед яких в окремий підрозділ виділені звукові та світло-звукові інсталяції). Яскрава візуальність цього виду сучасного мистецтва обумовила значний ілюстративний матеріал, що демонструє як закордонні, так і українські зразки вуличної образотворчості.

Лаконічна пояснювальна передмова до розділу **"Сценічні форми"** обґрунтовує чинники вибору тих чи інших форм з безлічі існуючих сьогодні. Дійсно, мистецькі практики, що презентують свої твори на сцені (музика, театр, естрадно-циркові дієства), мають давню історію, але у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття вони набувають нових видовищних рис, що суттєво збагачує художньо-виразну та комунікаційну систему сценічних мистецтв. Так, у сфері академічного музичного виконавства формується явище інструментального та хорового театру: невидовищна за своєю природою сценічна форма традиційного академічного музикування, театралізуючись, стає дещо незвичним, але надзвичайно цікавим видовищем. Ця частина розділу представлена трьома підрозділами: "Театралізація як фактор видовищності академічної музичної сцени", "Інструментальний театр", "Хоровий театр".

Власне, театральна сцена народжує у ХХ столітті найвидовищніший жанр, що синтезує в собі виразні здобутки практично усіх існуючих мистецтв, – мюзикл. Пізніше виникають так звані мюзиклові форми, зокрема мюзикл-опера – форма, що поєднала традиції театральної та музичної сцен. Крім мюзиклу та мюзикл-опери (два підрозділи цієї частини розділу), у тексті наводяться паралелі, схожість та відмінність означених жанрів з оперетою, естрадним шоу, реву.

Останні два підрозділи присвячені цирку. Його естетична цінність для глядача в усі часи визначалась саме видовищністю, але сьогодні циркове шоу трансформується у глибоке театралізоване

дійство, перетворюючи манеж у прямому і переносному сенсі на сцену, – саме тому цирк і був віднесений до розділу сценічних форм. Перший підрозділ теоретико-естетичного змісту "Циркове дійство як мистецько-видовищна форма" характеризує художні особливості цирку, у другому – "Театралізація цирку" – увагу зосереджено на трансформації циркового дійства у циркову виставу, коли *трюк як мета* перетворюється на *трюк як засіб розкриття художнього образу*. Прикладом сучасного цирку такого стибу наведено канадський Цирк дю Солей¹.

Палітра сучасних екранних форм має ще більшу, ніж сценічні форми, розмаїтість та мозаїчність, і охопити усі існуючі екранні мистецько-видовищні форми не є можливим. Тому після вступного есе, що знайомить читача зі специфікою екранної культури як такої, розділ **"Екранні форми"** зосереджено на прикладах функціонування різних типів екранів другої половини ХХ – початку ХХІ століття.

Передусім було цікаво простежити так званий ефект подвійної сценічно-екранної видовищності: як на кіноекрані та телеекрані існують театральні жанри, на яких рівнях будується взаємодія сценічних та екранних видів мистецтва і яких форм вона набуває (трансляція, адаптація або екранна версія, екранізація, оригінальна екранна форма).

Наступні підрозділи присвячені музичному відеокліпу та рекламному відеоролику – формам, що виникли на телевізійному екрані, але використовують виражальний арсенал кінематографу.

Підрозділ "Талант-шоу" акцентує на цікавому поєднанні сценічного дійства та екранної форми. Складні (і, на перший погляд, несправедливі, неправильні) технології створення та існування подібної форми простежені на прикладі роману британського письменника, сценариста і режисера Бена Елтона "Номер один" (2006). У сатиричному романі Елтон як людина, що багато років працює на телебаченні, описав – нехай і у художній формі – реальні технології, задіяні у процесі виробництва телевізійного вокального талант-шоу.

Як приклад комп'ютерного екрану розглядається відеогра. Спочатку пропонується невеликий екскурс у взаємини мистецтва і гри загалом, потім аргументуються і доводяться мистецько-видовищні риси електронної гри.

---

¹ На момент написання статті відомо, що влітку 2020 року Цирк дю Солей оголосив про своє банкрутство, причиною якого стала відміна шоу по всьому світу через пандемію коронавірусу. Втім, керівництво, артисти та прихильники вірять, що Цирк Сонця в найближчому майбутньому подолає кризу.

Завершується розділ підрозділом "Експериментальні екранні форми". Сюди віднесено форми, що послуговуються демонстраційним екраном: театр тіней, сипку анімацію, ебру¹.

До усіх розділів посібника пропонуються запитання і завдання для самоперевірки, зокрема не лише теоретичні, а й практично-прикладні: охарактеризувати вид інсталяції, визначити тип муралу, прочитати есе та поміркувати над певними запитаннями тощо. Наприкінці видання розміщено списки використаної та рекомендованої літератури до кожного розділу, зокрема сайти митців, з яких запозичено ілюстративний матеріал.

У післямові підсумовується, що сучасні мистецькі форми, з одного боку, позиціонують себе як акти культуротворчості на позиціях антропоцентризму, з іншого – утворюють нові типи видовищності. І такий візуально-видовищний зсув, свідками якого ми є, знаменує собою нові комунікативні особливості, затверджуючи цінність та значущість і нових творців, і нових споживачів мистецько-видовищних форм. Сподіваюся, що виданий посібник сприятиме вихованню нового реципієнта сучасного мистецтва і формуванню його естетично-оцінного судження.

Література

1. Станіславська К. І. Мистецькі форми сучасної видовищної культури: навч. посіб. Київ: ВД "Стилос", 2020. 208 с., 64 с. іл.

References

1. Stanislavska, K. I. (2020). *Mystetski formy suchasnoi vydovyshchnoi kultury* [Art forms of modern entertainment culture]. Kyiv [in Ukrainian].

K. I. Stanislavska

Professor of the Department of Music Education of Kiev National I. K. Karpenko-Kary Theatre, Cinema and Television University

On the question of methodological support of educational disciplines in modern art

The article actualizes the issue of providing courses in contemporary art with educational literature. The latest textbook "Art forms of modern entertainment culture", written by the author of the article and published in the summer of 2020, is offered for use. The article presents an overview of the content of the publication. Five sections of the manual cover the theoretical and methodological basis of the course (first section) and four groups of modern art and entertainment forms according to the author's classification (second–fifth sections):

---

¹ Темпоральність процесу малювання на воді водночас з умовністю води як природного екрану уможлиблює, на думку автора, долучення ебру до експериментальних екранних форм сучасності.

visual-bodily forms, street art, stage forms, screen forms. Characteristics and analysis of the structure and content of the book show that the presented textbook will be useful for teachers of modern culture and art, as well as graduate students and students of all specialties in the field of knowledge 02 "Culture and Art", helping to expand their cultural and artistic worldview and aesthetic evaluative judgments about works of contemporary art.

Key words: *textbook, educational and methodical support of educational process, modern art, postmodern culture, art and entertainment forms.*

АРХІВНІ ЗНАХІДКИ І МАТЕРІАЛИ

УДК 94(477.51):821.161.1-6 (092)"1830"
DOI 10.31654/2520-6966-2020-14i15f-100-100-106

С. О. Половнікова

старший науковий співробітник Чернігівського історичного музею ім. В.В. Тарновського

Василь Тарновський і Микола Гоголь: епістолярій. Невідомий лист В. В. Тарновського до М. В. Гоголя. 1830 р.

У статті наводиться текст листа Василя Тарновського (1810–1866) до Миколи Гоголя, у якому повідомляється про його життя після повернення з Петербурга в Україну: епідемію холери, проблеми господарювання, майбутню подорож до Німеччини. Згадуються прізвища колишніх випускників Гімназії вищих наук в Ніжині та викладачів, звільнених за причетність до "Справи про вільнодумство".

Ключові слова: В. В. Тарновський, М. В. Гоголь, сім'я, товариші, листи, холера.

В архівно-літературному фонді Чернігівського обласного історичного музею імені В. В. Тарновського зберігається розмаїття рукописів різних епох та авторів [4, с. 46–50]. Серед матеріалів епістолярного жанру вирізняється архів родини Тарновських за № 504, опис 17. У зв'язку з підготовкою виставок до 180-річчя Василя Васильовича Тарновського (1838–1899), чия колекція українських старожитностей лягла в основу музею, відкритого 1902 року в Чернігові; до 155-ї річниці від дня народження його племінника Михайла Володимировича Тарновського (1865–1943), який став своєрідним літописцем славетного роду і цьогорічного ювіляра – Василя Васильовича Тарновського-старшого, від дня народження якого минає 210 років, особлива увага приділялася вивченню рукописної спадщини. Що стосується останнього, то особистість Василя Васильовича розглядається у контексті ще однієї історичної події – 200-ліття відкриття Ніжинської гімназії вищих наук, яку він закінчив у першому випуску 1826 року.

Серед "одноборщників", які залишили помітний слід в біографії Тарновського, був і Микола Гоголь – автор цієї дотепної назви своїх

товаришів по навчанню, дружні відносини з яким зберігалися протягом його життя.

В альбомі "Качанівка", започаткованому Григорієм Степановичем Тарновським для гостей славнозвісного маєтку, є автограф видатного письменника [3, 29]. На жаль, за яких обставин і в якому році він з'явився, досі не з'ясовано. Ту ж сторінку прикрашають підписи Михайла Івановича Глінки, Миколи Андрійовича Маркевича та Василя Івановича Штернберга, які перебували там влітку 1838 року.

Неоціненим скарбом музею є три оригінали листів М. Гоголя, надіслані В. Тарновському у 1833–1834 роках [5]. Він цікавився перебуванням товариша в Житомирі – Тарновський викладав там у місцевій гімназії. З притаманним письменнику гумором розпитував і про особисте життя: "А что, как твоя женитьба? А я собираюсь крестить маленького крикуна-козленка, который имеет от тебя быть. Пожалуйста, уведоми меня, когда будут крестины" [6].

Гоголя дивувало, що людина, яка отримала блискучу освіту, адже Тарновський закінчив юридичний факультет Московського університету, не має можливості влаштуватися на більш престижну посаду. Микола Васильович звернувся з листом до Михайла Олександровича Максимовича, призначеного у 1834 році ректором Київського університету св. Володимира. Він писав: ".. Есть некто мой соученик, чрезвычайно добрый малый и очень преданный науке. Он, имея довольно хорошее состояние, решился на странное дело и захотел быть учителем в Житомирской гимназии из одной только страсти к истории. Фамилия его Тарновский. Нельзя ли его как-нибудь перетащить в университет?.." [1, с. 348]. Але смерть батьків, опіка над молодшими братами та сестрами не дозволили Василю Васильовичу скористатися рекомендацією Гоголя. Згодом він проявив себе на іншому поприщі, як активний діяч з підготовки та втілення в життя селянської реформи 1861 року.

Є свідчення, що спілкування між товаришами продовжувалося і в наступні роки, але з перервами. Ім'я Миколи Гоголя, вже як відомого письменника, шанувалося в родині Тарновських. Про зацікавленість його творами свідчать рядки з листа Емілії Василівни Тарновської до брата Василя: "Из твоих знакомых я еще никого не видела. Кукольник еще недавно возвратился из Вильны и еще не был у нас; Гоголь также возвратился из своего вояжа и говорят навез очень много материалов для сочинения – вероятно также и сочинения, желала бы познакомиться с этим человеком. Он так сильно подействовал на мою душу своими сочинениями. Но кажется желание мое не сбудется – он не нравится дяденьке. Я

воображаю как его беседа интересна, он говорят два года прожил в Париже, был в Италии, в Германии" [7, с. 4].

Особливо яскраво пише про майбутню зустріч з Миколою Васильовичем мати Василя Тарновського-молодшого Людмила Володимирівна в листі до сина від 26 жовтня 1850 року: "... Сегодня мы ожидаем на обед Архиеерея, который объезжает свою епархию, и обещал быть у нас. Также ожидаем Гоголя, он был уже у нас два раза, а теперь будет опять, ехавши в Одессу. Он друг папин, они вместе воспитывались. Ты верно знаешь, что Гоголь – известный писатель. Помнишь ли ты его сочинения Тараса Бульбу и Ссору Ивана Ивановича с Иваном Никифоровичем. Помнишь, как ты смеялся, когда папа читал Ивана Ивановича. Он и теперь читал нам свое сочинение, которым мы восхищались" [8]. На жаль, ця очікувана подія не відбулася, бо, як свідчить хроніка життя Миколи Гоголя, 26 жовтня 1850 року він вже прибув до Одеси. Омріяна зустріч не здійснилася і наступного року, хоча Василь Тарновський дуже сподівався на неї: "С нетерпением ожидаем я и жена моя твоего приезда, милый друг Николай Васильевич, и надеемся, что ты заедешь к нам не на часок, а по крайней мере на денек, если не более. Подорожная для тебя давно взята и ожидает тебя в Потоке. Мы с женой начинаем уже мечтать, что ты раздумал ехать в Одессу, проживешь зиму в здешних местах и мы будем иметь много наслаждений. Теперь, кажется, наши предположения разрушились; по крайней мере утешаюсь мыслью, что наша дружба юности, возобновившись так для меня неожиданно в зрелые лета, окрепнет и мы будем жить, как братья. Весь твой В. Тарновский" [11, 834]. Цей лист був датований 10 листопада 1851 року, а вже 21 лютого 1852 року письменника не стало. Надрукував його відомий дослідник біографії М. В. Гоголя Василь Шенрок. Це єдиний надрукований лист від Василя Тарновського до письменника.

Текст листа, що пропонується, повертає нас у 1830 рік. Він цікавий своєю щирістю, дає можливість зазирнути у життя молодої людини, яка поки не знайшла свого місця, повернувшись до рідної домівки з Петербурга. Василь Тарновський описує стан суспільства, наляканого епідемією холери, її наслідки для місцевого населення, особливо селян. Не забуває він поцікавитися і життям колишніх випускників гімназії, а остання приписка до листа свідчить про обізнаність Тарновського у справі прогресивних викладачів Білоусова, Зінгера та інших. Хоча Микола Гоголь був тільки на порозі літературної слави, але його успіх вже відзначається Василем Тарновським.

Лист написаний російською мовою на чотирьох сторінках білого нині пожовклого паперу чорним чорнилом. На першій сторінці зверху два штампи з інвентарними номерами, на четвертій – штамп з емблемою музею. Текст листа відтворено у публікації за нормами сучасного російського правопису.

Лист В. В. Тарновського до Миколи Гоголя

"Наконець пора мне пенять тебя, любезный Николай; на два письма своих не получаю от тебя ответа. Не знаю, что думать или ты слишком уже разгневался, или хочешь забыть меня. На последнее не надеюсь, а в первом надеюсь покаешься. Я тоже, как известно тебе, ленив, но часто заглядываю в Каталог твой и припоминаю свою обязанность и обещание. Одно письмо отправлено мною чрез дядюшку, а другое чрез почту. Теперь, чем далее, тем интереснее от друзей получать известия. Живем мы в смутные времена, во времена опасности. Слухи, может быть, несправедливые разглашают, что и Петербург уже в опасности от холеры. У нас только и разговоры, что об сей болезни. В обществе исполнены географическими, историческими, медицинскими наблюдениями сей болезни. Все боятся, а особливо женщины весьма многие. Но меня до сих пор нимало не пугают эти страхи от больших, вечных рассказов об одном и том же. Для меня холера стала смешною. Не знаю, чем это кончится, может быть баба-яга рассердится на меня и поглотит первого за насмешки, а может быть среди всех один останусь невредимым и буду торжествовать над треклятою. Когда бы ты послушал рассказы в нашем народе, ты бы расхохотался. У него уже холера олицетворилась в виде старухи, похожей на ведьму, с змеем огненным, вьющимся на голове. Сколько рассказов таинственных, сколько в обществах суждений о наказании божием, о развращении века, о преставлении света, а особливо между старухами и это все с глубокими вздохами и нападениями на молодежь. Мне суждено жить в Малороссии в такое время, когда она имеет предмет всех занимающий. До холеры только было и речи о майоратстве и переменах законов. Но те даже были еще несноснее и менее разнообразные, нежели речи о треклятой бабе. По приезде из Киева я все почти сию дома. Редко у кого бываем от смуты, и у нас почти никто не бывает. Сидим уединенно и толкуем об одном и том же. Близость болезни и некоторые другие обстоятельства помешали мне ехать в Полтаву, и теперь решено уже оставаться мне дома до февраля месяца, а в феврале еду за границу к дядюшке. Кроме теплых вод, которые поправят мне здоровье, а сколько будет новых впечатлений, может развеять мою жизнь до сих

пор столь однообразную. Еду я с Буличем, который на сих днях был у нас и тебя вспоминал. Теперь думаю поучиться несколько немецкому языку. Сделай одолжение, любезнейший, [два слова нерозбірливо – С. П.], пришли мне маленький немецкий лексикончик, кажется Штейна, если не упомянул издателя, то еще немецкую грамматику Ульрихса. Пожалуйста, поскорее исполни мое первое поручение, избавь меня от многих хлопот, исполни данное обещание. Из Нежина не имею верных известий. Говорят, что Ландражену и Зингеру велели подать в отставку. Чтение мое теперь весьма ограничено, по причине отсутствия моего дяди, у коего я запасался книгами. Занимаюсь писанием некоторых статей о Малороссии, более по привычке и по любви, нежели из каких-либо видов. Кланяюсь всем нашим живым. Любичу скажи, что я читал стих в "Сыне отечества". Две картины и столь постигнул дух его писания, что в подписи "Р–ч" узнал Романовича. Мне особенно понравилось о [два слова нерозбірливо – С. П.] с восклицательными и вопросительными знаками. Отыщи и улыбнись честолюбию и Гл. Что други делают, я ничего не знаю давно: опиши, верно есть перемены, я их люблю много; с воспоминаниями об них связаны лучшие мечты о прошедшем и о детстве гимназическом и том, что везло. А милый полковник, что делает? Я счастлив среди семейства своего, о котором тосковал много; но всегда человеку недостает чего-то и мне недостает многого. Вообрази себе, что я с одним прошедшим поколением, нет ни одного молодого человека, разве какая заваль. Как я обрадовался, когда увидел Аполлона Мокрицкого. Он везет письмо к тебе, но по известиям застрял в Калуге и ожидает не будет ли Москва свободна. В том письме ты узнаешь многое: если ты его не получишь по каким-либо обстоятельствам, то знай, что в августе я был в Киеве, в котором другого пола, также нет кроме родни, а это вещь довольно скучная. Словом сказать я счастлив только в семействе. Как жаль, если пропадет письмо, не будет тебе доставлено, я много от этого потеряю удовольствия. Хозяйством не занимаюсь, трудно молодому вместе со стариками хозяйничать. Не могу только исполнять, а управлять не имею права. Учю брата читать. Вот все дела мои, но я сделался веселее, с меня спала та жестокая тоска, которая овладела мною в Петербурге. Родной климат поправил и здоровье мое, но во сне чувствую струю туману и иногда служу вместо барометра для предсказания погоды. Что? Действует ли барометр полковника? Иногда поигрываем в вистик, хотя немного, ибо нет близкой партии – раза три играл, не более. Ты уже я думаю в литературной славе, а до сих пор еще ничего мне

не пишешь. О, лентяй. Худо я сделал, что не подарил тебе книги с надписью. Приходит ли на тебя голодное время, как бывало во время оно? Или уже живешь да поживаешь. Скажу тебе и о бедственном состоянии Малороссии. Сей год есть самый критический в нашем хозяйстве. Скота в три года почти половина у всех пропала. Недород хлеба заставляет помещиков кормить крестьян или пустить шататься по миру. Табак не идет в Москву по причине холеры. Сено не берут потому, что скот пропал и в цене не стоит. Словом сказать горе. Надобно жить с капитала. Счастлив, кто призапасся в хорошие годы. Горелка мало ходит и дешево в отношении к хлебу, так что почти нет выгоды курить, и причина сему в бедности мужиков, которым нечего есть скоро будет, не только пить. И при собирании податей беда будет. Этот год последствия будет иметь важные. Помещикам добрым, кормящим своих крестьян привяжут сии последние и поменьше будут завидовать вольным, а с худыми помещиками может быть худо – вопли, жалобы и тем далее. А потому весьма часто старики после собравшись шепчутся, что будто не будет тихого времени, как они прожили и боятся нравственной холеры. Но я ничего не боюсь – ибо уверен, что все идет к лучшему в мире. Прощай, милый друг. Помню всегда тебя. Преданный В.Тарновский.

1830 в Антоновке.

Еще новость новейшая: сестра моя сговорена. В генваре будет свадьба. Придется работать и моим кривым ногам. Из гимназии Ландражин, Зингер, Белоусов, Шапалинский удалены" [10, с. 1–4].

Література

1. Гоголь Н. В. Полное собрание сочинений: в 14 т. Москва: Изд-во АН СССР, 1940. Т. 10.

2. Державний архів Чернігівської області. Ф. 127, оп. 14, спр. 1479. У формулярному списку запис про перебування Г. С. Тарновського за кордоном з 6 вересня 1830 р.

3. Качаніка: альбом автографів / авт.-упоряд. С. Половнікова. Київ: Темпора, 2010.

4. Ситий І. М. Архівна колекція Чернігівського історичного музею ім. В. В. Тарновського. *Скарбниця української культури*: зб. наук. праць. Чернігів, 2002. Вип. 2.

5. Чернігівський обласний історичний музей імені В. В. Тарновського (далі ЧОІМ). Інв. № Ал-151, 152, 153.

6. ЧОІМ. Інв. № Ал-152.

7. ЧОІМ. Інв. № Ал-504/30/3.

8. ЧОІМ. Інв. № Ал-504/23/14.

9. ЧОИМ. Інв. № Ал-504/11/3. Дозвіл на шлюб Марії Тарновської та Миколи Александровича від 11 листопада 1830 р.
10. ЧОИМ. Інв. № Ал-504/30/17.
11. Шенрок В. И. Материалы для биографии Гоголя: в 4 т. Москва, 1897. Т. 4.

References

1. Gogol, N. V. (1940). *Polnoe sobranie sochineniy* [Complete collection of works]. Moskva: Izd-vo AN SSSR (Vols. 1–14; Vol. 10) [in Russian].
2. Derzhavnyi arkhiv Chernihivskoi oblasti [State Archive of Chernihiv region]. aids. 127, foi. 14, p. 1479. In the form list the record of G. S. about Tarnavsky's staying abroad since September 6, 1830.
3. (2010). S. Polovnikov *Kachanivka. Album of autographs* [Kachanika. Albom avtohraviv]. S. Polovnikov (Ed.). Kyiv [in Ukrainian].
4. Sity, I. M. (2002). *Arkhivna kolektsiia Chernihivskoho istorychnoho muzeiu im. V. V. Tarnovskoho* [Archival collection of the Chernihiv Historical Museum named after V. V. Tarnovsky]. *Skarbnytsia ukrainskoi kultury – Treasury of Ukrainian culture*. Chernihiv, 2 [in Ukrainian].
5. *Chernihivskiy oblasnyi istorychnyi muzei imeni V. V. Tarnovskoho* [Chernihiv Regional Historical Museum named after V. V. Tarnovsky] (hereinafter CHOIM). Inv. AI-151, 152, 153.
6. CHOIM. Inv. AI-152.
7. CHOIM. Inv. AI-504/23/14.
8. CHOIM. Inv. AI-504/11 / 3. Marriage permit for Maria Tarnovska and Mykola Oleksandrovych dated November 11, 1830.
10. CHOIM. Inv. AI-504/30/17.
11. Shenrock. V. I. (1897). *Materyaly dlia byohrafiy Hoholia* [Materials for Gogol's biography]. Moskva (Vols. 1–4; Vol. 4) [in Russian].

S. O. Polovnikova

senior researcher at the Chernihiv Historical Museum. V. V. Tarnovsky

Vasyl Tarnovsky and Mykola Gogol: epistolary. Unknown letter from V. V. Tarnovsky to M. V. Gogol. 1830

The article presents the text of a letter from Vasyl Tarnavsky (1810 - 1866) to Mykola Gogol, which informs about his life after returning from St. Petersburg to Ukraine: the cholera epidemic, economic problems, a future trip to Germany. The names of former graduates of the Gymnasium of Higher Sciences in Nizhyn and teachers fired for involvement in the "Case of Free Thought" are mentioned.

Key words: V. V. Tarnovsky, M. V. Gogol, family, companions, letters, cholera.

ДОДАТОК
Зміст випусків збірника
"Література та культура Полісся"
1990–2010 рр.

Збірник засновано в 1990 р. проф. Г. В. Самойленком

1990

Випуск 1. Ніжинська вища школа (1820–1990)

Ніжинська гімназія вищих наук (1820–1832)
Вступні статті до розділів – Г. В. Самойленка

Михальський Е. Н., Самойленко Г. В. Основание Гимназии высших наук князя Безбородко в Нежине	6
Бобырь А. В. Из истории Нежинской и Новгород-Северской гимназии	35
Киченко А. С. Нежинская гимназия и формирование представлений Гоголя о древнерусской культуре	37
Маремпольський В. Відлуння Ніжинського періоду	38
Якубина Ю. В. О преподавании курса словесности в Гимназии высших наук князя Безбородко	40
Матюхова Г. А. Роль педагогики сотрудничества в формировании личностных установок и эстетических идеалов Гоголя-гимназиста	41
Кривевская К. Граф Г. А. Кушелев-Безбородко – издатель и редактор журнала "Русское слово" (1859–1862 гг.)	43

Ніжинський історико-філологічний інститут.

Проблеми розвитку літературознавства, історії та лінгвістики

Белая А. С. Из истории лингвистических исследований в Нежинском историко-филологическом институте (наследие А. С. Будиловича)	48
Добродомов И. Г. А. С. Будилович и проблемы народной школы в дореволюционной России	50
Стрелкова Н. М. Вопросы морфологической структуры слова в работе А. С. Будиловича "Анализ составных частей славянских слов с морфологической точки зрения"	51
Евсеев Ф. Т. О научной и учебной деятельности Г. А. Ильинского в Нежинском историко-филологическом институте	52
Амбокадзе Л. С. Вопросы изучения былин в работах М. Н. Сперанского	54
Киричок Г. А. М. Н. Сперанский о Гоголе и Нежинской школе	55
Дятлов В. А. Научно-педагогическая деятельность В. К. Пискорского в Нежинском историко-филологическом институте	57
Пінчук Т. Д. Педагогіка в Ніжинському історико-філологічному інституті	59

Костенко І. П. Революційно-демократичний рух у Ніжинському історико-філологічному інституті (1905–1907 рр.)	61
Данилов В. В. Воспоминания о Нежинской гимназии конца XIX ст.	63

Вихованці Ніжинської вищої школи дореволюційного часу і їх творча спадщина

Гулак А. Н. П. Г. Редкин и украинская культура (К истории вопроса)	77
Сокольська М. Г. Учений із світовим ім'ям (Ю. Ф. Карський).....	78
Зеленько А. С. Ю. Ф. Карський про українсько-білорусько-російсько-польські взаємодії	80
Озаровский О. В., Долгов Ю. С. Формирование русского литературного языка как совокупности определенных качеств и свойств в концепции Е. Ф. Карского	81
Козак Р. В., Марчук Л. Н. К вопросу об изучении Е. Ф. Карским синтаксиса древнерусских летописей	83
Корчиц М. А. Конструкции с БЫТЬ в "Белорусах" Е. Ф. Карского: структура, значение, функция	84
Ринберг В. Л. П. О. Потапов – воспитанник и последователь Нежинского филологического направления	85
Кочерган М. П. Вопросы лексикологии в лингвистическом наследии П. О. Потапова	87
Волков А. Р. Діяльність Р. М. Волкова на царині української фольклористики	88

Ніжинська вища школа після революції

Смирнов А. А. Профессор Нежинского института В. И. Резанов (1867–1936) как историк литературы	94
Карпеко А. А. Из воспоминаний о Нежинском институте 20-х годов	95
Бойко О. Д. Здійснення українізації Ніжинського інституту народної освіти (1823–1926 рр.)	102
Ткаченко В. В. Краєзнавча діяльність Ніжинської науково-дослідної кафедри історії культури й мови у 20-х рр.	103
Коваленко А. Б. М. Н. Бережков – историк и краевед	104
Сахненко Л. О. М. Ф. Даденков – випускник Ніжинського історико-філологічного факультету	105
Сердюк П. О. Поезією зачаровані (з життя літстудії інституту)	106

Письменники – випускники Ніжинської вищої школи та їх творчість

Михед П. В. Писатели Нежинской литературной школы в суждениях и оценках В. Г. Белинского	111
Кривонос В. Ш. Гоголь и традиции древнерусской культуры.....	112

Жаркевич Н. М. "Вечера на хуторе близ Диканьки" Н. В. Гоголя в літературно-критической інтерпретації 50–70-х років ...	113
Коваленко В. Г. Особенности лексического состава повести Н. В. Гоголя "Сорочинская ярмарка"	115
Слюсарь А. А. Жанровые особенности рассказов "Вечер накануне Ивана Купала" Н. В. Гоголя и "Гробовщик" А. С. Пушкина	116
Мусий В. Б. Изображение казачества в произведениях Н. Гоголя и Н. Кукольника	117
Сенько И. М. Функции собственных имен в исторических повестях Гоголя.....	118
Чумак Т. М. Фольклорные истоки повести Н. В. Гоголя "Страшная месть"	120
Арват Н. Н. Художественное время в повести Н. В. Гоголя "Страшная месть"	122
Нещерет Е. И. Гиперболизация как способ создания экспрессивности в повести Н. В. Гоголя "Пропавшая грамота".....	123
Переверзева Н. А. Некоторые принципы выявления символической образности в прозе Гоголя ("Вий").....	124
Сидоренко В. А. Категория художественного времени в повести "Невский проспект" Н. В. Гоголя	126
Ивасенко Л. А., Колмогорцева Н. М. Модальная структура текста повести Н. В. Гоголя "Невский проспект"	127
Денисов В. Д. "Портрет" Н. В. Гоголя и русская повесть о художнике начала 1830-х гг.	128
Донцу Н. Ф. Метонимия в Петербургских повестях Н. В. Гоголя как закономерный элемент стиля автора	130
Гончаров С. А. "Внешний" и "внутренний" человек Н. В. Гоголя и философия Г. Сквороды (эстетика слова и моральная философия)	131
Клыпа Н. И. Изобразительные функции сложных субстантивных словосочетаний в поэме Н. В. Гоголя "Мертвые души"	133
Букарева А. Н. Употребление и функции деепричастий и деепричастных оборотов в поэме Н. В. Гоголя "Мертвые души"	135
Кривошей Н. И. Антропонимы в поэме Н. В. Гоголя "Мертвые души"	136
Живоглядов А. А. Образная реконструкция ономастикона гоголевских произведений	138
Волкова Л. П. Сколько главных героев в комедиях Гоголя?.....	139
Гетман И. М., Кузьмина А. И. Художественные произведения Н. В. Гоголя как прецедентные тексты.....	141
Гетман Л. И. Особенности гоголевских заголовков	143
Шаповалова Л. И. Прагматические номинации адресата речи в произведениях Н. В. Гоголя	144
Мельниченко О. Г. Жест в творчестве Н. В. Гоголя.....	145
Маевская Т. П. Гоголь-гимназист в "Путимце" Н. С. Лескова.....	147
Сидоренко О. О. До проблеми виховання особистості у прозі Гоголя, Куліша, Панаса Мирного.....	148

Олійник В. М. М. В. Гоголь і М. П. Драгоманов.....	149
Черников И. Н. Мережковский и Гоголь	150
Доманский В. А. Гоголевские традиции в романе М. Булгакова "Мастер и Маргарита"	152
Яблоков Е. А. Традиции Н. В. Гоголя и творчество А. П. Платонова ("Мертвые души" и "Чевенгур")	153
Лиюкумович Т. Б. Гоголевские традиции в трилогии Якуба Коласа "На розстанях"	154
Шошуря С. Н. Гоголевские традиции в романе М. А. Шолохова "Поднятая целина" (мотив Возмездия)	155
Чернов Б. А. География в жизни и творчестве Н. В. Гоголя	156
Петровская С. С., Черников И. Н. "Драматическая фантазия" Н. В. Кукольника "Торквато Тассо": жанровые и стилистические особенности	158
Аркадьева Т. Г. Специфика семантического объема слова в исторической прозе Н. Кукольника	159
Грязнова А. Т. Лексико-семантическая организация текста повести Н. В. Кукольника "Психея"	160
Проничев В. П. О синтаксических конструкциях, передающих особенности разговорной речи, в драматических произведениях Н. Кукольника	162
Волочай М. П. Образность разговорных фразеологических единиц в художественном тексте (на материале произведений Н. В. Кукольника)	163
Кобернюк П. М., Кобернюк Т. Г. Є. П. Гребінка у боротьбі за народну освіту	164
Журавльова Н. М. Є. П. Гребінка і питання розвитку української мови	166
Міхно О. А. Євген Гребінка у сучасній йому критиці	167
Неділько Г. Я. Образ Богдана Хмельницького у поемі Є. Гребінки "Богдан" і в творах Т. Шевченка	169
Мостова Л. Б. Фольклорні мотиви в творчості Є. П. Гребінки	170
Белоусова Н. К. Є. П. Гребінка и Д. В. Григорович	172
Нагорная Н. М. Е. П. Гребенка и Ф. М. Достоевский ("Петербургская сторона" и "Петербургская летопись")	173
Охріменко О. М. Фольклоризм поезії В. Забіли	174
Мозолюк О. М. Народнописенні елементи в поезії Віктора Забіли	175
Калашник В. С., Савченко Л. Г. Мовностилістичні особливості лірики Віктора Забіли	176
Чугуй О. П. Драматургічні елементи в ліриці В. Забіли	177
Михед Т. В. Жанровые особенности повестей Я. де Бальмена	178
Середа В. Т. Фольклорні джерела стилю українських поезій О. Афанасьєва-Чужбинського	179
Мужеловська Л. В. Народнописенні джерела поезій О. Афанасьєва-Чужбинського	180

Статєєва В. І. Роль Л. І. Глібова в розвитку й поширенні українського слова (до історії видання "Черниговського листка").....	182
Майборода А. В. До проблеми категорії "образу автора" в байках Леоніда Івановича Глібова.....	184
Ілляшенко М. А., Сірик В. М. Функціонування прислів'їв та приказок у байках Л. І. Глібова	185
Неділько О. Д. Лексико-семантичні особливості мови байок Л. Глібова..	186
Міхальчук Т. Р. Францішак Багушэвіч аб нацыянальнай мове.....	188
Прашкович Л. И. К вопросу о языке и стиле поэзии Ф. Богушевича	189
Иванов В. П. Особенности языка Францишка Богушевича	190
Олехнович Н. Н. Фразеология Ф. Богушевича в системе белорусского языка	191
Астаф'єв О. Г. Образ автора в циклі Ф. Богушевича "Песні"	193
Куликова З. М. М. В. Гербель – перекладач і популяризатор творів українських письменників.....	194
Костюк Б. О. М. В. Гербель і перші переклади Т. Г. Шевченка на болгарську мову	195
Гориславец В. І. І. Франко та О. Кониський	196
Гадзінський О. Є. Вплив поетики неокласиків на творчість М. Сайка	198
Будівський П. О., Пінчук Т. С. Роман Юрія Збанацького "Червона роса" з огляду композиції.....	199
Кобиланська М. Ф. Кобиланський І. Ю. Парцельовані конструкції у мові творів Ю. Збанацького	200
Кочерган Ю. Ф. Образ природи і тема любові до рідної землі в художньому мисленні Є. Гуцала	201
Мисливець Н. М. Комічне у трилогії Євгена Гуцала "Позичений чоловік", "Приватне життя феномена", "Парад планет".....	202
Ковальчук О. Г. Роман Є. Гуцала "Позичений чоловік" у контексті стильового розвитку української прози 70-х років.....	204
Віняр Г. М. Позасловникова лексика та способи її творення у прозі Є. Гуцала	205
Коломієць Л. І., Шелемеха Г. М. Способи створення зорового образу в новелах Є. П. Гуцала	206
Бойко В. М. Особливості функціонування фразеологічних одиниць у творах Євгена Гуцала	207
Вербицька О. А. До специфіки створення образності мови Євгена Гуцала.....	208
Сікорська З. С., Терновська Т. П. Лінгвостилістичний аналіз новели Є. Гуцала "Пісня про мить"	209
Крутиус В. П. Таїсія Шаповаленко: початок творчого шляху	210
Пугач В. М. Про деякі особливості вживання предикативних форм на -но (-ено), -то у творах молодих письменників Чернігівщини	211
Арват Ф. С. Ніжинський педагогічний інститут і перебудова	212

1991

**Випуск 2. Літературні регіони Полісся та
видатні його представники**

Самойленко Г. В. Полісся та проблеми регіонального
вивчення літератури 3

Літературні регіони Полісся та видатні його представники

Марисова И. В. Поэтизация природы в "Слове о полку Игореве".....	20
Моисейчик А. А. Региональные особенности бrestско-пинского Полесья в литературе	22
Гулак А. М. П. Я. Лукашевич в критиці В. І. Даля (до історії питання)	24
Самойленко С. Г. Нежинский товарищ Н. Гоголя (Н. Я. Прокопович) ...	32
Мацапура В. И. Полесье в творчестве Антония Погорельского	43
Агаева Т. И. К вопросу о влиянии гоголевского мифа о Петербурге на творчество Е. Гребенки	45
Нагорная Н. М. "Физиологический очерк" или "Воскресный фельетон"? (Е. П. Гребенка и Ф. М. Достоевский в 40-е годы XIX века)	51
Михед П. В. В. Г. Белинский о писателях нежинской литературной школы	57
Орехова Л. А. Авторский лик или фантазия? (И. С. Тургенев и его повесть "Поездка в Полесье").....	62
Маевская Т. П. Литературные памятники Дмитрию Алексеевичу Лизогубу (С. М. Степняка-Кравчинского и Л. Н. Толстого)	68
Маремпольський В. Ф. Образи запорожців-січовиків у романі П. Куліша "Чорна рада".....	74
Хом'як Т. В. Трагічне як героїчне в малій прозі Грінченка (на прикладі оповідання "Олеся").....	78
Коцюбинський Ю. Р. М. Коцюбинський та чернігівська "Громада"	80
Бойко Н. І. Синонімічні фігури повісті М. М. Коцюбинського "Фата моргана"	85
Самойленко Г. В. Спадщина М. Коцюбинського в роки Великої Вітчизняної війни	86
Олійник В. М. Письменники Полісся у сприйманні та оцінці Т. Романченка	93
Гориславец В. І. Фольклорно-етнографічні зацікавлення О. Кониського	100
Михед П. В. Р. М. Волков и В. И. Резанов	105
Журавльова Н. М. П. Г. Тичина і народна пісня.....	109
Безобразова Л. Л. Мовний синкретизм як художній засіб у ранніх творах П. Тичини.....	112
Ковальчук О. Г. Мемуари як спосіб самопізнання (особливості формування духовного світу героя у повісті О. Довженка "Зачарована Десна").....	118

Пугач В. М. Про деякі семантичні та стилістичні особливості предикативних форм на -но (-ено), -то у літературних казках В. Короліва-Старого	124
Лебедзеу У. А. Палескія раманы Георгія Марчука	126
Барабаш С. Г., Бондаренко Г. С. До питання про поетику пісенного світу Олекси Ющенка	127
Астаф'єв О. Г. Поетична творчість Дмитра Іванова	129
Смаль І. В. Культурно-інформаційний потенціал рекреаційної системи Чернігівської області	133

1992

Випуск 3. М. В. Гоголь – випускник Ніжинської гімназії вищих наук та його творчість

М. В. Гоголь у Ніжинській гімназії

Самойленко Г. В. Ранний период творчества Н. В. Гоголя	5
Жаркевич Н. М. Н. В. Гоголь и И. Г. Кулжинский (к вопросу о становлении исторических взглядов)	25
Денисов В. Д. Ученик-учитель (к истории взаимоотношений Гоголя и Кулжинского)	32

Вивчення спадщини М. В. Гоголя на сучасному етапі

Евсеев Ф. Т. Об источниках "Славянской мифологии" Н. В. Гоголя	36
Карташова И. В. О романтизме Гоголя ("Вечера на хуторе близ Диканьки")	48
Ключко Л. В. Стилистические функции однородных членов предложения в "Вечерах на хуторе близ Диканьки" Н. В. Гоголя	60
Коваленко В. Г. О лексическом своеобразии повести Н. В. Гоголя "Старосветские помещики"	65
Чумак Т. М. Традиции украинских исторических песен "про зраду" и "поруйнування" (уничтожение) Запорожской Сечи в повести Н. В. Гоголя "Страшная месть"	73
Кирилюк З. В. "История русов" – источник незавершенного романа Н. В. Гоголя о нежинском полковнике – гетмане Остриянице	76
Гончаров С. А. Некоторые проблемы интерпретации гоголевского текста	85
Агаева Т. И. Гоголевский миф о Петербурге	88
Арват Н. Н. Синтаксические доминанты повести Гоголя "Портрет"	94
Сидоренко В. А. Художественное время в повести "Нос" Н. В. Гоголя ..	110
Панфилов М. П. Структурно-содержательные характеристики прозаического монолога повестей Н. В. Гоголя	114
Александрова И. В. Литературный генезис образа лжеца в "Ревизоре" Н. В. Гоголя (Н. В. Гоголь и А. А. Шаховской)	120

Бассак Т. Ф. Паралингвистическая ситуация в произведениях Н. В. Гоголя как отражение национальной украинской жестовой специфики	126
Шульженко В. Г. Литература в духовном становлении подростка (к изучению жизни и творчества Н. В. Гоголя в школах Черниговщины).....	133
Лиюкумович Т. Б. Традиции гоголевской сатиры в дореволюционном творчестве Янки Купалы	137
Арват Ф. С. Перші переклади творів М. В. Гоголя на українську мову	138
Арват Ф. С. М. П. Старицький як перекладач	150
Новикова М. А., Шама И. Н. Космическая символика Н. В. Гоголя и ее передача в переводе ("Ночь перед Рождеством")	161

1994

Випуск 4. Наука, архітектура, живопис, театр Ніжина: до 1000-ліття заснування міста

Самойленко Г. В. Проблеми вивчення культури Ніжина	3

Сторінки наукового життя Ніжина

Ковальчук О. Г. Особливості трактування поняття "серце" у філософській спадщині Х. Екеблада	12
Самойленко А. Г. Нежинский период деятельности Н. Х. Бунге (1845–1850)	16
Шевченко В. М. З історії статистико-етнографічних досліджень О. Русова на Ніжинщині	26
Зільберман Е. Л. Маловідомі сторінки життя С. П. Корольова	30
Бойко О. Д. Ніжинська науково-дослідна кафедра історії, культури і мови в історичному контексті 20–30-х рр.	38
Бойко В. М., Бойко О. Д. Досвід та уроки діяльності Ніжинської науково-дослідної кафедри історії культури і мови по здійсненню політики українізації	47
Качуровський І. Життєвий і творчий шлях Петра Одарченка	53
Костенко І. П. Доцент І. Я. Павловський: життя та доля.....	56
Ємельянов В. М. З когорти нескорених: Професор Є. А. Рихлик	59
Ленченко Н. О., Литвиненко Л. І. Музей рідкісної книги ім. Г. П. Васильківського	63

Мистецьке життя Ніжина

Самойленко С. Г. Розвиток мистецтва в Ніжині у XVIII столітті	69
Качалова Т. В. Побутування весільного обряду у місті Ніжині	87
Самойленко С. Г. Великое достояние художественной культуры: картинная галерея в Нежинском пед. институте	92
Самойленко Г. В. Творчий пошук триває: актриса Т. В. Коршикова	104
Євстафьева Е. Н. Под крылом Мельпомены (из воспоминаний).....	108

Церква і церковні діячі

Дьяков В. А. Эпистолярное наследие Лазаря Барановича как источник изучения его церковно-политической деятельности.....	115
Астаф'єв О. Г. Стефан Яворський у Ніжині	134
Симоненко В. І. УАПЦ в Ніжині	143

Качанівка

Кожедуб М. В. До питання історії Качанівської садиби	148
Міщенко Р. В. В. Тарновський (молодший) – меценат, колекціонер, ліберально-громадський діяч другої половини XIX ст.	151

1994

Випуск 5. Марія Заньковецька як театральний та громадський діяч України: до 140-річчя від дня народження

Самоїленко Г. В. Марія Заньковецька і театральне життя Ніжина: Перші театральні трупи в Ніжині. М. Заньковецька та її роль в театральному житті Ніжина. Видатні діячі культури Ніжина кінця XIX – початку XX ст.	3
Галабутська Г. М. Марія Заньковецька і Микола Садовський	57
Тобілевич Б. П. М. К. Заньковецька і П. К. Саксаганський	62
Бабанська Н. Г. Творчі взаємини Марії Заньковецької і Бориса Грінченка	65
Білецька Л. К. М. Заньковецька у творах І. К. Карпенка-Карого	70
Лемещенко Г. С. Релігійні мотиви в сценічній творчості Марії Заньковецької	72
Шев'якова К. С. М. К. Заньковецька і вчені	78
Томашпольська Л. І. М. Заньковецька на захисті репресованих	85
Владимирова Н. В. 25-літній ювілей сценічної творчості М. К. Заньковецької очима кореспондентів газети "Рада"	88
Пісун В. М. Симон Петлюра про Марію Заньковецьку	90
Голота В. В. М. Заньковецька і театральна освіта в Одесі (1915–1927)	93
Малахатко Л. І. Марія Заньковецька й українська поезія 20-х рр.	95

1995

Випуск 6. Ніжинська вища школа і проблеми розвитку освіти, науки, літератури

Ніжинська вища школа: проблеми освіти, науки

Михальський Е. Н. В. Г. Кукольник и его роль в становлении Гимназии высших наук князя Безбородко	1
Любченко В. Г. Науково-педагогічна діяльність І. С. Орлая в Ніжині ...	23

Киченко А. С. Нежинская Гимназия высших наук и культурные традиции начала XIX века	33
Кирилюк З. В., Жаркевич Н. М. К проблеме создания летописи жизни и творчества Н. В. Гоголя	35
Мишуков О. В., Вольский С. Б. Проблема историзма в эпистолярном наследии Н. В. Гоголя-гимназиста	42
Супронюк О. К. Из разысканий о Н. Ю. Артынове, авторе воспоминаний о Н. В. Гоголе и Н. В. Кукольнике в Нежинской гимназии .	44
Давиденко Ю. Н. К. Базили и его очерки о Ближнем Востоке	48
Ковальчук О. М. М. О. Лавровский – реформатор вищої школи у Ніжині.....	54
Карпенко М. А. М. А. Максимович и Нежинская филологическая школа: к проблеме творческих связей и полемических взаимодействий.....	58
Белая А. С. Роль Нежинской высшей школы в развитии лингвистических традиций.....	80
Таран Л. В. Об эволюции методологических основ французской, русской и украинской историографии (70-е гг. XIX – нач. 30-х гг. XX в.)....	84
Самойленко О. Г. Розвиток історичної науки в Ніжині в XIX – 1-й чверті XX ст. (історико-бібліографічний огляд)	90
Моцяка П. П. Ніжинська сторінка життя і діяльності В. К. Піскорського.....	108
Самойленко О. Г. Є. М. Щепкін – видатний вчений-історик, педагог та громадський діяч	114
Падун Н. О. Педагогічні погляди П. О. Заболотського	120
Самойленко Г. В. Ніжинська вища школа у зв'язках із зарубіжжям	126
Ростовська О. В. Участь викладачів і студентів Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородько в національно-демократичних перетвореннях 1917 р.	136
Кондрашов В. Ф. Події 1933 р. в Ніжинській вищій школі.....	139
Марисова І. В. Орнітологія в Ніжинській вищій школі	141

Мистецтво, освіта та література Полісся

Самойленко С. Г. Монументальне мистецтво Ніжина у XVIII	144
Сидоренко Т. О. Місцеві дослідники творчості Івана Величковського	150
Демченко Т. П., Оніщенко В. І. Земські діячі Чернігівщини у боротьбі за впровадження української мови в початковій школі	153
Зільберман Е. Л. Маловідомі сторінки життя Феддерсів	160
Забарний О. В. Образ сучасника в творах студійців Ніжинського педагогічного інституту (1970–1990).....	174
Дробот П. М. Про вірші Анатолія Шкуліпи	181
Пригоровський В. М. Газета "Ніжинський вісник"	190

1996

**Випуск 7. Випускники Ніжинської вищої школи і їх творчість:
до 175-ліття заснування інституту**

Коваленко В. Г. Произведения Н. В. Гоголя – источник народоведения	3
Сенько И. М. Смысл названия цикла повестей "Вечера на хуторе близ Диканьки"	8
Нещерет Е. И. Интенсивность и семантическая структура повестей Н. В. Гоголя (на примере сборника "Миргород")	11
Дуб Л. М. Тематические группы антропонимов и их стилистические функции в текстах повестей Н. В. Гоголя "Миргород" ..	16
Зеленский А. Г. Мифопоэтика повести Н. В. Гоголя "Страшная месть" ..	19
Поддубная Р. Н. Таинственный круг Хомы Брута (фольклорные и литературные параллели)	21
Кирилук З. В. Творческое осмысление народного поверья в произведениях А. Пушкина, Н. Гоголя, О. Сомова	35
Арват Н. Н. Ритм в повести Н. В. Гоголя "Тарас Бульба"	43
Андреева Я. Ф., Арват Н. Н. Употребление колоративных прилагательных в повести Н. В. Гоголя "Тарас Бульба"	62
Денисов В. Д. О генезисе исторического фрагмента "Кровавый бандурист" Гоголя	74
Агаева Т. И. Мифологизация мечтателя в Петербургских повестях Н. В. Гоголя	79
Морозов Ю. Г. Художественное время в повести Н. В. Гоголя "Нос"	84
Каталкина В. В. "Невский проспект" как пролог Петербургского цикла Гоголя	86
Агаева Т. И. Миф о самозванце в гоголевском Петербургском тексте	91
Ковальчук О. Г. Страх як спосіб організації суспільного життя (комедія М. Гоголя "Ревізор")	99
Михед П. В. Гоголь и Сильвио Пеллико	103
Поддубная Р. Н. Музыкальное звучание фантастического мира (опыт Гоголя в литературной судьбе мотива)	113
Маевская Т. П. Чехов во владениях царя степи – Гоголя	130
Свербилова Т. Г. Рецепция гоголевского начала в русской литературе 60–70-х годов XIX века и роман-хроника Н. С. Лескова "Соборяне"	135
Гаврикова И. Ю., Михеев В. О. К вопросу о гоголевской традиции в русском символизме	137
Московкина И. И. Сюжетная ситуация встречи с прекрасной незнакомкой в "Невском проспекте" Гоголя и "Дневнике Сатаны" Л. Андреева	139
Зибко Т. М. Н. Гоголь в оценке В. Ходасевича	142

Гудошник О. В. Опыт типологического анализа бесовства в русской литературе XIX – XX веков (Н. В. Гоголь "Вий" и М. И. Цветаева "Молодец").....	146
Вишневская Г. П. Традиции Гоголя в творчестве Булгакова.....	149
Дубравин В. В. Методологические предпосылки анализа музыкально-сценических произведений на сюжеты Н. В. Гоголя	151
Кузьмич О. М., Масицька Т. Є. Поетика байок Є. П. Гребінки.....	154
Неділько О. Д. Народнорозмовні елементи у мові байок Є. Гребінки	156
Демешко І. М. Особливості найменування осіб та предметів у байках Є. П. Гребінки	159
Михед П. В., Михед Т. В. И. А. Крылов и украинская реалистическая басня (Е. Гребенка, Л. Глибов).....	165
Масицька Т. Є., Кузьмич О. М. Словесно-художня майстерність Леоніда Глібова	175
Пащенко В. М., Ілляшенко М. А. Декодування відад'єктивних прикметників у байках Л. І. Глібова.....	177
Швець Н. В. Семантико-стилістичні функції фразеологізмів дієслівного типу у мові байок Л. І. Глібова	181
Конюшкович М. И. Нежинский период – точка отсчета научной деятельности академика Е. Ф. Карского.....	185
Бойко Н. І., Давиденко Л. Б. Градуальний ряд фразеологізмів-синонімів у контексті мовотворчої практики Є. Гуцала	188

1997

**Випуск 8. Особливості розвитку культури Полісся
XVIII–XX ст. та видатні її діячі**

(Л. Баранович, І. Орлай, Ф. Гумілевський, О. Русов, М. Грот,
С. Русова, В. Резанов, Ф. Стравинський, М. Ге, В. Лесючевський та ін.)

Григорьев А. В., Сарачев И. Г. О времени гибели роменской культуры.....	3
Черненко О. Є. Легенди про кургани Чернігівщини.....	7
Кравченко М. І. Політична діяльність Л. Барановича	9
Лимар Е. М. Філософські засади творчості Л. Барановича.....	12
Чорний О. О. Антропологічне вчення Чернігівського літературно-філософського кола	15
Мицик Ю. А. До історії чернігівської друкарні XVII–XVIII ст.	18
Пугач В. М. Особливості функціонування об'єктних конструкцій з предикативними формами на но-, то- у джерелах ораторсько-учительної прози української мови другої пол. XVII – першої пол. XVIII ст.	21
Коваленко В. П., Моця О. П., Ситий Ю. М. Городище І. Мазепи на Гончарівці в Батурині	24
Манько М. О. Початкова освіта та населення в Сумському полку за переписом 1732 р.	27

Удод О. П. Становлення мережі початкових навчальних закладів на Чернігівщині наприкінці XVIII ст. (за архівними даними).....	32
Минина Н. Е. Особенности функционирования островных говоров в близкородственном языковом окружении (на материале русских говоров в Украине и Белоруссии)	37
Набок Л. М. Ташанський парк на Переяславщині	41
Шевченко В. І. Перспективи дослідження філософської культури Чернігівщини	44
Васильєв К. К. И. С. Орлай и Н. В. Гоголь	47
Кирилюк З. В. Рукописні пам'ятки розвитку культури та літератури Поліського краю	49
Дупленко Ю. К. Видатні медики – вихідці з Полісся на межі XVIII–XIX ст. 54	
Тарасенко О. Ф. Філарет Гумілевський як дослідник монастирських бібліотек та архівів Чернігово-Сіверщини	56
Тронько Т. В. З історії міністерських жіночих гімназій та прогімназій Лівобережної України другої половини XIX ст.	59
Рахно О. Я. Діяльність Олександра Русова на Чернігівщині в 90-х роках XIX ст.	62
Шевченко В. М., Куп'янська С. О. Д. І. Яворницький і Чернігівщина	65
Абросимова С. В. Творчі стосунки Д. Яворницького з інтелігенцією Лівобережної України кінця XIX – початку XX ст.	69
Кулик В. В. Дмитро Іванович Журавський	72
Бойправ М. Д. М. Я. Грот і Ніжинський історико-філологічний інститут.....	73
Лисенко С. М. Професор Василь Незабитовський	77
Самойленко С. Г. Бібліотека Ніжинського історико-філологічного інституту та формування її фондів	79
Самойленко О. Г. Розробка проблем історіографії в дослідженнях вчених-істориків Ніжинської вищої школи у другій половині XIX ст.	84
Пінчук І. М. С. Русова про розвиток національної школи у різних народів Росії	90
Коваленко Є. І., Пінчук Т. Д. Роль Ніжинської вищої школи у розвитку педагогічної науки і практики	94
Сахненко Л. О. О. Ф. Музиченко – випускник Ніжинської вищої школи	98
Гречишкина О. М. Фонетический метод обучения чтению (из наследия Нежинского историко-филологического общества).....	101
Родін С. М. Славистичні ідеї професора П. О. Заболотського	103
Ясновська Л. В. Археологічна діяльність Ніжинського історико-філологічного товариства	105
Яужева-Омельянчик Р. М. Доля і трагедія Ніжинського мінцкабінету	107
Литвинова Т. П. Людина і її справа: життєвий шлях і творчі пошуки Євгенії Спаської (до історії вивчення ніжинських кахлів).....	111
Белкіна Н. І. Проблеми підготовки вчителів у педагогічній спадщині М. І. Демкова	119
Малиневська В. М. Музеї Чернігівщини кінця XIX – початку XX ст. як історико-культурні центри	123

Наумов С. О. Українська нелегальна література на Чернігівщині в 1905 р.: спроба кількісної характеристики	126
Головченко В. І. Вільна громада РУП на Чернігівщині	129
Кікіс І. В. З історії музично-культурного життя Лівобережної України другої половини XVII – кінця XIX ст.	132
Пономаревський С. Б. Аграрний аспект свята Івана Купала та його пісенності на Чернігівщині	134
Парфентьєва І. П. Стиль хорової творчості А. Веделя	139
Васюта О. П. Музична критика на Чернігівщині в другій половині XIX ст.	141
Онищенко Н. П. Федір Стравинський, випускник Ніжинського юридичного ліцею, визначний співак	145
Кавунник О. А. Ніжин музичний (до проблеми музичного краєзнавства) ...	146
Стрєлков О. Т. А. Ф. Проценко – видатний музикант, педагог, особистість ..	149
Дорохина Л. А. Богослужбное пение в музыкальной культуре Чернигова (на примере духовных концертов начала XX века) .	153
Кобернюк П. М. Українське кобзарство в оцінці прогресивних учених та діячів культури	158
Пономаревський С. Б. Сучасний фольклор Чернігівського Полісся і пісенність релігійного спрямування	161
Коломієць О. Р., Остронос Г. М. Театральна Переяславщина	164
Веселовська Г. І. Українська театральна культура в дослідженнях В. Резанова	169
Воронов В. І. Деякі проблеми вивчення українського живопису в працях О. М. Лазаревського	171
Тира Н. Г. Микола Миколайович Ге (чернігівський період творчості)	174
Руденко Л. М. О. Г. Якимченко: роки роботи в Держзнаці	175
Пономар О. П. Георгій Нарбут як національний графік України	177
Уривалкіна Т. О. Володимир Лесючевський: краєзнавець етнограф, мистецтвознавець	178
Матвєєв В. О., Матвєєва Л. Л. Будинок колишньої ніжинської електростанції як зразок українського національного модерну	179
Бобырь А. В. Начало творческого пути П. Н. Савицкого	182
Половець В. М. Кооперативний рух і культура Лівобережної України	184
Яковлев О. В. Видавнича справа на території Лівобережної України в 20-х роках XX ст.	188
Коропатник М. М. Товариство "Знання" на Чернігівщині: становлення, розквіт, занепад	192
Коваленко В. О. Розвиток ідеї комплексності навчання в 20-ті роки в Україні	195
Дудка Р. А. Основні тенденції розвитку української культури у другій половині 50-х – на початку 60-х рр. XX ст.	199
Сапегина Е. О. Структура і семантика названий кинотеатров Белоруссии и Левобережной Украины	202
Яковлева Г. Н. Углубление украинско-белорусского сотрудничества в сфере образования.....	206
Марисова І. В. Зоологічний музей Ніжинського педагогічного інституту	208

Андрійчук Т. В. Деякі аспекти викладання культурологічних дисциплін у педвузі	212
Останіна Н. С. Організація дитячих клубів – ефективна форма роботи зі старшокласниками.....	214

1997

**Випуск 9. Творча спадщина письменників Полісся
(М. Гоголя, Є. Гребінки, Л. Глібова, П. Куліша, П. Тичини та ін.)
та особливості мови їх творів**

Євсеев Ф. Т. Фольклор Лівобережного Полісся у контексті східно-слов'янських етнокультурних взаємин	3
Галацька В. Л. Проблема дослідження українського вертепу у науковій творчості М. Маркевича	8
Киченко А. С. К проблеме периодизации творчества Н. В. Гоголя	9
Жаркевич Н. М. К вопросу о полтавском периоде биографии Н. Гоголя и о датировке его полтавских писем	13
Денисов В. Д. О генезисе исторического фрагмента "Кровавый бандурист" Н. Гоголя	19
Кобзев П. В. Бинарные конструкции с присоединительной связью в текстах Н. В. Гоголя	23
Данич О. В. Функционирование идиом поведения в тексте (на материале языка М. В. Гоголя)	26
Кондратьева Г. И. Синтез форм структурно-семантических категорий с семантической доминантой в произведении Н. В. Гоголя "Ночь перед Рождеством"	29
Лисица С. А. Категория персональности в произведении Н. В. Гоголя "Ночь перед Рождеством"	31
Шапочка И. В. Категория темпоральности в произведении Н. В. Гоголя "Ночь перед Рождеством"	32
Ярцева Л. И. Категория взаимности в произведении Н. В. Гоголя "Ночь перед рождеством"	34
Михайлова А. И. Категория "пространства" в произведении Н. В. Гоголя "Ночь перед Рождеством"	35
Арват Н. Н. Ритмообразующие средства в художественной прозе Гоголя ("Старосветские помещики")	37
Бондарь Н. А. Словообразовательные типы имен прилагательных в повести Н. В. Гоголя "Старосветские помещики"	45
Салацкая Н. Н. Семантика множественности в произведении Н. В. Гоголя "Портрет"	48
Таран В. В. Семантика собирательности в произведении Н. В. Гоголя "Портрет"	49
Сидоренко В. А. Средства выражения художественного времени и их роль в формировании образа персонажа в повести Н. В. Гоголя "Портрет"	51

Крыга Т. И. Конструкции экспрессивного синтаксиса в повестях Н. В. Гоголя "Записки сумасшедшего" и "Невский проспект" (к анализу образных средств языка в художественном произведении)....	59
Нещерет Е. И. Стилистика цвето- и светописы в пейзажах поэмы "Мертвые души" Н. В. Гоголя.....	64
Долгов Ю. С. Образное использование неполных словосочетаний и предложений в художественном тексте Н. В. Гоголя.....	67
Михед П. В. Евангелизмы в "Выбранных местах из переписки с друзьями" Н. В. Гоголя и их функциональная семантика.....	69
Труфанова П. В. А. А. Фет и Н. В. Гоголь.....	76
Савченко Г. А., Евсеев Ф. Т. О космосакральной сущности хронотопов жизни, смерти и рождения в творчестве Ф. Рабле и Н. В. Гоголя.....	80
Рахманова И. А. Немецкие вкрапления в произведениях Н. В. Гоголя.....	85
Ролик А. В. К проблеме передачи национальной окраски повести Н. В. Гоголя "Невский проспект" в переводе на немецкий язык.....	87
Чоботько А. В. Эстетические рецепции творчества Н. Гоголя в прозе В. Хлебникова (на примере рассказа "Великдень").....	92
Белая А. С. Карский Е. Ф. о Гоголе.....	96
Андреева Я. Ф. Эстетическое воспитание учащихся на материале произведений Н. В. Гоголя.....	102
Гальчук В. Ю. Паралельне наголошення деяких слів у ліричних поезіях В. Забіли, О. Афанасєва-Чужбинського, Є. Гребінки, Л. Глібова.....	108
Гуйванюк Н. В., Попович Н. М. Мовностилістичні та структурно-семантичні особливості розмовного мовлення Лівобережної України XIX ст. (на матеріалі байок Є. Гребінки та Л. Глібова).....	111
Ілляшенко М. А., Пащенко В. М. Народнорозмовне джерело Полісся і його трансформація у байках Л. І. Глібова.....	115
Гадзінський О. Є. Про деякі особливості сучасного трактування байки Л. Глібова "Мальований Стовп".....	119
Маслова В. А. Об одном приеме создания художественной выразительности у Ф. Богушевича.....	122
Гуляк А. Б. "Слово нам верне і силу давнешню, і волю, і не один в нас лавровий вінець обів'є круг чола" (П. О. Куліш і становлення української літературної мови).....	124
Хархун В. П. Типи системоутворюючих рівнів у поемі П. Г. Тичини "Похорон друга".....	128
Кузнецова Т. О. Хай слово мовлено інакше... (штрихи до портрета літературознавця і перекладача Миколи Андрійовича Славятинського).....	131
Качуровський Ігор. Перекладацька діяльність Михайла Ореста.....	136
Астаф'єв О. Г. Перекладацький доробок Ігоря Качуровського (у контексті художніх традицій київської школи неокласиків).....	147
Зільберман Е. Л. Деякі сторінки Довженкіани (з нотаток краєзнавця).....	152
Крутиус В. П. Книга поезій Таїсії Шаповаленко "І скригне твоїм іменем душа".....	161

Забарний О. В. Вивчення творчої спадщини письменників Чернігівщини на уроках української літератури	166
Яшина Л. І. Інтерпретація фольклорного мотиву вовкулаки у творчості В. Дрозда	170
Мисливець Н. М. Художнє осмислення трагедії народу (голодомору 1933-го) у романі Василя Барки "Жовтий князь"	174
Рыбакова Е. В. А. Потебня и Вяч. Иванов (о некоторых символах славянской поэзии)	176
Малахатко Л. І., Багачок Л. М. Дитяча молитва як оберіг	179
Самойленко С. Г. Книжкове зібрання професора С. П. Шевирьова у фондах бібліотеки Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька	185

1998

Випуск 10. Творчість М. Коцюбинського та громадсько-культурний і літературний процес у Чернігові кінця XIX – поч. XX ст.

Самойленко Г. В. Громадсько-культурне та літературне життя в Чернігові в кінці XIX – на поч. XX ст.	5
Коцюбинський Ю. Р. Пантелеймон Куліш в оцінці М. Коцюбинського	78
Зеленська Л. І. М. М. Коцюбинський і Ганна Барвінок	84
Москаленко М. І. Монографія Альфреда Єнсена "Мазепа" в меморіальній бібліотеці М. М. Коцюбинського	92
Єрмоленко О. І. М. Коцюбинський і національна освіта (вивчаючи меморіальну бібліотеку)	95
Біленька О. О. М. Коцюбинський про виховання молоді	100
Андрійчук Т. В. Гуманістично-екзистенціальні мотиви в творчості М. М. Коцюбинського	107
Сердюк П. О. До поетики "Intermezzo"	115
Поддубная Р. Н. От "Вия" Гоголя к "Теням забытых предков" (из предистории современной мифопоэтики)	119
Ковальчук О. Г. Театралізація як спосіб гармонізації стосунків між героями в образку М. Коцюбинського "Поєдинок"	130
Андреева Я. Ф. К изучению рассказа М. Коцюбинского "Коні не винні" (психологический аспект)	135
Дробот П. М. Образи жінок у творах М. Коцюбинського	145
Неділько О. Д. Назви осіб в оповіданнях Михайла Коцюбинського про дітей	153
Бережняк В. М. Локальна та запозичена лексика у творах М. Коцюбинського	157
Бойко Н. І. Експресивна лексика як засіб створення пейзажного живопису у творах М. Коцюбинського	162
Ілляшенко М. А., Пащенко В. М. Розкриття стилістичного потенціалу слова у кольоровій гамі словесно-зображальних засобів творів М. М. Коцюбинського	166

Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Фразеологічні одиниці у структурно-семантичній будові речення (на матеріалі творів М. М. Коцюбинського) ..	171
Давиденко Л. Б., Бойко В. М. Джерела та структурно-семантичні трансформації фразеологічних одиниць в епістолярних текстах М. Коцюбинського ..	174
Коваленко В. Г. Типи інформації художнього тексту в оповіданні М. Коцюбинського "П'ятизлотник" ..	177
Арват Н. Н. Опыт интерпретации текста новеллы М. Коцюбинского "На камені" ..	181
Хоменко Ю. М. М. Коцюбинський та І. Бунін ..	195
Паламарчук О. Л. Специфіка перекладів творів М. Коцюбинського чеською мовою ..	202
Коцюбинський Ю. Р. М. М. Коцюбинський в оцінці Симона Петлюри ..	206
Проніна Т. О. Микола Андрійович Вербицький ..	211

1998

**Випуск 11. Творча спадщина письменників,
діячів культури Поліського краю**

Самойленко Г. В. Творча доля П. С. Морачевського ..	3
Голомб Л. Філософія життя в ліриці Миколи Філянського ..	14
Арват Н. Н. Культурологічний аспект повісті А. Довженко "Зачарована Десна" ..	22
Бойко Н. І. Лексичні засоби створення експресивності художнього тексту (на матеріалі творів Є. Гуцала) ..	31
Балошина Н. Ю. Борьба византийского и католического направлений просвещения в России конца XVII в. и роль в этом процессе украинского просвещения ..	36
Самойленко С. Г. Митрополит Стефан Яворський як культурний діяч України та меценат ..	38
Самойленко Г. В. Роль Нежинской филологической школы в формировании научных интересов Е. Ф. Карского ..	51
Біленька О. О. Категоричний характер національного виховання особистості у педагогічній спадщині С. Ф. Русової ..	57
Самойленко О. Г. Дослідження окремих питань західноєвропейської історіографії та історіософії в працях учених-істориків Ніжинського історико-філологічного інституту кн. Безбородька (1875–1919) ..	67
Колоней Д. В. Первые страницы музыкального образования в Харьковском университете ..	101
Овчарук О. В. Хоровий рух початку ХХ століття як фактор становлення музичної культури та музичної освіти в Україні ..	104
Шапоренко В. В. Меценати з Чернігівщини: Галагани і Тарновські ..	108
Шапоренко В. В. Колекція В. В. Тарновського та її історичне і художнє значення ..	126

Демченко Т. П., Онищенко В. І. До питання про місце І. Шрага в українському національно-визвольному русі	136
Акименко І. М. Громадська і політична діяльність П. Петрункевича (кін. XIX – поч. XX ст.)	138
Куннова О. Чернігівський учительський інститут у 1916–1919 рр.	141
Олійник О. І. Народний комісаріат внутрішніх справ України в 1927–1930 рр. (структура, функції, діяльність)	143
Костенко І. П. Графський парк у Ніжині	155
Дорохина Л. А. Новые течения на переломе эпох: православные храмы Черниговщины как центры нового хорового движения	159

1999

**Випуск 12. Творча спадщина М. Гоголя
(до 190-ліття від дня народження)**

Михед П. В. З історії гоголівської бібліографії	3
Жаркевич Н. М. Рукописное наследие Гоголя на страницах журнала "Киевская старина"	10
Самойленко Г. В. М. Гоголь і Ніжинська вища школа	15
Мацапура В. М. "Простак" В. А. Гоголя і "Вечера... " Н. В. Гоголя (интертекстуальные связи)	22
Хазагеров Г. Г., Шульц С. А. Философия тропа в творчестве Гоголя	28
Милюгина Е. Г. Идея романтического универсализма и философско-эстетические взгляды Н. В. Гоголя	38
Краснобаева О. Д. О некоторых аспектах исследования поэтики украинских повестей Н. Гоголя	44
Мойсеїв І. Микола Гоголь: національна самокритика	49
Гетман Л. І. Тематичність художественного тексту	60
Шинкаренко О. В. Етномифологеми Н. В. Гоголя как средство выражения национальной специфики	66
Арват Н. Н. Прямая речь как компонент структуры текста (повесть Н. В. Гоголя "Тарас Бульба")	71
Нещерет Е. И. Сравнение как семантико-стилистический прием номинации лиц в повести Н. Гоголя "Тарас Бульба"	83
Букарева А. Н. Повтор как средство выразительности в повести Н. Гоголя "Тарас Бульба"	86
Бондарь Н. А. Словообразовательные особенности антропонимов в повести Н. Гоголя "Тарас Бульба"	90
Коваленко В. Г. Выражение категории информативности в повести Н. В. Гоголя "Тарас Бульба"	94
Сидоренко В. А. Словарная работа в процессе изучения повести "Тарас Бульба" Н. В. Гоголя	99
Бойко Н. І. Експресивна лексика і проблеми її перекладу (на матеріалі повісті "Тарас Бульба")	102

Зеленський А. Г. Специфика психологизма в "Записках сумасшедшего" Н. В. Гоголя.....	107
Петров А. В. Субстрат жанра идиллии и проблема национального бытия в поэме Н. В. Гоголя "Мертвые души"	111
Смирнов А. С. Риторическое высказывание в повествовательной структуре "Мертвых душ" Н. В. Гоголя	117
Свербилова Т. Г. Экстраверсия как психологическая доминанта характера в драматургии Гоголя	122
Евсеев Ф. Т. Образ Богородицы в художественном мире повестей Н. Гоголя	128
Кравец В. В. Н. В. Гоголь в Святой земле. К вопросу о "романтическом" и "эпическом" началах в творчестве позднего Н. В. Гоголя и В. А. Жуковского	134
Чорторизька Т. К. Гоголівські художні образи і стилістичні прийоми у творчості Т. Г. Шевченка	139
Костенко І. П. Гоголь і Бодяньський	145
Нахлик Є. М. Гоголь і П. Куліш як світоглядно-психологічні типи (порівняльний аналіз)	150
Остапенко Л. М. "Дневник писателя" Ф. Достоевского: к диалогу с Н. Гоголем	159
Киричок Г. А. Гоголь в художественном мире Глеба Успенского	169
Бунина С. Н. Проблема "мертвых душ" в поэзии Марины Цветаевой	175
Хоменко Л. И. Петербург Гоголя в "Египетской марке" Мандельштама и "Поэме без героя" Ахматовой	180
Московкина И. И. Смех против черта в прозе Н. В. Гоголя и Л. Андреева	188
Чоботько А. В. Один день из жизни писателя (10 мая 1915 года): К вопросу о месте творчества Гоголя в художественно-эстетической системе В. Розанова	196
Чоботько А. В. Проблема генезиса взглядов В. Розанова на творчество Гоголя	203
Шошура С. Н. Сенкевич и Гоголь: к вопросу о творческой перекличке	210
Коваленко Л. П. Н. В. Гоголь и Ярослав Гашек	112
Самойленко Г. В. Наследие Н. В. Гоголя в годы Великой Отечественной войны.....	215
Забарний О. В. Гоголь у поезіях студійців університету	223

2000

**Випуск 13. Збірник, присвячений пам'яті
академіка Ф. С. Арвата**

Самойленко Г. В. У вічній пам'яті потомків	3

ФІЛОЛОГІЯ

Мацапура В. И. "Тарас Бульба" и статьи Гоголя, опубликованные в "Арабесках" (интертекстуальные связи)	12

Савинков С. В. Мужское и женское в "Тарасе Бульбе" Н. В. Гоголя: Андрей	25
Арват Н. Н. Ритмы повести Н. Гоголя "Вий"	29
Янушкевич М. А. Творчество Н. В. Гоголя и античный эпос (традиции античной гидротопики в поэме Н. В. Гоголя "Мертвые души")	39
Доманский В. А. Архитектурные образы в поэме Н. В. Гоголя "Мертвые души"	58
Тулина Т. А. Категория внешнего и внутреннего в художественной концепции "Мертвых душ" Н. В. Гоголя	64
Алексеева А. П. "Миргород" Н. В. Гоголя и "Белая гвардия" М. А. Булгакова. Традиции и полемика	72
Шульц С. А. Гоголь и Новалис	83
Коваленко Л. П., Грачева В. М. К проблеме традиции Н. В. Гоголя в сербской литературе (Нушич и Гоголь)	90
Радецкая М. М. Последние годы жизни Н. В. Гоголя: роман Б. Н. Левина "В доме врага своего"	97
Коцюбинський І. Ю. Від "Вія" Гоголя до "Тіней забутих предків" Коцюбинського	103
Жицька Т. М. Гоголь в інсценізаціях С. Черкасенка	108
Горак Я. "Гуцульщина" Володимира Шухевича як джерело повісті Михайла Коцюбинського "Тіні забутих предків"	112
Бойко Н. І. Реалізація експресивних властивостей енантіосемічних лексем у мовотворчості О. Довженка	116

ІСТОРІЯ

Самойленко О. Г. Проблеми методології вітчизняної та світової історії в працях вчених-істориків Ніжинської вищої школи кінця ХІХ – поч. ХХ ст.	125
Цвенгрош Г. Г. Змагання України за національну незалежність, політичне визнання Французькою Республікою і роль в них графа Михайла Тишкевича	146
Таран Л. В. Від школи "Анналів" до постмодернізму	178
Буравченков А. О., Галушко К. Ю. Лівобережжя у державотворчій концепції В. Липинського	188
Мицик Л. М. Радянський партизанський рух 1941–1945 рр. у дзеркалі західної історіографії	190
Коцур А. П., Стрельчук Н. В. Лівобережна Україна у наукових дослідженнях професора І. А. Гриценка	195

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ КУЛЬТУРИ

Ситий І. М. Матеріали до історії української церкви, або Як наші предки церкви будували	197

Самойленко С. Г. Розвиток освіти у Ніжині та в інших полкових містах у період Гетьманщини	215
Шапоренко В. В. Голландський натюрморт Д. Вейлі "Vanitas" в колекції Г. П. Галагана	245
Пonomаревський С. Б. Лексика структурного втілення "Козачка" і елементи вербальної поетики "козачкових" приспівок	249

АРХІВНІ ЗНАХІДКИ

Ситий І. М. Маловідомий лист Юрія Лисянського	253
Зеленська Л. Із епістолярної спадщини І. М. Коцюбинської	255

2000

Випуск 14. Полісся в історичному та культурологічному контексті: до 195-річчя заснування Ніжинської вищої школи

Вітальні телеграми Л. Кучми, В. Кременя	3
Яковець В. П. Про реалізацію комплексної цільової програми "Вчитель" у Ніжинському державному педагогічному університеті імені Миколи Гоголя	5

ФІЛОЛОГІЯ

Воропаєв В. А. Гоголь и Государь Николай Павлович	16
Виноградов И. А. Гоголь и Н. Н. Шереметева в их отношении к декабристам	29
Николаенко А. И. Гоголь и Кукольник	46
Милюгина Е. Г. "Эстетическая историософия" Н. В. Гоголя и универсалистские идеи иенских романтиков	56
Киченко А. С. О поэтике гоголевских пейзажей	64
Обийкіна С. П. Розвиток ад'єктивованих і субстантивованих значень у дієприкметниках (на матеріалі новелістики Є. Гуцала)	67
Зеленько А. С. Історико-філологічна спадщина науковців Ніжинської вищої школи (про укладання словника діалектної лексики Східного Полісся)	74
Бойко Н. І. Внутрішня форма як показник експресивної лексичної одиниці	80
Топтун В. М. Способи словотворення у зоонімії Черніпвщини	89
Торкут Н. М. Категорія humanity як концептуально-змістове ядро етико-виховного трактату Томаса Еліота "Правитель" (1531)	96
Самойленко Г. В. Перші кроки і злети поетичної творчості Євгена Гуцала	105
Пугач В. М. Деякі граматичні особливості виданих В. І. Резановим драм XVII – початку XVIII ст.	116

ІСТОРІЯ

Андрощук Ф. А. О времени и обстоятельствах возникновения Шестовицкого археологического комплекса	119
Пусь В. М. Денежная система малороссийской территории Брянщины в XVII – начале XVIII вв.	122
Пилипчук О. Я., Крамкова Т. В. Михайло Максимович як зоолог, натурфілософ-еволюціоніст та українознавець XIX століття	126
Самойленко О. Г. Спадщина істориків Ніжинської вищої школи в історіографії XIX–XX ст.	131
Дудко О. О. Олександр Лотоцький: сімнадцять років у "російському Римі"	148
Коник О. О. Політичні обставини обрання депутатів першої Державної думи Російської імперії від Чернігівської губернії.....	152
Григорчук П. С., Яременко О. І. Хліборобський рух на Полтавщині в 1918 р. та його роль у встановленні гетьманату	153
Страшко Е. М. Гоголівська вища школа у розвої 20–30-х рр.	156
Петренко Є. Д. Переселення козаків і селян з Лівобережної України на Північний Кавказ (друга половина XIX – початок XX ст.).....	162

ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ КУЛЬТУРИ

Рудик С. К., Рудик К. С. Кінь у житті, побуті та культурі наших далеких предків	166
Шапоренко В. В. Портретний живопис у художній колекції Г. П. Галаґана: галерея родинних портретів	171
Самойленко Г. В. Ніжинському філологічному – 125 років	177

АРХІВНІ ЗНАХІДКИ

Ситий І. М. Церковні печатки XVI–XX ст.	184
Зеленська Л. І. Листи Сергія Єфремова до Михайла Коцюбинського.....	192
Михальський Е. Н. Внезапная кончина В. Г. Кукольника Временное правление Гимназии высших наук князя Безбородко	219

2001

Випуск 15. Спадщина П. Куліша в сучасних дослідженнях

Федорук О. О. "Ответ Бояну" Стебельському на "Письмо до Кулиша" (Письмо к редактору "Правды")" питання авторства	3
ДОДАТОКЪ до Ч. 14. "ПРАВДИ" отвѣт "Бояну" – Стебельському на "Письмо до Кулиша"	18
Любченко В. Г. Пантелеймон Куліш і українська національна ідея	47
Лунык Є. М. Роль П. Куліша в Кирило-Мефодіївському товаристві	55

Нахлік Є. К. Вплив П. Плетньова на перцепцію Пушкіна в морально-естетичній свідомості раннього П. Куліша	63
Ісаєнко К. П. Античний міф у творчих пошуках раннього П. Куліша	76
Астаф'єв О. Г. Поезія Пантелеймона Куліша: від архаїки до міфо-історичної топіки	82
Моціяка О. М. Жанрові особливості притчі у романі П. Куліша "Чорна рада"	93
Банзерук О. В., Рябко Т. Л. Епоха Руїни в інтерпретації Пантелеймона Куліша (історизми в романі "Чорна рада")	100
Ролік А. В. Перекладацька діяльність Пантелеймона Куліша	106
Самойленко Г. В. Спадщина Пантелеймона Куліша в оцінці Бориса Грінченка	109
Бойко Н. І. Засоби вираження лексичної експресивності (на матеріалі творів П. Куліша)	125
Зеленська Л. І. Матеріали про життя і творчість П. Куліша (за фондами Чернігівських музеїв)	136
Зеленська Л. І. І. Шраг та Ганна Барвінок (документи)	180
Матеріали к біографії П. Куліша, написаные И. Шрагом	184
Старков В. А. Листування Бориса Грінченка та Митрофана Дикарева. Листи	199
	204

2002

Випуск 16. Спадщина М. Гоголя в сучасних дослідженнях (до 150-річчя від дня смерті письменника)

Радецкая М. М. Диалог культур в идиллии Н. В. Гоголя "Ганс Кюхельгартен"	3
Якубина Ю. В. Православный календарь в жизни Гоголя-гимназиста	8
Скобельська О. І. Гоголь та українська культурна модель	15
Солдатенко Т. Н. В. Гоголь и А. О. Смирнова-Россет	18
Казнина Д. А. Фольклорные традиции гоголевских пейзажей в "Вечерах на хуторе близ Диканьки"	25
Пионтковская И. Н. Функция метафоры в поэтической структуре "Вечеров на хуторе близ Диканьки" Н. В. Гоголя	30
Пасічний (Звездін) О. Образ чорта в українському фольклорі та повістях М. Гоголя: порівняльний аналіз	35
Сенько І. М. Історичні алюзії у "Майській ночі" М. Гоголя	45
Дикарева Л. Ю. Лингвосомиотические способы объективации идеи превращения в художественной прозе Н. В. Гоголя	51
Арват Н. Н. К вопросу о гоголевском идиостиле (на материале повести "Страшная месьть")	58
Белая А. С. О национально-языковом колорите повести Н. Гоголя "Страшная месьть"	67

Бондарь Н. А. Пространственный компонент в повести Н. Гоголя "Страшная месьть"	72
Гетман Л. И. К проблеме полиэмоциональности голевских текстов	76
Целехович Т. П. Обживание "овеществленного" пространства как испытание духа в повести Н. Гоголя "Старосветские помещики"	81
Чикарькова М. Ю. Пейзаж в повести Н. Гоголя "Вий"	83
Сидоренко В. А. Художественное время в повести Н. Гоголя "Шинель"	89
Дереза Л. В. До питання про фантастичне в повісті М. Гоголя "Ніс"	92
Битварди Д. Носом к носу – носа не увидать	96
Улюра А. "Странички прошедшего века" в повестях Н. Гоголя	98
Банзерук О. В. Уособлення як компонент метафоричної моделі світу Миколи Гоголя: семантика, структура, функціонування	101
Михальчук Т. І. Принципи та способи інтерпретації гоголівської символіки в інсценізаціях М. П. Старицького	106
Цимбал Я. "Гогольянство" у прозі Майка Йогансена	111
Бондарева Е. Е. Стихия барокко в необарокковой интерпретации ("Мертвые души" Н. Гоголя в Булгаковском прочтении)	116
Войнова Е. М. Место повести "Рим" в творчестве Гоголя	124
Кривонос В. Сюжет пространства и сюжет героя в "Риме" Гоголя	129
Ілляшенко М. А., Пащенко В. М. Логічна, модальна та емоційна експресивність творів М. Гоголя в музиці М. Римського-Корсакова	138
Пятакова Г. Традиции М. Д. Чулкова в творчестве Н. Гоголя	143
Буюнова К. Гоголь и Данте: к вопросу о трехчастной форме "Божественной комедии" и "Мертвых душ"	148
Лившиц Е. И. Гоголь, Де Квинси и Жюль Жанен	153
Мурадхянн І. С. Макабристичні мотиви в творах М. Гоголя і Е. По	162
Мусий В. Б. Мотив двойничества в "Вечерах на хуторе близ Диканьки" и в "Онуфриусе" Теофиля Готье	165
Лю Хунбо. Наследие Гоголя в Китае: проблемы перевода и восприятия	171
Кучерявец В. Г. Гоголь у сприйнятті студентів Ніжинського педуніверситету	177
Васильєв К. К. Творчество Гоголя в литературной критике Ю. -Г. Липы	179
Самойленко Г. В. Нежинская Гоголиана на современном этапе	182
Зеленська Л. І. Вшанування М. Гоголя на Чернігівщині	186

2002

**Випуск 17. Полісся та Лівобережна Україна
в історичному та культурологічному контексті**

Курас І. Ф. Сучасна регіональна політика як фактор державотворення ..	3
Шаповал Ю. І. Сучасний стан дослідження політичного терору в Україні у 20–50-ті роки	9

Путро О. І. Останній гетьман Лівобережної України (нові штрихи до соціально-політичного портрету Кирила Розумовського)	13
Бойко О. Д. Перебудова та формування "кризового синдрому модернізації" в Україні (друга половина 80-х – поч. 90-х років ХХ ст.) ...	27
Снегирьов В. В. Сучасна соціально-правова держава (Понятійно-термінологічний аспект)	33
Страшко Є. М., Баранник С. Жіночі організації в суспільно-політичному житті України	36
Уривалкін О. М. Чернігово-Сіверська земля під владою Великого князівства Литовського та Москви	41
Москаленко О. Ю., Кедун І. С. До питання про укріплення малих міст Чернігово-Сіверщини в Х–ХІІІ ст.	50
Москаленко О. Ю. Чернігівські князі і тмутороканські відомості в "Повісті временних літ"	53
Бабенко Р. Чернігівське князівство в боротьбі між половцями і турками-сельджуками за контроль над Судакком (1221–1222 рр.)	57
Блануца А. В. Духовно-релігійний фактор у ході Національно-визвольної війни 1648–1657 рр.	61
Захарченко П. П. Білоруський козацький полк у 1655–1659 роках: національний феномен чи українське запозичення?	67
Уривалкін О. М. Коли було створено Ніжинський козацький полк і хто був його першим полковником (Спроба історичного аналізу)	70
Великанова М. М. Правові засади устрою Ніжинського і Прилуцького полків	73
Желіба О. В. Графічні і духовні попередники герба Війська Запорізького "козак із самопалом"	78
Луняк М. О. Характеристика правового статусу українських міст у складі Російської імперії	81
Бойко В. Реформи державних селян другої половини ХІХ ст. в Лівобережній Україні	85
Ващенко А. В. Система адміністративного управління селянами після реформи 1861 р.	91
Шара Л. М. Джерельна база для вивчення проблеми становлення муніципального управління на Чернігівщині у др. пол. ХІХ ст.	94
Страшко Є. М. Жіноча освіта в українській провінції другої половини ХІХ ст. як складова ґендерної історії (на матеріалі Чернігівщини)	98
Понаморенко О. В. Деякі аспекти впровадження інституту військових поселень в Україні	104
Шевченко В. М. Селянське повстання 1902 року: погляд через століття	107
Герасименко О. В. Селянське повстання 1902 року: огляд публікацій ...	113
Страшко Є. М., Кривобок О. П. Соціально-національна стратифікація студентства Лівобережної України на межі ХІХ–ХХ ст.	119
Ткаченко В. В. Роль провінції у розгортанні комунітарного руху в Лівобережній Україні у 80-х рр. ХІХ – 20-х рр. ХХ ст.	123

Ростовська О. В. Національно-визвольний рух на Чернігівщині у 1900–1917 рр.....	130
Лейберов О. О. Військовополонені на Ніжинщині в 1916–1917 роках	138
Нітченко А. Г. Вибори до міських дум та земств на Чернігівщині в 1917 р	142
Овдієнко П. П. Парламентські виборчі кампанії у Лівобережній Україні (історичний досвід)	150
Оніщенко О. Чернігівський губернський громадський виконавчий комітет у 1917 році	159
Мартиненко В. В. До питання українсько-білоруських стосунків наприкінці 1917 – на початку 1918 рр.	166
Окришвили Т. Й. Донецко-Криворожская республика как попытка провозглашения государственного образования на территории Левобережной Украины	169
Гай-Нижник П. П. Листопад–грудень 1918 р.: Повстання Директорії чи успішна спроба державного військового перевороту?	171
Моціяка П. П. Т. Г. Масарик і українська революція 1917–1918 рр.	175
Боровик А. М. Діяльність видавничого відділу Міністерства народної освіти по підготовці українських підручників за часів Центральної Ради	178
Котляр Ю. В. Селянський рух на Лівобережній Україні в 20-х рр. XX ст.	181
Голець В. В. Кооперативний рух в умовах непу (на матеріалах Чернігівської області) (1921–1928 рр.)	185
Преловська І. М. Ніжин і Ніжинщина в архівних матеріалах УАПЦ	194
Журба М. А. Взаємини селянських громадських об'єднань УСРР та РСФРР в умовах більшовицького режиму (20-ті роки XX століття)	196
Гринь Д. К. Облік міської людності УСРР 1931 року як історичне джерело	204
Чернега П. М., Доценко В. Єврейська проблема міст порубіжних районів Лівобережжя в 20–30-х рр. XX ст.	207
Голець В. В. Кооперативне будівництво в Північному Лівобережжі: використання історичного досвіду	210
Фурс С. М. Переселення з Північного Лівобережжя України (середина 30-х рр. XX століття)	213
Крапив'яньський С. М. Нові сторінки з історії визволення Ніжина від німецько-фашистської окупації	218
Потильчак О. В. До питання про використання військовополонених німців на відбудовчих роботах у Чернігові та області восени 1944 року ..	224
Давиденко Ю. М. Мобілізація до лав Народного Війська Польського на завершальному етапі Другої світової війни	226
Чоботько А. В. Форма и содержание произведений Н. В. Гоголя в оценке В. В. Розанова	231

2002

**Випуск 18. Особливості розвитку історії та культури
на Поліссі та в Лівобережній Україні****ФІЛОЛОГІЯ**

Бойко Н. І. Демінутиви в ідіолекті Леоніда Глібова	3
Хоменюк В. І. Ступені ад'єктивації прийменниково-відмінкових форм (на матеріалі творів письменників Полісся)	7
Євсєєв Ф. Т. Фольклорно-етнографічна діяльність М. С. Державіна "ніжинського" періоду	12
Разуменко Т. Н. Форми и функции гротеска в повести М. А. Булгакова "Собачье сердце"	20
Николаенко А. И. "Письма к потомкам" Н. Кукольника	26
Самойленко Г. В. Життя, окрилене піснями (поетична творчість Олекси Ющенка)	32
Ісаєнко К. П. "Вибрані місця із листування з друзями" М. Гоголя з погляду П. Куліша ("Записки о жизни Н. В. Гоголя")	38

ІСТОРІЯ

Доценко А. І. Розвиток слобідського розселення в Лівобережній Україні у XVII–XIX ст.	44
Зіневич Н. О. Щодо українських циган (сервів і влахів) у XV–XVIII ст.	46
Семенова М. В. До питання про етнічні меншини у Ніжині та їх етнокультурний розвиток	49
Самойленко О. Г. Німецькі поселення на Чернігівщині в XVIII – поч. XX ст. (соціально-статистичний огляд)	56
Костенко І. П. Графи Кападістрія і Кушелєв-Безбородько.....	61
Стрельський Г. В. О. Я. Шульгин, його політична діяльність і місце в українській науці	65
Кириленко С. О. Участь викладачів Ніжинської вищої школи у товаристві Нестора-літописця	72
Острячко А. М. Ніжинська історична школа в українській історіографії кінця XIX – першої третини XX ст.	75
Зозуля С. Ю. Роль провінціалізму у долі професора І. Г. Турцевича ...	82
Кондрашов В. Ф. Дослідження А. Г. Єршова з історії Лівобережної України	93
Луняк Є. М. Робота Є. А. Рихлика "Слов'янофільство Кирило-Мefeldiвців. (З ідеології Кирило-Мefeldiвського братства)" в контексті радянської історіографії Кирило-Мefeldiвського товариства 20-х років XX ст.	96
Киселиця С. Віра в людину як особливість української духовної культури	100

Колесник М. П. Проблеми славянознавства в наслідки науко-історических обществ Левобережної України (70-е г. XIX в. – 30-е г. XX в.)	110

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Самойленко С. Г. Будівництво в Ніжині у XVII–XVIII ст	115
Акименко І. Культурно-просвітницька діяльність Чернігівського Троїцько-Іллінського монастиря (друга половина XVII–XVIII ст.)	127
Карашчанка І. Некаторыя пытанні вывучэння гісторыі і культуры Беларушчыны і рэаліі існавання беларускасці ва ўмовах беларуска-украінска-рускага этнакультурнага ўзаемадзеяння ці так званы "маларасійскі" гісторыка-культурны аспект развіцця Беларушчыны	130
Малюшина В. А. Некаторыя асаблівасці арнаментыкі кніг кірыліцкага друку, што бытавалі на Беларусі (па матэрыялах калекцыі БДМНАП)	134
Докторова Ю. Б. Грінченко і Чернігівська "Просвіта"	138
Наулко В. І. Важливе джерело науковых знань (листування Б. Грінченко – Ф. Вовк)	141
Старков В. А. Відомості про українські народні ігри у творчій спадщині Бориса Грінченка	143
Шапоренко В. В. Галаґани як українські меценати	148
Крупенко О. В. Меценатство Григорія Галаґана	155
Давиденко Ю. М. Роль товариства "Просвіта" в національно-культурному житті Ніжинщини 1917–1923 рр.	159
Хаєцький О. П. Внесок родини Страдомських у розвиток музеїв України ..	164
Коновальчук В. Ю. Значення регіональних музеїв в історико-культурній спадщині Лівобережної України	167
Баранков О. Г., Баранкова Н. О. Василь Іванович Маслов та Чернігівщина	169
Павленко Л. А. Внесок Є. Рихліка у розвиток музейної справи в Україні ...	171
Поляруш С. І. Правове забезпечення та функціонування товариств допомоги учням вузів, гімназій та нижчих шкіл на Лівобережній Україні у другій половині XIX ст.	178
Моціяка П. П. Діяльність Ніжинського повітового благодійного комітету в роки Першої світової війни (1914–1918 рр.)	181
Конончук І. М. Національні тенденції в культурі Чернігівщини 1-ї чверті XX ст	186
Лященко Т. В. Пісенно-хорова культура Чернігівщини в 20-ті – 30-ті роки XX ст	192
Романюк І. М. Рівень кінофікації сільських закладів культури у 50-ті – 60-ті роки	197

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Гулак А. М. Усна народна творчість жителів села Зруб Ніжинського району Чернігівської області	201

2002

**Випуск 19. Проблеми філології, історії, мистецтвознавства
та культури Полісся в сучасних дослідженнях****ФІЛОЛОГІЯ**

Малахатко Л. Т. Гіпотетичний автор "Слова про Ігорів похід"	3
Козлова І. М. Язичницькі мотиви в "Слові о полку Ігоревім"	8
Сидоренко Т. О. Образ Ісуса Христа в поезії Івана Величковського	23
Озерова Н. Г. Обиходная речь персонажа как отражение его социального статуса (на материале пьесы Н. В. Гоголя "Женитьба")	28
Разуменко Т. Н. Гротеск в прозе М. А. Булгакова	32
Бойко Н. І. Лексичні та семантичні показники експресивності слова	36
Самойленко Г. В. Письменники Чернігівщини в роки Великої Вітчизняної війни	51

ІСТОРІЯ

Луняк Є. М. Кирило-Мефодіївське товариство: історіографічний образ ..	67
Самойленко О. Г. Розвиток історичної думки в Ніжинському історико- філологічному інституті	70
Бойко О. Д. Спроба прискорення: уроки перших кроків перебудови (на прикладі України)	78

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Ситий І. М. До історії книгодрукування у Новгороді-Сіверському	86
Самойленко С. Г. Розвиток монументального, декоративно- ужиткового мистецтва в полкових містах XVII–XVIII ст. (на прикладі Ніжина)	91
Шапоренко В. В. Портретні твори кріпосних художників XVIII ст. у художній колекції Галаганів	106
Глушкова С. І. Кобзарське мистецтво – джерело національної самосвідомості українського народу. Кобзарство на Полтавщині	109
Акименко І. Чернігівський Свято-Троїцько-Іллїнський монастир: його минуле та сучасне (XVII–XX ст.)	112
Понюмаревська О. І. Народна ікона у контексті взаємодії релігії та національної культури	117
Бердуга М. З. Український народний одяг Лівобережної та Слобідської України (XIX – поч. XX ст.)	123
Самойленко Г. В. Актор і режисер Іван Бровченко	126
Хімчак В. Б. О. Довженко – митець-філософ	139
Аніщук А. М. Ніжинські натюрморти С. Ф. Шишка і їх місце у духовному житті народу	142

Кафтанова С. В. "Поетичний театр" і сучасна опера	147
Гранатович Л. В. К входу в свет книги "Библиотека С. П. Шевырѣва. Русский фонд" в Нежине	152

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ І ЗНАХІДКИ

Старков В. Народні ігри і розваги Чернігівщини другої пол. XIX ст. (з фонду Володимира Гнатюка відділу рукописних фондів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України)	158
Гулак А. М. Весілля в селі Зруб на Чернігівщині	173
Зеленська Л. І. Микола Лисенко і Чернігівщина. Листи М. Лисенка до М. Коцюбинського	200

2002

Випуск 20. Історичні та культурологічні процеси на Поліссі та в Україні (XI–XX століття)

Курас І. Ф. Державотворча парадигма українства (до видання багатомної наукової праці "Політична історія України. XX століття") ..3	
Священко З. В. Українці і трипільська культура: зв'язок "китайського" типу?	6
Павляшик А. М. Українська народність: який вплив мали монголо-татари на її утворення?	10
Позняк С. В. Варяжский след в происхождении казачества	15
Гречко И. В. Норманский спор: будет ли он когда-нибудь разрешён?	20
Шаповалов Г. І. Де загинув князь Святослав Ігорович?	23
Москаленко О. Ю. Чи був Остер судноплавним?	29
Уривалкін О. М., Кресан А. О. Чернігово-Сіверська земля XVI – поч. XVII ст.: проблеми порубіжжя	31
Блануца А. Шляхетські наїзди на Волині у другій половині XVI ст.: щоденна практика чи соціальна девіація?	36
Уривалкін О. М. Таємна гра єпископа Мефодія	43
Струкевич О. К. Підданство України-Гетьманщини монархові – це відмова від власних інтересів чи засіб їх реалізації?	50
Бобровський А. С. Виробництво зброї на Україні наприкінці XV–XVII століттях: синтез іноземних впливів чи національна самобутність?	53
Нагорна Т. В. Духовне християнство на українських землях XVIII ст.: національна закономірність чи запозичена випадковість?	61
Моціяка П. П. Х. Вітгенштейн – полководець Вітчизняної війни 1812 року	66
Луняк Є. М. Гурток кирило-мефодіївців. До питання про назву товариства	74

Темірова Н. Р. Поміщицьке господарство пореформених десятиліть: фактор розвитку чи занепаду?	79
Бойко В. Історіографія реформи державних селян другої половини XIX ст. в Лівобережній Україні	83
Шевченко В. М. Земля та її господарі: загадки історії (до питання про мобілізацію земельної власності в Україні у 1861–1917 роках)	94
Пономаренко О. В. Громадська думка про військові поселення в Росії та Україні (аналіз наративних джерел)	98
Нікітін Ю. А. Аналіз складу виборців до органів міського самоврядування у Чернігівській губернії в 70-х рр. (за матеріалами ревізії сенатора О. О. Половцова)	104
Каганов Ю. О. Національно-визвольний рух в Україні і Литві (XIX – початок XX ст.): загальна модель чи регіональна специфіка?	107
Герасименко О. В. До питання про політичну агітацію серед селянства України на початку XX століття	115
Стрілець В. В. Чи було Товариство українських поступовців міжпартійним об'єднанням?	121
Мартиненко В. В. Наслідки укладення Брестського миру для Білорусі та України: втрати й здобутки сторін	125
Лейберов О. О. Чи була альтернатива вибору моделі державного устрою УНР в ході урядових криз (лютий–квітень 1919 р.)?	134
Оніпко Т. В. Чому кадри вітчизняної кооперації у 20–30-ті роки XX ст. не обминула трагічна доля?	139
Демченко Т. П., Онищенко В. І. Гаврило Одинець в історії України: метаморфози політичного пристосування чи мімікрія наляканої людини?	143
Котляр Ю. В. Початок 20-х років на Півдні України: неп чи "воєнний комунізм"?	149
Кондрашов В. Ф. Профспілка сільськогосподарських робітників України в 20-х рр. XX ст.: політична кон'юнктура чи необхідність?	154
Непомнящий А. А. Почему исчез "золотой фонд" крымской библиографии 1920-х–1930-х годов?	158
Степанчук Ю. С. Робітники України в період побудови соціалізму: герої трудового фронту чи жертви більшовицького ідеологічного міфу? ..	163
Лазаренко В. Історичні джерела до вивчення стану індивідуального селянського господарства Північного Лівобережжя України 1920–30-х рр.: інформаційна забезпеченість чи ілюстративність?	166
Ємсьянов В. М. Трагедія українського есера Юхима Гаврилея	173
Гринь К. Д. Особливості організації та проведення переписів населення 1930-х рр	178
Соболь П. І. Голод 1932–1933 років і крах українізації	180
Зоценко Ю. В. Суцільна колективізація на Ніжинщині: конкретні особи ..	185
Самойленко О. Г. Справа М. П. Загорецького – черговий акт сталінського "правосуддя"	188
Горло Н. В. Спорудження Дніпровського гідрокасаду: історична необхідність чи химери гігантоманії?	198

Поп Ю. І. Українська політична еміграція в Чехословаччині у 30-х роках: вороги чи патріоти України?	203
Спудка І. М. Пропагандистська діяльність німецько-фашистських загарбників на окупованій території України в 1941–1944 роках	208
Курас А. І. До питання про історію Поліської Січі	212
Гринченко Г. Г. Устная история остарбайтеров: реконструкция события или смысла?	215
Щур Ю. УПА і Червона армія: протиборство чи взаємодія?	219
Давиденко Ю. М. Створення військової організації Гвардії Людова на території Польщі в 1942–1944 рр	225
Чернега П. М. Суперечливий характер діяльності профспілок України щодо забезпечення охорони праці на виробництві в роки Другої світової війни	228
Русначенко А. Український національно-визвольний рух середини ХХ століття як суспільний феномен	235
Кононенко В. В. Репатрійовані громадяни УРСР після Другої світової війни: носії західного чи радянського світогляду?	237
Григорчук П. С., Романюк І. М. Рух тридцятитисячників в Україні: союзницька допомога селянству чи чергова політична кампанія?	243
Іванішина В. В. Всесоюзні переписи населення 1959, 1970 рр. В якій мірі є джерелом для вивчення соціально-демографічних процесів в Україні в 60-ті рр. ХХ ст.?	247
Бойко О. Д. Чи існує протиріччя між результатами березневого та грудневого Референдумів 1991 р.?	253
Баранков О. Г., Баранкова Н. О. Програмні документи сучасних політичних партій та громадських організацій України про вирішення проблем міжетнічних стосунків: набір іміджових гасел чи реальний план дій?	258
Бойко О. Д. Чому не перемогла в Україні жовтнева революція 1990 року?	262
Офіцинський Р. А. Україна пострадянська (1992–2002): революційні фази чи перехідний етап?	268
Гайдукевич О. О. Забуті імена України	271
Страшко Є. М., Баранник С. М. Кухня чи парламент: де ваше місце, жінки?	273
Желіба О. В. Як з'явилися ассірійці в Україні?	277

2002

Випуск 21. Забуті та воскреслі імена в історії та культурі України, спірні історичні питання

ФІЛОЛОГІЯ

Самойленко Г. В. Творчість П. П. Білецького-Носенка	3

Арват Н. Н. Описание как компонент структуры текста (повесть Гоголя "Тарас Бульба")	7
Лулудова Е. М. Меж двух миров: "Утопленница" Гоголя и "Черный монах" Чехова	12
Пономаренко А. Ю. Фразеологізми з демінутивним та аугментативним компонентом у художніх текстах (на матеріалі творів В. Шевчука)	21
Ролік А. В. Муки перекладацькі (до питання про причини перекладацьких помилок)	26

ІСТОРІЯ

Кириленко С. О. Проблема походження Русі: чи можна прийти до спільного знаменника?	33
Кириленко С. О. До питання витоків Причорноморо-Азовської теорії походження Русі	40
Желіба О. В. Чи було козацтво найслабшою ланкою держави Богдана Хмельницького?	45
Доманова Г. С. Актіві книги Чернігівського магістрату	48
Дудченко Г. М. Чому не реалізувався націотворчий потенціал українського старшинсько-шляхетського автономізму?	52
Гончаренко А. В. Сепаратистський рух боснійських мусульман у другій половині XVII – 50-х рр. XIX ст	56
Кухарук О. В. Поширення рекрутської повинності на українські землі у XVIII – першій половині XIX ст	59
Луговий О. С. Історична еволюція кримінальних покарань: вітчизняний досвід	63
Крупенко О. В., Лаврінова Т. В. Регіональна політика Російської імперії: стимул чи гальмо економічного розвитку українських земель у II половині XIX ст.?	68
Ростовська О. В., Дудар О. В. "Козацький міф": романтична утопія чи реальний план дій?	72
Самойленко О. Г. Українські студії в науковій спадщині вчених-істориків Ніжинської вищої школи (кін. XIX – 20-ті рр. XX ст.)	76
Кривобок О. П. Що зумовлювало участь студентів у революції 1905–1907 років: матеріальні чи соціально-психологічні фактори? (На прикладі ніжинського студентства)	84
Кривошина Б. Військові дії Першої світової війни у 1914–1916 рр. на території України у сучасній вітчизняній історіографії (середина 80-х – 90-і роки XX століття)	86
Моціяка П. П. Спогади Т. Масарика про початок Першої світової війни ..	96
Оніщенко О. В. Жіноче обличчя революції: уявне чи реальне	99
Владимирова Н. А. Радянська влада в Чернігові в 1917–1918 роках: демократія чи авторитаризм	103
Острянюк А. М. Ніжинська науково-дослідна кафедра історії культури і мови: нові джерела чи історія по-новому?	110

Шевченко А. Ю. М. Н. Петровський: представник офіційної науки чи об'єктивний історик?	112
Овдiснко П. П., Потапенко М. В. Біля витоків українського лівого радикалізму: історичний портрет Л. Бочковського	118
Овдiснко П. П. Драма селянської демократії: коли і чому розпалася українська селянська спілка	125
Гай-Нижник П. П. Робітничі профспілки, роботодавці і гетьманський уряд: історія трибичного конфлікту і досвід незавершеної розв'язки	131
Турченко Г. Ф. "Воєнний комунізм": більшовицький експеримент чи продовження політики царського уряду? (На матеріалах Півдня України) .	142
Ігнатуша О. М. Національна модернізація православної церкви за часів української революції 1914–1920 рр.: відгук на кризу чи крок до розколу? .	150
Галамай О. М. Вплив владних структур на стосунки між релігійними течіями Поділля у 20-х роках ХХ століття	159
Циба В. М. Українізація: вимушений компроміс чи провокація влади?	164
Коляструк О. А. До питання про деякі стереотипи у дослідженні політики українізації (20–30-ті рр. ХХ ст.)	167
Журба М. А. Міжнародна "Червона допомога" в українському селі: стереотипи й історична дійсність	171
Брага К. М. Соціально-економічні конфлікти на промислових підприємствах України та роль профспілок у їхньому врегулюванні у 1921–1929 рр	176
Воронко О. Г. Демографічні процеси в містах України середини 20-х рр. ХХ ст. (за підсумками Всесоюзного перепису населення 1926 р.)	186
Довбня О. А. Судові переслідування селян в Україні у 1930–1932 рр.: трагічні сторінки вітчизняної історії	190
Лутай М. Є. Польська організація військова на Житомирщині: міф чи реальність?	194
Патриляк І. К. До проблеми участі батальйону "Нахтігаль" у знищенні львівської інтелігенції та єврейського населення	198
Горбуров Є. Г. Суспільно-політична та бойова діяльність націоналістичного підпілля півдня України в роки німецько-румунської окупації. З ким і проти кого?	204
Кушнір П. Т. Позиція ООН: як решається арабо-израїльський територіальний спор	219
Остапенко В. О. "Хрущовізм" – як соціально-політичне явище в історії України	224
Дмитрук В. І. Хто ж винен у ліквідації української греко-католицької церкви на Закарпатті?	227
Григорчук П. С., Романюк І. М. Рух тридцятитисячників в Україні: союзницька допомога селянству чи чергова політична кампанія?	233
Гузенков С. Г. Метричні книги: недооцінений різновид масових джерел (інформативний аспект). Введення у науковий обіг поняття "масові джерела"	236

Бойко О. Д. Демократизація як фактор суспільних трансформацій в Україні у добу перебудови	246
Бойко О. Д. Місце і роль гласності у контексті суспільно-політичних трансформацій в Україні у добу перебудови	251
Половко І. В. Яким є рівень правової свідомості сучасної української молоді (за матеріалами соціологічного дослідження)?	261

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Кедун І. С. Історична топоніміка Новгород-Сіверського: домінування старого чи модерну?	266
Белая А. С. Белорусы на Черниговщине: из истории научных и культурных связей	269
Шапоренко В. В. Сокиринці у творчості художника-пейзажиста О. Я. Волоскова	273
Ципляк Н. О. З історії педагогічної підготовки учнів Чернігівської духовної семінарії	277
Ткаченко В. В. Громадська діяльність П. С. Коробки	281
Чуткий А. І. Михайло Максимович і Микола Дашкевич: проблема тяглості наукової традиції в Університеті Св. Володимира ...	284
Кочергін І. О. Визначна роль О. М. Поля в економічному та культурному піднесенні Придніпровського краю	290
Старков В. Олександр Малинка і його фольклорно-етнографічні дослідження	293
Шкварець В. П. Ілля Львович Борщак повертається в Україну	298
Дмитренко А. П. Київське юридичне товариство в 1877–1884 роках: проблема об'єктивності його діяльності в оцінках вченими-юристами О. Ф. Кістяківським та Д. І. Піхном	302
Махорин Г. Л. Благодійницька діяльність у XIX – на початку XX ст.	307
Боровик А. М. З історіографії проблем українізації загальноосвітніх шкіл 1917–1920 рр.	312
Адамович С. В. Загальна українська культурна рада (1915–1918 рр.): невідома сторінка з історії українських культурно-освітніх організацій	315
Самойленко С. Г. Праця чернігівських учених про культуру	319
Голець В. В. Кооперативна освіта Північного Лівобережжя України в умовах непу (1921–1928 рр.)	322
Баранков О. Г. Освітня політика українських урядів щодо національних меншин у період національно-визвольних змагань (1917–1920 рр.): пошук оптимальних моделей чи тиск політичної кон'юнктури?	326
Зозуля С. Ю. Чи існувала Ніжинська історична школа в 20-х роках XX ст. ?	333
Ляшенко Т. В. Роль громадсько-культурних товариств у розвитку музичної освіти на Чернігівщині (перша третина XX ст.)	335
Пащенко В. О. Чи все ми знаємо про Ярослава Галана?	339

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Казakov А. Л. Гончарні клейма XII – першої половини XIII ст. з Чернігівського "передгороддя"	350
Рахно О. Я. Чи був статистик Олександр Русов археологом?	352
Черненко О. Є. Яка доля Чернігівського скарбу 1923 р. ?	363

2003

Випуск 22. Із наукової спадщини І. Я. Заславського

ФІЛОЛОГІЯ

Самойленко Г. В. Визначний вчений і педагог	6

Ісай Якович Заславський про російську літературу

Рукопись Пушкіна. О вариантно́м фонде романа "Евгеній Онегін"	11
О поэтическом мастерстве Лермонтова (Из наблюдений над последними стихами поэта)	26
"Парус" (фрагмент)	38

Про перекладачів

Павло Грабовський – перекладач "Онегіна"	44
Микола Садовський – перекладач Олександра Пушкіна	55
Микола Зеров перекладає Пушкіна	60
Невідомі переклади Михайла Драй-Хмари з російської лірики	69
Дві українські інтерпретації комедії Л. М. Толстого "Перший винокур"	76
"Власть тьмы" в українських перекладах	85
Три російські переклади з української поезії	91

Про українських класиків та їх твори

Шевченків "Кавказ" як художній феномен	101
Про один Шевченків вірш ("Н. Костомарову")	108
Вірш Шевченка "Мені здається, я не знаю..."	113
Є. Моссаковський та його незакінчена праця про Т. Г. Шевченка	120
"Мойсей" Івана Франка у типологічних зв'язках з колом поетичних ідей та образів М. Лермонтова	127

3 етюдів про неокласиків та інших поетів

Микола Зеров як особистість	142

Павло Филипович	149
Поет і його дочка	153
Поет, брат поета (М. Орест)	160
"Мислі й чуття небуденні" (Поезія Михайла Ореста)	167
Невідома праця про поезію Павла Тичини	173
Поезія вогненних літ	181

2003

Випуск 23. Українсько-російські та білоруські мовно-літературні та культурні зв'язки

ФІЛОЛОГІЯ

Сидоренко Т. О. Поетичне Чотири-Євангеліє та інші Новозаповітні книги від Івана (Величковського)	3
Ісаєнко К. П. Модель біографії М. Гоголя П. Кулішем (до проблеми інтерпретації біографії письменника)	8
Жаркевич Н. М. Гоголівська проблематика на межі тисячоліть у журналі "Слово і час"	13
Хоменко Ю. Н. Гоголь и проблемы художественного перевода	21
Бережняк В. М., Пащенко В. М. Декодування взаємодії українських, російських, білоруських мікросистем у регіоні Новгород-Сіверщини	29

ІСТОРІЯ

Самойленко С. Г. Формування громадської думки в середовищі ніжинської козацької та духовної еліти другої половини XVII ст.	33
Уривалкін О. М. Таємниця Кодацького походу 1684 р. Спроба історичного аналізу	51
Бойко В. Формування населенням Чернігівської губернії. Діаспори на окраїнах Російської імперії	53
Данилевич О. П. Одеська Громада в 70-х роках XIX ст.	59
Сидорович О. С. Фундатор української кооперації	62
Рудницька Н. Середня і вища освіта євреїв на Волині у XIX ст.: русифікація чи юдаїзація?	67
Моціяк П. П. Діяльність Чехословацької Національної ради у 1916–1918 рр.	74
Ховрич С. М. Запровадження предметної системи в КПІ, а також в ХТІ та КГІ: чи була необхідність?	77
Потильчак О. В. Німецькі військовополонені і суспільні настрої в Україні у 1944–1945 рр.	84
Давиденко Ю. М. Національні військові організації на території Польщі на початковому етапі Другої світової війни (1939–1940 рр.)	91

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Самойленко Г. В., Самойленко О. Г. Культура Чернігівщини періоду Київської Русі	97
Самойленко Г. В., Самойленко О. Г. Особливості розвитку культури на Чернігівщині у XIII – першій половині XVII ст.	122
Михальский Е. Н. Назначение И. С. Орлая директором Гимназии высших наук князя Безбородко в Нежине	139
Будзар М. М. Садибна культура України останньої третини XIX сторіччя: Микола Костомаров в садибі Киселів	179
Аніщенко О. В. Професійні досягнення вітчизняних фахівців та учнівської молоді в експозиціях всеросійських, регіональних і міжнародних виставок (1881–1913)	185

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Зеленська Л. І. Документи про культурні явища на Чернігівщині	194

2004

Випуск 24. До 195-річчя з дня народження М. Гоголя та 25-річчя поновлення вивчення спадщини письменника у Ніжинській вищій школі

Самойленко Г. В. Украинская гоголиана на рубеже веков (1979–2004) ..3	
Яровий О. С. "Внутрішній" Гоголь: актуальність духовних шукань	13
Арват Н. Н. Формы и функции периода в художественных произведениях Н. В. Гоголя	18
Поліщук Я. О. Три інтерпретаційні парадигми "Тараса Бульби": повість Миколи Гоголя в оцінці російської, української та польської критики	27
Мощенская Л. Г. Мир казаков в повести Н. В. Гоголя "Тарас Бульба" ..48	
Кириленко Л. О. До проблеми формування етнічного стереотипу українця у творчості Миколи Гоголя	52
Переломова О. С. Безеквівалентна лексика українського етнокультурного ареалу в мовній картині світу Гоголя	58
Бюва Е. В., Немировська О. Ф. Комунікативно-прагматичний потенціал безонімних номінацій у повістях М. В. Гоголя	62
Романова Л. В. Экспрессия синтаксических конструкций в произведении Н. В. Гоголя "Вечера на хуторе близ Диканьки"	67
Целехович Т. П. "Я воюю с ними и изгоню их...": мифологема одержимого бесом в "Страшной мести" Н. В. Гоголя	70
Волковинский А. С. Эпитет в прозаическом тексте Н. Гоголя (еще раз о том, как сделана "Шинель")	78
Сквира Н. М. Функциональная природа евангельских формул в контексте второго тома "Мертвых душ" Гоголя	85

Белая А. С. Языковое выражение коммуникативных стратегий литературных героев в поэме Н. Гоголя "Мертвые души".....	89
Петрова С. М. Эргономика на уроках русской литературы в якутской школе (на материале поэме Н. Гоголя "Мертвые души"	91
Николаенко А. И. О значении наследия Н. В. Кукольника для современного понимания отдельных моментов истории русской культуры	94
Якубина Ю. В. Гоголь и Гребенка (нежинский период биографии)	100
Розанова Л. Н. Гоголь и Основьяненко: украинский менталитет в русской литературе	108
Хомчак Е. Г. Типология создания образов в произведениях Н. В. Гоголя и И. А. Гончарова	112
Горак Я. Р. Повісті Миколи Гоголя у перекладах Анатолія Вахнянина	119
Пустовит Т. Н. Гоголевский взгляд на историю и современная историческая проза (на материале произведений Д. Балашова)	125
Намакштанская И. Е., Куглер Н. О. Гоголевские мотивы в поэтике В. С. Высоцкого	129
Сапченко Л. А. "Русский помещик" из "Выбранных мест... " Н. В. Гоголя: проблема жанра	140
Жаркевич Н. М. Трилогия В. П. Авенариуса "Ученические годы Гоголя" в контексте художественных традиций русской классической литературы	145
Горбач Н. В. Історико-біографічні твори про М. Гоголя: "Прийшов у світ, щоб сказати про нього найбільшу правду" (повість Ю. Мушкетика "Жовтий цвіт кульбаби").....	151
Краснобаева О. Теория гоголевского комического в рецепции А. Крживона	155
Михед Т. В. Художня семантика теодицеї в контексті православної і протестантської традиції (Гоголь і Ірвінг).....	164
Любченко В. Г. Микола Гоголь і чеська культура	170
Науменко Л. П. Відтворення українських реалій в англійських перекладах творів Миколи Гоголя	174
Хоменко Ю. М. "Вечера на хуторі близ Диканьки" Гоголя у перекладі Лесі Українки (до питання відтворення індивідуально-авторських фразеологізмів).....	179
Чоботько А. В. В. Розанов о роли Н. Гоголя в истории России	184

2004

Випуск 25. Марія Заньковецька – видатний театральний діяч України, до 150-річчя від дня народження актриси

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Самойленко Г. В. Марія Заньковецька і її роль у розвитку театральної культури на Чернігівщині.....	3

Гладишева А. О. Мовна палітра авторської майстерності М. Заньковецької	80
Корнійчук В. П. Психологічні особливості акторської творчості Марії Заньковецької	84
Дорохина Л. А. Мария Заньковецкая и народная песня	103
Половникова С. О. Непересічний талант, щедра душа	106
Пригорновський В. М. Племінниця М. Заньковецької письменниці Одарка Романова.....	108

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Підготовка текстів та вступні статті до них Г. В. Самоїленка

Нитченко Д. В. Ясна зірка українського театру (Марія Заньковецька – 1854–1934)	112
Нитченко Д. В. Із спогадів артистки М. Малиш-Федорець (М. Мартинюк – 1885–1960)	122
Кочерга І. Рецензії про виступи М. Заньковецької в Чернігові	126
Проценко Ф. Д. Мистецькі спомини	129
Герасименко-Булигіна Г. Ф. Воспоминания о М. Заньковецкой	146
Із фондів Ніжинського архіву. Матеріали про організацію куточка М. Заньковецької в Окружному музеї	153

2004

Випуск 26. Із літературної спадщини Ю. О. Збанацького (до 90-річчя від дня народження письменника)

Самоїленко Г. В. Ю. Збанацький – співець Поліського краю	4
Бедзик Ю. Во славу людини	10

ІЗ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ Ю. ЗБАНАЦЬКОГО

Автобіографія	23
Спогади про світлі дні	24
Торжество	29
Троє із мільйонів	33
Мысли о литературе и своем творчестве накануне юбилея	36

ПЕДАГОГИ

Учитель	45
К читателям	48
Макаренко Антон Семенович	52

СУЧАСНИКИ

Василь Нефелін	55
Почесний громадянин	57
Штрихи до портрета академіка П. Т. Тронька	66
З Довженкового саду	69

ВІДГУКИ

Шлапак Д. Про п'єси Ю. Збанацького	76
Кузьменко О. Щира сповідь про сталінізм	83
Козаченко В. Юрій Збанацький "П'ятий полюс"	85

З НЕОПУБЛІКОВАНОГО

Чекання. Оповідання	90
Пройти кризь вогонь. Драма на 2 дії	104

2004

**Випуск 27. Регіональна історія та культура
в українському
та східноєвропейському контексті**

ФІЛОЛОГІЯ

Капленко О. М. Роль національного компоненту у романі нової конструкції "Арсенал сил" Гео Коляди	3
Хімчак В. В. О. Довженко-митець (за сторінками спогадів учасників)....	10
Самойленко Г. В. Роль А. Фадеева и А. Толстого в организации и проведении Шевченковского юбилея 1939 г.	14

ІСТОРІЯ

Священко З. В. Скіфо-сарматська доба в історії Уманщини	21
Ричка В. М. Нові підходи до джерелознавчого аналізу історії Київської Русі	27
Хаврук Я. Я. Життя і церковна діяльність князя Костянтина Острозького	34
Василенко В. О. До питання про генезу одного історіографічного міфу Литовсько-Руської історії	39
Борисенко В. Й. Соціально-економічне становище Української гетьманської держави і Московського царства на 1654 р.	45
Константинова В. М. Урбанізаційні процеси на півдні України в останній чверті XVIII – середині XIX ст.	48

Лиман І. І. Регулювання взаємин адептів офіційної церкви із старообрядцями та сектантами на півдні України (остання чверть XVIII – середина XIX ст.).....	52
Нагорна Т. В. Українські духобори в першій чверті XIX ст.: замкнена релігійна община чи помітне явище суспільного життя?.....	58
Любинська Ю. В. О. Корнилович і його воєнно-історична спадщина.....	64
Стоянов Ф. Ф. Діяльність Сергія Олександровича Кокоскіна на посаді головного завідуючого Малоросійськими кінними козацькими полками в 1855 році.....	68
Литвинова Т. Ф. Селянська реформа 1861 р. на Лівобережній Україні в персоналістичному вимірі.....	73
Волкова С. А. Из истории этносоциальных процессов в Таврической губернии во второй половине XIX века.....	78
Кочергін І. О. Життя і діяльність М. Ф. Шимановського.....	84
Яшин В. О. Єврейське населення Катеринославщини в загальноросійських суспільно-політичних процесах пореформеної доби (60–80 рр. XIX ст.).....	88
Кязимова Г. Ф. Из прошлого немецких колоний юга Украины (к. XVIII – нач. XX вв.).....	92
Горовий Б. О. Питання автономії України у діяльності першої української національної політичної партії (РУПу) початку XX ст.	97
Шаповал Л. І. Програмові засади українських політичних партій Наддніпрянської України на початку XX століття щодо релігії та церкви.....	103
Стрілець В. В. Вітчизняна історіографія історії української радикально-демократичної партії (1906 – початок 1930-х років).....	111
Гай-Нижник П. П. Інтелігент, політик, державний дія УНР (М. Є. Кривецький – забутий патріот України).....	115
Делятинський Р. І. Особливості суспільно-політичної діяльності греко-католицького духовенства Станіславівської єпархії в контексті політики "доконаних фактів" польської адміністрації в Східній Галичині у 1921 р.	121
Терела Г. В. Чи були німецько-австрійські війська визначальним чинником продовольчої політики гетьманату (квітень – грудень 1918 р.).....	128
Кукса А. Н. Модернізація державної ідеї як результат політизації широких народних мас.....	133
Тулиця О. Л. Селянський повстанський рух на Запоріжжі та боротьба з ним каральних органів більшовиків у 1921–1922 рр.	139
Степанчук Ю. С. Комсомольці 20-х: представники молодіжного руху чи бойовий резерв партії?.....	143
Скобальський О. Б. Основні проблеми українсько-польських відносин у Галичині в 20–30 рр. XX ст. (за матеріалами органів польської влади).....	146
Гончаренко О. М. Взаємозв'язок між антисемітизмом і участю українців в політиці Голокосту на території Київщини.....	151
Киридон А. М. Діяльність комісій Української Православної Церкви	

(1930–1936 роки)	159
Концур Н. І. Підготовка до ліквідації української греко-католицької церкви в Галичині	163
Спудка І. М. Деякі аспекти вивчення окупаційного режиму в історіографії.....	167
Поїздник І. І. Основні тенденції розвитку українсько-польських етноконфесійних відносин на Галичині у роки Другої світової війни	172
Дмитрук В. І. Боротьба греко-католиків за реалізацію своїх прав наприкінці 40-х – першій половині 60-х років ХХ століття	176
Недужко Ю. В. Погляди Президента УНР в екзилі Миколи Лівичького (1967–1989) на проблему відродження незалежної демократичної України.....	183

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Музичко О. Є. С. О. Бершадський: життя та наукова діяльність.....	188
Поп Ю. І. Микола Лисенко і чеська музика: взаємозв'язок двох культур чи ідея слов'янської єдності?	192
Медалієва О. З. До питання про діяльність Хрисанфа Ящуржинського	196
Фесько Ю. О. Науково-педагогічна діяльність німецької професури у Харківському університеті першої половини ХІХ століття: джерелознавчі засади дослідження	201
Гаврилюк С. В. Микола Петров – дослідник культурної спадщини західних етнічних українських земель	207
Кравчук О. М. Освіта Закарпаття і Східної Словаччини в 1920-х роках	214
Кангиева З. М. Авторський колектив журналу кримсько-татарської общини в еміграції "Emel": опыт просопографической характеристики	220
Панасюк В. В. "Волинська програма" воєводи А. Гавке-Новака (1938–1939 років): питання шкільництва та освітанства	226
Михайлуца М. І., Нікульча І. М. Богуславська освіта в Трансністрії за Румунського володарювання (1941–1944 рр.)	230
Титаренко Д. М. Маріупольська "Просвіта" під час нацистської окупації	233
Пащенко В. О. Василь Сухомлинський: борець з релігією чи виразник її ідеалів. Хто він?	240

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Келембет С. Н. Княжеские синодики как историко-генеалогический источник	248
Шеретюк Р. М. Галицько-Волинський літопис – історичне джерело української етноконфесійної духовності ХІІІ–ХІV ст.	252
Непомнящий А. А. Крымоведение в научном наследии М. Н. Бережкова	257

Григорук Н. А. Наукова спадщина Миколи Чубатого та стан її вивчення в Україні та за кордоном	265
Шитюк М. М., Горбуров Є. Г. Нові історичні документи про діяльність підпільної організації "Партизанська іскра" на Миколаївщині	270

2005

Випуск 28. Сторінки історії і культури Полісся та України в сучасному висвітленні

ФІЛОЛОГІЯ

Антонець М. А., Ковнатор Е. А., Христов Д. И. Значение жизненного подвига Н. В. Гоголя для воспитания христианской морали у студенческой молодежи	3
Пугач В. М. Топоніміка як важливе джерело етногенетичних досліджень	8
Самойленко Г. В. Принцип историзма и его освещение в критических работах А. Фадеева	13

ІСТОРІЯ

Кедун І. С. Топографічні домени давньоруського Новгород-Сіверського	21
Москаленко В. Г. Історія розвитку інституту виробів на українських землях (X–XII ст.)	25
Жукова О. В. До історії оборонного будівництва України: геополітичний фактор в утворенні та розвитку фортифікаційних систем	31
Уривалкін О. М., Кузьменко Ю. В. Літописні назви Ніжина в історії та легендах міста	36
Ростовська О. В. Суспільно-політичне становище Ніжина у XVIII столітті: інкорпорація чи централізація?	42
Кухаречко М. Правовий статус ніжинських греків та їх взаємовідносини з місцевим населенням	48
Волониць В. С. До історіографії вивчення греків Одеси	52
Нікітін Ю. О. Вибори до органів міського самоврядування та їх діяльність в Чернігівській губернії у 70 рр. XIX ст.	57
Пономаренко О. В. Особливості формування громадської думки про російські та українські військові поселення першої половини XIX століття	63
Новікова С. В. Роль грецьких підприємців у розвитку торгівлі у Північному Приазов'ї (друга половина XIX – початок XX ст.)	69
Демченко Т. П., Онищенко В. І. Доля селянського посла В. Хвоста в контексті питання про альтернативний шлях боротьби українського селянства	72

Луняк Є. М. Кирило-Мефодіївське товариство: дослідження припиняти рано	77
Робак І. Ю. Організація керування медико-санітарною справою в Харкові до великих реформ XIX століття	82
Моціяка П. П. "Душа інститутської гімназії": штрихи до портрета Йосифа Добіаша.....	86
Крупенко О. В. Внутрішня політика царського уряду та її вплив на промисловий розвиток Лівобережжя у 60-х – 90-х рр. XIX ст.	92
Страшко Є. М., Ковтун Н. М. Український фемінізм на тлі європейського жіночого руху (XIX – поч. XX ст.)	100
Євсейко С. А. Горлівські події 16–17 грудня 1905 р.: подолання стереотипів	107
Ципляк Н. О. Студентські заворушення у Чернігівській духовній семінарії в 1905–1907 рр.	115
Кривобок О. П. Петро Дятлов – забута постать в українському революційному русі початку XX століття	121
Онщенко О. В. Жіноцтво у виборчих кампаніях 1917 року: крок до демократії?	127
Овдїєнко П. П., Потапенко М. В. Територіальний устрій української автономії в березні–жовтні 1917 р.: російський, український, польський погляд	133
Нітченко А. Г. Комплексний підхід до вивчення проблем регіональної історії в період революції 1917 р.	140
Мартиненко В. В. Роль і місце Чернігівщини в українсько-білоруському територіальному протистоянні 1918 р.	145
Лейберов О. О. Українська інтелігенція та "трудовий принцип" Директорії УНР	149
Самойленко О. Г. Наукова діяльність О. І. Покровського у 20-х рр. XX ст.: конформізм чи методологічне переродження?	155
Бобко Т. Г. Духовенство в громадсько-державних організаціях у 20-х рр. XX ст.	162
Стародубець Г. М. Спроба встановлення цивільної української адміністрації у повстанському запіллі восени 1943 року	167
Субботіна І. В. Взаємовплив урбанізаційних та міграційних процесів в Україні у другій половині XX ст.	172
Вдовенко С. М. Закордонне українство як чинник історичного державотворчого процесу	179
Желіба О. В. Історичні основи сучасного сільського герботворення в Лівобережній Україні на прикладі символів населених пунктів Яготинського району Київської області	181
Курпзєва Ю. С. Аб выніках этнаграфічнага даследавання беларуска-украінскага памежжа ў 2003–2004 гадах.....	188
Великанова М. М. Історичні передумови появи договорів на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт в цивілістиці	191

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Лопачька Н. М. Проблеми становлення та організації Дерманського Святотроїцького монастиря на Волині (друга половина XVI – перша половина XVII століття)	195
Білик Т. О. Методика викладання мов за концепцією І. С. Орлая	201
Херсонєць Н. В. Розвиток початкової освіти серед єврейського населення Півдня України у II пол. XIX ст.	207
Тарасов А. В. Правове становище учнів гімназії Півдня України (друга половина XIX століття)	210
Дрогобицький І. І. Просвітницьке спрямування душпастирської діяльності Василіянського чину в Галичині (друга половина XIX – початок XX ст.)	215
Баранков О. Г. Формування правової бази освіти в Україні в умовах багатокультурності (1991–2004)	221
Руденко П. О. З повагою на відстані	235

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Волошин Ю. В. Приріст населення в "государевих описних Малоросійських розкольницьких слободах" у другій половині XVIII ст.	246
Гринь О. В. Нові відомості до біографії Івана Халанського	251
Гедьо А. В. Матеріали з історії греків Ніжина та Північного Приазов'я у фондах Російського державного архіву давніх актів	256

2005

Випуск 29. Регіональна історія та культура в українському і східноєвропейському контексті

ФІЛОЛОГІЯ

Белая А. С. Карский Е. Ф. – исследователь славянских языков	3
Чоботько А. В. В. Розанов и Н. Гоголь: историография вопроса	5
Николаенко А. И. Азовские письма Н. Кукольника.	14
Самойленко Г. В. Роман А. С. Новикова-Прибоя "Цусима"	23

ІСТОРІЯ

Блануца А. В. Обіг шляхетських земельних володінь в Луцькому повіті Волинського воєводства в другій половині XVI ст.: характер, особливості, наслідки	34
Пазиніч Ю. М. Аналіз міжнаціональних конфліктів у XVII–XVIII ст. між Гетьманщиною, Річчю Посполитою та Росією	38

Волерт Я. Л. Матеріали Генерального слідства про маєтності Чернігівського полку 1729–1731 рр. як джерело з історії аграрних відносин.....	43
Баличева Л. В. Проблема протипожежної безпеки в Україні в основних нормативно-правових актах Російської імперії (1802–1917 рр.).....	49
Стрижова І. А. До питання про діяльність Таврійської вченої архівної комісії.	55
Кириленко С. О. Проблема походження Русі в науковій спадщині Михайла Максимовича.	60
Доманова Г. С. Чернігівський магістрат як судова установа.	64
Зозуля С. Ю. Службові переміщення професора Г. А. Максимовича ...	70
Примаченко Ю. М. Заснування Чернігівського будинка виховання бідних.	78
Нікітін Ю. О. Види селянських платежів у Чернігівській губернії в 60–70-і рр. XIX ст.	83
Мельник В. І. Теофіл Павліков – голова політичного товариства "Русская Рада" (1870–1879).	88
Шевченко В. М. Рух земельної власності на Чернігівщині у другій половині 70-х – на початку 80-х років XIX ст. (За нотаріальними даними Ніжинського окружного суду)	94
Страшко Є. М., Кроха Н. Земське та міське самоврядування 2-ї половини XIX ст. –1918 р. у губерніях Центральної Росії та Чернігівщини: порівняльний аналіз.....	102
Тоцька Ж. В. Історико-краєзнавчі публікації на сторінках "Черниговских губернских ведомостей" (дореформений період).	110
Селевич Ю. Л. Харківська Духовна Консисторія: історіографічний аналіз питання.	113
Городецька М. О., Туголуков С. І. Ідеї виробничого кооперування селянства в Україні в загальноєвропейському контексті їх розвитку від середини XIX ст. до початку 20-х років XX ст.	119
Коваленко О. Б. "Лівобережна школа" в українській історіографії другої половини XIX – початку XX ст.: чернігівський сегмент.....	125
Скус О. В. Конфесійні осередки Уманщини на зламі XIX–XX ст.	129
Москалюк М. М. Історіографічний огляд та джерельна база дослідження харчової промисловості на Правобережній Україні в другій половині XIX – на початку XX ст.	133
Жванко Л. М. До проблеми евакуації біженців Першої світової війни (на прикладі Харківської губернії)	139
Герасименко О. В. Аграрний рух на Ніжинщині у 1900 – лютому 1917 рр. (за матеріалами місцевого архіву).....	145
Еткіна І. І. Земельне питання в Чернігівській губернії за часів Української Держави гетьмана П. Скоропадського (квітень – грудень 1918 р.).	152
Грачевська Т. О. Соціал-демократ Панас Феденко в революційних подіях 1917–1919 років на Катеринославщині.	159

Волкотруб Г. К. Історик Пилип Клименко: марксист, "попутник" чи націоналіст?	164
Голець В. В. До питання про джерела вивчення кооперативного руху Північного Лівобережжя України в період непу	170
Боровик А. М. Українізація загальноосвітніх шкіл та ставлення радянської влади й більшовицької партії до неї за часів української революції.	176
Давиденко Ю. М. Військові організації польського Руху опору в період 1939–1944 рр.	179
Воронко О. Г. Соціально-демографічні та етнодемографічні процеси в Україні у другій половині ХХ ст.: основні аспекти історіографії проблеми.	186
Горло Н. В. Виплата компенсації переселенцям у період спорудження водосховищ Дніпровського гідрокасаду як прояв нехтування людським фактором (50–70-і рр. ХХ ст.).	191
Михальчук О. Л. Радянське законодавство та релігійні об'єднання на Волині у 1960-х рр.	197
Ігнатенко М. М. Історичне краєзнавство у вищих навчальних закладах Чернігівщини	200
Поставнича М. В. Наукові і громадські форми дослідницько-краєзнавчої роботи в Черкаській області в 90-х рр. ХХ ст.	205
Андрєєва Я. Ф. Соціальний конфлікт: сучасний підхід до проблеми	210

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Чуткий А. І. Професорська корпорація університету св. Володимира як окрема мікро-соціальна група	216
Кондрашов В. Ф. Просвітницька діяльність М. М. Аркаса	220
Синельник І. С. Чернігівські музеї на сторінках місцевої періодики (кінець ХІХ – початок ХХ століття).	223
Будзар М. М. Панська сільська садиба ХІХ ст. як культурна форма (на матеріалі Полтавщини та Чернігівщини)	230
Зуляк І. С. Освітній конгрес "Просвіти" – завершальний етап святкування 60-літнього ювілею товариства у міжвоєнний період	236
Сучкова О. Ю. Шкільна освіта євреїв Донбасу в умовах реалізації політики коренізації	245

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Коваленко О. О. Архів Чернігівського губернського дворянського депутатського зібрання: історія та сьогодення	252
Кузнець Т. В. Населення Уманського повіту Київської губернії за даними перепису 1920 року.	256
Рахно О. Я. З історії статистичних досліджень О. Русова у Ніжинському повіті	263

2005

**Випуск 30. Культура Полісся та України в історичному,
філологічно-мистецькому контексті**Від редакційної колегії. Г. В. Самойленко
(до 70-річчя від дня народження) 3**ФІЛОЛОГІЯ**

Бойко Н. І. Експресивна лексика як засіб увиразнення художніх контекстів та вияв ідіостилі письменника	7
Хоменюк В. І. Функціональна транспозиція каузальних синтаксем, виражених применниково-відмінковими формами	12
Качуровський І. В. Про почвірну еволюцію мови	21
Кобзар Л. Г. Мовні емоційно-цінні експресиви	31
Арват Н. М. Заметки о концепте "душа" в русском фольклоре	37
Николаенко А. И. Шут, или дурак (любовные мотивы в творчестве Н. Кукольника)	41
Ісаєнко К. П. Проблема ейдологічної "присутності" М. Гоголя у творчості П. Куліша	48
Чоботько А. В. В. Розанов о личности Н. Гоголя	56
Михед Т. В. Семантика концепту страху в українських повістях Миколи Гоголя та оповіданнях Вашингтона Ірвінга і Натаніеля Готорна	65
Ролик А. В. Воссоздание образа Украины в немецких переводах произведений Н. В. Гоголя	73
Самойленко Г. В. А. А. Фадеев и А. Н. Толстой (К проблеме контактных и творческих связей)	76

ІСТОРІЯ

Уривалкін О. М., Кузьменко Ю. В. Історико-легендарний образ Ніжина ...	86
Кедун І. С. До питання уточнення історичної топографії Новгород-Сіверського: історіографічні реалії та проблеми	93
Самойленко О. Г. Участь вчених Ніжинської вищої школи в археологічних дослідженнях Лівобережної України у 2-й пол. XIX – 1-й третині XX ст.	99
Острянок А. М. Василь Ляскоронський і Ніжинська вища школа	105
Боровик А. М. Реорганізація управління освітніми закладами як один із кроків на шляху українізації шкіл за Центральної Ради	111
Мартиненко В. В. Вплив зовнішніх чинників на становлення білоруської державності в 1918 році	116
Лейберов О. О. Велика партійна коаліція (кінець 1918 – початок 1919 рр.): пошук державності чи крок до загибелі?	125
Давиденко Ю. М. Діяльність польської диверсійної організації "Вахлярж" у період 1941–1942 рр.	131
Карашчанка І. В. Некаторыя матэрыялы па гісторыі, народнай культуры і асаблівасцях маўлення "літвіноў" Украінскага Падзясення	137

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Самойленко С. Г. Культура Ніжина та інших полкових міст XVII–XVIII ст. в історіографії	142
Будзар М. М. З історії садибної культури України XIX сторіччя: маєток Скаржинських у Круглику під Лубнами як культурне явище	157
Пономаревська О. І. Специфіка орнаментальних елементів у композиціях північнополіських народних ікон	165
Ляшенко Т. В. Музично-освітня діяльність Євгена Богословського на Чернігівщині (початок XX століття)	173
Дмитренко Н. М. Ніжинський окружний музей 20–30-х років XX ст.	177
Шипович М. А. Культурна політика більшовиків і літературно-мистецька інтелігенція в першій половині 20-х рр.	182
Семенова М. В., Ананенко С. Б. Філософія театру Леся Курбаса в контексті історичних процесів України 20-х років XX століття	188
Самойленко Г. В. Засновник Ніжинського драматичного театру, актор і режисер Борис Лучицький	193
Борисенко М. В. Просторові особливості архітектури доби сталінізму в Україні (1920 – початок 1950-х років)	213
Дорохина Л. А. Функции музыки в обществе и проблематика теории и истории богослужебного пения	216
Матвєєва Л. Л. Неопластицизм Піта Мондріана	221
Дорохин В. Г. "Интонирование" и "артикулирование" в структуре музыкального произношения	233
Копієвська О. Р. Проблеми державної культурної політики в контексті глобалізаційних процесів	241

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Галактионов П. И. Воспоминания бывшего студента	249

2006

Випуск 31. Проблеми розвитку філології, історії та культури (до 200-річчя Ніжинської вищої школи)

ФІЛОЛОГІЯ

Ляхур Ч. Пространственные особенности славянской языковой картины мира	3
Конюшкович М. І. Научная школа Е. Ф. Карского в свете парадигмы конца XX столетия	10
Петрик О. М. Словотвір віддієслівних іменників у працях історика мови А. В. Майбороди	22
Пашенко В. М., Бережняк В. М. Комбінаторні модифікації у системі консонантизму діалектної мікросистеми м. Прилуки Чернігівської області	26

Розанова Л. М. Євген Гребінка як фундатор української та російської літератур	37
Самойленко Г. В. О "Сорочинской ярмарке" Гоголя	44
Якубіна Ю. В. И. Г. Кулжинский в восприятии и оценке гоголевцев	63
Приймачок О. І. Паремии как элементы народно-смеховой культуры в ранних повестях Н. Гоголя.....	71
Арват Н. М. Понятие "русское" в произведениях Н. В. Гоголя	80
Остапенко Л. М. Как стать классиком, или По поводу примерки Достоевским Гоголевской шинели.	88
Чоботько О. В. Розанов о художественном методе Н. Гоголя	96
Краснобаєва О. Д. Постмодернистские тенденции в повести А. Королева "Голова Гоголя"	106
Михальчук Н. І. Метафізична чуттєвість як основа "філософії споглядання" (за оповіданням В. Винниченка "Контрасти").....	113
Забарний О. В. Національно-патріотичні мотиви поезії літстудійців Гоголівського вузу кінця 60-х – початку 70-х років ХХ століття	126

ІСТОРІЯ

Дудченко Г. М. Справа ніжинських "вільнодумців": історіографічний аналіз проблеми (дореволюційна історіографія).	133
Дудченко Г. М., Дубовик О. Політика українізації та динаміка етнічної структури студентства Ніжинської вищої школи в 20-х рр. ХХ ст.	141
Баранкова Н. О. Діяльність студентів та викладачів Ніжинського інституту народної освіти в процесі українізації.....	145
Чуткий А. І. Історичне літературознавство в Університеті Св. Володимира: виникнення наукової традиції (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.).	150
Мицик Л. М. Демократизація Ніжинської вищої школи: проблеми і перспективи.....	160

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Бєлкіна Н. І. Професор педагогіки – Михайло Іванович Демков.....	170
Дудка Р. А. Проблеми античної культури в працях ніжинських учених кінця ХІХ – початку ХХ століття.....	174
Конончук І. М. Ніжинський інститут та національно-культурне будівництво Чернігівщини 20–30 рр. ХХ ст.	182
Павленко Л. А. Євген Рихлик і Ніжинська вища школа	189
Шевченко А. Ю. Історіографія життя та наукової діяльності М. Н. Петровського	196
Самойленко О. Г. К. Харлампович та Л. Окіншевич і Ніжинська Вища школа у 20–30-х рр.: до проблеми взаємин	205

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Нікітін Ю. О., Нікітін М. Ю. Маловідома стаття М. О. Макаренка.....	214
Самойленко С. Г. Джерельна база вивчення розвитку культури Ніжина у 1654–1764 рр.	231

2006

Випуск 32. Сучасні тенденції вивчення спадщини М. Гоголя та проблем історії, культури, мистецтва Полісся XVII–XX ст.

Від редколегії. А. П. Грищенко. Вітання з ювілеєм	3
Бойко Н. Серце, сповнене любові до слова і людей	4

ФІЛОЛОГІЯ

Арват Н. Н. Жизненное поле слова ГОЛОВА	6
Моценская Л. Г. Мир казаков и поляков в повести Н. В. Гоголя "Тарас Бульба"	12
Жаркевич Н. М. Образ Гоголя и его художественное осмысление в трилогии В. П. Авенариуса "Ученические годы": находки и поражения ...	22
Хомчак Е. Г. Способы выражения авторской позиции Н. В. Гоголя и И. А. Гончарова (на материале поэмы "Мертвые души" и романа "Обломов")	31
Бойко И. В. Реализация национально-культурного компонента на лексическом уровне (на примере повести Н. Гоголя "Ночь перед Рождеством")	36
Белая А. С. Языковая картина мира средствами социальной терминологии в поэме Н. Гоголя "Мертвые души"	39
Михальчук Т. Г. Стилистический анализ ситуаций речевого этикета и этикетное поведение персонажей в поэме Н. В. Гоголя "Мертвые души"	42
Ісаєнко К. П. Біографічно-видавничий доробок П. Куліша у рецепції російської критики (на матеріалі відгуків та рецензій XIX–XX ст.)	54
Куликовська Н. І. Гендерний аспект вивчення фразеологічних одиниць	62

ІСТОРІЯ

Кузьменко Ю. В. Теоретико-методологічні проблеми дослідження історичних переказів як джерела народної історичної пам'яті	70
Таран Л. В. Новые тенденции в мировой и украинской историографии .	75
Свиатович С. М. Нариси історії розвитку світового кооперативного руху кінця XIX – першої половини XX століття	95
Потапенко М. В. Польські політичні сили України в революції 1917–1920 років: історіографічні оцінки і перспективи дослідження	102

Ростовська О. В. Ніжинська вища школа в період демократичних процесів 1917 року	112
Мартиненко В. В. Проголошення Білоруської Народної Республіки: нові історіографічні оцінки і підходи	115
Лейберов О. О. "Трудовий принцип" Директорії УНР в поглядах В. К. Винниченка: оцінка сучасних істориків	119
Страшко Є. М., Нагорна Н. М. Історія українського фемінізму: науковий дискурс	128
Крапив'янський С. М. Проблеми шкільної історичної освіти Республіки Білорусь	136
Давиденко Ю. М. Історіографічні аспекти вивчення генези військових організацій Польського руху опору в роки Другої світової війни	146
Шевченко В. М., Герасименко О. В. З історії формування фондів фундаментальної бібліотеки Ніжинського державного університету ім. М. В. Гоголя (дорадянський період)	153

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Самойленко Г. В., Самойленко С. Г. Культура Чернігівщини другої половини XVII–XVIII ст. Архітектура	157
Коваленко О. О. Григорій Милорадович і Чернігівська губерньська вчена архівна комісія	194
Шевченко А. Ю. Історіографія життя та наукової діяльності М. Н. Петровського	203
Кондрашов В. Ф. М. Н. Петровський і Ніжинська вища школа: штрихи до портрету вченого	210
Луняк Є. М. Ніжинська вища школа в роки великого розгрому української історичної науки на початку 1930-х років.....	214

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ І ЗНАХІДКИ

Зеленская Л. И. Слово о дорогом друге	218
Марченко Т. А. Миттєвості минулого... Спогади випускниці 1973 року.....	230
Самойленко О. Г. Уроки минулого: критика й самокритика на порядку денному (Викладачі Ніжинської вищої школи 1930-х рр. про себе, колег і свій вуз)	240

2006

Випуск 33. Північне Полісся в історико-культурному контексті

ФІЛОЛОГІЯ

Качуровський І. В. Що таке "празька хвороба мови"?	3
Бондаренко А. І. Лінгвістична інтерпретація новели Євгена Гуцала "Орґія"	6

Пасік Н. М. Кореляція слова і образу в художньому мовленні С. Гуцала....	13
Булахов М. Г. Карські Юу́хим Фёдаровіч.....	19
Колесник О. С. Лінгвокогнітивні особливості номінацій людини в героїчному епосі (на матеріалі поеми "Беовульф" та "Слова о полку Ігоревім")	24
Коваль О. Мнимый Гоголь	32
Куликовська Н. І. Модальність гендерно-фразеологічних маркованих одиниць та їх місце і роль в системі мові	55

ІСТОРІЯ

Нікітін Ю. О. Проблеми ефективності міського самоврядування і її зв'язок в розвитку освіти (на прикладі міст Чернігівської губернії у 70–80 рр. ХІХ ст.)	64
Козинець О. Г. Сучасники про підготовку офіцерів у військах за часів правління Миколи І	72
Самойленко О. Г. Розвиток історичної освіти й академічної науки зарубіжних країн в оцінках вчених Ніжинських вищої школи в ІІ пол. ХІХ – на поч. ХХ ст.	82
Сагач О. М. До історії становлення земської медичної служби на Чернігівщині	91
Шевченко В. М. Земля та її господарі на Чернігівщині у ІІ пол. ХІХ – поч. ХХ ст.	98
Таран Л. В. Із французького досвіду патріотичного виховання у ХІХ–ХХ ст.	107
Припуляк П. П., Іщенко В. В. Встановлення етнографічних кордонів України в добу УНР та Гетьманату (1917–1918 рр.)	112
Шахрай Т. О. Суспільно-політична та громадська діяльність представників аристократичних кіл Волині в побутовій української державності	121

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Самойленко Г. В., Самойленко С. Г. Розвиток освіти на Чернігівщині у другій половині ХVІІ–ХVІІІ ст.	131
Самойленко Г. В., Самойленко С. Г. Розвиток декоративно-ужиткового мистецтва на Чернігівщині у другій половині ХVІІ–ХVІІІ ст.	156
Будзар М. М. Простір і час садибної культури України	188
Дмитренко Н. М. Пам'яткоохоронна робота округних музеїв Чернігівщини у 20-х роках ХХ ст.	198

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Зеленська Л. І. Микола Гербель в архівних документах	214

2006

**Випуск 34. Проблеми історії, філології та культури
в сучасних дослідженнях****ФІЛОЛОГІЯ**

Бойко Н. І. Експресиви в системі художнього тексту	3
Пащенко В. М., Бережняк В. М. Спостереження над специфікою вокалізму східнополіської системи діалектних мікросистем	8
Коткова Л. І. До питання про розвиток якісних значень семантичних структурах відносних прикметників	19
Жук Т. В. Специфічні особливості казкового тексту	25
Капленко О. М. Роман "Голяндія" Дмитра Бузька: метанаративний дискурс	30
Костенко О. О. Проблема щастя у ранній прозі В. Винниченка (Аналіз одного оповідання)	40
Забарний О. В. Пізня сповідь (Літературний портрет Василя Охріменка)	52
Волошук І. І. Теоретичні основи дослідження іронії	57
Штейнбук Ф. М. Антропологічний аспект тілесного міметизму в текстових стратегіях сучасної літератури	65

ІСТОРІЯ

Кузьменко Ю. В. Християнські мотиви в народних історичних переказах про монголо-татарську навалу на Чернігівщину	73
Кириленко С. О. Полеміка М. Погодіна – М. Костомарова про походження Русі на сторінках часопису "Современник"	83
Дудченко Г. М. Національні переживання української молоді в 40-х рр. XIX ст. (студент Київського університету св. Володимира Г. Андрузький)	88
Самойленко О. Г. Іван Васильович Лашнюков – перший видатний історик в Ніжині	94
Крупенко О. В. Промислова політика самодержавства пореформеної Росії: зміст поняття, завдання, сутність та наслідки	110
Москалюк М. М. Загальний нарис становища промисловості на Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)	129
Лейберов О. О. Проект федерації Південних Радянських Республік – невдала спроба більшовицького державотворення на Україні	144
Ляковська С. П. Місце "економічної контрреволюції" в діяльності органів ВУНК-ДПУ УСРР в 1920-ті роки	155
Дудченко О. С. Правові форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в УСРР у міжвоєнний період: аналіз нормативно-правових джерел	170
Давиденко Ю. М. До питання про створення військової підпільної організації Коменда Оборунців Польських в період 1939–1943 рр.	175

Гринь Д. К. Два десятиріччя невтомної праці та подальшого зростання: сторінка з історії Чернігівського педінституту (1954–1974)..... 185

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Самойленко Г. В. Образотворче мистецтво на Чернігівщині у другій половині XVII–XVIII ст.	200
Самойленко Г. В. Музично-театральне мистецтво на Чернігівщині у другій пол. XVII–XVIII ст.	223
В'яла О. М. Педагогічна діяльність вченого-історика Володимира Пискорського в Ніжинському історико-філологічному інституті кн. Безбородька	239
Конончук І. М. Динаміка етнокультурних процесів на Чернігівщині 1917 – на поч. 30-х рр. XX ст.	247

2006

Випуск 35. Філологія, історія та культура Полісся на перетині думок

ФІЛОЛОГІЯ

Банзерук О. В. Семантика субстантивної і дієслівної метафор Миколи Гоголя	3
Арват Н. Н. Народно-разговорный компонент гоголевских сравнений ("Вечера на хуторе близ Диканьки")	8
Сидоренко Т. М., Заіченко Т. В. Кількісно-граничний вияв дії у дієсловах із префіксом <i>на-</i>	12
Пугач В. М. "Клясова боротьба" в українському мовознавстві та її відлуння в Ніжині	23
Моціяка О. М. Кордоцентризм україномовної творчості Олекси Стороженка	29
Николаенко А. И. Последняя фантазия Кукольника	42
Чоботько А. В. В. Розанов о творчестве Н. Гоголя сопоставительно с творчеством А. Пушкина, М. Лермонтова, Ф. Достоевского и Л. Толстого	57
Остапенко Л. М. (Новий) Світ як Книга. До слова про "багрянці літеру" американського ренесансу	71

ІСТОРІЯ

Лунык Є. М. Еволюція терміна "українці"	74
Коваленко О. О. Сімейна історія у науковій спадщині Григорія Милорадовича.....	86
Самойленко О. В. Директори Юридичного ліцею кн. Безбородька як організатори навчально-виховного процесу в Ніжинській гімназії	94

Моцяка П. П. Півтора десятиліття на чолі інституту: штрихи до портрета Ф. Ф. Гельбке	102
Моцяка П. П. Директорство І. І. Іванова в Ніжинському історико-філологічному інституті князя Безбородька 1907–1913 рр.	112
Самойленко О. Г. Розвиток історичної освіти та науки в Ніжинському історико-філологічному інституті в роки Першої світової війни та визвольних змагань (1914–1919 рр.)	127
Коляструк О. А. Повсякденне життя провінційного інтелігента у 20-х рр. ХХ ст. (за щоденниками професора М. М. Бережкова)	138
Баранков О. Г. Теоретичні і методологічні основи полікультурної освіти	148
Баранкова Н. О. М. В. Рево та Чернігівщина	163
Ярмак Н. О. О. Ф. Музиченко. Сторінки біографії	168
Пітик Г. Земельна політика й аграрне законодавство Української держави П. Скоропадського	173
Дудченко Г., Коваленко Є. Ніжинське головне лісництво в 1941–43 рр.: функції та організаційна структура	187
Білецька С. Сталінський режим проти кримських татар (травень 1944 року)	193
Боголій Ю. М. Механізм здійснення політики США в ООН	204
Семенова М. В. Освітній рівень населення сучасної України в контексті історичних реалій	213
Гарбар Г. А. Заклади культури Миколаївської області як складова сфери гостинності в контексті розвитку туризму першої половини 80-х рр. ХХ ст.	222

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Самойленко Г. В. Книгодрукування на Чернігівщині у XVII–XVIII ст.	231
Самойленко С. Г. Відомі архітектори XVIII ст. – будівничі в Ніжині	238
Будзар М. М. Панська сільська садиба 1-ї половини XIX ст. як культуротворче середовище (на матеріалі садиби Капністів в Обухівці)	246
Дорохина Л. А. Черниговское церковно-певческое Благотворительное общество: страницы истории	256
Ляшенко Т. В. Розвиток музичної культури Чернігівщини у рамках функціонування громадських товариств (перша третина ХХ століття) ..	263
Хоменко А. Б. Становлення професійного музичного мистецтва в Чернігові та Ніжині в кінці XIX – на початку ХХ століття	268
Самойленко Г. В. Вадим Доброліж – художник із Ніжина	278
Дорохин В. Г. О некоторых тенденциях исполнительского воплощения мелодико-синтаксических структур	283

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Кулик В. В. Ніжин у період окупації фашистами (1941–1943 рр.)	288
Андрусенко Н., Дудченко Г. Організація навчального процесу в Ніжинській сільськогосподарській та технічній школі в період окупації (1942–43 рр.)	293

2006

Випуск 36. Історія та культура Полісся у загальноукраїнському контексті

ФІЛОЛОГІЯ

Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Структурно-семантичні особливості фразеологічних одиниць з анімалістичним компонентом	3
Пащенко В. М., Бережняк В. М. Рефлекси давніх /o/, /e/ у східнополіській діалектній мікросистемі м. Прилуки.....	9
Сквіра Н. М. "Парадигма" релігії у житті та творчості пізнього Гоголя....	15
Михед Т. В. Культурологічний характер категорії "американський ренесанс": до проблеми періодизації американської літератури XIX ст. ..	27
Фоміна Г. В. Сучасний погляд на міфологічну Пандору (на матеріалі п'єси П. Хакса).....	42

ІСТОРІЯ

Вольт Я. Л. Маєтності Чернігівської полкової сотні за матеріалами Генерального слідства про маєтності Чернігівського полку 1729–1731 рр. ..	50
Жук О. М. Історія адміністративно-територіального устрою Волині.	59
Стьопченко Е. М. Німці Півдня України (кінець XVIII – поч. XX ст.): Історіографія проблеми	67
Васильчук В. М. Політико-правовий аспект життя німців в Україні у XVIII ст.	76
Шахрай Т. О. Роль дворянсько-поміщицької верстви Волині в розвитку фабрично-заводського виробництва та торгівлі	85
Примаченко Ю. М. Діяльність земств Чернігівської губернії у сфері опіки неповнолітніми (II пол. XIX – поч. XX ст.)	110
Страшко Є. М., Кроха Н. Г. До питання історії самоврядних інституцій на Чернігівщині: регіональні особливості діяльності земств у 1905–1918 рр.	121
Сидорович О. С. Вплив столипінської аграрної реформи на розвиток споживчої кооперації (на прикладі Лівобережної України) ..	130
Демченко Т. П. Чи був Ілля Шраг посібником терористів: до питання про ставлення ліберально-демократичної громадськості до боротьби проти самодержавства засобами терору	136

Ковальчук М. А. Український національний конгрес (19–21 квітня 1917 р.) та його місце в історії української революції	142
Гай-Нижник П. П. Вища економічна рада УНР – невітлений у життя проект уряду Центральної Ради	151
Пітик Г. А. Колонізація Радянською Росією Наддніпрянської України і селянське питання (грудень 1918–1919 рр.)	157
Мазур І. В. Губерніальне місто Чернігів у 1920–1925 рр.	173
Разираєв О. В. Стан безпеки у Волинському воєводстві в контексті експорту більшовицької революції до країн Європи: (1921–1926 рр.)	180
Мельничук О. А. Профілактична допомога застрахованим в Україні у 20–30-х рр. ХХ ст.	189
Сітарчук Р. А. Виникнення та перші роки діяльності адвентистів у Херсонській губернії	197
Івашук В. М. Вплив політичних і суспільних умов на діяльність західно-українських відділень УЦК в Польщі в 1920–30-х рр. та їх ідейну базу	207
Вісин В. В. Становище української кооперації на Волині у другій половині 30-х років ХХ ст.	216
Чернега П. М. Матеріально-побутове становище трудівників України напередодні нападу Німеччини на СРСР	228
Брегедя М. В. Підвищення соціальної активності та наростання критичних настроїв серед населення Західної України після смерті І. Сталіна	234
Бойко О. Д. Сучасний політичний міф: як створити потужний інструмент маніпулювання суспільною свідомістю?	241
Гарбар Г. А. Сфера гостинності в Миколаївській області кінця 70-х – початку 80-х років ХХ ст.: послуги закладів відпочинку та рекреації	253

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Ципляк Н. О. Основні напрямки виховного процесу в Чернігівській духовній семінарії	260
Чуткий А. І. "Забуте" століття: ХІХ ст. у вітчизняній історичній науці та освіті (з'ясування проблеми)	266
Моціяк П. П. Директорство І. Лецјуса в Історико-філологічному інституті князя Безбородька (1913–1914 рр.)	273
Павленко Л. А. Дослідження життя та наукової спадщини Є. Рихлика: історіографія проблеми	284
Сушик І. В. Волинський облмуздрамтеатр та філармонія як осередки культурного життя краю у повоєнний період (1944–1953 рр.)	294
Петриченко В. А. Питання розсекречення документів національного архівного фонду України на нарадах архівних працівників УРСР у 1956 році	301
Баранкова Н. О. Педагогічна діяльність професора М. В. Рево	306

Сокирська В. В. Археологічні дослідження Григорія Юхимовича Храбана	313

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Блануца А. В. Шляхетські наїзди у Великому князівстві Литовському в першій третині XVI ст. (за документами книги записів №14 Литовської метрики)	318

2007

Випуск 37. Філологія, історія та культура Полісся на перетині думок

ФІЛОЛОГІЯ

Самойленко Г. В. Тарас Шевченко і Ніжинська вища школа	3
Якубина Ю. В. Гимназія вищих наук сквозь призму вспоминаний Н. Кукольника	15
Доляр Л. В. Віктор Грищенко: на шляху до визнання	39
Бондаренко А. І. Лінгвостилістична інтерпретація новели Євгена Гуцала "Офелія"	44

ІСТОРІЯ

Євстратов В. О. Роль слов'ян-сіверян у заснуванні та розвитку Чернігова з найдавніших часів до поч. X ст.	51
Martin Dimnik. Gleb Svyatoslavich of Chernigov: Prince of Tmutarakan' and Novgorod	63
Кисіль С. Соціальні суперечності у ремісничих цехах Північного Лівобережжя у др. пол. XVII–XVIII ст.	77
Михайлюк Ю. М. Старостування Дмитра Вишневецького у Черкасах і Каневі: міф чи реальність?	86
Мартинюк Я. М. Волинське територіальне самоврядування міжвоєнного періоду у дослідженнях польських істориків	91
Котляр Ю. В. Чи були адміралтейські поселення на Миколаївщині?	98
Кухарук О. В. У боротьбі за статус: "малоросійські козаки" на поч. XIX ст.	102
Кузьменко Ю. В. Проблеми історичної пам'яті в регіональній історії (на матеріалах Чернігівщини)	110
Слобожаніна Н. П. Історико-краєзнавчі публікації на сторінках "Календарей Черниговской губернии"	122
Крот В. О. "Земский сборник Черниговской губернии" як джерело з аграрної історії Північного Лівобережжя	131
Нікітін Ю. О. Місцева влада і міське самоврядування в Чернігівській губернії (70–80-і рр. XIX ст.)	137

Берестовий А. І. Податкові платежі та недоїмка в оподаткуванні українського селянства Російської імперії у др. пол. XIX ст.	147
Рахно О. Перший голова Чернігівської губернської земської управи К. Є. Троцина	152
Хаєцький О. П. Архівні джерела про історичні зв'язки України з державами Центральної Азії	158
Дудко О. Система європейських держав та українська суспільно-політична думка Галичини напередодні Першої світової війни (на основі праць Костя Левицького).....	163
В'яла О. М. Внесок ученого-історика В. К. Піскорського у вивчення пам'яток старовини Малоросії	170
Мартиненко В. В. Роль і місце I Всебілоруського з'їзду в становленні державності (грудень 1917 – березень 1918 рр.)	176
Нагорна Н. М. Відділи для роботи серед робітниць селянок в Україні: до історії становлення	185
Білецька С. Упереджений та репресивний характер державної політики радянського керівництва щодо населення Західної України у 40-х рр. XX ст.	200
Коваленко Л. Організаційно-правові основи роботи архівних установ на звільненій від фашистської окупації Сумщині (1943–1944 рр.).....	206
Ніколаєць Ю. О. Процес десталінізації в роки Хрущовської "відлиги" у дослідженнях вітчизняних учених	212
Субботіна І. В. Основні проблеми зайнятості населення УРСР (60–80-і рр. XX ст.)	222
Воронко О. Г. Особливості соціально-демографічної політики радянського уряду в УРСР 80-х рр. XX ст.	231

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Корнєв А. Смерть героїв: фольклор та історія (доба Хмельницького)	240
Чуткий А. І. До сторіччя першого економічного вузу України	246
Шкварець В. П., Попова Г. С. І. Л. Борщак: історіографія історичного спадку.....	256
Дмитренко Н. М. Створення мережі місцевих музеїв на Північному Лівобережжі у 20-і рр. XX ст.	264
Конончук І. М. Національно-культурні процеси на Чернігівщині в 20–30-х рр. XX ст.	276
Кінд-Войтук Н. В. Збереження пам'яток історії та культури у 1920–1930-х рр. на Західній Волині	284

2007

**Випуск 38. Регіональна історія та культура
в сучасних дослідженнях**

ФІЛОЛОГІЯ

Карский А. Академик Е. Ф. Карский в Нежине в 1918 году.....	3
Арват Н. Н. Единство противоположностей как одна из черт поэтики Н. В. Гоголя ("Мёртвые души").....	14
Самойленко Г. В. Библиотека гимназии высших наук кн. Безбородко в Нежине и читательские интересы Н. Гоголя-студента..	21
Острянко О. Трансцендентні основи буття в поезіях Емми Анд'євської та Емілі Дікінсон.....	33

ІСТОРІЯ

Ростовська О. В. Галицько-Волинська Русь: князівство, королівство чи держава?.....	46
Кукуруза Ж. Б. Козацьке землеволодіння на правобережній Україні: особливості становлення в Литовську добу (кінець XIV – початок XVI ст.)..	56
Кочергін І. О. Дніпропетровськ. Де шукати точку відліку?	63
Сакало О. Є. Структура селянської сім'ї другої половини XVIII століття: на прикладі села Митченки Пирятинської прешої сотні Лубенського полку.....	75
Скус О. В. Маловідомі сторінки історії уніатської церкви на Уманщині (кінець XVIII – середина XIX ст.)	83
Шевченко Н. О. Київська Русь у історичній схемі М. О. Максимовича (початки Давньоруської державності)	89
Асауленко О. А. Густинський Свято-Троїцький монастир: тенденції розвитку в XIX столітті	97
Колесник О. В. Становище духовенства Полтавської єпархії у XIX ст.	103
Самойленко О. Г. Становище духовенства Полтавської єпархії у XIX ст.	109
Наумов С. О. Становлення українського політичного руху на Північному Лівобережжі: структурна характеристика (90-і рр. XIX ст. – 1904 р.)	119
Лейберов О. О. Ідеї парламентської демократії в діяльності антигетьманської опозиції та Директорії УНР (1918 – початок 1919 рр.).....	124
Корновенко С. В. Аграрна політика білогвардійських урядів А. Денікіна, П. Врангеля в українському селі (радянська історіографія 1930–1950-х рр.)	137
Дудка В. І. Феномен ментальності селянства лівобережної наддніпрянщини як чинник національно-демократичної революції 1917–1920 рр.	147

Дудка Л. Г. Висвітлення ролі селянства в революційних подіях 1917–1920 років у шкільних підручниках з історії України.....	153
Власенко В. М. Філія Українського Товариства Ліги Націй у Бухаресті: перші кроки	160
Тригуб О. П. Українська соборно-єпископська церква у релігійному житті Північного Лівобережжя 20–30-х років ХХ ст.	171
Гончаренко О. М. Окремі проблеми формування кадрового складу місцевих окупаційних адміністрацій та органів поліції Райхскомісаріату "Україна": непрості відповіді та нові інтерпретації (1941–1944 рр.)	180
Кязимова Г. Х. Свідома колаборція чи спроба вижити: стосунки інтелігенції і влади у зоні "Трансністрія" (на матеріалах окупаційної преси)	188
Михайлуца М. І. Етно-конфесійні аспекти трансністрійського життя (1941–1944 рр.).....	195
Тарасов В. В. Публікаторська робота українських періодичних видань 1989–1991 рр. як перший етап усунення "білих плям" вітчизняної історії	205

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Будзар М. М. Еволюція форм художнього життя у культурному просторі сільської дворянської садиби Лівобережної України ХІХ ст.	213
Дорохина Л. А. "Философское пробуждение" как составная часть отечественной культуры рубежа ХІХ–ХХ вв.	213
Отрох Н. В. Збиткова популярність Києво-Межигірської фаянсової фабрики.....	219
Тарасенко О. О. Викладацька діяльність П. В. Павлова в університеті Св. Володимира у середині ХІХ ст.	227
Шаповал Л. Наукова спадщина В'ячеслава Липинського в дослідженнях сучасних істориків	240

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ І ЗНАХІДКИ

Карский А. А. Обнаруженные сведения об отце академика Евфимия Феодоровича Карского.....	250
Карский А. А. Письмо Володимира Гнатюка	277

2007

Випуск 39. Історія та культура Полісся й України в сучасному науковому сприйнятті

ФІЛОЛОГІЯ

Пащенко В. М., Бережняк В. М. Декодування мовних засобів ліризму у творах Л. І. Глібова.....	3

Шинкаренко Д. В. Жінка у візіях чоловіка (тендерна інтерпретація оповідання М. Коцюбинського "Сон")	10
Капленко О. М. Автобіографічність у творах М. Йогансена як результат суб'єкт-об'єктного статусу автора	16
Клікун Л. М. Творчість Ліни Костенко в межах сучасного літературознавчого дискурсу	27
Дяченко А. М. Етика і поетика Ігоря Качуровського	33

ІСТОРІЯ

Кедун І. С. Округа Новгород-Сіверського у X–XIII ст.	41
Дудченко Г. М. Козацтво як стан та як народ-нація в "Історії русів"	45
Желіба О. В. Альтернативна історія: методика використання в навчальному процесі	52
Коляструк О. А. Повсякденність у міждисциплінарному дискурсі... ..	58
Міронова І. С. Що таке ямська гоньба?	66
Клименко Н. П. Іван Крип'якевич: культурно-просвітницька діяльність на Волині та Холмщині під час Першої світової війни	76
Іванюк О. Л. "Подільські губернські відомості" про підготовку до проведення загальноросійського перепису населення 1897 р.	87
Рижєва Н. О. Роль непересічної особистості в історії суднобудування України	96
Петренко С. М. Діяльність споживчої кооперації України у 1932–1933 рр.	104
Мицик Л. М. Український вимір Болонського процесу	112

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Дудка Р. А. Духовне життя Ніжинського історико-філологічного інституту імені Безбородько у II половині XIX – на початку XX ст.	123
Карский А. А. Переписка професора Р. Ф. Брандта со студентом Евфимием Карским.....	132
Баженова Г. Ю. Павло Ардашев як представник "Російської школи" істориків нового часу Західної Європи	142
Бонь О. Діяльність Музею українських діячів науки і мистецтва в умовах наростання тиску тоталітарного режиму у кінці 1920–1930 рр.	149
Черненко О. Є. Колекція археологічних матеріалів з с. Гориця у фондах Чернігівського історичного музею ім. В. В. Тарновського	158
Семенова М. В. Тенденції культурного розвитку Чернігівщини у 90-ті рр. XX ст.	163

2007

**Випуск 40. Філологія, історія та культура Полісся
на перетині думок****ФІЛОЛОГІЯ**

Сидоренко Т. О. Українське літературне бароко: художньо-стильові та образно-тематичні домінанти	3
Карский А. Рукопись из архива О. М. Бодянского (К истории обнаружения Е. Ф. Карским первого варианта "Наймычки" Т. Г. Шевченко).....	35
Ковальчук О. Г. "Чесність з собою" як доктрина життя вільної особистості (на матеріалі творчості В. Винниченка).....	38
Арват Н. Н. Компаративное поле в "Вечерах на хуторе близ Диканьки" Н. В. Гоголя.....	61
Самойленко Г. В. Бытовая и учебная жизнь гимназии в Нежинских письмах Н. Гоголю	68
Бублейник Л. В. Вираження суб'єктивної позиції автора в художньому мовленні (на матеріалі прози Г. Косинки).....	91

ІСТОРІЯ

Москаленко О. Ю. Исторична топографія Ніжина (кінець X – поч. XVIII ст.)	99
Кравченко М. І. Український соціал-демократизм: зародження та специфіка	111
Луняк Є. М. Український патріот і конституціоналіст Георгій Андрузький.....	122
Шевченко В. М. Купівля-продаж землі з публічного торгу за повідомленнями судових приставів окружних судів України у 1915 році....	134

**ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ.
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО**

Ругаль Л. П. Участь творчої інтелігенції Чернігівщини в культурно-мистецькому житті після звільнення від нацистських загарбників (1943–1945 рр.).....	147
Самойленко Г. В. Сім'я художника Ю. Феддерса в Ніжині	159
Додаток. Зміст випусків збірника "Література та культура Полісся" 1990–2007 рр.	166

2008

**Випуск 41. Спадщина М. Гоголя та проблеми вітчизняної і
світової історії, філології та культури у сучасній інтерпретації**

ФІЛОЛОГІЯ

До 200-ліття М. Гоголя

Иванова Н. П. О поэтических особенностях гоголевских циклов "Вечера на хуторе близ Диканьки" и "Миргород"	3
Сквіра Н. М. Другий том "Мертвих душ" Миколи Гоголя: проблеми поетики	8
Прохоренко Є. Є. Про видання творів Миколи Гоголя українською мовою на рубежі 20–30-х років ХХ століття	23
Ісаєнко К. П. Ейдос М. Гоголя як пошук наративної стратегії П. Куліша	36
Самойленко Г. В. Историко-бытовая основа повести Н. Гоголя "Нечто о Нежине, или Дуракам закон не писан"	47

МОВОЗНАВСТВО

Українець Л. Ф. Естетика консонантної структури українських лексем	65
Гаврилюк О. Р. Інтенсивність як лінгвістична категорія та її вираження у складних синтаксичних конструкціях інтенсивної допустово-протиставної семантики	70
Рудюк Т. В. Культурно-національна (етнічна) конотація власних назв-компонентів фразеологічних одиниць	78
Коткова Л. І. Функціональні особливості відносних прикметників української мови	84
Ворона Я. М. Експресивна енантіосемія як засіб увиразнення художнього мовлення Павла Глазового	89
Шемет В. Г. Способи творення слів з афіксоїдними основами	96

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Хархун В. П. "Загибель ескадри" О. Корнійчука крізь призму тоталітарної естетики	105
Шилова К. А. Новоанглійський пуританізм у дзеркалі ранньої американської літератури	112
Михед Т. В. Историко-культурні та літературні передумови становлення національного канону в американській культурі ХІХ ст.	118
Ищенко Н. А. Поэма "Мод" А. Теннисона в контексте политической ситуации в Великобритании накануне Крымской войны 1853–1856 годов	132
Нямцу А. Є. Функціональність світових традицій у літературі ХХ ст. (історико-літературні аспекти)	143

Драненко Г. "Антігона" А. Бошо: до проблеми трактування традиційного сюжетно-образного матеріалу міфологічного походження в сучасній європейській літературі	157
Фоміна Г. В. Окремі аспекти трансформації біблійних образів у п'єсі Ф. Дюрренматта "Портрет планети"	169

ІСТОРІЯ

Самойленко О. Г. Місце історії південних слов'ян у науковому доробку вчених Ніжинської славистичної школи (остання чверть XIX – початок XX ст.)	177
Крот Л. М. Економічна діяльність Ніжинського повітового земства в другій половині XIX – на початку XX століть	193
Нікітін Ю. О. Іудейське населення в містах Чернігівської губернії в останній третині XIX ст.	199
Вовк О. В. Спроба згуртування українського селянства в умовах радянзації (20-ті рр. XX ст.)	213
Кривобок О. П. Анархісти на Північному Лівобережжі України на початку XX століття	226
Потапенко М. В. Діяльність Міністерства Польських Справ УНР (січень–квітень 1918 року)	236
Коваленко Л. І. Кадрова ситуація в архівах Сумщини у 1943–1955 рр.	250
Іващук В. М. Контакти представників Наддніпрянської політеміграції в Галичині та місцевих політичних сил у 1930-х рр.	257

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Дорохина Л. А. Специфические особенности культуротворческого и музыкально-исторического процесса на Черниговщине в начале XX века	264
В'яла О. М. Науково-педагогічна та громадська діяльність професора В. К. Піскорського: джерельна база дослідження	270
Кушнірова Л. В. Відомий педагог і лінгвіст В. І. Масальський	276

2008

Випуск 42. Спадщина М. Гоголя та проблеми вітчизняної і світової історії, філології та культури у сучасній інтерпретації

ФІЛОЛОГІЯ

До 200-ліття від дня народження М. Гоголя

Арват Н. Н. О комплексном изучении картины мира в поэме Н. В. Гоголя "Мертвые души" (<i>из опыта работы студенческого спецсеминара</i>)	3

Арват Н. Н. Цвет в семантическом поле художественно-изобразительных средств Н. Гоголя ("Мертвые души").....	19
Якубіна Ю. В. Ніжинський період біографії Миколи Гоголя у дослідженнях кінця XIX – початку XX ст.	28
Самойленко Г. В. Гоголівський Тарас Бульба у сценічній інтерпретації корифея української сцени Марка Кропивницького	38

МОВОЗНАВСТВО

Костенко О. О. "Дим" В. Винниченка: специфіка художнього психологізму різдвяної казки.....	46
Пащенко В. М. Народнорозмовна основа байок Л. І. Глібова	76
Хомич В. І. Теоретичні дискусії щодо позначення терміном функціональних переходів у системі другорядних членів речення, виражених прийменниково-відмінковими формами	83
Мельник Л. М. Перший вітчизняний славіст – Осип Максимович Бодяньський	89
Рудюк Т. В. Гендерна маркованість українських фразеологічних одиниць	101

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Николаенко А. И. Ленора (из творческой истории стихотворения Н. Кукольника).....	106
Михед Т. В. Історико-культурні та літературні передумови становлення національного канону в американській культурі XIX ст.	130
Ищенко Н. А. Культурная память как текстообразующий механизм: к вопросу об историчности текста и текстуальности истории	143
Шилова К. А. До проблеми рецепції поезії Анни Бредстріт в американській літературі XX століття: поема Джона Беррімена "Пошановання пані Бредстріт"	151

ІСТОРІЯ

Самойленко О. Г. Внесок М. І. Лілеєва в розвиток історичної науки та освіти в Ніжині наприкінці XIX – на початку XX століття	158
Кононенко В. П. Рациональне світосприймання інтелектуальної еліти Гетьманщини (90-ті рр. XVII – 60-ті рр. XVIII ст.).....	165
Цапко О. М. Особливості розвитку української політичної еліти в другій половині XVII – початку XVIII століття.....	173
Гомоляко А. О. Участь В. Ю. Данилевича у діяльності Історичного товариства Нестора-літописця	189
Шахрай Т. О. Внесок представників дворянсько-поміщицької верстви Волині у розвиток вітчизняної та європейської науки кін. XIX – поч. XX ст.	197

Моціяка П. П. М. Є. Скворцов – директор Історико-філологічного Інституту князя Безбородька в Ніжині (1882–1893 рр.).....	214
Гуз А. М. Складання моделі шкільної правової освіти в Росії, Білорусі та Україні у 1991–2005 рр.	230
Коваленко Л. І. Між владою та суспільством (Оперативна розробка документів в архівах Сумщини у 1943–1955 рр.)	239
Міщук С. М. М. Н. Сперанський – бібліограф та палеограф, дослідник слов'янської рукописної книги з бібліотеки Історико-філологічного інституту князя Безбородька в Ніжині	247
Поліщук П. Я. Політика "Польської підпільної держави" в гуманітарній сфері.....	257

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Лисенко О. В. М. Ге і М. Костомаров.....	273
Дорохина Л. А. Развитие духовной музыки в Украине в начале XX столетия: традиции и их обновление	278

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Самойленко Г. В. Пам'ятне слово про Л. Зеленську.....	285
Зеленская Л. И. Воспоминания Петра Аркадиевича Кочубея о данной ему императором Александром II командировке в зиму 1856 года. Архивные материалы о Кочубеях и других деятелях	286

2008

Випуск 43. До 80-річчя від дня народження академіка Ф. С. Арвата

ФІЛОЛОГІЯ

До 80-річчя від дня народження академіка Ф. С. Арвата

Бойко О. Д. Людина з великої літери	3
Самойленко Г. В. Життя та творча доля академіка Ф. С. Арвата	6
Арват Н. Н. Ф. С. Арват о переводах произведений Н. В. Гоголя в Украине (Иван Франко как переводчик поэмы "Мёртвые души")	13
Забарний О. В. Федір Арват і розвиток методичної думки на Україні.....	22

До 200-ліття М. Гоголя

Михед П. В. Микола Гоголь і поляки (про деякі проблеми вивчення)	28
Бондарь Н. А. Наименования лиц в "Мертвых душах" Н. Гоголя и их перевод на украинский язык.....	46

Бассак Т. Ф. Жестовое поведение персонажей (на материале произведений Н. В. Гоголя)	51

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО ТА МОВОЗНАВСТВО

Сидоренко Т. О. Творчість Івана Величковського в контексті європейського бароко	57
Моціяк О. М. Європейський характер романтичної суб'єктивності Михайла Петренка	67
Коткова Л. І. Епітетні сполуки в ідіолекті В. Винниченка	74
Рудюк Т. В. Фразеологічні одиниці із гендерним компонентом у творах Є. Гуцала	80
Хомич Т. Л. Маркована лексика в ідіолекті Марії Матіос	94
Драчук Л. І. Звичаї та традиції українців у повісті Михайла Стельмаха "Гуси-лебеді летять" як засіб формування духовного багатства світу школярів	103
Бондаренко А. І. Художнє мовомислення: до проблеми окреслення терміна	108
Бойко Н. І. Проблема експресивної маркованості лексичних одиниць у працях українських мовознавців	115
Бережняк В. М. Новозапозичення в українській мові	121
Кайдаш А. М. Давньоязичницький пантеон у слов'янській культурній традиції	128
Пащенко В. М. Визначальні особливості керованого та усвідомленого оволодіння фонетикою та фонологією у вищому навчальному закладі ...	132
Пасік Н. М. Гіпо- та гіперсемантизація ономастичних компонентів у структурі фразеологічних одиниць	137
Петрик О. М. Віддієслівні іменники опредметненої дії: структурно-морфологічний аспект	144
Топчій Ю. М. Граматична адаптація субстантивних галліцизмів в українській мові (аспект родової маркованості)	151
Топтун В. М. Мотивація кличок в українській зооніміці	159
Рибалка Н. С. Пропозиційна мотивація англійських номенклатурних назв ссавців у когнітивно-ономастичному аспекті	165
Вакуленко Г. М. Семантико-синтаксична характеристика каузальних відношень у структурі простого речення	171
Чирва Г. М., Судденко М. С. Складнопідрядні речення-афоризми	173
Судденко М. С. Проблема ідентифікації складнопідрядних речень із займенниково-означальними підрядними частинами	179
Гетман Л. І. Украинско-русское двуязычие: миф и реальность	188
Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Особливості відтворення українських фразеологізмів російською мовою	191
Данич О. В. Лингвокультурологический аспект изучения русской фразеологии в вузе	194
Жук Т. В. Українське ділове мовлення та проблеми перекладу	202

Киричок І. І. Готовність майбутніх вчителів-філологів до використання емпатії як умови розвивального впливу у міжособистісних стосунках	209
Голуб Н. М., Проценко Л. І. Роль комунікативно-ситуативних вправ у формуванні мовної особистості	217
Банзерук О. В. Вивчення стилістики у школі.....	222
Мищенко О. Форми інтерактивного навчання на уроках української літератури.....	228
Кучерявець В. Г. До питання про технологію самотворення себе як особистості (на матеріалі книги-самопрезентації І. А. Зязюна "Педагогіка добра: ідеали і реалії").....	233
Жук О. А. Розвиток вищої педагогічної освіти в роки радянської влади ...	238

2008

Випуск 44. До 80-річчя з дня народження професора Нінель Миколаївни Арват

Від редакційної колегії. Привітання Н. М. Арват з ювілеєм.....	3
Самоїленко Г. В. Известный языковед Украины	4

ФІЛОЛОГІЯ

До 200-ліття від дня народження М. Гоголя

Арват Н. Н. Бытовая картина мира в поэме Н. Гоголя "Мертвые души"	12
Жаркевич Н. М. "Вечера на хуторе близ Диканьки" и проблема национальной ментальности Н. Гоголя (на материале российских и украинских литературоведческих исследований 1990–2000 гг.)	18
Ямчук П. Феномен Гоголя: мовний і культурний аспекти в семіосфері українського консервативно-духовного мислення	24
Киричок Г. А. У границы миров автора и его героев (Денисов В. Мир автора и миры его героев (о раннем творчестве Н. В. Гоголя)	35

МОВОЗНАВСТВО

Бондаренко А. І. Питання теоретичні: художній дискурс.....	42
Степаненко О. Метафоричне використання полісемів у художньому мовленні Д. Павличка (на матеріалі книги поезій "Золоте ябко")	48
Дацько О. О. Сленгова лексика у передвиборних програмах та політичній періодиці 2007 року	59

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Ковальчук О. Г. Роман В. Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля" (проблеми ідентифікації героя)	66
Когут О. В. Містична структуруюча гра праслав'янських кодів у сюжетних архетипах сучасної української драматургії	72
Николаєнко А. И. Мушка (Нестор Кукольник и А. И. фон Фризен)	82
Николаєнко А. И. Машенька (М. Ф. Толстая в жизни Нестора Кукольника)	94
Самойленко Г. В. Видатний білоруський письменник Ф. Богушевич на Чернігівщині	107

ІСТОРІЯ

Блануца А. В. Надавча політика Казимира та Олександра Ягеллончиків на Сіверську землю (за матеріалами Литовської метрики)	136
Степанчук Ю. С. Московська присутність в Україні в оцінці козацької старшини Гетьманщини середини XVII ст.	143
Чуткий А. І. Славний син Поліського краю (невідомі архівні документи, пов'язані з особою Миколи Дашкевича)	151
Таранець С. Економічна діяльність старообрядців Бессарабії у XIX – на початку XX ст.	163
Дудка Л. О. Становлення механізму регулювання державно-церковних відносин в Україні в I-й пол. 1920-х років	176
Якушева-Омельянчик Р. М. Судьба нежинского минцкабинета	183
Даниш Л. В. Відображення громадсько-політичної позиції у творчості П. Тичини періоду національно-визвольної війни в Україні (початок XX ст.): погляд історика	189
Ляковська С. П. Державна політика щодо "спекуляцій" в період нової економічної політики	200
Крапив'янський С. М., Мартиненко В. В. Подвиг крізь роки: генерал-лейтенанту танкових військ І. П. Корчагіну присвячується	210
Коваленко Л. І. Внесок архівістів у відбудову економіки	223
Жулканич Н. М. Джерельна база дослідження історії аграрних відносин в областях Українських Карпат (др. пол. XX ст.)	231
Кузьменко Ю. В. Правлячий клас "безкласового" радянського суспільства в умовах суспільно-політичних трансформацій 1985–1991 рр.	243

КУЛЬТУРОЛОГІЯ. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Король Л. С. Концепт "Смерть" в українському культурогенезі	259
Шкурко М. М. Романс Е. П. Гребінки "Очі чорні": повернення на свою історичну батьківщину	266

Дорохина Л. А. Развитие любительского хорового пения на Черниговщине в нач. XX ст.	277
Ляшенко Т. В. До історії музичної діяльності чернігівської "Просвіти" (поч. XX ст.)	284
Дорохин В. Г. О специфике связно-раздельного артикулирования на баяне	291
Косюк О. М. Індустрія мас-медіа розваг та народна сміхова культура	295

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Карський А. А. Із архівної спадщини академіка Карського: Первая курсовая работа по филологии студента Евфимия Карского Институтские товарищи Е. Ф. Карского Письмо профессора А. В. Добиаша профессору Е. Ф. Карскому Письмо редактора "Русского Филологического Вестника студенту НИФИ Ефимию Карскому"	
Дудченко Г. М., Ревенчук А. Ніжинський історичний архів у перші місяці окупації (вересень–грудень 1941 р.)	330

2008

Випуск 45. Проблеми вивчення творчості Миколи Гоголя: підсумки та перспективи

ФІЛОЛОГІЯ

До 200-ліття від дня народження М. Гоголя

Михед П. В. Проблеми українського гоголезнавства: попередні підсумки й найближчі перспективи.....	3
Платонова Н. А. Реализация концепции соприсутствия времен в творчестве Н. В. Гоголя (к вопросу пространственно-временной организации фантастической повести I-й пол. XIX века).....	16
Нещерет Е. И. Психология невербальной речи как средства интерпретации художественного образа в литературном произведении (на примере повестей Н. В. Гоголя).....	24
Погоржельская В. В. О природе лада в творчестве Н. В. Гоголя	30
Ляхова Ж. Епістолярій Миколи Гоголя як художнє саморозкриття особистості в дослідженнях П. Куліша	35
Бараненкова Н. А. Про театральну природу ранніх творів М. В. Гоголя	64
Павельева А. К. Своеобразие женских образов в сборнике Н. В. Гоголя "Вечера на хуторе близ Диканьки"	69
Дерева Л. В. Трансформація народної казки у "Вечерах на хуторе близ Диканьки" М. В. Гоголя	78
Вінтонів Т. М. Поетонімосфера повісті М. В. Гоголя "Тарас Бульба"	85
Филенко О. Н. Хронотоп Миргорода Н. В. Гоголя.....	96

Алексеев П. П. Еволюція жанра в "Мертвых душах" Н. В. Гоголя	105
Сирота Ю. О. Проблема впливу творчості М. В. Гоголя на російськомовну прозу Є. П. Гребінки.....	111
Гринченко Н. А. Н. В. Гоголь в художественной рецепции А. Ф. Писемского.....	118
Бабенко О. А. "Ревизор" Н. В. Гоголя в эстетике и драматургии В. В. Набокова.....	125
Лушник Л. С. Картины П. А. Федотова на уроках по изучению творчества Н. В. Гоголя.....	134
Самойленко Г. В. Твори М. Гоголя в репертуарі Миколи Садовського	137
Кравченко С. І. Микола Гоголь у польськомовній публіцистиці Євгена Маланюка	145
Литвиненко С. Поема В. Базилевського "Після карнавалу" як діалог поета з М. Гоголем.....	149
Царева В. П. "Записки сумасшедшего" и тексты безумцев II-й пол. XX века	157
Краснобаева О. Д. Рецепция Гоголя в немецком гоголеведении.....	169
Шпильова Н. В. Флюїдність у романі Р. Бротігана "У кавуновому цукрі" та в повісті М. Гоголя "Сорочинська ярмарка"	176

2008

Випуск 46. Проблеми літератури, історії та культури Полісся і України в сучасних дослідженнях

МОВОЗНАВСТВО

Бондаренко А. І. Мовостиль художнього тексту крізь призму "ігрових" теорій.....	3
Бережняк В. М. З історії східнополіських топонімів.....	15

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Якубіна Ю. В. Гуманітарні засади Гімназії вищих наук як визначальний фактор формування "ніжинської літературної школи"	30
Чоботько А. В. В. Розанов о природе религиозности Н. Гоголя	73
Анненкова Е. С. Еще раз к вопросу о западничестве И. С. Тургенева в аспекте Пушкинской речи писателя	80
Крикун Л. С. "Сонячна машина" В. Винниченка: стратегії досягнення досконалості як норми буття	93
Михальчук Н. І. Естетизоване життя як провокація: музичний проект буття проти принципу реальності ("Раб краси" В. Винниченка) ..	98
Хархун В. П. Міфічний світ тоталітаризму (збірки М. Рильського 30-х років).....	106
Лось О. В. Роль інтертексту в романі С'юзен Ворнер "Широкий, широкий світ".....	126

ІСТОРІЯ

Кириленко С. О. Проблема походження Русі в радянській історичній науці в умовах ідеологічних кампаній 40-х – поч. 50-х рр. ХХ ст.	136
Овдiєнко П. П., Страшко Є. М. Центральна Рада та проблема "українізації" Півдня в 1917 р.	143
Нагорна Н. М. Форми та методи діяльності КП(б)У з організації жіночого пролетаріату у 20-х роках ХХ ст.	152
Ткаченко І. В. Висвітлення проблеми охорони здоров'я в УСРР у 1920-х рр. у радянській та сучасній вітчизняній історіографії	161
Ткаченко В. В. У лещатах тоталітарного тиску: наукові кадри України у 20–30-ті роки ХХ ст.	168
Давиденко Ю. М. Діяльність підпільних військових організацій на теренах "приєднаних земель" у початковий період окупації Польщі (1939–1941 рр.)	184
Коваленко О. М. Українсько-польські відносини: проблема повернення та збереження культурних і культових цінностей	193

**КУЛЬТУРОЛОГІЯ. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ.
МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО**

Самойленко Г. В. Гоголівська тематика у репертуарі трупи М. Кропивницького гастрольної поїздки 1897 р. до Петербурга	194
Моціяка П. П. "Жив, як навчав". М. О. Лавровський – директор-фундатор Історико-філологічного інституту князя Безбородька в Ніжині (1875–1882 рр.)	211
Труш О. М. Громадська діяльність В. Піскорського	231
Баранкова Н. О. "Чорна пляма" у житті професора М. В. Рево: арешт і покарання у справі Київського осередку "української контрреволюційної організації лікарів-бактеріологів"	245
Ковальчук О. М. Григорій Ващенко: портрет на тлі епохи	250
Дмитренко Н. М. "Фронт ідеологічного шкідництва" – місцеві музеї Північного Лівобережжя (30-ті роки ХХ ст.)	277
Семенова М. В. Мережа закладів культури Чернігівщини: проблема функціонування (90-ті рр. ХХ ст.)	283

2009

Випуск 47. Віктор Забіла – поет-романтик
(до 200-ліття від дня народження)

**ФІЛОЛОГІЯ.
ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО. МОВОЗНАВСТВО**

Самойленко Г. В. Віктор Забіла у колі українських та російських культурних діячів ХІХ ст.	3

Бондар М. П. Поетична творчість В. Забіли у розвитку української літератури першої половини – середини ХІХ ст.	11
Нахлік Є. К. Суб'єктна організація та образний лад поезії Віктора Забіли	31
Моціяка О. М. Своєрідність культу страждання в поезії Віктора Забіли	60
Капленко О. М. Образ долі у поезії Віктора Забіли	69
Сидоренко Т. О. Естетика поетичного простору в творчості В. Забіли (постбарокова ретроспекція)	75
Кайдаш А. М. Ідіюстиль Віктора Забіли в контексті міфологічної площини українського романтизму	79
Пашенко В. М. Стилістичний потенціал поетичного слова В. М. Забіли	85
Якубіна Ю. В. Віктор Забіла і Гімназія вищих наук	89
Москаленко М. А. Постаць Віктора Забіли в історико-краєзнавчому контексті Борзнянщини	99
Забарний О. В. Вивчення творчості Віктора Забіли у школі	102

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Самойленко Г. В. Архівні джерела та стародруки про творчу спадщину В. Забіли	107
Куліш П. Віктор Забіла (некролог)	114
Куліш П. Із збірки "Хуторна поезія"	115
Петров М. И. В. Н. Забела	119
Комаров М. К биографии В. Н. Забелы	125
Комаров М. Неизданное стихотворение В. Н. Забелы	129
Комар М. Ненадруковані байки В. М. Забіли	132
Лукич В. В. Забіла і його жартобливе "посланіє" до Шевченка	133
Наталка Полтавка. Роман Віктора Забіли (з оповідань моєї матері).....	136
Грінченко Б. Споминки про Віктора Михайловича Забілу (до 25-річчя з дня смерті). 1895 р.	139
Рассказы старожилов [о поэме В. Забелы]	143
Франко І. Поезії Віктора Забіли	144
Франко І. До біографії та характеристики В. Забіли	153
Гнатюк В. До біографії В. Забіли	159
Мировець В. Життя і твори Віктора Забіли	160
Лященко А. Т. Г. Шевченко і В. М. Забіла	187
Кирилюк Є. Невідома збірка творів Віктора Забіли	203

2009

**Випуск 48. Регіональна історія та культура
в сучасних дослідженнях****ФІЛОЛОГІЯ**

- Мацько В. П.** Концептуальне прочитання двосвіття в неоромантичній прозі української діаспори ХХ століття.....3
- Хомич В. І., Кисла О. М.** Транспонування прийменниково-відмінкових форм "раен + N_{gen}" з вихідною семою вираження місця, неподалік якого знаходиться предмет, у нетиповій позиції, зокрема атрибута 10

ІСТОРІЯ

- Блануца А. В.** Актовые книги земских и городских судов как источники для изучения правовой и социальной истории Великого княжества Литовского и речи Посполитой XVI –XVII вв. 17
- Кухарук О. В.** Комплектування української козачої дивізії в війну 1812–1814 рр. 25
- Шевченко Н. О.** М. О. Максимович і М. П. Погодін: до історії взаємин двох учених.....33
- Луняк Є. М.** Тасмний український емісар у Парижі в 1847 р. (до 200-ліття з дня народження кирило-мефодіївця Миколи Івановича Савича) 42
- Нікітін Ю. О.** До проблеми ефективності в роботі органів міського самоврядування у II половині ХІХ ст. (на прикладі м. Суми) 60
- Шевченко В. М.** Проблеми еволюції українського земельного ринку 80–90-х рр. ХІХ ст. 69
- Сидорович О. С.** Проблеми споживчої кооперації Лівобережної України в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. у світлі постанов кооперативних з'їздів і нарад.....79
- Кочергін І. О.** Кому служив українець М. В. Родзянко?.....88
- Труш О. М.** Наукова діяльність Володимира Піскорського за кордоном 93
- Тимченко Р. В.** Симон Петлюра і Євген Петрушевич в умовах об'єднання українських армій (липень–листопад 1919 року): крок до співпраці чи остаточного розпаду? 101
- Моціяка П. П.** Людина зі зброєю в храмі науки: хроніка протистояння (Історико-філологічний інститут князя Безбородька в 1917–1920 рр.).... 112
- Еткіна І. І.** До причин трагедії під Крутами. Селянський рух у Чернігівській губернії в жовтні 1917 – січні 1918 рр. 126
- Горох М. В.** Управлінська вертикаль та кадрова політика Торгсину (на прикладі Чернігівської обласної контори).....134

КУЛЬТУРОЛОГІЯ. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Товстоляк Н. М. Качанівський некрополь	142
Савочка А. М. Благодійність у Таврійській губернії: пошук громадської злагоди чи спроба вирішення приватних питань?	150
Кириченко В. Г. Невідомі сторінки в історії філософсько-педагогічної думки кінця ХІХ – першої половини ХХ ст.	157
Каліновський В. Часопис "Таврические епархиальные ведомости": засіб офіційної пропаганди чи важливе краєзнавче джерело?	169
Блакитний М. М. Діяльність православних товариств Чернігівської єпархії у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. (за матеріалами часописів "Черниговские епархиальные известия" та "Вера и жизнь").....	175
Аскерова Л. С. Безпритульність та жебрацтво у Чернігові у ХІХ – на початку ХХ ст.	184
Дмитренко Н. М. До питання керівництва Укрголовнаукою місцевими музеями (20-ті роки ХХ ст.)	191
Острянюк А. М. М. Бережков: штрихи до біографії	196

2009

Випуск 49. Проблеми вивчення історії та культури ХХ ст. в сучасних дослідженнях

ФІЛОЛОГІЯ

Хомич В. І. Трактатування поняття синтаксису у наукових дослідженнях .. 3	
Фесенко Т. М. Полісемантизм сполучних засобів у поетиці Олени Шульги	7

ІСТОРІЯ

Онiщенко О. В. Жіночі батальйони у 1917 р.: міф революції чи реалії воєнної доби?.....	13
Москаленко В. Г. Формування основ загального виборчого права в УРСР: політико-правовий аспект (20–30-ї рр. ХХ ст.)	17
Гомоляко А. О. З історії археологічних досліджень В. Ю. Данилевича на Слобожанщині	26
Мошик І. В. Становлення в регіональній вищій школі Чернігівщини нових організаційних форм та методів навчання як засобу формування нового інтелігента у 20-х рр. ХХ ст.	33
Чуткий А. І. Невідомий ректор: реконструкція біографії О. О. Карпеки	44
Кондрашов В. Ф. Історіографія життя та наукової спадщини А. Г. Єршова.	55

Іванцова Н. І. Закордонний досвід у створенні системи освіти дорослих в Україні у 20-х рр. ХХ ст.	59
Мельничук О. А. Страхування тимчасової непрацездатності в Україні у 1930-х рр.	64
Ломакин Д. А. Павел Наумович Надинский: типичный представитель партийной номенклатуры или ученый-краевед?	72
Печеніна Н. А. Лібералізація українського суспільства в 1953 – на поч. 60-х рр. ХХ ст.	80
Луцай В. І. Діяльність І. Надя та його роль у подіях жовтня–листопада 1956 р. в Угорщині	87
Гай-Нижник П. П. Остання з Гетьманського Роду – Олена Отт-Скоропадська	92
Кожухар О. І., Кожухар В. І. Українська політична еліта в період постсоціалістичної трансформації	106

КУЛЬТУРОЛОГІЯ. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Моціяка П. П. І. П. Козловський – директор Історико-філологічного інституту князя Безбородька в Ніжині (1916–1918)	112
Бонь О. І. Д. П. Гордєєв та діяльність харківської секції науково-дослідної кафедри мистецтвознавства ВУАН	138
Даниш Л. В. Невідомі аспекти громадсько-політичної діяльності П. Тичини та їх вплив на формування молодих українських митців ХХ ст.	146
Демченко Т. П. "Європа" чи "Просвіта": чи суперечить просвітянська ідея європейському вибору України?	155
Тевікова О. В. Стан бібліотечних закладів Полтавщини в період десталінізації (1953–1964)	160
Лавріненко Л. І. Особливості становлення та розвитку медичного красзнавства як частина історико-культурного надбання Чернігівщини (1918–2006).	168
Лаас Н. Культурні практики українського радянського соціуму часів пізнього сталінізму та хрущовського періоду: дослідження проблеми в англо-американській історіографії	178
Мицик Л. М. Чи готова українська вища школа забезпечити європейську якість освіти?	188

2009

Випуск 50. Творчість М. Гоголя: поетика, стиль та мова творів письменника

Шевандо І. В. Особенности художественного времени в повести Н. В. Гоголя "Тарас Бульба"	3
Красавіна В. В. Мовний образ українського козацтва в історичній повісті М. Гоголя "Тарас Бульба"	10

Дмитриев Е. А. Тема апостасии в повести Н. В. Гоголя "Вий"	19
Зарудня І. О. Витоки народно-фольклорних традицій і слов'янської міфології "Вечорів на хуторі біля Диканьки" М. Гоголя	22
Комисаренко А. Н. Звук в раннем творчестве Н. В. Гоголя	31
Хай М. Й. Герменевтика гоголезнавчих студій: етноорганологічний аспект	40
Куркина С. П., Кривоносова М. А. Особенности украинского национального костюма в изображении Н. В. Гоголя	50
Логвіненко Н. М. Фольклорна фантастика у творах Миколи Гоголя.....	56
Любецкая В. В. Эстетическое прозрение и художественное ясновидение стиля Н. В. Гоголя.....	61
Глинка Е. В. Семантика проявления/непроявления признака звучания в произведениях Н. В. Гоголя.....	66
Єрмоленко С. І. Мовна картина світу М. Гоголя та її сучасне "бачення".....	69
Митяй З. О. Екзистенція людського буття в мовній картині повісті М. Гоголя "Шинель"	75
Коркішко В. О. Символіка дороги в творчій спадщині М. В. Гоголя	82
Журавльова Н. М. Українська етикетна лексика та фразеологія як засіб вираження ввічливості в творах Миколи Гоголя ...	90
Бурдина Е. А. ЛСГ "Внешность" как способ создания образа в творчестве Н. В. Гоголя.....	97
Юрченко Т. Г. Лексичний фонд українських мовних одиниць у творчості Миколи Гоголя	107
Самойленко Г. В. Новонайденный список второго тома "Мертвых душ" Гоголя	112
Хомчак Е. Г. Организация нарратива в поеме "Мертвые души" Н. В. Гоголя.....	133
Шилина С. А. Репрезентация концепта "душа" в поеме Н. В. Гоголя "Мертвые души"	139
Стародубец С. Н., Неронская Е. К. О некоторых стилистических особенностях литературно-критических статей Н. В. Гоголя.....	147
Фісак І. В. Християнські мотиви у "Вибраних місцях із листування з друзями" М. В. Гоголя	153
Платонова Н. А. Роль "мыслей о географии" в формировании концепции художественного пространства Н. В. Гоголя.....	159

2009

**Випуск 51. Регіональна історія та культура
XVII–XX ст.: сучасний погляд на проблеми та особи**

ФІЛОЛОГІЯ

Арват Н. М. Троичность повести Н. В. Гоголя "Невский проспект"	3

Банзерук О. В. Особливості творчої манери та мовностилістичні засоби пісенності в ліриці Віктора Забіли	9

ІСТОРІЯ

Щербина С. В. Розміщення ремісничих цехів на території Чернігово-Сіверщини у XVII–XVIII ст.	16
Пилипенко В. М. Українська шляхта про оборону південно-східного кордону на початку XVII ст. (до Хотинської війни)	23
Гапоненко Д. І. Ніжинський Ветхоріздвяний Георгіївський монастир (XVII – початок XVIII ст.)	32
Мельник Л. М. Історія України у видавничій діяльності О. Бодяньського (1808–1877)	38
Коваленко О. Б. "Записка о времени основания или учреждения губернских и поветовых городов Черниговской губернии" (1829 р.) як пам'ятка регіональної історіографії	54
Коваленко О. О. Г. Милорадович і часопис "Черниговский листок"	59
Тоцька Ж. В. Краєзнавча діяльність Чернігівського губернського статистичного комітету (дореформений період)	67
Рахно О. Я. Земська реформа 1864 р. і запровадження земського самоврядування у Ніжинському повіті Чернігівської губернії	73
Слобожаніна Н. П. "Черниговская газета" (1877–1878 рр.) як джерело з регіональної історії	80
Коростильов Т. В. Європа очима професора І. Г. Турцевича	86
Гордієнко Д. С. Професор Петро Люперсольський – місце та роль в історичній науці	92
Самоїленко О. Г. Методологічні та історіографічні сентенції історика Вітольда Новодворського	102
Іванюк О. Л. Етнічний склад міського населення Чернігівської губернії наприкінці XIX ст. за матеріалами опублікованих статистичних документів Російської імперії	114
Каплін Д. С. Західна історіографія проблеми військового полону на території українських земель у контексті	120
Котюк В. О. Політична еліта України в період революції 1917–1921 рр.: міжнаціональний вимір	129
Михайленко Г. М. Історик в еміграції: наукові студії О. Лотоцького у Варшаві	135
Прядко І. М. Промислова політика радянського уряду на Україні в роки непу: історіографія питання	143
Непотенко І. В. Розвиток комунального господарства Чернігова у 20–30-х рр. XX ст.	152
Білецька С. П., Чернега П. М. Голодомор 1932–1933 рр. в Україні як прояв антиукраїнської політики радянської влади	157
Кузьменко Ю. В. Номенклатура – привілейований клас українського радянського суспільства (друга половина 80-х – початок 90-х рр. XX ст.)	166

Даниш Л. В. Роль П. Тичини в суспільному житті та культурному розвитку України.....	181

КУЛЬТУРОЛОГІЯ. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Ткаченко В. В. Трагічна доля видатного мовознавця В. М. Ганцова (1892–1979) та його внесок у розвиток української філології	191
Баранкова Н. О. Чи можна вважати професора М. В. Рево засновником центру мікробіологічних досліджень у м. Чернігові?.....	198
Міщук С. М. Колекція рукописних книг та стародруків Катеринославського обласного музею ім. О. Н. Поля на початку ХХ ст.: формування, опис та дослідження	206
Дудка Р. А. Духовне життя сучасного Ніжина: відродження чи криза?	216
Семенова М. В. Нормативно-правова база в сфері культури: проблема практичної реалізації	223

2009

Випуск 52. Проблеми літератури, історії та культури ХІХ–ХХ ст. у сучасному висвітленні

ФІЛОЛОГІЯ

Самойленко Г. В. Начальные истоки творчества Николая Гоголя	3
Арват Н. Н. Женщина в повести Н. В. Гоголя "Тарас Бульба"	11
Николаенко А. И. Последние встречи Гоголя и Кукольника	18
Карский А. А. Памятник Н. В. Гоголю в Нежине	26
Сарапин В. Жанрово-стильові особливості "Пісні на новий 1805 год пану нашому і батьку князю Олексію Борисовичу Куракіну" Івана Котляревського	42
Ковальчук О. Г. Життєва філософія Кирпатого Мефістофеля (роман В. Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля")	55
Хархун В. П. "Регулювальний канон": ідеологічні та естетичні практики марксо-ленінської критики	68
Русаченко Н. П. Морфологічні процеси в розвитку іменникового словотвору староукраїнської мови ХVІ–ХVІІІ ст.	92

ІСТОРІЯ

Степанчук Ю. С. Державно-політичні погляди гетьмана Данила Апостола в умовах наступу російського царату на українську автономію	103
Рудик О. В. Діяльність органів міського самоврядування у справі поширення початкової освіти в Харківській губернії у др. пол. ХІХ – на поч. ХХ ст.	108

Дудар О. В. Визвольні змагання 1917 року на сторінках "Черниговских губернських ведомостей"	118
Лейберов О. О. Більшовицький режим на Чернігівщині у 1919 році: труднощі становлення та функціонування нової влади	124
Рябченко О. Л. Студенство Радянської України 1920-х років: від образу до реальності	137
Ткаченко І. В. Боротьба з соціальними та професійними хворобами в Україні у 20-х роках ХХ ст.	147
Онiпко Т. В. Історичний досвід перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців споживчої кооперації в ринкових умовах непу	159
Дудченко О. С. Як і чому змінювався правовий статус колегій народних комісаріатів УРСР (1938–1946 роки)?	170
Ігнатенко М. М. Особливості природних умов життя в українському селі у 1990–2000-х роках	177
Коляструк О. А. Повсякденність як об'єкт історичного дослідження: окремі методологічні зауваження	187

КУЛЬТУРОЛОГІЯ. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Телячий Ю. В. На захисті національної культури: "Літературно-Науковий Вісник" у 1917–1919 роках	196
Король Л. С. Танатос в аспекті філософсько-художньої рефлексії	200
Семенова М. В. Культурна сфера в умовах ринкових відносин: проблема фінансового забезпечення (90-і роки ХХ ст.)	205
Даниш Л. В. Громадсько-політична, державницька, наукова та культурницька діяльність П. Г. Тичини 1891–1967 рр. (історіографічний огляд проблеми)	213

2009

Випуск 53. Гоголь і український культурний контекст

Косюк О. М. Від Гоголя – до сучасності (дискурс народної сміхової культури)	3
Дунай П. О. Повість М. Гоголя "Тарас Бульба" як націотворчий текст (10–20-ті роки ХХ ст.)	13
Фесенко Т. М. Порівняльна характеристика засобів вираження семантико-синтаксичних відношень у системі просте/складнопідрядне речення (за повістю М. В. Гоголя "Тарас Бульба" та однойменним кіносценарієм О. П. Довженка).	22
Будугай О. Д. Діалог у часі й просторі героїв твору М. Гоголя "Тарас Бульба" та В. Шкляра "Елементал": аксіологічний та історіософський аспекти.	30
Смольницька О. О. Відторгнення агресивних Анімуса та Аніми (на матеріалі повістей М. В. Гоголя і перекладених І. Я. Франком старонорвезьких балад).	39

Бараненкова Н. А. Традиції староукраїнського барокового театру в ранніх прозових творах Миколи Гоголя.	46
Береза І. Ю. Українська відьма: від Гоголя до Капранових	54
Юрченко О. В. Концепт "Дніпро" в образній мовній картині світу (на матеріалі творчості М. Гоголя та сучасних українських поетів Нижньої Наддніпрянщини).....	62
Лук'яненко Д. В. Топос саду в творах Миколи Гоголя, Григорія Сковороди та Валерія Шевчука	72
Копейцева Л. П. Суголосні мотиви творчості М. Гоголя та І. Нечуя-Левицького.....	79
Зіневич Л. В. М. Гоголь у перекладі М. Зерова	85
Ромашенко Л. І. Микола Васильович Гоголь і культурно-мистецьке оточення доби (за повістю О. Полторацького "У Петербурзі")	96
Тетеріна О. Б. П. Куліш – основоположник вітчизняного гоголезнавства (літературознавча проекція).....	107
Литвиненко С. В. Постаць Миколи Гоголя в літературно-критичних працях Володимира Базилевського.	116
Ісаєнко К. П. Біографічно-видавничий доробок П. Куліша у рецепції російської критики (на матеріалі відгуків та рецензій XIX–XX ст.).	124
Бережняк В. М. Гоголезнавець – професор Г. В. Самойленко	134
Полянський В. В. Діалогічність в обробках українських народних пісень з репертуару Миколи Гоголя	148

2009

Випуск 54. Гоголь у російському та світовому контексті

Карский А. А. Гоголевская тематика в "Русском Филологическом Вестнике" Е. Ф. Карского (с 1905 по 1915 год)	3
Лебединская Т. Н. Петербургский цензурный комитет о творчестве Н. В. Гоголя.....	9
Терлецький В. В. Відгуки М. В. Гербеля та Є. І. Вишнякова на смерть Гоголя	13
Романенко С. М. Кавказская проза Я. П. Полонского в контексте прозаических циклов Н. В. Гоголя	19
Александрова И. В. Н. В. Гоголь и русская комедия первой трети XIX века: к изучению генезиса и типологии комедийных героев ..	29
Юган Н. Л. Фольклорные сюжеты о кладах в творчестве Н. В. Гоголя и литературе 1830-х годов.....	39
Голдфаст Т. С. Поэтика границ в творчестве Н. В. Гоголя и В. В. Набокова	50
Кшихилькевич Агата. Гоголевские мотивы в пьесе Бруно Ясенского "Бал манекенов".....	57
Гладышев В. В. Сергей Довлатов: Гоголь как писатель и как моралист	71

Леонтьева А. Ю. Традиції Н. В. Гоголя в творчестві Б. Ю. Поплавського.....	78
Шкурпат М. Ю. О визуальной доминанте в повести Н. В. Гоголя "Портрет" и повести И. С. Шмелева "Неупиваемая чаша"	88
Давиденко Г. Й. Проблема зради і трагічної смерті в історичній повісті М. Гоголя "Тарас Бульба" і новелі П. Меріме "Матео Фальконе"	99
Созашвили Н. Разрушение вечности бытия или антирождение.....	105
Асатурова Седа. Разоблачение порока скупости в мировой литературе	112
Гудушаури Н. О. Образ дороги в творчестве Н. В. Гоголя и И. Цискарова	118
Полупанова А. В. "Петербургская тема" в творчестве Н. Гоголя и М. Веллера ("Петербургские повести" – "Легенды Невского проспекта") ...	124
Ролік А. В. Особливості перекладу національно маркованої лексики (на матеріалі німецьких перекладів творів М. Гоголя).....	131
Чайка О. М. "Портрет" М. Гоголя і "Портрет Доріана Грея" О. Вайльда: творчі наслідування і художні відкриття.....	139
Гончарова И. М. Переосмысление традиций немецкого романтизма в повести Н. В. Гоголя "Портрет"	147
Шошура С. Н. Гоголевские традиции в романе Генрика Сенкевича "Огнём и мечом"	152
Гричаник Н. І. Філософія накопичення та її втілення у поемі М. В. Гоголя "Мертві душі" та повісті О. де Бальзака "Гобсек".....	159
Хотинская Г. Некоторые заметки и информационная справка о переводах на иностранные языки произведений Николая Васильевича Гоголя.....	165

2009

**Випуск 55. Проблеми філології, історії
та культури України у сучасних дослідженнях**

ФІЛОЛОГІЯ

Ісаєнко К. П. Постаць Миколи Гоголя у наративних пошуках П. Куліша.....	3
Павельєва А. К. Особенности хронотопа в повести Н. В. Гоголя "Сорочинский ярмарок"	14
Назарук Э. Сообщество схема в повести Н. В. Гоголя "Сорочинская ярмарка".....	19
Якубіна Ю. В. До питання літературної освіти Миколи Гоголя: ніжинська школа	29
Хархун В. П. Роман А. Головка "Бур'ян" у контексті російського пресоцреалістичного канону.....	59
Коткова Л. І. Інтерпретація кольороназв в ідіолокті В. Винниченка.....	74
Ворона Я. М. Явище експресивної енантіосемії в поетичному	

синтаксисі комедії Миколи Куліша	90
Шурка М. С. Переклади і переспіви романсу Євгена Гребінки "Очі чорнії" в творчості Юрія Татаренка.....	96
Бережняк В. М. "Діалектологічний порадник" Олекси Синявського – настільна книга сучасного діалектолога	104
Хомич В. І. Транспозиційні переходи синтаксеми "pгаen+N _{den} " з вихідною семою знаходження чогось без акцентування на конкретній стороні предмета	113

ІСТОРІЯ

Луняк Є. М. Козацькі зацікавлення у Франції та повість Гоголя "Тарас Бульба".....	121
Святненко А. В. Просвітницька діяльність духовенства Київської єпархії (перша половина XIX ст.)	147
Моціяк П. П. П. В. Тихомиров: останній директор і перший ректор Ніжинської вищої школи	159
Чуткий А. І. Київський комерційний інститут у 1915–1916 роках: забута історія першої евакуації та повернення до Києва	177
Прудько В. О. Створення та діяльність Ніжинського громадського комітету у 1917 р.	188
Стоян Т. А. Політико-ідеологічна уніфікація методології радянської історичної науки: стратегія планових дискусій 1928–1931 рр.	194
Кузьменко Ю. В. Партійно-радянська номенклатура та її місце у політичній системі УРСР др. пол. 80-х – поч. 90-х рр. XX ст.	207

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Самойленко Г. В. Від аматорського до професійного театру: Новгород-Сіверський театр ім. І. Уралова	222
Лисенко О. В. Релігійний світогляд Миколи Ге – виразник духовності українського народу	233
Парубець А. С. До проблеми художнього часопростору в мистецтві.....	239
Дорохин В. Г. Об определении музыкальной артикуляции	248
Дорохина Л. А. Деятельность хора Черниговской духовной семинарии в контексте музыкально-просветительских традиций начала XX ст.	257

АРХІВНІ ЗНАХІДКИ ТА ПУБЛІКАЦІЇ

Дудченко Г. М. Ніжинські дворянські роди за списком 1787 р.	263
Самойленко О. Г. Инструкция для ученых занятий магистранта Б. Д. Грекова, составленная профессором И. П. Козловским.....	305

2009

**Випуск 56. Проблеми філології, історії та культури XIX–XX ст.
в сучасному науковому контексті****ФІЛОЛОГІЯ**

Якубіна Ю. В. До питання літературної освіти Миколи Гоголя: російська мова і словесність у Гімназії вищих наук.....	3
Жаркевич Н. М. "Вечера на хуторі близ Диканьки". Проблема метода и стиля. Взгляд сегодня (на материале российских и украинских источников).....	24
Ісаєнко К. П. До питання про особливості інтерпретації історії України в творчості М. Гоголя і П. Куліша.....	32
Чоботько О. В. Особливості художнього мислення В. Розанова і творчість М. Гоголя.....	41
Капленко О. М. Авангардний наратив: оголення деструктивних практик.....	51
Ковальчук О. Г. Сім'я в "системі надлюдського" (за матеріалами роману В. Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля").....	71
Бондаренко А. І. Текстова асоціативно-сміслове поле й концепт у світлі проблеми інтерпретації тексту.....	82
Банзерук О. В., Шакура Ю. О. Лексико-фразеологічні одиниці та їх стилістична роль в епістолярії П. Куліша.....	91
Пасік Н. М. Розмовна лексика в ідіюстилі Ю. Мушкетика.....	99
Сидоренко Т. М. Роль Миколи Сулими у формуванні мовознавчої думки 20–30-х років XX ст.	107

ІСТОРІЯ

Таран Л. В. Марксизм в історичній науці.....	113
Кушерець Т. В. Про маси та історію.....	117
Москаленко О. Ю. Про виникнення астрономічних знань у пізньому палеоліті.....	136
Василенко В. О. Історія литовсько-рязанських та литовсько-нижньгородських взаємин у східнослов'янських історіографіях XIX–XX ст.	150
Ростовська О. В., Желєзко Р. А. Гетьман І. Мазепа та Ніжинський козацький полк.....	167
Кочергін І. О. Взаємини катеринославських дворян і євреїв у пореформений період (друга половина XIX ст.).....	184
Крупенко О. В. Окремі аспекти природоохоронної політики Росії в II пол. XIX – на поч. XX ст. (на прикладі фабрично-заводської промисловості).....	193
Кривобок О. П. Ліберально-демократичний рух на Північному	

Лівобережжі України напередодні офіційного виникнення політичних партій на початку ХХ століття.....	207
Коломієць С. М. Діяльність есерів-максималістів на Харківщині та Полтавщині (1906–1907 рр.).....	226
Тимченко Р. В. Договір УГА з Добровольчою армією А. Денікіна: вимушений крок чи зрада українській соборності?	232
Потапенко М. В. Польська національна освіта у Наддніпрянській Україні в добу Центральної ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.).....	243
Мартиненко В. В. Проблема кордонів у контексті налагодження українсько-білоруських відносин 1918 році	259
Нагорна Н. М. Жіночі делегатські збори в УСРР: мета і сутність функціонування, організаційна структура, значення (1920–1933 рр.).....	267
Кузьменко Ю. В. "Січнева весна" 1987 року та її роль у кадрових трансформаціях Української РСР	289

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Гомоляко А. О. Науково-педагогічна діяльність В. Ю. Данилевича в Київському університеті.	306
Моціяк П. П. До питання про так званий "розгром" музею М. Гоголя директором Й. Леціусом	313
Лисенко О. В. Микола Ге і його учень Степан Яремич.....	325
Семенова М. В. Театральне життя Чернігівщини як складова культурно-історичного процесу в Україні 90-х рр. ХХ ст.	332

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ І ЗНАХІДКИ

Самойленко О. Г. Особова справа Ю. Ф. Карського в Archiwum Panstwowe m. St. Warszawy	343
Крапив'янський С. М. Згадаємо їх поіменно: безповоротні втрати особового складу 125 ГБАП у роки Великої Вітчизняної війни.....	361

2010

Випуск 57. Регіональні економічні, релігійні, освітнянсько-наукові та культурно-мистецькі проблеми в загальнолюдському контексті

ФІЛОЛОГІЯ

Арват Н. Н. Разговорно-просторечный компонент в романе А. С. Пушкина "Евгений Онегин"	3
Якубіна Ю. В. Джерела формування літературної дихотомії "столиця – провінція" у творчості Гоголя ніжинського періоду	9
Бараненкова Н. А. Речі із символічним значенням у системі прози Миколи Гоголя (на матеріалі "Вечорів на хуторі біля Диканьки")...21	

Сквіра Н. М. "Не оживет, аще не умрет": другий том "Мертвих душ" у життєтворчому сюжеті Гоголя	27
Ісаєнко К. П. Кордоцентрична філософія як рецептивний детермінант у художній свідомості Пантелеймона Куліша	40
Ярмошик І. І. Томаш Падурра – співець-романтик історії України та Волині	49

ІСТОРИЯ

Кравченко М. І. Критерії тлумачень понять "Україна" і "українці"	58
Бак В. В. Папські пропозиції королівських інсигній давньоруським князям у XI–XII ст.	66
Бойченко С. Г. Середньовічний некрополь Чернігова у працях краєзнавців, істориків та археологів	81
Блануца А. В. Земельные владения украинской шляхты в эпоху правления Сигизмунда II Августа	90
Міронова І. С. Що таке "пошта"? (Старий та новий погляд на проблему)...	98
Галич Н. В. Становлення поштової справи в Україні в першій половині XIX ст.	108
Тоцька Ж. В. Історія Чернігово-Сіверщини у науковій спадщині М. М. Білозерського (дореформений період).....	116
Шеретюк Р. М. Трансформації уніатської церкви в період правління Олександра I (1801–1825)	123
Скус О. В. Римо-католицьке духовенство Уманщини в контексті європейських впливів XIX ст.	133
Гавковскі Р. Імператорський Варшавський університет і його зв'язки з Ніжинським історико-філологічним інститутом в XIX ст.	143
Блакитний М. М. Діяльність церковноприходських попечительств Чернігівської єпархії у 60–90-х рр. XIX ст. (за матеріалами часопису "Черниговские епархиальные известия").....	153
Шевченко В. М. До характеристики категорій земельних власників України другої половини XIX – XX ст.: земельна власність юридичних осіб.....	163
Сидорович О. С. Баллін М. П. – один із засновників кооперації в Україні (до 180-річчя з дня народження).....	179
Асауленко О. А. Сільське господарство та промисли монастирів Полтавської єпархії (XIX ст.)	187
Хаценко О. О. Діяльність П. Я. Дорошенка у Чернігівській губернській вченій архівній комісії.....	197
Шоповал Л. І. Ключові проблеми гетьманування Івана Виговського у праці Дмитра Дорошенка "Нарис історії України"	203
Гаухман М. В. Правобережна Україна в складі Російської імперії (1905–1914 рр.): три національних питання в політиці губернської влади.....	210

Микитчук С. П. Історичне товариство Нестора-літописця – осередок етнографічних досліджень Наддніпрянської України (кінець XIX – початок XX ст.).....	220
Кирієнко О. Ю. Військова цензура і "єврейське питання" в Російській імперії (1914–1917).....	229

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Щербина С. В. Музичний цех Чернігова (друга половина XVII–XVIII ст.).....	236
Ципляк Н. О. З історії учнівської бібліотеки Чернігівської духовної семінарії	243
Товстоляк Н. М. Чернігівські садиби графа П. О. Рум'янцева	247
Слобожаніна Н. П. Українознавча мозаїка С. Носа на сторінках "Киевской старины".....	257
Радчук А. О. Михайло Старицький та національно-культурний рух в Наддніпрянській Україні другої половини XIX ст.	262
Аскерова Л. С. Театр у повсякденному житті чернігівців у XIX – на початку XX ст.	271
Кузіна Д. І. Діяльність Б. І. Ханенка зі створення колекції мистецьких творів.....	279
Шахрай Т. О. Стан освіти на Волині наприкінці XIX – на початку XX ст.	287
Потій Н. М. Фінансування початкової народної освіти на Чернігівщині (1908–1917 рр.).....	298
Хрящевська Л. М. Український костюм як джерело вивчення етнічної історії	308

2010

Випуск 58. Проблеми філології, історії та культури XX століття у сучасних дослідженнях

ФІЛОЛОГІЯ

Капленко О. М. Авангардний наратив: оголення деструктивних практик	3
Прохоренко Є. Є. Два Мсоїаза: Микола Гоголь і Микола Хвильовий (до історії вивчення проблеми	21
Стоян Т. А. "Неприхований контрреволюціонер" Михайло Булгаков: творча інтелігенція під політичним тиском радянської цензури 20–30-х рр. 48	
Пашенко В. М. Сучасний мовний потенціал діалектної мікросистеми м. Ніжина	59
Ролік А. В. Буквалізміта інші перекладацькі помилки.....	64

ІСТОРІЯ

Бойко О. Д. Використання нейролінгвістичного програмування у

політичній сфері: специфіка, особливості, прийоми	73
Герасименко О. В. Вплив Першої світової війни на соціально-економічне становище селянства Лівобережної України..	82
Пшенишна О. О. Роль Кабінету Міністрів П. Скоропадського в 1918 р. у справі збереження історичних пам'яток та церковної спадщини українського народу	94
Гай-Нижник П. Отаманщина в період Директорії УНР: соціальна база, роль і місце в національно-визвольній боротьбі	105
Тимченко Р. В. Біполярність зовнішньополітичних ідей галицьких українців восени 1918 року	114
Черніговець Н. М. Зміна ставлення українського уряду до масової імміграції та наслідки цієї трансформації для колективних господарств іммігрантів (середина 20-х рр. XX ст.)	124
Непотенко І. В. Медичне обслуговування чернігівців у 1920–1930-х рр.	133
Земзюліна Н. І. Жінки в системі сільгоспкооперації періоду непу	140
Горох М. В. Створення та діяльність Ніжинського універмагу "Торгсин" (1932–1936 рр.)	147
Оніщенко О. В. Діяльність Української Жіночої Національної Ради із забезпечення представництва України на міжнародній арені у міжвоєнну добу	160
Кутик О. М. Місце української номенклатурної еліти в становленні радянської політичної системи (на прикладі життєдіяльності П. Любченка)	169
Волкова С. М. Кадри місцевих органів влади Донбасу у другій половині 20-х – 30-х рр. XX ст.	178
Самойленко О. Г. Невідома сторінка з життя видатного вченого (деякі штрихи до біографії Д. І. Абрамовича)	186
Делібалтова Ю. В. Органи НКВС у репресивній політиці на Миколаївщині в 30-х рр. XX ст.	198
Орлов В. М. Державно-церковні відносини в Україні періоду 40-х років XX століття (за матеріалами звітів уповноважених Ради у справах руської православної церкви)	208
Байкєніч Д. В. Встановлення радянсько-польського кордону та депортація українців з прикордонної смуги у 1945–1946 рр.	214
Лаврінченко Л. І. Наукові медичні товариства Чернігівщини 1920-1980-х років: проблеми організації та практичної діяльності	222
Маринченко Г. М. Етноконфесійне життя Південної України в другій половині 40-х – 50-х рр. XX ст.	230
Воронко О. Г. Вплив оргнзборів робочої сили на етнодемографічні процеси в регіонах УРСР у 1950–80-х рр.	239
Попов О. Д. Життя радянського суспільства 1960–1980-х рр. очима іноземних туристів (на матеріалі Криму)	251
Субботіна І. В. Україна на шляху до тендерної рівності (соціально-демографічний аналіз зайнятості)	259

Карапута Л. В. Формування та перспективи європейської інтеграції України в контексті "Східного партнерства"	271
Константинова В. М. "Вікна в Європу": динаміка зростання чисельності населення портових міст Приазов'я в другій половині XIX – на початку XX ст.	277

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Фомська С. М. М. Коцюбинський – керманіч чернігівської "Просвіти"	285
Коляструк О. А. Субкультура української інтелігенції у перше радянське десятиліття: вимір повсякденного у політичному просторі	294
Дедович Д. В. Становище сільських шкіл Чернігівської губернії на початку 20-х рр. XX ст.	300
Ніколіна І. І. Роль єврейської загальноосвітньої школи УСРР в системі освіти національних меншин у 20-х – на початку 30-х рр. XX ст.	309
Малежик Д. І. Питання культурно-освітнього та етносоціального складу української творчої інтелігенції в повоєнний період (1945–1953 рр.).	317
Мицик Л. М. Проблеми модернізації змісту освіти в умовах європейської інтеграції вищої школи України	327
Семенова М. В. Проблеми національно-культурного відродження в умовах розбудови незалежності України.	334

2010

Випуск 59. Спадщина П. Куліша і її роль у розвитку української мови, літератури та культури

ФІЛОЛОГІЯ

Бойко Н. І. Репрезентація мегаконцепту-образу "Україна" в романі Пантелеймона Куліша "Чорна рада"	3
Коновалова Н. Ю. Відображення концепту "Козаччина" у функціонально-семантичних полях епітетних словосполучень (на матеріалі історичного роману "Чорна рада")	11
Банзерук О. В., Шакура Ю. О. Військова лексика в історичній прозі П. Куліша	15
Соколова С. В. Структурно-функціональні особливості антропонімів у романі П. Куліша "Чорна рада"	21
Шевченко С. П. Стилістична роль старокнижних елементів у романі П. Куліша "Чорна рада"	39
Циганок І. Б. Концепт воля у поезії Т. Шевченка і П. Куліша	37
Мацько Л. І. Мова Тараса Шевченка в оцінці Пантелеймона Куліша	44
Чирва Г. М. Розмаїття синтаксичних структур у поезії Пантелеймона Куліша	50
Козачук Г. О. Особливості поетичного синтаксису Пантелеймона Куліша	55

Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Формули мовного етикету в епістолярії П. Куліша.....	64
Коваленко В. Г. Діяльність П. Куліша в контексті становлення української літературної мови в другій половині XIX століття.....	69
Белая А. С. Роль Пантелеймона Куліша в історії славянської мовної культури.....	77
Владимирова В. М. Пантелеймон Куліш – дослідник української літератури.....	81
Пасік Н. М. Народнорозмовні елементи в художньому мовленні П. Куліша.....	87
Симоненко Л. О. Термінологічна лексика у мовотворчості П. Куліша.....	95
Кайдаш А. М. Доробок П. Куліша в контексті вчення про міфони́ми.....	100
Шрамко Р. Г. Ієрархія морфологічної реалізації предикатів стану сучасної української мови на формально-граматичному рівні (на матеріалі мовної практики П. Куліша).....	108
Пашенко В. М. Порівняння як стилістичний засіб актуалізації художніх образів (на матеріалі прозових творів П. Куліша).....	115
Кумеда О. П. Форми іменників II відміни в мові першодруків П. Куліша.....	122
Вакулєнко Г. М., Клипа Н. І. Прикметникова синоніміка в художньому мовленні П. Куліша.....	128
Сидоренко Т. М., Хомич В. І. Семантична взаємодія префіксально-суфіксальної конструкції <i>роз-...-ся</i> з дієслівними основами на позначення мовленнєвих актів (на матеріалі творів П. Куліша).....	136
Пугач В. М. Граматичні особливості функціонування предикативних форм на <i>-но, -то</i> у творах П. Куліша.....	142
Фесенко Т. М. Паралельне функціонування сполучників і прийменників для вираження тотожних семантико-синтаксичних відношень (на матеріалі поетичних творів П. Куліша).....	146
Зінченко С. В. Ступені порівняння в тексті перекладу П. Куліша книг Мойсея.....	155
Вишнівська С. В., Коновалова Н. Ю., Шкурко М. П. Чернігівське культурне оточення Пантелеймона Куліша.....	165
Забарний О. В. Пантелеймон Куліш і Ніжинська вища школа.....	173
Голуб Н. М., Проценко Л. І. Роль педагогічної спадщини П. Куліша у формуванні духовного світу школярів.....	180
Бережняк В. М. "Граматка" П. Куліша – перший підручник для школярів.....	185
Овдійчук Л. М. Вивчення життєпису Пантелеймона Куліша на уроках української літератури в школі.....	194

2010

Випуск 60. Регіональні та загальноукраїнські історико-культурні процеси у сучасному дослідницькому вимірі

Слово про ювіляра: до 75-річчя від дня народження Г. В. Самойленка..... 5

Список друкованих наукових праць доктора філологічних наук, професора Самойленка Григорія Васильовича	8

ФІЛОЛОГІЯ

Арват Н. Н. Семантическая доминанта романа А. С. Пушкина "Евгений Онегин"	36
Бараненкова Н. А. Театральний прийом "маски" та його функції в повісті "Вечір напередодні Івана Купала" М. Гоголя	43
Сиротенко Л. Ф. Архитипическое основание повести Я. П. де Бальмена "Изгнанник"	50

ІСТОРІЯ

Бартош І. М. Політика "упоминок" Великого князівства Литовського східноєвропейським ордам у 1492–1506 рр.	57
Корольов Г. О. Декабристський рух в історії "довгого ХІХ століття"	65
Коломієць С. М. До питання історії виникнення Партії соціалістів-революціонерів (середина 90-х – серпень 1900 рр.).....	72
Крупенко О. В. Інноваційні процеси у промисловій політиці Російської імперії на межі ХІХ–ХХ ст.: проблеми та перспективи.....	83
Прудько В. О. Українізація шкіл Чернігівщини у 1917 р.: від спроб до перших результатів	92
Тарабрин О. А. Участие женщин в стихийных освободительных движениях периода Гражданской войны (1917–1922 гг.)	99
Бонь О. І. Історія повсякденності української наукової інтелігенції (за матеріалами фонду Миколи Прокоповича Василенка в ЦДАМЛМУ)	104
Іванцова Н. І. До питання становлення та розвитку заочної освіти в Україні в кін. 20-х на поч. 30-х рр. ХХ ст.	113
Лахач Т. О. Історіографічні аспекти проблеми державної регламентації шлюбно-сімейних відносин у Радянській Україні 1920–1930-х років: минуле і сучасність.....	120
Дудка Л. О. Сізіфова праця, або Чому занепадала антирелігійна робота в Україні в сер. 1930-х рр.	129
Лахно В. І. Примусова праця оstarбайтерів з Полтавщини у Третьюму Рейху: особливості депортації та репатріації.....	137
Лахно О. П. Активізація державного наступу на права радянських протестантів на межі 50–60-х рр. ХХ ст.	151
Лісовська О. В. Деформації суспільно – політичного ладу в Українській РСР та прояви цього на селі (60–80-і роки ХХ ст.)	164
Новіцька Ю. Й. Науково-педагогічна і громадсько-політична діяльність Богдана Лепкого у Кракові за часів Австро-Угорської монархії та Другої Речі Посполитої	172
Кузьменко Ю. В. Неформальні практики партійно- радянської номенклатури УРСР у сер. 80-х рр. ХХ ст.	182

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Будзар М. М. Приватні бібліотеки у культурній спадщині панської садиби в Україні XVIII – початку XX століть	195
Самойленко Г. В. Чернігівська театральна трупа "Товариство кохаючих рідну мову"	204
Самойленко Г. В. Ніжинський драматичний театр у часи незалежності України: випробування і здобутки	211
Семенова М. В. Пошуки новітніх підходів в організації функціонування закладів культури України періоду незалежності	223

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ І ЗНАХІДКИ

Морозов О. С. Академік ВУАН К. В. Харлампович та його неопублікована праця з історії ніжинських греків	232
Харлампович К. В. Грецька колонія в Ніжині (XVII–XVIII ст.). До історії національних меншостей на Україні	242
Сиротенко Л. Ф. До публікації повісті Якова Петровича де Бальмена	264
Яков Петрович де Бальмен Повесть.	267

**ДО ЮВІЛЕЮ ПОЕТА Й. М. ДУДКИ – ВИПУСКНИКА
НІЖИНСЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

Марченко Т. А. Йосип Дудка	278
Дудка Й. М. Згадуючи ту зустріч з М. Рильським	281
Карпенко Н. Й. (донька Й. М. Дудки). Мої вірші!. Ви птахи сині	285
Прилипка А. Земляки у творчості Йосипа Дудки	
Пошуки, розвідки, дослідження	289
Додаток. Статті збірника "Література та культура Полісся". Вип. 1–60. ..	295

2011

**Випуск 61. Проблеми літературознавства, історії
та культури України з погляду сучасності****ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО**

Доманський В. А. Газета "Українське слово" (1918) – перше українське видання у Томську	3
Штейнбук Ф. М. Новела Миколи Хвильового "Арабески" у контексті тілесно-міметичного методу аналізу художніх творів	9
Анненкова Е. С. Дискретное проявление "тургеневского" в изображении русского народа в прозе Б. К. Зайцева и И. С. Шмелева	18
Чоботько А. В. Религия и вера в понимании В. В. Розанова и Н. В. Гоголя	30
Дацько О. О. Гоголівські традиції у творчості Володимира Дрозда (на матеріалі оповідань та повістей)	37

Бойніцька О. С. Концепт "англійськості" у сучасному британському історичному романі	45
Хархун В. П. Радянська офіційна модель війни (драматургія О. Корнійчука)	50

ІСТОРІЯ

Токарєв С. А. Засеймські сотні Ніжинського полку у суспільно-політичному житті Гетьманщини другої половини XVII–XVIII ст.	56
Бартош І. М. Київський воєвода Дмитро Путятич – дипломатична, адміністративна та військова діяльність у контексті литовсько-татарської політики на переломі XV–XVI ст.	68
Луняк Є. М. Образ Анни Ярославни у французькій та вітчизняній історіографіїх	75
Михайленко Г. М. Біографічний підхід у творчій спадщині О. Лотоцького ..	86
Оніщенко О. В. Роль Чернігівського Жіночого Союзу в розвитку соціально-політичних процесів у регіоні протягом 1917 р.	97
Пархоменко В. А. Мемуари генерала О. Грекова як джерело з історії української революції 1917–1921 років	105
Чуткий А. І. Ректорський корпус Київського комерційного інституту: спроба наукової реконструкції	119
Мельничук О. А. Організація соціального захисту населення УСРР у період непу: відступ від доктринальних принципів чи пристосування до нових умов?	129
Константинова В. М. Розвиток шляхів сполучення і транспорту як складова урбанізаційних процесів на Півдні України другої половини XIX – початку XX ст.	138
Тарасов В. В. "Окопна графіка" як джерело з історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.	147
Титаренко Д. М. Пропагандистська діяльність ОУН на Донбасі в період нацистської окупації	151
Пудовкіна А. С. Особистісний вимір музейної археології Радянської України 1920-х – початку 1930-х рр	159
Ігнатенко М. М. Ідейна складова розвитку українського села у 60–80-х рр. XX ст.	165

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Хаценко О. О. П. Я. Дорошенко і розвиток музейної справи у Чернігівській губернії	175
Малежик Д. І. Українська творча інтелігенція повоєнного періоду в радянській історіографії	182
Москаленко О. Ю. Ніжинська минувщина у дослідженнях краєзнавця Ю. С. Москаленка	192
Семенова М. В. Тенденції розвитку культури України в системі трансформаційних процесів суспільства (90-ті рр. XX ст.)	199

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ І ЗНАХІДКИ

Сиротенко Л. Ф. Еще одна неизвестная повесть Я. де Бальмена.....	206
Я. П. де Бальмен Мщение	208

2011

**Випуск 62. Організації та творчі об'єднання XIX–XX ст. і їх діячі
в регіональному та всеукраїнському контексті**

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Самойленко Г. В. Хроніка українознавчих проявів у Ніжинській вищій школі у XIX – на поч. XX ст.	3
Сквіра Н. М. "Кроме доселе напечатанного, ничего не существует из моих произведений" (Про "Мертві душі. Закінчення поеми М. В. Гоголя "Пригоди Чичикова" А. Є. Ващенко-Захарченка та про другий том поеми, відтворений Ю. А. Авакяном)	14
Дудка Р. А. Микола Гоголь: шлях духовного зростання	25
Ісаєнко К. П. Герменевтична реконструкція як наративна особливість біографічних досліджень Пантелеймона Куліша.....	37
Ковальчук О. Г. Жіночий світ як театр (на матеріалі роману В. Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля")	44
Матвєєва О. О. Ідея "національного визволення" в "Щоденнику" Володимира Винниченка	63
Анненкова Е. С. Литературоцентричность прозы Б. К. Зайцева как средство продолжения и сохранения традиции русской классической литературы	76
Михальчук Н. І. Експресіонізм і міф: постановка проблеми.....	83

ІСТОРІЯ

Звагельський В. Б. Путивль та його округа в епоху "Слова о полку Ігоревім"	90
Сидорович О. С., Хоменюк А. М. Особливості спілкового будівництва споживчої кооперації Лівобережної України в роки столипінської аграрної реформи.....	110
Januszkiewicz Barbara. Polska mniejszość narodowa, czy Polonia? Polacy na Ukrainie	120
Дудка Л. О. Антирелігійна пропаганда в системі народної освіти в УСРР в 1920–1930-х рр.: механізм упровадження та наслідки	125
Гай-Нижник П. П. Осібний (особливий) відділ Штабу гетьмана П. Скоропадського (1918 р.).....	135
Отрох Н. В. Будянська фаянсова фабрика Товариства М. С. Кузнєцова. Удосконалення технологічного процесу, розширення асортименту і пошуки ринків збуту.....	141

Горох М. В. Невідомі керівники ніжинського "Торгсину".....	150
Каковкіна О. М. Регіональний вимір українсько-болгарських відносин: історико-методологічний аспект.....	157
Давиденко Ю. М., Жмака А. А. Боротьба тоталітарних режимів проти польського Костьола 1939–1941 рр.	165
Дудченко О. С. Правові засади створення та діяльності обласної колегії при представнику Президента України в Чернігівській області в першій половині 90-х рр. ХХ ст.	174

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Гальчинський Б. А. Микола Лисенко та український національний рух у I пол. 60-х рр. ХІХ ст.	184
Будзар М. М. До проблеми реконструкції культурної історії дворянської садиби за родовими спогадами (садиба Кантакузіних-Сперанських на Полтавщині).....	193
Кириченко І. М. Роль жінок у діяльності Чернігівської Громади	202
Новікова О. О. Іспаністи В. Піскорський та В. Балагер.....	209
Галь Б. О. До історії полтавського дворянського пансіону (за матеріалами ДАРФ).....	215
Прудько В. О. Ніжинська інститутська гімназія у вирі революційних подій 1917–1920 рр.	223
Дедович Д. В. Технікуми Чернігівщини на поч. 20-х рр. ХХ ст.	228
Чуткий А. І. Зміни в студентському складі вузів Наддніпрянщини в роки українських визвольних змагань: досвід Київського комерційного інституту	238
Гомоляко А. О. Етапи педагогічної діяльності В. Ю. Данилевича: від провінційного вчителя до університетського професора.....	247
Кондратенко О. Ю. Науково-популярна діяльність історичних установ АН УРСР (1944–1956 рр.)	259
Семенова М. В. Проблеми підвищення освітнього рівня населення України в 90-ті рр. ХХ ст.	271
Мицик Л. М. Історична освіта в Ніжинському університеті: новітні тенденції, проблеми, перспективи (до 20-річчя відновлення історичної освіти у Ніжинській вищій школі)	279

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ І ЗНАХІДКИ

Самойленко О. Г. Про заснування стипендії імені М. В. Гоголя у Варшавському університеті на поч. ХХ ст.	294
Моціяк П. П. Скільки випусків і випускників мав Історико-філологічний інститут князя Безбородька в Ніжині?	302
Сиротенко Л. Ф. Романтическая робинзонада Я. П. де Бальмена (незаконченна повість "Пустыня").....	307
Сиротенко Л. Ф. К публикации повести "Пустыня" Я. де Бальмена.....	314
Я. П. де Бальмен Пустыня.....	315

2011

**Випуск 63. Історико-культурний простір
та його наповненість окремими явищами****ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО**

Ковальчук О. Г. Танатологічне як засіб формування простору ідеального буття (на матеріалі роману В. Винниченка "Записки Кирпатого Мефістофеля")	3
Дацько О. О. До проблеми присутності гоголівського оповідача у художньому просторі української "хімерної" прози	14
Ісаєнко К. П. Наративні особливості новели Б. Лепкого "Милостиня"	21
Якубіна Ю. В. Грецьке середовище в етнокультурному просторі Ніжина (до проблеми формування творчого профілю Гоголя)	26
Сквіра Н. М. "Влияние женщины может быть очень велико..." (поняття жіночої "краси" й еволюція жіночого образу у творчості пізнього Гоголя)	35
Ролик А. В. Мотив Ухода-и-Возврата в жизни и творчестве Гоголя	45
Самойленко Г. В. Вірний друг Л. Глібова О. Тищинський	49
Анненкова Е. С. "Поэт для немногих": продолжение традиции лирической прозы И. С. Тургенева в творчестве Б. Зайцева	59

ІСТОРІЯ

Лунык Є. М. Відображення минулого України в праці Жана Ле Лабурера "Повідомлення про подорож королеви Польщі" (1647)	71
Андрєєв В. М. Скіфська державність у працях В. Петрова: політичний та етнічний аспекти	92
Жулканич Н. М. Передумови і причини трудової еміграції закарпатців у II пол. XIX ст.	98
Крупенко О. В., Удовик Н. М. Промислова діяльність відомих меценатів Чернігівської губернії II пол. XIX ст. та її результати	106
Сторчаус В. С. Проблема українського парламентаризму доби Української Центральної Ради на сторінках періодичної преси (березень 1917 – квітень 1918 рр.)	116
Давиденко Ю. М. Становище Римо-католицької церкви на території України в 1917–1939 рр.	128
Дудка Л. О. Журнал "Безвірник" у системі антирелігійної пропаганди в Україні в 1920–1930-х рр.	138
Делібалтова Ю. В. Правовий статус та матеріальне забезпечення працівника міліції в УРСР у 20–30-х рр. XX ст.	145
Литвин С. Е. Неперіодична друкована продукція як пропагандистська зброя ОУН на східноукраїнських землях (1941–1943 рр.)	153
Куценко Ю. Ю. Сучасне драгоманознавство: стан та перспективи розвитку	162

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Моціяка П. П. Ніжинський Історико-філологічний інститут князя Безбородька в системі вищої освіти Російської імперії (1875–1917 рр.).....	186
Іванцова Н. І. Історія заочної освіти та освіти для дорослих в Україні (II пол. XIX – I пол. XX ст.).....	209
Чуткий А. І. Викладацькі кадри та склад студентства Вищих комерційних курсів у Києві (1906–1908 рр.).....	218
Товстоляк Н. М. Парафіївський маєток Павла Івановича Харитоненка 1898–1917 рр. – історико-культурний осередок чи зразкове в економічному відношенні господарство?	229
Ігнатенко М. М. Бібліотеки у краєзнавчому русі на Чернігівщині II пол. XX ст.	238
Семенова М. В. Проблеми та нові засади розвитку культури України на поч. 90-х рр. XX ст.	248

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ І ЗНАХІДКИ

Двірна К. П., Главацький М. В. Архівні документи діяльності державних комісій України у 1944–1947 рр.: розслідування економічних втрат періоду окупації	256
Дудченко В. С. Ніжинський педагогічний інститут у 1930–40-х рр. Спогади.....	271

2011

Випуск 64. Сучасні теоретико-методологічні дослідження соціальної історії і культури Полісся та України

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Самойленко Г. В. Українсько-російсько-слов'янське літературознавство у Ніжинській вищій школі.....	3
Самойленко Г. В. Спадщина М. Гоголя в працях учених Ніжинської вищої школи	21
Матвєєва О. О. Соціальна художньо-онтологічна модель буття в "Щоденнику" Володимира Винниченка: від концепції "всєбічного визволення" до ідеї "світового громадянства"	36
Прохоренко Є. Є. Проблема національної ідентичності М. Гоголя в українських літературно-критичних розвідках 20–30-х рр. XX ст.	51
Капленко О. М. Лірика Євгена Глужника: особливості рецепції.....	81
Ісаєнко К. П. Особливості рецептивно-презентаційних моделей буття у сучасній українській "жіночій" прозі (на матеріалі творчості О. Забужко, М. Матіос, Г. Пагутяк).....	97

ІСТОРІЯ

Касюк Е. Ф. Славянские курганы с кремацией на территории Белорусского Полесья.....	105
Луняк Є. М. Відображення поширення турецької експансії в Україні в "Дзеркалі Отоманської імперії" де ла Магделена (1677)	114
Зиряннова О. О. Добročинна діяльність на українських землях у другій половині XVIII – на початку XX ст.: погляд іноземних науковців	122
Негода Ю. С. Інформативний потенціал законодавчих актів Російської імперії з історії грецької громади м. Ніжина (XVIII–XIX ст.)	129
Дудка А. И. Украинские переселенцы на территории Курской и Воронежской губерний в XVIII–XIX вв.	139
Колодчук Д. В. Міжстанові антагонізми козацької спільноти періоду Нової Січі: історіографія питання.....	146
Гедьо А. В., Шажко А. С. Матеріали особового походження як інформативне джерело з історії іноземців Південної України	157
Окаринський В. М. "Товариство мочемордія" як нонконформістське утворення в суспільному житті України 1840-х рр.	165
Доросевич М. В. Вплив реформи 1861 р. на спосіб життя селянства України в радянській та сучасній науковій літературі	176
Кузнець Т. В. "Труды Киевской Духовной Академии" як джерело вивчення історії Православної Церкви в Україні	186
Приймак О. М. Народницькі соціальні дослідження у південноукраїнському селі кін. XIX ст.	200
Скрипник О. С. "Вісник виноробства" як джерело з історії розвитку виноградарства і виноробства в Криму кін. XIX ст.	208
Печеніна Н. А., Третяк М. О. До питання про фальсифікацію античних пам'яток Півдня України в XIX – на поч. XX ст.	217
Сараєва О. В. Взаємодія земств Донбасу з органами центральної влади і місцевою адміністрацією наприк. XIX – на поч. XX ст. (за матеріалами Російського державного історичного архіву).....	224
Петровська Ю. М. Діяльність земських установ Чернігівської губернії в продовольчій сфері в умовах дії тимчасових правил із забезпечення продовольчих потреб сільських обивателів від 12 червня 1900 р.	236
Коробка Ю. В. Джерела історіографії реформ в економіці України на добу хрущовської "відлиги".....	245
Савічев А. В. Соціальний склад керівництва УРСР 1954–1989 рр. (історіографічний огляд).....	256
Райко І. І. Вугільна промисловість Донбасу між модернізацією та застоєм: історіографія проблеми	264
Данилова А. А. Возможности теории повседневности в исторических исследованиях	276
Рудь М. О., Охріменко О. С. Специфіка дослідження міського повсякдення істориками-медієвістами.....	284

Бабкина Е. А. Методи психолінгвістики в дослідженнях по усній історії.....	293
Троян С. С. Українсько-польські відносини: архітектоніка соціальної пам'яті	303
Гедз В. А. Історія Макарівщини крізь призму історичних постатей	313

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Макушина Г. І. Політична і правова культура міщан Гетьманщини у XVIII ст.	320
Моціяка П. П. Чому в Ніжині так і не був побудований пам'ятник князеві О. А. Безбородьку?	330
Жмуд Н. В. Образ "чужого" в родинно-обрядовій культурі українців.....	342
Темірова Н. Р., Чапля Ю. Побут дворянської жінки в художній літературі XIX ст.	349
Шендрикова С. П. Українське театральне мистецтво в контексті історії Криму на прикладі творчості Марії Константиновни Заньковецької..	358
Негода О. О. Матеріальне становище вчителів Донбасу у 1920–1930-ті рр.	369
Будзар М. М. Матеріально-духовна спадщина дворянських "культурних гнізд" Прилуччини у дослідженнях В. І. Маслова (1927–1930 рр.).....	376

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ І ЗНАХІДКИ

Сезін С. Ю. Концентраційні табори Кременчуцької губернії в 1920–1922 рр. Перші кроки репресивного апарату радянської влади за матеріалами Полтавського обласного архіву.....	387

2011

Випуск 65. Соціальні аспекти регіонального та загальноукраїнського історико-культурного розвитку

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Сулейманова Н. В. Образ маски в художественній системі роману М. Ю. Лермонтова "Герой нашого часу"	3
Якубіна Ю. В. "... Я йду тою ж дорогою..." (к вопросу духовных истоков Гоголя).....	10
Сквіра Н. М. "... Впрочем, до Гоголя всякому далеко..." (рецепція другого тому "Мертвих душ" у творах "Садівник у заслання" Кіра Буличова та "Зустріч у дорозі" Анни Зегерс).....	20
Прохоренко Е. Е. Гоголь і Лесь Курбас	26
Ганюшенко Ю. А. Десакралізація постаті Т. Шевченка в українському інтелектуальному романі 20–30-х рр. XX ст.	37

Рубан Я. Г. Ліричний герой як форма реалізації авторської свідомості (на матеріалі збірки "Три перстені" Б. -І. Антонича).....42

ІСТОРИЯ

- Ростовська О. В., Желєзко Р. А.** Ніжинський козацький полк доби Б. Хмельницького (1648–1657 рр.): військово-політичний аспект 49
- Лесик Л. В.** До питання типології конфліктів за участю магістрату у деяких містах Лівобережної України XVI–XVIII ст 59
- Денисюк В. І.** Волинь в системі польської політичної доктрини першої третини XIX ст. 67
- Максимов О. В.** Участь Житомирського окружного суду у вирішенні справ чиншовиків в умовах судової реформи 1864 р. 75
- Казьмирчук М. Г.** Соціально-демографічна ситуація у Київській губернії наприкінці XIX – на початку XX ст. 87
- Лаврут О. О.** "Відчит до Центрального бюро пролетарського студентства при ВУРПС. До II конференції пролетарського студентства України" як джерело до вивчення життя студентства закладів УСРР 20-х рр. XX ст. 97
- Комарницький О. Б.** Студентство педагогічних технікумів України на початку 30-х рр. XX ст. (на матеріалах журналу "Студент революції") 105
- Рябченко О. Л.** Повсякденне життя українських студентів у 1930-ті рр. 116
- Чуткий А. І.** Етнічний склад студентського контингенту та національне питання в Київському комерційному інституті 126
- Бистра М. О., Кириченко М. В.** Українська радянська інтелігенція в 20–40-ві рр. XX ст.: еволюція образу у вітчизняній історіографії 138
- Абрамчук К. П.** Особливості проведення вербувальних акцій переміщення населення Волині на примусові роботи до Третього рейху (1941–1943 рр.) 147
- Єсіп І. М.** Кадрова політика радянської влади з відродження вугільних шахт Донбасу в роки Великої Вітчизняної війни (1943–1945 рр.): гендерний аспект 155
- Гирич Я. М.** Особливості повсякденного життя мешканців українських міст довоєнної та повоєнної доби: порівняльний аналіз 164
- Субботіна І. В.** Динаміка чисельності населення УРСР у 1950–80-х рр.: регіональний вимір 173
- Воронко О. Г.** Регіональні особливості етноміграційних процесів в Україні у другій половині XX ст. 182
- Казіміров Д. В.** Соціальна структура населення та типологія сімей міста Мени Чернігівського полку за матеріалами сповідних книг 1746 р. 193
- Коваль Д. П.** Роль Феофана Прокоповича в розвитку Української православної церкви 206
- Маисурадзе Д.** Церковь Грузии в 1977–2007 гг. 213

Тухватулліна О. С. Особливості розбудови релігійного життя в єврейських колоніях Північного Приазов'я у першій половині XIX ст.	217
Литвин К. А. До історії участі духовенства Чернігівської єпархії в народознавчих дослідженнях краю (кінець XIX – початок XX ст.)	229
Семенчук О. О. Священницька династія Дзбановських серед духовної еліти України XIX – початку XX ст.	239
Бездітько Б. М. Висвітлення заходів з відокремлення церкви від держави на сторінках преси	246
Бабенко Л. Л. Православне священництво періоду нацистської окупації в документах радянських органів державної безпеки.....	253
Татарченко О. Б. Становище православної церкви на Херсонщині у другій половині 1940-х рр.	262

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Курінна Т. М. Благодійність і меценатство: термінологія і поняття...	269
Гветадзе І. Г. Добродійні товариства іноземців на Півдні України (друга половина XIX – початок XX ст.).....	276
Товстоляк Н. М. Чернігівська садиба Качанівка та її власники у творчій спадщині О. М. Лазаревського.....	284
Гомоляко А. О. Роль В. Ю. Данилевича у створенні та діяльності Археологічного інституту в Києві.....	290
Самойленко Г. В. Розвиток театрального мистецтва на Чернігівщині.	302
Мицик Л. М. Культурна дипломатія чи ідеологічна експансія? (з історії радянсько-британських культурних зв'язків у 1941–1945 рр.) ...	337
Титаренко Д. М., Титаренко О. Ю. Музейне життя на Донеччині в постокупаційний та повоєнний періоди (1943–1950 рр.).....	346
Семенова М. В. Культурний рівень та фактори його розвитку: теоретичний аспект питання	354

2011

Випуск 66. Соціальні аспекти історико-культурного розвитку Полісся й України

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Созашвили Н. М. Фольклор и современный литературный процесс.....	3
Кахашвили Н. Э., Шиукашвили И. Николай Гоголь в грузинской прессе XIX века.....	11
Вахтангишвили Ш. Барокко в европейской и грузинской литературе XX века.....	16
Ісаєнко К. П. Функція "жанрової домовленості" у новій прозі Ліни Костенко (на матеріалі роману "Записки українського самашедшого").....	19

Забарний О. В. Мотиви табірної лірики в поезіях Андрія Буренка	24
Михед О. П. Вплив телебачення на літературу: зауваги до теми	31
Самойленко Г. В. Розвиток літератури на Чернігівщині XII–XXI ст.	41

ІСТОРІЯ

Ковальчук О. О. Принципи джерелознавчого дослідження (епоха романтизму).....	71
Підставка Р. В. Історія Збаража: від корибута до князів Збарзьких гербу "корибут" (на основі аналізу історичних джерел).....	79
Коробка В. М. Міський голова – ключова посада самоврядування міст підросійської України 1785–1917 рр.	89
Андросова-Байда Д. О., Барабаш Н. О. Петербург в історії роду Білозерських (у XIX – на поч. ХХІ ст.).....	98
Сидорович О. С. Причини занепаду споживчої кооперації Лівобережної України у 70–80-х рр. XIX ст.	106
Мезєнцева І. М. Товариство сільського господарства Південної Росії в суспільному розвитку Південної України (кін. 20-х рр. XIX – поч. ХХ ст.)	114
Саманцов О. П. Формування фінансових доходів промислових робітників кам'яновугільної та металургійної промисловості Катеринославської губернії кін. XIX – поч. ХХ ст.	123
Герасимчук О. М. Діяльність Селянського поземельного банку на Чернігівщині в роки столипінської аграрної реформи (1906–1916)	130
Потапов О. М. Участь міських дум у подоланні безробіття в Українській Державі гетьмана П. Скоропадського (квітень–грудень 1918 р.)	143
Моїсєєнко Л. М. Правове становище єврейського населення в Російській імперії в кін. XIX – на поч. ХХ ст.	152
Симашвили Т. Терор в разрезе истории	162
Оніщенко О. В. Вплив революційних перетворень 1917 р. на повсякденне життя українських жінок	175
Мельничук О. А. Соціальне страхування в більшовицькій доктрині суспільного розвитку: стратегічний напрям чи тактичний хід?	182
Романець Н. Р. Вплив репресій на соціальну поведінку українського селянства (1928–1936 рр.)	190
Лобач К. В. Органи судової влади у хлібозаготівельній кампанії з урожаю 1932 р.	201
Рекрут В. П. Соціальні аспекти діяльності споживчої кооперації Чернігівщини в 1935–1938 рр.	211
Удалова Т. М., Бодня О. О. Травматизм у промисловості Донбасу в 30-ті рр. ХХ ст.	222
Ахалмосулишвили Т. Е. Эвакуированная военная промышленность из Украины в Грузию в 1941–1945 гг.	231
Салата О. О. Вплив інформаційної політики держав на соціальні конфлікти (на прикладі Другої світової війни)	236

Гончаренко О. М. Конфлікт як основа сутності стосунків між українським суспільством та окупаційною адміністрацією Райхскомісаріату "Україна": постановка проблеми (1941–1944)	251
Чернега П. М. До питання внеску українського народу в перемогу країн антигітлерівської коаліції у Другій світовій війні.....	260
Самойленко Г. В., Самойленко О. Г. Періодика Чернігівщини: сторінки історії.....	279
Ругаль В. П. Василь Степанович Петров – герой, не вшанований за життя та забутий після смерті (громадська та військова діяльність В. С. Петрова у повоєнний період (1945–2003 рр.)).....	271
Лисак В. Ф. Медичне обслуговування сільського населення України у 1950–1960-х рр	298
Латиш Ю. В. Боротьба з пияцтвом та алкоголізмом серед неповнолітніх в УРСР у роки Перебудови	308

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Войтенко І. Б. Внесок родини Ханенків у розвиток археологічної та історичної науки в Україні.....	319
Отрох Н. В. Від витворів мистецтва до друкарського штампу: до історії виробництва фарфору і фаянсу в Україні.....	329
Фомська С. М. Чернігівська "Просвіта" за часів гетьмана Скоропадського та Директорії УНР.....	336
Драчук Л. І. Проблеми становлення театрального мистецтва та їх висвітлення в наукових періодичних виданнях (на матеріалі збірника "Література та культура Полісся").....	345
Ладаняк І. А. Культурно-освітня діяльність споживчої кооперації Поділля в 1925–1927 рр.	353
Синельник І. С. Музейні колекції як джерело вивчення історії повсякденності (на прикладі Чернігівського історичного музею імені В. В. Тарновського).	362
Третяк В. Л. Спортивне життя в Україні в довоєнний та окупаційний періоди	370
Хархун В. П. Музеєфікація радянського минулого, або Комунізм у музеї.....	380

РЕЦЕНЗІЇ

Луняк Є. М. Рецензія на книгу: Українські декабристи чи декабристи на Україні?": Рух декабристів очима істориків 1920-х років / упор., вступ. ст. та примітки Григорія Казьмирчука, Юрія Латиша. – К.: Логос, 2011. – 195 с.	388
Ісаєнко К. П. Рецензія на книгу: Сквіра Н. М. Проблеми поетики другого тому "Мертвих душ" Миколи Гоголя. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 328 с.	391

2011

**Випуск 67. Проблеми історії літератури та культури
у регіональному науковому вимірі****ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО**

Жаркевич Н. М. Народность "Вечеров на хуторе близ Диканьки" Н. В. Гоголя. Проблемы интерпретации.....	3
Самойленко Г. В. Второй том "Мертвых душ" Н. Гоголя: история создания и его текстологическая судьба	9
Люликова А. В. Соотношение континуального и дискретного времени в сатирических романах И. Ильфа и Е. Петрова	34
Гоголя М. П. Мотив смерті у прозі Данила Кіша	42

ІСТОРІЯ

Москаленко О. Ю. Про що говорить топоніміка Прилуччини?	50
Бровко А. Г. Воєнне мистецтво Війська Запорозького Низового 1734–1775 рр. в історичних дослідженнях XVIII–XIX ст.	59
Ростовська О. В. Наукові інтерпретації Магдебурзького права та його запровадження на Чернігівщині	70
Луняк Є. М. Доля Юрія Хмельницького за свідченнями французького дипломата де ла Круа	82
Крупенко О. В. Природна специфіка Полтавської губернії та її вплив на економіку регіону другої половини XIX ст... ..	89
mgr. Емре Акинджи. Громадсько-політична діяльність Олександра Шульгина на поч. XX ст.....	100
Качмала В. І. Сільське господарство Чернігівщини в структурі економіки Лівобережжя на початку XX ст.	109
Кириленко С. О. Проблема походження Русі в радянській історичній науці кінця 20–40-х рр. XX ст	124
Молоткіна В. К. Політична цензура друкованих видань в радянській Україні в 1930-ті рр.	133
Левченко Ю. І. Історіографія окупаційного режиму в губернаторстві "Буковина" 1941–1944 рр.: аналіз робіт українських дослідників	142
Давиденко Ю. М. Діяльність польських підпільних військових організацій на території "Приєднаних земель" в 1939–1944 рр.	154
Стельникович С. В. Другий Базар 1941 р. та його вплив на діяльність ОУН(М)	165
Страшко Є. М., Шпитяк В. А. Ніжинська фельдшерсько-акушерська школа в період німецької окупації 1941–1943 рр.	172

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Самойленко О. Г., Самойленко О. В. Михайло Тулов – вчений-філолог, педагог, перший голова Історичного товариства Нестора-літописця.....	189
Дорохина Л. А. Хоровое исполнительство в духовных учебных заведениях Чернигова в начале XX в.	202
Седляр А. В. Діяльність органів міського самоврядування Волині та Поділля у сфері початкової освіти (кінець XIX – початок XX ст.)	209
Іванцова Н. І. Становлення безперервної освіти в Україні у 20-х рр. XX ст.	216
Конончук І. М. Культурне життя національних меншин Полісся 20-х рр. XX ст. (на матеріалах Чернігівщини)	224
Дорохин В. Г. Конструктивные и выразительные возможности современного баяна.	234
Потапенко Я. О. Історичні зміни репрезентації тілесності в контексті утвердження інформаціоналістської парадигми мережевого суспільства.....	240
Кучер Л. С. Феномен смерті в контексті духовної самотрансценденції людини.....	248
Корнєєва Л. Л. Фуррі та фуррі-арт: антропоморфний образ тварини як артефакт	258

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Двірна К. П. Партизанський рух на Бориспільщині (1941–1943 рр.): архівна розвідка.....	267

РЕЦЕНЗІЇ

Остапенко Л. М. Згадуючи 200-річчя Гоголя: до слова про новий бібліографічний покажчик Г. В. Самойленка. Рецензія на книгу: Самойленко Г. В. Гоголь в XX веке. Европа. Средняя Азия и Закавказье : тематико-библиографический указатель / Г. В. Самойленко. – Нежин : Издательство НГУ им. Н. Гоголя, 2009. – 481 с.	277
Киричок Г. А. Иван Тургенев: сквозь призму золотого и серебряного веков русской литературы. Рецензія на книгу: Анненкова Е. С. Слово вечной жизни: дискурс традиции И. С. Тургенева в прозе русского зарубежья (Б. К. Зайцев, И. С. Шмелев, М. А. Осоргин) : монография / Е. С. Анненкова. – Киев: Основа-Принт, 2011. – 526 с.	280
Ткачук М. П. Кризь призму архетипної критики. Рецензія на книгу: Когут О. В. Архетипні сюжети та образи в сучасній українській драматургії (1997–2007) : монографія / О. В. Когут. – Рівне : НУВГП, 2010. – 440 с.....	284

2012

Випуск 68. Спадщина Євгена Гребінки у соціокультурному контексті (до 200-ліття від дня народження письменника)**ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО**

Самойленко Г. В. Євген Гребінка і Гімназія вищих наук кн. Безбородька у Ніжині: до проблеми становлення творчості письменника	3
Моціяка О. М. Поезія Євгена Гребінки і романтичні інтенції ніжинського літературного осередку першої половини XIX ст.	15
Зінченко Н. І. Фольклорно-історичний роман Євгена Гребінки "Чайковський" крізь призму естетичного ідеалу письменника	32
Литвин Л. М. Бароковий слід у творчості Євгена Гребінки	36
Ніколаєнко А. Музичний код поезії Євгена Гребінки	42
Ленська С. В. Жанрові особливості оповідань Є. Гребінки (на прикладі "Игрока", "Чужая голова – темный лес", "Рассказ", "Анекдот").....	49
Сидоренко Т. О. Байка як знання (на прикладах творчості Євгена Гребінки)	57
Якубіна Ю. В. Семантика образу наставника в художньому світі М. Гоголя і Є. Гребінки	61
Ісаєнко К. П. Специфіка презентації жіночого образу у "Записках студента" Є. Гребінки.....	71
Забарний О. В. Образ Ніжина в прозі Євгена Гребінки	75

МОВОЗНАВСТВО

Сологуб Л. О. Мовний простір Євгена Гребінки: соціокультурний аспект	83
Ніколашина Т. І. Часовий простір байок Євгена Гребінки.	89
Хомич Т. Л., Мурашко Г. О. Субстантив як основа морфолого-синтаксичної деривації (на матеріалі україномовної творчості Євгена Гребінки).....	96
Українець Л. Ф. Конотація голосних звуків у поетичному дискурсі Євгена Гребінки.....	102
Пугач В. М. Євген Гребінка vs Евгений Гребёнкин в епістолярії... ..	108
Бондарь Н. А. Собственные имена в произведениях Е. Гребёнки...114	

2012

**Випуск 69. Історико-соціальні та культурні процеси України
і Полісся в сучасних дослідженнях**

ІСТОРІЯ

Шевченко Н. О. Окремі питання політичної історії Київської Русі в науковій спадщині М. О. Максимовича	3
Токарєв С. А. Підприємницька діяльність козацької старшини Ніжинського полку.	16
Бровко А. Г. Соловецький період життя П. Калнишевського: історіографія	26
Вишнякова Н. Є. Історичні обставини виникнення німецького землеволодіння в Криму на межі XVIII–XIX ст.	40
Кочергін І. О. Петиційна діяльність дворян Катеринославської губернії у пореформений період	49
Католик А. В. Діяльність земських установ з розвитку системи охорони здоров'я на Чернігівщині (друга половина XIX – початок XX ст.)	59
Труш О. М. Жовтневі погроми 1905 р. в Ніжині: позиція Володимира Піскорського	69
Якимчук І. В. Архаїзми селянської свідомості в умовах модернізації суспільства підросійської України крізь призму чуток	78
Іваницька С. Г. Росія як "імперія народів" у публіцистиці Максима Славінського (1905–1917 рр.)	90
Герасимчук О. М. Міграції чернігівських селян до Америки в роки столипінської аграрної реформи (1907–1916 рр.)	99
Сидорович О. С. Спількове будівництво споживчої кооперації Лівобережної України під час Першої світової війни	109
Мартиненко В. В. Ставлення німецької окупаційної адміністрації до владних структур Білоруської Народної Республіки в 1918 р.	117
Буравченков А. О., Крупина В. О. Гетьман П. Скоропадський і Білий рух	137
Черемісін О. В. Методи досліджень з історії місцевого самоврядування Південної України кінця XVIII – початку XX ст.	146
Вовк О. В. Українське село і більшовицька влада наприкінці 10-х – на початку 20-х рр. XX ст.	156
Скрипник О. С. До питання про формування радянських курортів у Криму	166
Чубукчиева Л. З. Деятельность первого муфтия Крыма Н. Челебиджихана в поддержку женского общественного движения	173
Полянська Є. С. Роль та значення кримських портів у господарському освоєнні Таврійської губернії	182

Гончарова О. С. Юдейські громади Харкова в умовах реалізації компартійно-радянської політики 1920-х – початку 1930-х рр. у релігійній сфері	194
Прилипка Р. Д. Державна політика УСРР у сфері охорони здоров'я робітників у період непу	200
Дмитрук Е. П. Механізм колонізації сільського населення Полеського воеводства в проектах польських партій правительственной орієнтації в 1928–1939 гг.	210
Зубченко С. П. Антинародний характер національної політики сталінського режиму у перший період Другої світової війни (1 вересня 1939 – 22 червня 1941 рр.).....	220
Главацький М. В. Гебітскомісаріати в системі адміністративно-територіального поділу, правової та господарської діяльності окупаційної влади 1941–1944 рр. (на прикладі генеральної області "Київ")	229
Двірна К. П., Фесенко В. В. Репатріанти Київщини в 1945–1954 рр.: політико-виховна робота, розселення та працевлаштування	243
Долганов П. С. Сутність економічного націоналізму: основні теоретичні підходи	254
Шейко Н. В. Еволюція структурних аграрних перетворень в Україні – основа технічної модернізації	265
Печеніна Н. А. Політична реабілітація жертв сталінізму в Україні в роки перебудови.....	275
Латиш Ю. В. Володимир Щербицький і Михайло Горбачов: висвітлення взаємовідносин в історіографії та мемуарах	283

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Товстоляк Н. М. Церква і народна освіта в економіях Парафіївського маєтку Чернігівської губернії XIX – початку XX ст.: соціокультурні трансформації періоду модернізації поміщицьких господарств	294
Борисенко М. В. Приватний та публічний простір житлового середовища в процесі модернізації побуту городян України в другій половині XIX–XX ст.	304
Черняк Ю. В. Деятельность украинских политических партий и культурно-просветительских организаций по украинизации Белорусского Полесья в межвоенный период	314
Будзар М. М. Історичні трансформації садиби Галаганів у Сокиринцях: 1927–1933 рр. (за матеріалами А. І. Степовича та В. І. Маслової)	334
Лаврут О. О. Академічна успішність студентів УСРР періоду 20-х рр. XX ст.	344
Кондратенко О. Ю. Наукові старту двох поколінь академічних істориків	354
Нечипоренко Л. І. Еволюція української преси в контексті реформування суспільства (1985–1991 рр.).....	366

Семенова М. В. Процеси глобалізації та національного відродження в українській культурі кінця ХХ ст.	374
Коваленко О. М. Освітнє та наукове співробітництво України та Польщі (2000–2005 рр.)	384

2012

Випуск 70. Історико-культурні процеси Лівобережної України в загальноукраїнському контексті

Редакційне привітання О. Г. Астаф'єву	3
Самойленко Г. В. Видатний вчений України	4

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Капленко О. М. Кодування наративного контракту у романі Майка Йогансена "Подорож ученого доктора Леонардо... "	8
Ісаєнко К. П. Стилістичні особливості української сучасної прози (на матеріалі творчості М. Матіос).	15
Прохоренко Є. Є. Гоголь в українській бібліографії 20–30-х рр. ХХ ст.	20
Чоботько А. В. Русский футуризм и творчество Н. Гоголя	24
Киричок Г. А. Метажанр и смысл или метажанр как смысл	30
Володарська М. В. Міждисциплінарні витоки концептуального аналізу художнього тексту	36

ІСТОРІЯ

Щербина С. В. Кравецькі та ткацькі цехи на території Північного Лівобережжя у ХVІІ – на початку ХVІІІ ст.	46
Лесик Л. В. До питання еволюції системи міського самоврядування на прикладі міста Ніжина	56
Крупенко О. В. Модернізаційні процеси на українських землях у другій половині ХІХ – на поч. ХХ ст.: соціодемографічний аспект	63
Баханова С. Висвітлення державотворчих процесів доби Української Центральної Ради в регіональних шкільних підручниках з історії.....	71
Двірна К. П., Головашеч С. Ю. Німецька національна меншина Правобережної України в кінці ХІХ – середині 20-х рр. ХХ ст.: історико-статистичний аналіз	81
Крот В. О., Крот Л. М. Діяльність дрібних сільськогосподарських товариств Чернігівської губернії на початку ХХ ст.	93
Казимір В. А. До питання про громадську діяльність В. Дубровського у 1925–1930-х рр.	101
Рябченко О. Л. Студентство як суб'єкт соціально-економічних перетворень у радянській Україні (кінець 1920-х – 1930-ті рр.).....	110

Білан С. О. Соціально-правовий статус українського селянства в 30-х рр. ХХ ст.	121
Дудка Л. О. Спроби державно-партійних органів активізувати діяльність Спілки безвірників в Україні у 1937–1941 рр.: черговий "шторм неба" чи реанімація приреченого.....	131
Двірна К. П. Профспілкове будівництво та вишівські профспілки у 1944–1947 рр.: за матеріалами Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України.....	138
Кузьменко Ю. В. Формування номенклатурних "тіньових" структур в економіці Української РСР (кінець 80-х – початок 90-х рр. ХХ ст.).....	147

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Самойленко Г. В. Традиційно-побутова культура Ніжина XVII–XVIII ст... ..	157
Шендрикова С. П. Кримские гастролі в житті і творчестві Михайла Семёновича Щепкина.	173
Чуткий А. І. Професорсько-викладацький копус Київського комерційного інституту в 1908–1914 рр.: статистика, тенденції змін, визначні персоналії.....	181
Іванцова Н. І. Жіноча сільськогосподарська освіта в Україні у 20–30-х рр. ХХ ст.	191
Тєвікова О. В. Дозвілля українських громадян періоду 1953–1964 рр.	297
Воронко О. Г. Зміни рівня освіти найбільших етносів України (за даними переписів населення 1989 і 2001 рр.): традиція чи модернізація	207
Коваленко О. М. Культурно-освітні організації України та Польщі: створення, діяльність (2000–2005 рр.).....	222
Семенова М. В. Тенденції освітньо-культурного розвитку Чернігівщини у 90-х рр. ХХ ст.: соціально-економічний чинник в мережі культурно-освітніх закладів	232
Савченко Г. А. Хроніка діяльності театральної студії НДУ ім. М. Гоголя: життя за 25 літ.....	239

2012

Випуск 71. Регіональні проблеми розвитку літератури, історії та культури у загальноукраїнському контексті

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Віннікова Н. М. Українська літературна пародія та епіграма	3
Сарапин В. В. Стильовий синкретизм п'єс Івана Котляревського	9
Моціяка О. М. Поезія Тараса Шевченка як плач.....	24
Блохин Д. Гоголь у Західній Європі.....	33

Сквіра Н. М. Чи мріяв Гоголь про долю Емпедокла? (рецептивні теорії спалення другого тому "Мертвих душ").....	52
Ковальчук О. Г. Уява як засіб візуалізації світу (на матеріалі ранньої прози М. Коцюбинського).....	58
Михальчук Н. І. Ідеосвіт Володимира Винниченка в контексті метафізичного пошуку.....	69
Ісаснко К. П. Роман "Чотири пори життя" М. Матіос як варіант колажного тексту.....	90
Хархун В. П. Міфологізм у поетичному мисленні шістдесятництва (за віршем Ліни Костенко "Климена").....	95
Бабенко Л. Л. Витоки опозиційних настроїв Василя Стуса.....	104

ІСТОРІЯ

Пирогова-Таран Л. В. Етнологія та/чи історична антропологія.....	110
Москаленко О. Ю. Трансформації у духовній сфері людності Північного Лівобережжя бронзової доби, або Про що говорять артефакти?.....	118
Кириленко С. О. Розвиток поглядів на проблему походження Русі у працях Бориса Грекова.....	126
Потапенко Я. О. Активізація дослідження соматичної проблематики у сфері історіописання як наслідок "антропологічного повороту" та "історіографічної революції".....	136
Орлов В. М. Основні підходи до класифікації вітчизняних історіографічних джерел щодо нової релігійності.....	144
Лесик Л. В. Розвиток пожежної безпеки в містах Гетьманщини у XVII–XVIII ст.	156
Самойленко О. Г. Історична освіта в гімназіях України у контексті освітньої політики Російської імперії XIX – поч. XX ст.	163
Павельчик Г. О. Регіональна специфіка проведення столипінської аграрної реформи на території України.....	174
Вишнякова Н. Є. Проблема великих сільськогосподарських маєтків німецьких землевласників Таврійської губернії в історіографії межі XIX–XX ст. як регіональний компонент історії України.....	185
Бабенко Л. Л. Стратегія взаємодії більшовицької партії і радянських спецслужб в антирелігійній боротьбі 1920–1930-х рр.	192
Конончук І. М. Національні проблеми України та Чернігівщини 20-х рр. XX ст.	202
Субботіна І. В. Особливості професійно-галузевої зайнятості молоді в УРСР у 1959–1989 рр.	211
Штешиц О. С. Пільги та привілеї керівної партійної номенклатури Української РСР у 1964–1985 рр.: матеріально-побутовий та лікувально-оздоровчий аспект.....	222
Воронко О. Г. Вплив міграційних процесів на демографічний розвиток титульного етносу України у др. пол. XX – на поч. XXI ст.	234

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Товстоляк Н. М. До історії Качанівського палацу П. О. Рум'янцева-Задунайського	245
Палієнко Г. О. Соціальні практики православної церкви у галузі освіти у Чернігівській єпархії (др. пол. XIX – поч. XX ст.)	254
Демуз І. О. Діяльність вечірніх і недільних класів технічного креслення і малювання для дорослих ремісників у 1895–1907 рр. при Миколаївському відділенні Імператорського російського технічного товариства	264
Шاپовал Л. І. Етнографічні особливості українського народу за матеріалами "Студій з української етнографії та антропології" Федора Вовка	274
Конта Р. М. Етнологічні здобутки Федора Вовка: сучасна вітчизняна історіографія XXI ст.	286
Білан С. О. Розвиток аграрної освіти в 30-х рр. XX ст. та її вплив на формування професійно-виробничої верстви українського села	295
Корнєєва Л. Л. Рольова гра живої дії як вид акціонізму та її різновиди	305
Семенова М. В. Досягнення та проблеми розвитку культури України пер. пол. 1990-х рр.: за матеріалами засідань колегії Міністерства культури	313
Коваленко О. М. Правові засади культурного співробітництва Польща – Україна в (2000–2005 рр.)	328

РЕЦЕНЗІЇ

Ячменіхін К. М. Рецензія на монографію Шендрікової Сніжани Павлівни "Історія театру в Криму (1820–1920 рр.)"	344
Якубіна Ю. В. Другий том "Мертвих душ" М. Гоголя: хроніка створення і проблеми текстології	347
Мацапура В. И. О новонайденном списке второго тома "Мертвых душ" Н. В. Гоголя	350
Наші автори	354

2013

**Випуск 72. Історія та культура:
загальноукраїнський та провінційний вимір**

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Ковальчук О. Г. Візуальні ілюзії як засіб формування образу принца (на матеріалі творів М. Коцюбинського: "В путях шайтана", "На камені", "Лялечка")	3
Якубіна Ю. В. Мемуари як джерело біографії М. Гоголя (англ.)	12

Сквіра Н. М. Проблеми поетики другого тому "Мертвих душ" Миколи Гоголя (англ.)	19
Анненкова Е. С. Філософія любови и женского начала в творчестве И. А. Гончарова и И. С. Тургенева	22
Блашків О. В. Тема духовних мандрів у творі Я. А. Коменського "Лабіринт світу і рай серця"	34
Радченко О. А. Іманентний погляд на поетику од Горация	42
Довіна М. С. Теорія міфу в сучасній гуманітаристиці.....	53
Когут О. В. Рецепція християнських парадигм сучасною українською драматургією.....	67

ІСТОРИЯ

Андрєєв В. М. Трипільська та післятрипільська "епохи" в історії України в контексті історичної концепції В. Петрова	74
Леп'явко С. А. Християнсько-мусульманський кордон України XV–XVIII ст.: короткий огляд (англ.).....	84
Лесик Л. В. До питання перебування іноземних купців у місті Ніжині протягом XVII–XVIII ст.	97
Черемісін О. В. Міське самоврядування Південної України кінця XVIII ст. – 1870 р. в особах	105
Качмала В. І. Особливості проведення всеросійського перепису населення 1897 р. на Чернігівщині	115
Пархоменко В. А. Становлення ЗУНР (листопад 1918 р.) в українській мемуаристиці	125
Давиденко Ю. М., Черненко В. М. Діяльність польських молодіжних організацій на території Центральної та Східної України у 1917–1918 рр. в умовах падіння самодержавства	134
Прудько В. О. Становлення радянської влади в Ніжинському повіті (1919–1921 рр.).....	146
Мартиненко В. В. Суспільно-політичні передумови білоруської державності на початку XX ст.	160
Рябченко О. Л. Форми повсякденного протесту українських студентів політиці радянської влади (кінець 1920-х – 1930-ті рр.)	171
Зубченко С. П. Співвідношення національного та інтернаціонального у концептуальних засадах національної політики радянської влади в перший період Другої світової війни	179
Мельнічук Л. В. Особливості створення та функціонування структурно-організованих форм органів місцевого управління Райхскомісаріату "Україна" (1941–1944 рр.)	193
Куницький М. П. Соціальний статус номенклатури органів місцевого управління та поліції Райхскомісаріату "Україна" в реаліях нацистського "нового порядку" (1941–1944 рр.)	202
Давиденко Ю. М., Кудрявцева А. В. Діяльність селянських військових підпільних організацій на теренах окупованої Польщі 1939–1944 рр. (англ.)	217

Татарченко О. Б. Особливості діяльності рад у справах руської православної церкви і релігійних культів на Херсонщині в 1943–1965 рр.	228
Стешиц О. С. Особливості кадрових перестановок у керівній партійній номенклатурі УРСР (друга половина 60-х – перша половина 80-х рр. XX ст.)	241
Конта Р. М. Етнологічні здобутки Зенона Кузели: сучасна вітчизняна історіографія кінця XX ст.	253
Дудник В. М. Використання інформаційних технологій у вивченні молодіжної політики релігійних організацій України.....	262

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Карпова Е. В. Два аспекта изучения бронзового бюста И. А. Безбородко: история бытования и проблема авторства.....	271
Моціяка О. П., Моціяка П. П. Петро Редкін і Гімназія вищих наук князя Безбородька.....	278
Фесенко В. В. Шкільна освіта польської національної меншини в УРСР у 20-х – на початку 30-х рр. XX ст.	295
Молоткіна В. К. Матеріально-технічне забезпечення видавництва радянської України в умовах тоталітарної системи управління (30-ті рр. XX ст.).....	304
Семенова М. В. Освітні процеси в Україні 90-х рр. XX ст.: між досягненнями та проблемами (за матеріалами колегії Міністерства освіти України).....	313
Коваленко О. М. Аналіз культурного діалогу України та Польщі: гастрольна, виставкова та фестивальна діяльність (2000–2005 рр.)	328
Бурчик І. В., Потапенко Я. О. Концептуалізація людської тілесності в сучасній культурології.....	339

АРХІВНІ РОЗВІДКИ

Двірна К. П. Політичний напрям діяльності профспілки РОБОС в період "великого перелому" за сторінками архівних документів.....	348

РЕЦЕНЗІЇ

Срібняк І. В. Реконструкція історії вишу в контексті історії України перших десятиліть XX ст.: А. І. Чуткий. Київський комерційний інститут: витоки та історичний поступ (1906–1920 рр.).....	361
Киричок Г. А. Контекстное прочтение: проблемные узлы и их решение (случай В. И. Даля) Юган Н. Л. "В. И. Даль и русская литература 30–60-х гг. XIX в. "	365
Наші автори	368

2013

Випуск 73
Серія "Історичні науки" № 1

ІСТОРІЯ

Курьленко С. О. "Russian Land" Theory Creation in the Soviet Historiography of the Second Half of 1940 th – beginning of 1950 th	3
Савченко С. В. Місця пам'яті українського козацтва у щоденникових нотатках Олени Апанович	10
Желєзко Р. А. Військово-політична діяльність ніжинського полковника Матвія Гвинтівки: зрада чи захист державних і національних інтересів Гетьманщини?	19
Руденко А. С. І. П. Дорошенко як учасник громадівського руху середини ХІХ ст.	29
Казарова Н. А. Нежин и Ростов-на-Дону в судьбе и деятельности профессора И. П. Козловского	39
Труш О. М. Джерелознавчі та краєзнавчі дослідження Володимира Піскорського	49
Коник О. О. Еліта із тураски: два погляди на чернігівських першодумців у 1906 р.	58
Нітченко А. Г. Функціональна провінційність владних інституцій Чернігівської губернії навесні 1917 р.	70
Сацький П. В. Раднарком Радянської Росії і Генеральний Секретаріат УНР: боротьба за легітимність	80
Буравченков А. О., Бойко О. Д. Українська громада Києва в умовах денікінського режиму (вересень-грудень 1919 р.)	92
Бонь О. І. Одеса в записниках Юрія Яновського	107
Костюкова О. М. Діяльність місцевих органів товариства Червоного хреста в Україні: 20–30 рр.	119
Салата О. О. Інформаційно-пропагандистська політика нацистської Німеччини у працях зарубіжних істориків	129
Mytsyk L. M. Soviet-British Public Relations in 1941–1945	140
Патриляк І. К. Бої на сході... До питання про рейд з'єднання УПА "Базар" на північно-східну Житомирщину та західну Київщину (березень-квітень 1944 р.).....	149
Крижевич С. О. Участь Тсоавіахіму в розмінуванні території України (1944–1946 рр.).....	162
Патриляк І. К., Коваль А. В. Особливості функціонування національного підпілля на Півдні України. На прикладі Миколаївщини (1940-ві–1950-ті рр.)	178
Чуткий А. І. Студентські земляцтва чернігівців у Київському комерційному інституті	191

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Демидович А. В. Влияние ренессансного стиля в церковной архитектуре и живописи Великого княжества Литовского в исследованиях российской дореволюционной историографии	202
Демуз І. О. Південно-Західний відділ Російського географічного товариства: провінційний осередок чи потужне наукове об'єднання? (історіографія проблеми).....	210
Савчук І. І. Внесок журналу "Україна" у розвиток історико-красознавчих студій.....	224
Кузнець Т. В. Сільське духовенство київської єпархії в "Київській козащині" 1855 року.....	232
Малюга В. В. Життєвий і творчий шлях П. І. Прокоповича – всесвітньо відомого бджоляра винихідника	240
Конончук І. М. Німецька меншина в Україні 20-х рр. ХХ ст.: національні та культурні проблеми	256
Гедз В. А. Україномовна преса в окупованому Києві: до історіографії проблеми	265
Жулканич Н. М. Культурно-освітні зміни в закарпатському селі (1945–1980 рр.)	276
Шендрикова С. П., Бердникова М. А. Драматургія У. Шекспіра на кримських подмостках в исполненні знаменитих артистів (вторая половина XIX – первая половина XX вв.)	286
Тарасенко О. Ф. Переслідування духовенства за "революційну діяльність" на початку ХХ ст. (за матеріалами чернігівської єпархії).....	293
Наші автори	303

2013

Випуск 74

Серія "Філологічні науки" № 1

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Самойленко Г. В. Життєві та творчі взаємини Т. Шевченка з випускниками Гімназії вищих наук кн. Безбородька (1838–1843).....	4
Михед П. В. Тарас Шевченко в російській критиці (1840–1861).....	19
Моціяка О. М. Мотив національного сорому в романі П. Куліша "Чорна рада" та історіософських поемах Т. Шевченка періоду "трьох літ"	29
Якубина Ю. В. Гоголь и его сестры "брат по небесному, высшему родству..."	38
Чоботько А. В. Художественное пространство повести Н. Гоголя "Страшная месть"	45
Сквіра Н. М. До питання про творення канону, деканонізацію та роль інтерпретаційної традиції	54

Скавыш В. А. Симулякри о психозе Гоголя.....	59
Прохоренко Є. Є. Вертепна модель міста у М. Гоголя та В. Підмогильного	72
Ковальчук О. Г. Візуальне у конфлікті ролей (етюд М. Коцюбинського "Цвіт яблуні").....	86
Михальчук Н. І. Цинічний розум як чинник трансформації буттєвої сфери в малій прозі В. Винниченка	95
Стребкова І. О. "Старший боярин" Тодося Осьмачки як казка.....	107
Капленко О. М. Микола Руденко: реалізація світоглядних ідей у дитячій літературі	125
Хархун В. П. Митець як об'єкт психологічного портретування (за віршем Ліни Костенко "Ван Гог")	138
Kohut O. V. The Unity of the Ontological Origins – Eros and Thanatos in the Plot of Modern Ukrainian Dramaturgy	146
Михед Т. В. Постмодерністські модифікації образів Робінзона та П'ятниці: головні тенденції та тренди.....	153
Ісаєнко К. П. Компаративний аналіз на уроках зарубіжної літератури: проблеми і перспективи розвитку	162
Нагачевська О. О. Збереження національно-культурної специфіки тексту при перекладі реалій у оповіданнях письменників США XVIII–XIX ст.	167
Шеремет О. С. "Імперія" Ришарда Капусцінського: від репортажу до літератури.....	175
Миронова Т. Ю. Авторські смислові виміри оригінального тексту М. Фуко та його сумнозвісний вирок про "смерть автора"	181
Остапенко Л. М. Чи був Кафка юдейським пророком: контексти та інтерпретації	197
Vinderskikh S. O. The reception of Joseph Heller in domestic literary theory (Ukraine, Russia).....	202
Норец М. В. Жанровая доминанта шпионского романа Эрскина Чайлдера "Загадка песков"	209

МОВОЗНАВСТВО

Бойко Н. І. Лексичні засоби вербалізації концептосфери сакрального в поетичних текстах Тараса Шевченка	216
Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Конверсійні процеси в ідіології Тараса Шевченка	224
Вакуленко Г. М., Клипа Н. І. Реалізація грамеми "напрямок руху: кінцевий пункт руху" применниково-відмінковою формою знахідного (на матеріалі художнього мовлення Т. Г. Шевченка).....	231
Пасік Н. М., Шевченко С. П. Редуковані синтаксичні структури в художньому мовленні Тараса Шевченка.....	237
Кайдаш А. М. Стилістичні можливості фонетичних засобів у творчості Т. Г. Шевченка.....	246
Петрик О. В. Диференційні особливості девербативів стану	252

Проха І. В. Вербалізація "внешнього человека" в поезмі Н. В. Гоголя "Мертвые души"	259
Цобенко О. В. Лексико-семантичне поле "ювелірні прикраси" в англomовних енциклопедіях.....	265

ІСТОРИЯ КУЛЬТУРИ

Драчук Л. І. До питання розвитку театрального мистецтва Чернігівщини	272
Корнєєва Л. Л. Художній стиль як опредметнення картини світу	279

АРХІВНІ РОЗВІДКИ

Блохин Даріана Дослідження спадщини Г. Сковороди діаспорним вченим, істориком Д. Г. Оляничим (архівні матеріали)	288

2014

Випуск 75

Серія "Філологічні науки" № 2

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Жила С. О. Джерела творення образу Батурина за поемою-містерією Т. Г. Шевченка "Великий льох"	3
Шакура Ю. О. Транзит одного сюжету в п'єсах Т. Шевченка "Назар Стодоля" та Я. Кухаренка "Чорноморський побит" в інтерпретації В. Резанова	16
Михед П. В., Якубина Ю. В. Гоголь-гимназист в мемуаристикі.....	24
Чоботько А. В. Художественное пространство повести Н. Гоголя "Страшная месть"	43
Стребкова І. О. Казкові мотиви у "Ночі перед Різдвом" Миколи Гоголя	54
Проخورенко Є. Є. Микола Гоголь і Тарас Шевченко в українських порівняльних студіях 20–30-х рр. ХХ ст.	67
Самойленко Г. В. Гоголевские сюжеты в различных формах художественного воплощения (к постановке проблемы)	84
Сквира Н. М. "Правила" духовного возрождения в "Лестнице" Иоанна Синайского и втором томе "Мертвых душ" Николая Гоголя.....	97
Ролик А. В. Рефлексивные структуры обыденного сознания и их отражение в переводе (на материале немецкого перевода поэмы Н. В. Гоголя "Мертвые души").....	104
Анненкова Е. С. "Думающий и сознающий себя": творчество как предмет авторефлексии в малой прозе И. А. Бунина	112
Ковальчук О. Г. Візуальне як засіб переформатування природного у соціальне (на матеріалі творів М. Коцюбинського).....	123

Капленко О. М. Екзистенційна парадигма у "тюремному циклі" оповідань Івана Франка.....	132
Kharkhun V. P. The Aesthetic and Ideological Strategies of "New" Ukrainian Literature	141
Остапенко Л. М. Письменник, породжений відчаєм: до проблеми духовного самовизначення Ф. Кафки.....	150
Kohut O. Poetics of modeling realism in modern Ukrainian drama plots	158
Vochka O. V. Shakespeare's Canon as the Source of Gothic Tradition.....	165
Телегіна Н. І., Рильюк Р. М. Своєрідність творчого методу Генріха Белля на матеріалі роману "Очима клоуна"	170
Чичиашвили Э. З. Бескомпромиссный критик Франции III республики	177
Напирели М. Метафора по стихотворенню Фр. Шиллера "Пилигрим"..	185
Ісаєнко К. П. Літературний канон: до варіації змісту і контекстів терміну	189

МОВОЗНАВСТВО

Бережняк В. М. Слова-символи як елементи моделювання цілісної мовної картини світу Т. Г. Шевченка.....	196
Петрик О. М. Видільні чинники предикатів дії в українській мові (на матеріалі поезій Т. Г. Шевченка).....	202
Баран Г. В. Релігійна лексика в поемі Тараса Шевченка "Гайдамаки".....	210
Кравець Л. В. Архетипні метафори в мові української поезії Т. Шевченка	221
Мацько Л. І. Концептуально-стилістичний аналіз поетичної мовотворчості Тараса Григоровича Шевченка в аспекті комунікативної лінгвістики.....	231
Семашко Т. Ф. Стереотипи української етносвідомості у візуальному секторі поезики Тараса Шевченка.....	244
Цівун Н. М. Поетична та наукова шевченкіана Максима Рильського.....	254
Клипа Н. І., Вакулєнко Г. М. Використання лексики релігійної семантики в "Роздумах про Божественну Літургію" Миколи Гоголя	260
Грушко С. П. Роль імпліцитної семантики антропонимів в художественной прозе XIX века	265

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Павлюк І. З. Українська культура в період становлення незалежної України: реверсивна розмітка.....	269
Дорохін В. Г. Фактор музично-виконавського аналізу у процесуальному трактуванні	282

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Самойленко Г. В. Гоголевский юбилей 1909 года в Нежине 290

РЕЦЕНЗІЇ

Бойко Н. І. Рецензія на монографію Г. М. Вокальчук "Словотворчість українських поетів ХХ століття" (Острог : Національний університет "Острозька академія", 2008. – 536 с. 310

2014

Випуск 76

Серія "Історичне науки" № 2

ІСТОРІЯ

Босенко Н. П. Суспільно-політичний устрій Київської Русі (історіографічний нарис)	3
Леп'явко С. А. Перед Хотинською війною (1617–1620)	15
Ярошенко М. О. Політичні та соціально-економічні передумови української національно-визвольної війни в середині XVII ст.	29
Лесик Л. В. Стан пожежної безпеки в місті Ніжині у XVIII ст.	39
Казіміров Д. В. Населення міста Мени за матеріалами Генерального опису Лівобережної України 1765–1769 рр.	47
Самойленко О. Г. Формування кадрового складу професійних істориків у вищих навчальних закладах України в першій половині – середині XIX ст.	60
Дятлов В. О., Шебуренкова Т. В. Іноземна діаспора в конфліктах влади і суспільства Російської імперії у XIX – на початку ХХ ст. Регіональний аспект.	81
Демуз І. О. Церковно-археологічні товариства і установи України XIX – початку ХХ ст.: сучасна вітчизняна історіографія	90
Крупенко О. В. Промислове підприємництво на Лівобережній Україні у другій половині XIX – на початку ХХ ст. Історіографічні засади дослідження	107
Лейберов О. О. "Око й ухо народне" – організація та діяльність комісій Конгресу Трудового Народу України	121
Конончук І. М. Доля поляків України та Ніжинщини 1920–30-х рр.	137
Тарапон О. А. Житлово-комунальне забезпечення міських мешканців України 1920–1930-х рр.	147
Шаповаленко Є. Ю. Повсякденність селянства Чернігівщини в умовах німецької окупації 1941–1943 рр.: заборони й покарання	157
Маршицька В. В., Болтаєвський І. Ю. Примусові робітники з Київщини у системі економічної експлуатації Третього Рейху (1942–1945 рр.)	170

Mytsyk L. M. Stalinist Regime from the British Perspective: English Parliamentarians' Reflections on the Visit to the USSR in 1945	180
Сидорович О. С. Проблеми розвитку сільських споживчих товариств України в 1940–1980-х рр.	189
Лавріненко Л. І. Проблематика охорони здоров'я сільського населення Чернігівщини в 1960–1980-ті рр.	198
Висовень О. І. Боротьба радянського тоталітарного режиму з Євангельськими християнами-баптистами України (60–70-ті рр. ХХ ст.)	208
Бардашевська Ю. І. Міський ринок повсякденних товарів на території Криму в умовах соціально-економічних перетворень Перебудови (1985–1991 рр.).....	218
Бабка В. Л. Історична пам'ять доби Перебудови в Україні: вектори трансформації	227

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Потій Н. М. Особливості діяльності земських установ Чернігівської губернії у сфері початкової освіти у 80-х рр. ХІХ ст.	239
Самойленко Г. В. Будівництво та архітектура Чернігівщини у ХІХ – на початку ХХ ст.	252
Мідько А. С. Тарновський-молодший – громадський діяч і благодійник чернігівської землі.....	299
Каросва Т. Р. Книговидавничі практики у поширенні політичних ідей на підросійських українських теренах другої половини ХІХ – початку ХХ ст.	308
Михайленко Г. М. Становлення О. Лотоцького як інтелектуала-гуманітарія	322
Конта Р. М. Сучасний стан та перспективи історіографічного дослідження розвитку етнології в Науковому товаристві імені Шевченка у Львові (1892–1940 рр.).....	334
Моціяка П. П. Шевченківський ювілей 1914 р. в Інституті князя Безбородька	345
Прудько В. О. Освіта Ніжинщини в період Української Держави П. Скоропадського.....	353
Іванцова Н. І. Створення вечірніх робітничих університетів в УСРР у 1920-ті рр.	364
Литовченко О. Л. Фото- та кіносправа на Чернігівщині у 20–30-ті рр. ХХ ст.	375
Двірня К. П. Педагогічна освіта в м. Ніжині у перші повоєнні роки: за матеріалами звітів Ніжинського педінституту та Ніжинського учительського інституту (1945–1948 рр.)	389
Кузьменко Ю. В., Семененко Л. М. Повсякденне життя студентів УРСР у роки перебудови.....	398
Vakhanova S. Lighting the Y. Pilsudsky's activity at the end of the 20–30th years of the XX century in school history textbooks.....	410
Артюх М. С. Структурна реорганізація районного відділу	

освіти в Україні на початку XXI ст.	419
Gordienko Y. F. Bringing up successful people in the universities of the USA ..	429
Наші автори	436

2015

Випуск 77

Серія "Філологічні науки" № 3

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Ісаєнко К. П. Особливості авторської самопрезентації у пізній ліриці П. Куліша.	3
Киричок Г. А. Театральність "Вечеров на хуторе близ Диканьки" Николая Гоголя	10
Гудушаури Н. О. Любовь-страсть и любовь-товарищество в повести Н. В. Гоголя "Тарас Бульба".	20
Асатурова С. А. Переводы произведений Н. В. Гоголя на грузинский язык.	26
Стребкова І. О. Оніричне в художньому світі Миколи Гоголя і Тодося Осьмачки.....	31
Прохоренко Є. Є. Трансформація сюжету гоголівського "Вія" в українській літературі 20–30-х рр. ХХ ст.	44
Шеховцова Т. А. Автор, герой, інтертекст в пьесе А. Гаврилова "Играем Гоголя"	52
Капленко О. М. Типологія дитячих персонажів в оповіданнях Івана Франка.	61
Цепкало Т. О. Міфо-фольклорна своєрідність архетипного образу місяця в поезії А. Малишка та В. Симоненка.	74
Hutsol M. I. Palimpsest of traditional plot of Romeo and Juliet in the play by A. Krym "Autumn in Verona"	81
Veselovska N. V. Transformation of woman's consciousness in the play of A. Krym "Quartet for Two".	87
Остапенко Л. М. Месіанізм і маскультура: художня рецепція "розбитого покоління" в романі Дж. Д. Селінджера "Ловець у житі"	94
Монолатій Т. П. Роман Йозефа Рота "Павутиння" як "можливе майбутнє" веймарської Німеччини.	102

МОВОЗНАВСТВО

Бондарь Н. А., Филипович В. В. "Дневник" Т. Г. Шевченко: лексический аспект.	114
Савченко І. С. Духовні основи спілкування.	123
Зеленько А. С. Про функціонування мови державної та регіональних у демократизуючій Україні	133
Жук Т. В. Погляди мовознавців на проблему	

вивчення лексичної синонімії у сучасній лінгвістиці	138
Власенко М. В. Дослідницькі підходи до визначення та аналізу лінгвістичного явища "концепт" (на матеріалі німецької мови)	143
Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Специфіка функціонування часових форм дієслова в художньому мовленні Євгена Гуцала	151
Пасік Н. М., Воєводіна Г. М. Подвійна актуалізація і розгорнута фразеологічна метафора в химерній прозі Володимира Дрозда	157
Bondarenko O. 'Language' School in American Poetry: Intellectual History and Alternative Publishing.....	168
Бондаренко А. І. До проблеми опису базових категорійних властивостей художнього тексту.....	176
Шумбар О. О. Кольористична лексика в ідіостилі О. Довженка: семантичний і стилістичний аспекти	185
Базова В. І. Переклад і фразеологія	192

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Самойленко Г. В. Музичне мистецтво Чернігівщини XIX – поч. XX ст.	192
Самойленко Г. В. Малярство на Чернігівщині у XIX – поч. XX ст.	198
Корнєєва Л. Л. Сучасні технології як передумова трансгресії освіти.....	221

АРХІВНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗНАХІДКИ

Лист працівника Інституту літератури (Пушкінський Дім) АН СРСР В. В. Данилова до члена-кореспондента АН України, проф. Є. П. Кирилюка про українських Літераторів. Підготовка тексту та примітки Г. В. Самойленка.	302

РЕЦЕНЗІЇ

Бойко Н. І. Шевченкове слово крізь призму мовно-естетичних знаків української культури	318
Бойко Н. І. Сучасне декодування шевченкових поетичних текстів ..	323
Наші автори	327

2015

Випуск 78

Серія "Філологічні науки" № 4

Ювілейні привітання до 80-ліття
від дня народження Г. В. Самойленка

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Чоботько А. В. Художественное пространство повести Н. Гоголя "Страшная месть".....	21

Киричок Г. А. Слово и тело в ранней прозе Н. Гоголя (теоретический аспект).....	31
Сквіра Н. М. "Преображение моей судьбы я глубоко почувствовал". Ключові моменти переродження героїв у "Капітані Боппі" та "Агасфері" В. Жуковського.....	42
Ісаєнко К. П. "Гра з читачем" як вибір нарративної стратегії (на матеріалі роману Л. Костенко "Записки українського самашедшого").....	49
Ковальчук О. Г. Візуальне у процесах трансформації особистості ("Сміх", "Він іде", "Невідомий", "Persona grata", "В дорозі").....	55
Muchka M. Preconditions and peculiarities of H. von Kleist's creative work reception in Ukrainian literary process of the 19th – the beginning of the 20th century.....	71
Shtohryn M. V. Mystic toposes of Kyiv in the novel "Love in Baroque style" by V. Danylenko.....	82
Заєць Г. В. Художня деталь в епіці Володимира Ярошенка.....	87
Краснобаєва О. Д. Просторово-часова організація тексту в романі-епопеї А. Корольова "Ерон".....	94
Остапенко Л. М. "Ловець у житі" як духовна практика: про рецепцію роману Дж. Д. Селінджера.....	102

МОВОЗНАВСТВО

Бойко Н. І. Паралінгвальні фразеологізми в мовотворчості М. Коцюбинського.....	110
Зіневич Л. В. Художній переклад у контексті ідей європеїзму М. Коцюбинського.....	117
Красавіна В. В. Земля як мірило цінностей і парадигма зради у творах М. Коцюбинського "Fata morgana" та О. Кобилянської "Земля".....	126
Поворознюк С. І. Мовні засоби експлікації етнічних стереотипів татарського народу в кримському циклі оповідань Михайла Коцюбинського.....	135
Сазонова О. В. Дискурс "кохання–зрада–смерть" у творах М. Коцюбинського та М. Могилянского.....	146
Хомич Т. Л., Воробей А. В. Фразеологічні одиниці в дитячих текстах Михайла Коцюбинського.....	156
Шлєіна Л. І. Концептуальні риси літературного й живописного імпресіонізму у новелі "Internezzo" Михайла Коцюбинського.....	162
Задорожний В. Б. Про позамовну дійсність деяких лексикографічних явищ.....	168
Хомич Т. Л., Мусієнко І. В. Лексико-фразеологічний рівень мовної компетенції сучасного студента професійно-технічного навчального закладу.....	176
Цінько С. В. Психолінгвістичні особливості	

сприймання школярами усного мовлення	183
Стасюк Н. В. Структурно-синтаксичні особливості мовленнєвого акту заклику	189
Томіленко Л. М. Позасловникова лексика у творі Дмитра Донцова "Націоналізм"	198
Федунович-Швед О. Т. Реалізація словотвірного потенціалу української мови у перекладах Миколи Лукаша	205
Харитонов І. К. Про три переклади поезії О. Поупа "Самопізнання"	220
Капніна Г. І. Категорія експресивності у перекладі (на матеріалі оригінального та трансформованого на українську мову варіантів роману Е. М. Ремарка "На західному фронті без змін")	231

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Самойленко Г. В. Садиби письменників, художників, акторів як гнізда культури на Чернігівщині	239
Драчук Л. І. Проблеми регіонального розвитку культури на сторінках наукового збірника "Література та культура Полісся"	259
Наші автори	267

2015

Випуск 79

Серія "Історичні науки" № 3

ІСТОРІЯ

Кедун І. С. Післямонгольський Новгород-Сіверський за матеріалами археологічних досліджень	3
Андрєєва С. С. Кримське ханство як складова "східного питання" в системі міжнародних відносин Центрально-Східної Європи в середині XVIII століття	9
Цирекідзе Малхаз "Записка-проект о лучшем устройстве Грузии" Давида Багратіони.	20
Ковальова Н. А. Передумови і наслідки "селянської революції" 1905–1907 рр.	27
Коник О. О. Думський процес і Україна в контексті радянської історіографії революції 1905–1907 рр	37
Капарулін Ю. В. Події російських революцій 1905–1907 та 1917 рр. у науковій спадщині О. Рябініна-Скляревського.	47
Самойленко О. Г. Цензура як засіб регламентації історичних знань у Російській імперії в XIX – на початку XX ст.	55
Верховцева І. Г. Соціальна діяльність установ селянського самоврядування в Російській імперії (друга половина XIX – початок XX ст.)	107
Бойков О. Ю. Протестантизм та сектантство у суспільному і	

духовному житті Південної України в кінці XIX – на початку XX ст.	117
Потапенко М. В. Польські політичні сили Наддніпрянської України у добу Центральної ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.)....	127
Лейберов О. О. "Ваша влада, ваш оборонець..." – як обирали Конгрес трудового народу Української Народної Республіки.....	137
Куценко Ю. Ю. Розвиток драгомановознавства в українській історичній науці в період національно-визвольних змагань 1917–1921 рр.	166
Черкаська Д. В. Педагогічна діяльність Л. М. Славина у Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка в 1939–1953 рр.	180
Мелещенко Т. В. Історіографічні дослідження постаті Вацлава Гавела та суспільно-політичного життя Чехословаччини.....	190
Лавріненко Л. І. Концептуальні засади організації кадрової політики у галузі охорони народного здоров'я на Чернігівщині в 1960–1980-ті рр....	203
Mytsyk L. M. Conceptual Bases of the European Union's Eastern Partnership policy.....	212

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Самойленко Г. В. Гнізда культури на Чернігівщині у XIX – на поч. XX ст. ...	224
Терещенко-Кайдан Л. В. Історія розселення слов'ян на землях сучасної Греції.....	244
Овчарук О. В. Сучасні методологічні засади осмислення культурологічних концепцій	252
Папета О. В. Етнічні мотиви в костюмах Л. Семикіної "Поліська легенда" (спроба теоретико-методологічного аналізу).....	262
Горбатюк О. Загальноосвітня школа Києва та Київщини в умовах десталінізації (1953–1959 рр.).....	268
Кречко Н. М. Хорова культура України 60–80-х рр. XX ст. Репертуар. Концертна діяльність. Вплив на сучасність	274
Наші автори	281

2015

Випуск 80

Серія "Філологічні науки" № 5

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Самойленко Г. В. Ніжинське історико-філологічне товариство і його філологічне наукове спрямування.....	3
Дзюба Т. А. Від "Кобзаря" до букваря – Тарас Шевченко як чинник національного усвідомлення українців	19
Моцяка О. М. Шевченкіана Олександра Афанасьєва-Чужбинського....	28
Крижанівський В. М. Кулішівський образ Якіма Сомка у "Чорній раді": історіографічне та джерелознавче підґрунтя	37

Мусий В. Б. Телесність в "Старосветских помещиках" и "Повести о том, как поссорился Иван Иванович с Иваном Никифоровичем" Н. В. Гоголя.....	45
Банзерук О. В. Структура и функционирование концепта "Еда" в повести Н. Гоголя "Старосветские помещики".....	55
Мозгова Т. А. Особливості християнської антропології М. Гоголя	64
Любецкая В. В. Словесный лад и эпическое мышление в творчестве Н. В. Гоголя.....	73
Бондарь Н. А. Концепт "музыка" в сборнике Н. В. Гоголя "Миргород" ..	82
Джулай Ю. В. Щоденники та атласи мандрівок XVIII–XIX ст. П. С. Палласа та В. П. Давидова, за участі К. П. Брюллова, у фрагментах гоголівських описів мандрівок Чичикова.....	90
Васильсва А. М. Інтерпретація теми безумства у творах "Пікова дама" О. С. Пушкіна та "Записки божевільного" М. В. Гоголя.....	104
Якубина Ю. В. Жанр оди в літературному образovanні Нежинських гімназистів	126
Сінченко О. Д. Методологія науки Миколи Грота: літературознавчі аспекти	136
Науменко Н. В. Жанрово-стильова розмаїтість сонетарію Анатолія Мойсієнка	144
Забарний О. В. Літературна студія Ніжинського державного університету кінця 90-х – початку 2000-х рр. (тематичні пошуки та авторські візії).....	155
Остапенко Л. М. Загублена шинель сільського лікаря, або Знову про Попелюшку: до вивчення творчих зв'язків М. Гоголя і Ф. Кафки. Частина I. Вибрання.....	163
Андрійчук Т. В. Філософія та література як комплементарний пошук сенсу буття	170

МОВОЗНАВСТВО

Бойко Н. І., Зінченко С. В. Науковий центр з історії українського мовознавства при кафедрі української мови Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя	180
Зельнюк А. С. Ніжинська вища школа в історії формування вітчизняного мовознавства	186
Кльпа Н. И. Из истории исследования славистики в Нежинском историко-филологическом институте (наследие А. С. Будиловича).....	194
Бондаренко А. І. Художній час у лінгвістичних працях представників Ніжинської вищої школи	203
Кайдаш А. М. Стилістична концепція І. Г. Чередниченка в контексті мовознавчих досліджень	211
Івахненко Т. П. Лексичні особливості молодіжного сленгу	216
Бережняк В. М. Проблеми вивчення діалектної лексики східного Полісся в Ніжинській вищій школі (найменування городніх рослин у с. Перебудова Ніжинського району Чернігівської області).....	225

Коробова І. О. Проблема запозичень у сучасній лінгвоукраїністиці.....	232
Приблуда Л. М. Структурно-граматичні моделі перифразових номінацій в українській художній прозі XXI ст.	243
Пугач В. М. Проблеми дискурсивного аналізу художнього тексту	250
Трубукханчук А. М., Prodanyuk A. B. Usage and functioning of impolite forms of address in British and American prose of the 19 th –21 st centuries.....	259
Крапивний Я. М. Вплив церковного красномовства на розвиток педагогічної майстерності вчителів у духовних закладах освіти Чернігівської губернії (XVIII–XIX ст.)	268
Наші автори	276

2016

Випуск 81
Серія "Історичні науки" № 4

ІСТОРІЯ

*До 25-річчя Незалежності України
та 150-річчя від дня народження Михайла Грушевського*

Пиріг Р. Я. Відзначення шістдесятиліття Михайла Грушевського: політичний контекст	4
Москаленко О. Ю. М. С. Грушевський як історик ранньопервісної доби України	13
Хоменко В. О. До питання про членство Михайла Грушевського в українській партії соціалістів-революціонерів.....	30
Самойленко Г. В. М. Грушевський і М. Заньковецька (особистісні та творчі взаємини)	41
Самойленко О. Г. Однокурсник Михайла Грушевського Володимир Піскорський.....	47
Тимченко Р. В. Причини поразки Центральної Ради та передумови приходу гетьмана П. Скоропадського до влади в українській історіографії.....	70
Оніщенко О. В. Жінки в Українській Центральній Раді.....	81
Ковальчук Н. Д. "Заклик" та "відгук" у контексті кордонного характеру української цивілізації	91
Соколова Л. С. У пошуках походження українського народу-нації в спадщині В. Щербаківського	100

ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ

Лейберов О. О. "Люди, на себя подозрение навлекающие..." – поліцейський нагляд за іноземцями Ніжина у 1812 році.....	108

Іванюк О. Л. Історії полків як напрямок військово-історичних досліджень у Наддніпрянській Україні у ХІХ – на поч. ХХ ст.....	116
Гулак І. В. Податкова політика та податкова система Російської імперії в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.....	129
Романець Л. М., Романюк І. М. Українська історіографія повсякденного життя та соціального статусу вчителів України повоєнного періоду (1944 – друга половина 1950-х років).....	139
Касьянова Н. М. Якісні характеристики переселенців в Українській РСР в 40–60-ті роки.....	157
Сацький П. В. Інтеграція Криму і України в єдиний економічний регіон у процесі мобілізації трудових ресурсів для освоєння півдня УРСР і півночі Кримської області (1950–1953 рр.).....	167
Мицик Л. М., Баров В. В. Державотворчі альтернативи Веймарської республіки.....	181
Чумаченко О. А. Місії Європейського Союзу з антикризового регулювання в Македонії 2003–2005 рр.....	190
Мслєксєцев К. І. Культурний та цивілізаційний аспект новітніх польсько-українських відносин (2005–2011).....	200
Мицик Л. М. "Східне партнерство" для України: новий вимір Європейської інтеграції чи підміна перспективи членства?.....	211

ІСТОРИЯ КУЛЬТУРИ

Бричка А. В. Історіографія духовної спадщини Паїсія Величковського.....	222
Бровко А. Г. Повсякденна культурність радянського суспільства в 20–30-х рр. ХХ ст.....	234
Соболевська С. О. Значення репертуару театру у розвитку культури (на матеріалі народних аматорських театрів Житомирщини 1990–2000-х років).....	246
Богдяж К. А. Кримськотатарська мова в системі української освіти (1991–2016 рр.).....	256
Наші автори	266

2016

Випуск 82

Серія "Філологічні науки" № 6

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

*До ювілею О. Афанасьєва-Чужбинського
(200 років від дня народження)*

Моціяка О. М. Олександр Афанасьєв-Чужбинський і Євген Гребінка: діалектика взаємин.....	4

Блик О. І. О. Афанасьєв-Чужбинський та Харківська школа романтиків: творчі перегуки та паралелі.....	16
Джулай Ю. В. Гоголівські тесери до мандрівок К. М. Базилі з малюнками К. П. Брюллова в тексті "Мертвих душ"	26
Чоботько О. В. В. Розанов і М. Гоголь: причини творчого антагонізму. Стаття I.	38
Остапенко Л. М. Загублена шинель сільського лікаря, або Знову про Попелюшку: до вивчення творчих зв'язків М. Гоголя і Ф. Кафки. Частина II. Бранці вбрання.....	48
Самойленко Г. В. Переробки повісті М. Гоголя "Тарас Бульба" для української сцени	55
Ковальчук О. Г. Юрій Гребенік як гоголезнавець, або Ще про одну проблему української гуманітаристики.....	65
Тверітінова Т. І. До проблеми біографії Н. В. Кукольника	75
Блохин Д. Леся Українка: шлях до західноєвропейської символічної неоромантичної естетики (до 145-річчя від дня народження Лесі Українки)	85

*До ювілею П. Тичини
(125-річчя від дня народження)*

Кузьменко Н. М. "Він і художник, і співак, і музикант, і поет" (невідомі архівні матеріали про П. Тичину)	97
Коткова Л. І. Специфіка хронотопу й мовні стратегії в ліриці Павла Тичини (на матеріалі збірки "Сонячні кларнети").....	107
Гарачковська О. О. Редакторська діяльність Павла Тичини	116
Кузьменко В. І. Проблема художнього перекладу в літературознавчій концепції Павла Тичини	124
Дячок С. О. Твори Павла Тичини як інтертекст у поезіях Ліни Костенко.....	131

*До ювілею М. Булгакова
(125-річчя від дня народження)*

Ковальчук О. Г. Феномен України у романі М. Булгакова "Біла гвардія".....	137
Мазко О. В. Дитячі періодичні видання і формування "нової людини" наприкінці 1920 – на початку 1930-х років (на матеріалі журналу "Жовтень")	150
Полигач І. О. Становлення та генологічні аспекти жанру антиутопії.....	159
Боднар О. Б., Сушко З. С. Типологічне зіставлення основних принципів образотворення у творах Вільяма Фолкнера і Валерія Шевчука	169
Кочлошвілі Н., Кітесашвілі С. Сутність антифашистської ідеології в романі Олександра Каландадзе "На землі П'яста"	181

Ісаєнко К. П. Зміни жанрових дефініцій і меж у сучасному літературному просторі (теоретичний аспект).....	191

МОВОЗНАВСТВО

Шумейко З. Є. Внесок Матвія Номиса в розвиток українського мовознавства	197
Юрчишин Т. В. Комунікативна спрямованість узагальненого змісту	206
Ковальчук Л. О. Дослідження поняття валентності в загальному та внутрішньої валентності зокрема	214
Задорожний В. Б. Роль словесного наголосу в дієслівному словотворі.....	222
Сукаленко Т. М. Типаж "циган" крізь призму українських прислів'їв та приказок	241
Трибуханчик А. М., Шкурат Т. А. Вплив гендеру на вибір та функціонування фразеологічних одиниць у політичних промовах Маргарет Тетчер та Джона Мейджора	254
Грушко С. П. Категорії мети та причини у смисловому полі української та німецької мов	264
Наші автори	271

2016

Випуск 83

Серія "Історичні науки" № 5

ІСТОРІЯ

Кириленко С. О. "Откуда есть пошла русская земля": поліфонізм дослідницьких інтерпретацій 1970-х – початку 1990-х рр.....	4
Лейберов О. Соціальний портрет офіцерів Ніжинського полку земського ополчення 1812 року (за матеріалами архівних джерел)	17
Самойленко О. Г. Підготовка українських професорів-істориків у Німеччині в ХІХ – на початку ХХ ст.	30
Мартиненко В. В. Виникнення державності в Білорусі 1917–1918 рр.: історичний огляд	39
Боряк О. О. На шляху до радянської ідентичності: спроби запровадження нової моделі святкування народження дитини (1920-ті рр.)	48
Коник О. О. Перший сільський кінофестиваль у Херсонській області (грудень 1944 р.)	56
Міщанин В. В. "Визволення", "возз'єднання" і "радянізація" Закарпаття в 1944-1950 рр.	66
Сидорович О. С. Проблема товарного дефіциту у сільській торгівельній мережі в УРСР у післявоєнний період	82

Кіндрачук Н. М. Радянські засоби масової інформації як ідеологічне знаряддя руйнації національної ідентичності українців: кінець 50-х – 70-ті рр. XX ст.	90
Потапенко М. В., Ломоносов М. Дозвілля студентів Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя у 1964–1985 рр. ...	98
Іваненко В. В., Бурмага В. П. "Афганський синдром" 1979–1989 рр. як чинник кризи радянської системи: історичний досвід і сьогодення.....	108
Дем'яненко В. М. Мілітаризація суспільної свідомості в СРСР	117
Калиновська О. В. Засоби ідеологізації мовної практики радянського суспільства	129
Буренков В. М. "Дніпропетровський партійний клан" в українській та російській історіографії	140
Пронь Т. М. Андрій Громико: vis-a-vis з політикою і дипломатією.....	148
Штейнле О. Ф. Роль неформальних практик у трансформації пізньорадянської номенклатури	158
Кузьменко Ю. В. Вік і влада: до проблеми динаміки вікових характеристик партійно-радянської номенклатури Української РСР в умовах суспільно-політичних трансформацій 1985–1991 рр.	168
Філатов Б. С. Виникнення та діяльність Сумської крайової організації Народного Руху України (1989–1991 рр.)	177
Кательницька Л. В. "Ковбасна революція" в Чернігові: причини, хід та наслідки	184
Самойленко Г. В. Літературне життя напередодні розвалу Радянського Союзу (1986–1991)	192
Латиш Ю. В. Чому розпався СРСР? Підходи та концепції в сучасній історіографії.....	206
Мицик Л. М. "Європейський вибір" посткомуністичних країн: чи існує альтернатива?.....	218
Бойко О. Д. Уроки "перебудови" в СРСР для сучасної України.....	231
Шостак В. М. Провідні тенденції та нові форми культурного розвитку українського суспільства в умовах модернізації	242

АРХІВНІ ЗНАХІДКИ ТА МАТЕРІАЛИ

Блохин Д. Бад Емс: історія трагічної сторінки в українській культурі	252
Наші автори	273

2016

Випуск 84

Серія "Філологічні науки" № 7

МОВОЗНАВСТВО

Забарний О. В. Студентські роки становлення Арнольда Грищенка як філолога і громадянина	4

Бойко Н. І. Стилістична диференціація лексичного складу української мови в лінгвістичній спадщині М. А. Жовтобрюха та А. П. Грищенка	11
Хомич В. І., Кисла О. М., Толочко С. В. Висвітлення проблеми диференціації прийменниково-відмінкових форм у працях академіка Арнольда Панасовича Грищенка.	23
Пугач В. М. Історія кафедри української мови НДПІ 40–50-х рр. ХХ ст. ...	30
Марчило Л. М. Часові форми дієслова в літописі Самійла Величка	37
Задорожний В. Б. Акцентуація як засіб відтворення втраченої семантики у слові	48
Хомич Т. Л., Пуштарик А. П. Озерянська діалектна мікросистема: фонетичний, лексичний, граматичний аспекти.	59
Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Граматична транспозиція в системі частин мови (партикуляція)	66
Зінченко С. В. Семантико-граматичні категорії якісних прикметників	72
Ярошевич І. А. Нові підходи до вивчення прикметника та його категорій ..	78
Бережняк В. М. Семантичні типи прислівників у діалектному мовленні Лівобережжя.....	85
Кравець Л. В. Метафора в українській політичній мові початку ХХ ст...	93
Одинецька Л. В. Політична метафора в мові українського публіцистичного дискурсу початку ХХІ ст.	101
Думанська Л. Б. Полісемія в українській архітектурній термінології	109
Зеленько А. С. Прагматичний аспект дослідження значення на етапі когнітивної парадигми.....	117
Красавіна В. В., Зіневич Л. В. Функціонування фразеологізмів у сучасному суспільно-політичному дискурсі (на матеріалі електронних засобів масової інформації).....	129
Пасік Н. М. Фразеологічна репрезентація стильової домінанти химерності в художньому мовленні Євгена Гуцала	139
Вакуленко Г. М. Цілісні словосполучення у функції власне обставин місця в українській мові.....	150
Лаврінець О. Я. Пасивні конструкції в сучасному адміністративно-канцелярському підстилі: парадигма, синонімія, нормативність.	157
Шрамко Р. Г. Ізофункційна структура суб'єктної й предикатної позицій у реченнях із предикатами стану суб'єкта	167
Даниленко О. С. Синтаксична організація і актуальне розчленування російських і німецьких прислів'їв	177
Харчук О. В. Редагування художньої літератури: погляд автора і редактора	183
Кайдаш А. М. Фемінікон мовомислення Люко Дашвар	194
Кайдаш А. М., Андрущенко А. С. Семантичний аспект загальних жіночих назв у прозі Люко Дашвар	199
Грушко С. П. Науково-технічний переклад у професійному дискурсі	205
Когут О. В., Штогрин М. В. "Фальшиві друзі перекладача" у текстах нафтогазової промисловості	211

Дем'янчук Ю. І. Методика створення паралельних багатомовних корпусів для перекладу юридичних та офіційних документів 218

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Юрчук О. О. Олександр Афанасьєв-Чужбинський і Тарас Шевченко: реконструкція історії взаємин	227
Самойленко Г. В. Ніжинський період життя і творчості П. С. Морачевського	235
Моціяка О. М. Україномовна поезія П. Морачевського: романтична історіософська символіка	265
Гаджилова Г. О. Мирні концепти в українській історичній драматургії класичного періоду	277
Матвєєва О. О. Художня концепція українського державотворення в "Щоденнику" В. Винниченка: від ідеї "всебічного визволення" в соціалістичній проекції до конкордистського проекту національного буття	288
Дорош І. В. Моделі катастрофічного світосприймання у творчості письменників-дев'ятдесятників	298
Капленко О. М. Роман "Хронос" Тараса Антиповича: особливості рецепції	307
Сквіра Н. М. "В незаконченных книгах есть страшная вещь – некоторое откровение", або Про дописування "Мертвих душ" Гоголя сучасниками (на прикладі роману В. Шарова "Повернення в Єгипет")...318	
Ісаєнко К. П. Творчість Бруно Шульца як український вимір чужої ідентичності	328
Остапенко Л. М. Загублена шинель сільського лікаря, або Знову про Попелюшку: до вивчення творчих зв'язків М. Гоголя і Ф. Кафки. Ч. III. Вибранці.....	334
Наші автори	342

2016

Випуск 85

Серія "Історичні науки" № 6

ІСТОРІЯ

*До 25-річчя Незалежності України
та 150-річчя від дня народження Михайла Грушевського*

Пиріг Р. Я. Відзначення шістдесятиліття Михайла Грушевського: політичний контекст	4
Москаленко О. Ю. М. С. Грушевський як історик ранньопервісної доби України	13

Хоменко В. О. До питання про членство Михайла Грушевського в українській партії соціалістів-революціонерів	30
Самойленко Г. В. М. Грушевський і М. Заньковецька (особистісні та творчі взаємини)	41
Самойленко О. Г. Однокурсник Михайла Грушевського Володимир Піскорський	47
Тимченко Р. В. Причини поразки Центральної Ради та передумови приходу гетьмана П. Скоропадського до влади в українській історіографії	70
Онисько О. В. Жінки в Українській Центральній Раді	81
Ковальчук Н. Д. "Заклик" та "відгук" у контексті кордонного характеру української цивілізації	91
Соколова Л. С. У пошуках походження українського народу-нації в спадщині В. Щербаківського	100

ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ

Лейберов О. О. "Люди, на себя подозрение навлекающие..." – поліцейський нагляд за іноземцями Ніжина у 1812 році	108
Іванюк О. Л. Історії полків як напрямок військово-історичних досліджень у Наддніпрянській Україні у XIX – на поч. XX ст	116
Гулак І. В. Податкова політика та податкова система Російської імперії в другій половині XIX – на початку XX ст	129
Романець Л. М., Романюк І. М. Українська історіографія повсякденного життя та соціального статусу вчительства України повоєнного періоду (1944 – друга половина 1950-х років)	139
Касьянова Н. М. Якісні характеристики переселенців в Українській РСР в 40–60-ті роки	157
Сацький П. В. Інтеграція Криму і України в єдиний економічний регіон у процесі мобілізації трудових ресурсів для освоєння півдня УРСР і півночі Кримської області (1950–1953 рр.)	167
Мицик Л. М., Баров В. В. Державотворчі альтернативи Веймарської республіки	181
Чумаченко О. А. Місії Європейського Союзу з антикризового регулювання в Македонії 2003–2005 рр	190
Мслексцев К. І. Культурний та цивілізаційний аспект новітніх польсько-українських відносин (2005–2011)	200
Мицик Л. М. "Східне партнерство" для України: новий вимір Європейської інтеграції чи підміна перспективи членства?	211

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Бричка А. В. Історіографія духовної спадщини Паїсія Величковського	222
Бровко А. Г. Повсякденна культурність радянського суспільства в 20–30-х рр. XX ст	234

Соболевська С. О. Значення репертуару театру у розвитку культури (на матеріалі народних аматорських театрів Житомирщини 1990–2000-х років).....	246
Богдяж К. А. Кримськотатарська мова в системі української освіти (1991–2016 рр.).....	256
Наші автори	266

2017

Випуск 86

Серія "Філологічні науки" № 8

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Киченко О. С. Творчість Гоголя у дослідженнях Ніжинської філологічної школи періоду 2010–2017 років: біографія, текстологія, поетика	4
Самойленко Г. В. Переробки повісті М. Гоголя "Тарас Бульба" в контексті українського національного руху другої пол. XIX ст.: лібрето опери П. Сокальського "Осада Дубно".....	13
Любецька В. В. Друге бачення та сонна дійсність у гоголівському світі... 63	
Якубіна Ю. В. Гоголь і Кулжинський: біографіко-літературний дискурс ... 70	
Роман Л. А., Каізер І. Ю. Народнопоетична основа збірок "Миргород" і "Вечори на хуторі біля Диканьки" М. В. Гоголя	77
Гудушаурі Н. О. М. В. Гоголь і театр	85
Чоботько О. В. В. Розанов і М. Гоголь: причини творчого антагонізму. Стаття II.	95
Сивець Т. В. Сутність релігійного морального імперативу в проповідницькій літературі українського середньовіччя	104
Колесник А. В. Художнє висвітлення міжкультурної українсько-єврейської комунікації у прозі Івана Франка	110
Наместюк С. В. Міфопоетика інфернальних образів і мотивів у романах "Майстер і Маргарита" М. Булгакова та "Перший із перших, або Дорога з Лисої гори" В. Кулікова	118
Хархун В. П. Художні версії Другої світової війни в українській соцреалістичній літературі 1941–1943 рр.	125
Костенко О. О. Категорія художнього психологізму: проблеми вивчення.....	140
Остапенко Л. М. "Ловець у житі" як духовна практика: про рецепцію роману Дж. Д. Селінджера. Частина II.....	150
Ісаєнко К. П. Жанрові трансформації у сучасній польській і українській літературі (теоретичний аспект).....	157

МОВОЗНАВСТВО

Сікора Г. В. Акцентуаційні особливості сучасного львівського койне	163
Лагдан С. П. Грецькі компоненти в термінології залізничної галузі	178

Бойко В. М., Давиденко Л. Б. До проблеми вивчення лексико-граматичних розрядів прислівника	186
Зінченко С. В. Олександр Потебня про становлення прикметника та його ступенювання	195
Шевченко С. П. З історії вивчення дієприкметника в Ніжинській вищій школі	202
Бойко Н. І. Паремійна вербалізація мовленнєвих норм у "Галицько-руських народних приповідках" І. Франка	210
Осипчук В. М. Лексико-семантична група якісних прикметників у творчості поетів Нью-Йоркської групи	219
Пасік Н. М. Семантична транспозиція густативних номінацій у мовно-естетичному просторі Євгена Гуцала	226
Вакуленко Г. М., Клипа Н. І. Звертання як засіб мовної експресії в художньому мовленні Миколи Гоголя	237
Трибуханчик А. М., Шкурат Т. А. Контекстуальне функціонування фразеологічних одиниць (на матеріалі політичних промов Маргарет Тетчер та Джона Мейджора)	243

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Корнєєва Л. Л., Ломоносов М. В. Модель периферійної бібліотеки в контексті сучасних культурних трансформацій	249
Липовецька Є. Ю. Геометрична орнаментика у візіях українських тканих творів	258

РЕЦЕНЗІЇ

Драчук Л. І. Хвала тобі, науки храм високий! (Рецензія на мемуари: Ніжинська вища школа у спогадах студентів і викладачів: мемуари : у 2 т. / уклад.: Г. В. Самойленко, О. Г. Самойленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – Т. 1 : 1820–1919. – 507 с. ; Т. 2 : 1920–2010. – 530 с.)	264
Самойленко Г. В., Самойленко О. Г. Книга, що заслуговує на особливу увагу (Рецензія на дослідження: Богомолець О. В. Українська домашня ікона : монографія / О. В. Богомолець ; вступ. слово В. М. Поповича. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. – 520 с.)	272
Наші автори	277

2017

Випуск 87

Серія "Історичні науки" № 7

ІСТОРІЯ

Кириленко С. О. Трансформація норманської та антинорманської теорій походження Русі в історичній науці XVII – початку XX ст.	4

Качмала В. І. Соціально-економічна діяльність земських установ Лівобережної України (кін. XIX – поч. XX ст.).....	23
Луговик Т. В. "Именно благодаря его настойчивости и отзывчивости в Киеве многое было налажено для ... улучшения быта сотен несчастных сирот и полусирот военного времени..." (спогади Є. Ю. Спаської про знайомство з І. Г. Еренбургом).....	32
Дьякова О. В. Революція 1917 року і громадянська війна в топоніміці Харкова.....	38
Білобровець О. М. Ідейне та інституційне розмежування польського суспільства під впливом революційних подій 1917 р.: суспільний погляд....	45
Блохин Д. Державотворча діяльність Михайла Грушевського на тлі української національно-визвольної боротьби (1917–1921).....	56
Хоменко В. О. Співпраця Михайла Грушевського та Української партії соціалістів-революціонерів у документах Комуністичної партії більшовиків України та органів влади УСРР.....	78
Михайленко Г. М. О. Лотоцький у Празі: від політичних змагань до науково-викладацької роботи.....	91
Черемісін О. В. Плани політичних партій на реформування міського самоврядування на початку XX ст.	101
Луняк Є. М., Баров В. В. Повстанська річкова війна на Дніпрі в 1919–1921 рр.	111
Дудка Р. А. Є у революції початок ...	121
Басараб В. І. Революційні процеси 1917–1921 рр. в Україні крізь призму послань митрополита Андрея Шептицького.....	130
Грибенко О. М. Державний устрій у законодавчих актах в період гетьманату П. П. Скоропадського: історичний аспект.....	141
Сачко Д. В. Творча та громадська діяльність Є. К. Гуменної за нацистського режиму у Києві (1941–1943 рр.).....	155
Нефьодов Д. В. Розкриття взаємовідносин робітничого класу і селянства УСРР (1946–1965 рр.) в радянській науковій літературі другої половини 1960-х – першої половини 1980-х рр.	164
Мицик Л. М., Петренко О. Д. Жіночі неурядові організації в країнах Європейського Союзу.....	175
Крупина В. О., Кузьменко Ю. В. Партійно-радянська номенклатура СРСР: сучасні підходи та перспективні напрямки дослідження.....	186
Мицик Л. М. Роль ОБСЕ в сучасній архітектурі європейської безпеки.....	209
Моціяка П. П. Томаш Масарик про особливості виникнення Чехословацької Республіки.....	216

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Кучменко Е. М. Мультикультурне виховання – міжкультурна взаємодія людських цінностей (історіографічний огляд).....	223

Самойленко Г. В. Українська кінематографічна гоголіана	233

РЕЦЕНЗІЇ

Тельвак В. В. Міське самоврядування крізь призму регіонального розвитку (Черемісін О. В. Міське самоврядування на Півдні України в 1785–1917 рр. / О. В. Черемісін. – Херсон: Олді-плюс, 2017. – 582 с.) ..	241
Наші автори	246

2017

Випуск 88

Серія "Історичні науки" № 8

ІСТОРІЯ

ПРОСВІТНИЦТВО ТА РЕЛІГІЯ

(До 300-річчя з дня народження Георгія Кониського)

Луняк Є. М. Суспільно-політична, культурна та релігійна діяльність Георгія Кониського.....	4
Страшко Є. М. Освітня та просвітницька діяльність Георгія Кониського.....	11
Токарєв С. А. Козацько-старшинська родина Кониських у суспільно-політичному житті Української козацької держави	19
Гайденко П. І. Чи існували ересі в домонгольській Русі? (постановка проблеми).....	27
Моціяка П. П. Відьомські процеси і протестантські церкви Західної Європи XVI–XVIII ст.	34
Мицик Ю. А., Тарасенко І. Ю. Документи священнослужителів Сіверщини другої половини XVII ст. (за матеріалами Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського та Відділу рукописів Бібліотеки Польської академії наук у Кракові)	47
Співак В. В. Життя та спадщина Антонія Радивилівського в контексті української духовної культури епохи бароко	56
Желєзко Р. А. Ніжинський протопіп Симеон Адамович: змовник у рясі ...	64
Пархоменко О. М. Обер-прокурор Святійшого синоду Іван Іванович Меліссіно та його спроба реформування Російської православної церкви.....	72
Гейда О. С. Архівна збірка архієпископа Філарета (Гумілевського): легенди та історична реконструкція	85
Чеботарьов Д. О. Роль Свято-Володимирського братства в Київській єпархії (1903–1915)	964
Стахурська А. В. Наукова, культурно-просвітницька та релігійна діяльність Марка Грушевського (1865–1938)	103

Філатов Б. С. Українська православна церква та протестантські союзи на Сумщині у 1986–1991 рр.	113
Баров В. В. Німці-протестанти в українському повстанському русі 1919–1921 рр.	120
Баранова Н. М. Протестантизм у системі цінностей сучасного суспільства.	129

ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ

Лейберов О. О. Дворянство Ніжинського повіту Чернігівської губернії на початку XIX століття: спроба колективного соціального портрета	138
Гордієнко Д. С. Василь Ляскоронський та його дослідження з історії Реформації у Франції.....	151
Крупенко О. В. Господарський стиль старообрядця-підприємця у XIX ст. (на прикладі Чернігівської губернії)	164
Морозов С. О. Європейське бачення Альтьєро Спінеллі	174

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Дмитренко Н. М. Археологічні дослідження провінційних музеїв Лівобережної України (20-ті роки XX ст.)	185
Костів М. Б. Антирелігійна пропаганда на шпальтах преси Чернігівщини на початку 30-х років XX ст.....	194
Дейнека К. С. Культурно-просвітницька діяльність ніжинських театрів першої третини XX ст.	203
Самойленко Г. В. Повість М. Гоголя "Тарас Бульба" і її інтерпретації в однойменних драмах М. Старицького К. Ванченка-Писанецького (до проблеми текстологічного порівняння)	214
Наші автори	269

2017

Випуск 89

Серія "Філологічні науки" № 9

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Самойленко Г. В. Повість М. Гоголя "Тарас Бульба" та однойменний кіносценарій О. Довженка (до проблеми текстуального і мистецького виміру)	4
Мохненко Н. М. Трансформація мікрообразів в архетипи у прозі Агатангела Кримського	45
Ковальчук О. Г. Голоси трубадурів революції та голоси "вчорашніх" у прозі М. Хвильового	54
Тверітінова Т. І. Історія, що не має аналогів: час та його герої в романі-кіно Б. Акуніна "Батальйон янголів"	65

МОВОЗНАВСТВО

Старунова А. Л. Шляхи словотворення української мови, їх активізація.....	73
Клипа Н. І. До питання про дослідження емотивності та емотивної лексики.....	82
Котович В. В. Чернігівщина та Львівщина в контексті спільних ойконімних доміант.....	89
Пустовіт І. В. Номінація рельєфу в діалектних текстах Черкащини ...	100
Бондар Н. О. Слова зі значенням "час доби": лексичний та дериваційний аспекти.....	109
Калиновська О. В. Семантичні типи метафор в українському радянському дискурсі 70-х років ХХ ст.....	118
Бойко Н. І. Комплексна вербалізація світу емоцій в ідіолекті Михайла Коцюбинського.....	129
Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Адвербіальний простір поетичного мовлення Лесі Українки.....	139
Вакуленко Г. М. Особливості внутрішньотекстових синтаксичних зв'язків у художньому мовленні Ліни Костенко.....	147
Банзерук О. В. Лінгвістичний аналіз порівнянь у повісті М. Гоголя "Ніч перед Різдвом".....	155
Сидоренко В. О., Панчук І. В. Оказіоналізми в поетичній системі Анни Ахматової.....	164
Потапенко С. І. Конструкції в англійській мові: від парадигматичних до синтагматичних відношень.....	172
Петрик О. М., Сухомлін А. А. Реалізація естетичної функції прикметників у перекладному тексті.....	181
Грабовецька О. С. Відтворення у перекладі мовних засобів вираження оцінки (на матеріалі гуморески О. Кобилянської "Він і Вона" та її англомовного перекладу).....	189
Яковенко І. В. Трансформація хайку в поезії Соні Санчес.....	202
Хомич Т. Л. Мова для людини чи людина для мови?.....	209
Салімова Ф. Г. гизи. Вивчення складного синтаксичного цілого на матеріалі епосів "Пісня про Нібелунгів" і "Книга мого діда Коркута".....	215
Наші автори	221

2018

Випуск 90

Серія "Історичні науки" № 9

ІСТОРІЯ

Шкарбан Ю. В. Українське питання у російсько-польських відносинах 1672–1685 рр.	4

Кедун І. С. Підземні споруди ніжинського "грецького кварталу" на сучасному етапі дослідження.....	14
Котельницький Н. А. Печатка з архіву М. А. Шліппенбаха – унікальне джерело з історії земського ліберального руху на півночі Лівобережної України (60–80-ті рр. XIX ст.).....	33
Нетреба А. І. Судова реформа 1864 року на території ніжинського повіту Чернігівської губернії: особливості впровадження.....	39
Моціяка П. П. Створення Ніжинського повітового благодійного комітету (серпень 1914 р.).....	47
Давиденко Ю. М., Моціяка О. П. Діяльність Хорватської партії права до від'їзду Анте Павелича в еміграцію (1915–1929 рр.).....	61
Соколова Л. С. Микита Шаповал про Велику революцію та її провідників.....	70
Мищанин В. В. Комуністи – (не) більшовики: про переведення членів Комуністичної партії Закарпатської України до складу ВКП(б).....	77
Маврін О. О. Теорія і методика польової та камеральної археографії в Україні 1940–1980-х років.....	95
Страшко Є. М. Матеріально-побутові умови життя ніжинців у контексті історії повсякдення (кін. 1943–1953 рр.).....	107
Кузьменко Ю. В., Корпас О. М. Вплив компартійної ідеології на професійну повсякденність освітян СРСР у 1945–1953 рр.	125

ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

Мойсейчук І. І. Аналіз фінансової політики імператорів Тіта Флавія та Доміціана (79–96 рр. н. е.) в англо-американській історіографії XX ст.	136
Дудка Р. А., Мойсейчук І. І. "Resunia non olet", або Інновації в податковій системі римського імператора Веспасіана	144

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Кучменко Е. М. Історіографічний огляд міжкультурного діалогу та самоідентичності в політиці	152
Лейберов О. О. "Майже забутий" – матеріали до біографії Федора Івановича Корбелецького.....	163
Лейберов О. О. "Приглашая усердных соотечественников к участию в сем патриотическом предприятии..." – благодійна діяльність дворянства Ніжинського повіту Чернігівської губернії у справі будівництва пам'ятників у XIX столітті.	178
Мицик Л. М. Микола Лавровський – перший директор Ніжинського історико-філологічного інституту.	194
Бровко А. Г. Людмилиньська жіноча школа сільського домоведення та садибного господарства.....	206
Осіпова Г. С. Сторінки історії бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя: роки революції (1917–1920 рр.)	216

РЕЦЕНЗІЇ

- Луняк Є. М.** Фактична енциклопедія Кальника (Рецензія на працю: Казьмирчук Г., Казьмирчук М., Рябцева Я. Кальник – столиця України. *Казьмирчук Г. Вибрані твори*. Київ: ПП "КП УкрСІЧ", 2017. Т. 8. 353 с.) ... 254
- Данилюк Д. Д.** Рецензія на монографію Міщанина Василя Васильовича "Радянізація Закарпаття 1944–1950 рр. (Ужгород: РІК-У, 2018. 644 с.)..... 259

2018

Випуск 91

Серія "Філологічні науки" № 10

ДО ЮВІЛЕЮ АКАДЕМІКА Ф. С. АРВАТА

- Самойленко Г. В. Багатство засіяного і зібраного інтелектуального ужинку академіка Ф. С. Арвата (до 90-річчя від дня народження) 6

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

- Блохин Д.** Причини українського національного самогубства Миколи Гоголя 12
- Самойленко Г. В.** Ніжинські листи М. Гоголя до Г. Висоцького: до проблеми життєвих та творчих взаємин..... 36
- Білецька А. А.** Образ жінки як характерологічний засіб реалістичного зображення людини і середовища (на матеріалі творів Г. Ф. Квітки-Оснот'яненка "Козир-дівка", "Сердешна Оксана") 88
- Бондаренко Ю. І.** Повість-поема Осипа Турянського "Поза межами болю" в контексті історичного регресизму: народження екзистенціалізму... 93
- Мещенинець Г. В.** Специфіка спілкування В. Винниченка з поколінням ДіПі (на прикладі листування письменника з Ю. Мовчаном) 107
- Ковальчук О. Г.** Голос роздвоєної свідомості (роман М. Хвильового "Вальдшнепи") 119
- Токар Н. В.** Жанрові модифікації історичного роману у творчості Івана Корсака (на прикладі романів "Завойовник Європи", "Перстень Ганни Барвінок", "Корона Юрія II") 128
- Остапенко Л. М.** Біблійний вимір роману Патріка Зюскінда "Парфуми". Частина I. Плоть світу..... 142
- Ісаєнко К. П.** Модерний вияв і літературний контекст розвитку сучасної української прози (на матеріалі роману А. Куркова "Сірі бджоли") 150
- Павлова О. М.** Міф Чорнобиля у сюжетах сучасної української драматургії..... 156

МОВОЗНАВСТВО

Кураш С. Б. Специфіка поетичної комунікації з точки зору лінгвометафорології	165
Шевченко С. П. Актуалізація форм дієприкметника в художньому мовленні О. Гончара	176
Кайдаш А. М. Мовностилістичний аспект образу сім'ї в концептосфері ДІМ поезії Ірини Жиленко	186
Бойко Н. І. Лексико-фразеологічна об'єктивація іронічних семантичних планів в ідіолекті Михайла Стельмаха	192
Пасік Н. М. Прагматика односкладних особових речень у контексті лірико-психологічної прози Євгена Гуцала	203
Вакуленко Г. М., Теплуха В. В. Складнопідрядні речення з присубстантивно-означальними частинами в художньому мовленні Євгена Гуцала	213
Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Процесуальні фразеологізми у творах Марії Матіос	222
Сивова Т. В. Феномен віри в мовній картині світу К. Г. Паустовського	231
Трибуханчик А. М. Етимологічні аспекти фразеосемантичного поля	246
Соловйова Н. Д., Ніконенко С. С. Розвиток умінь структурного розуміння текстів при навчанні читанню на уроках іноземної мови	256
Павленко М. Г. Лінгвальна репрезентація цінностей в англomовному інтернет-дискурсі новин з точки зору теорії побудови перспектив	263
Блажко М. І., Католик Т. О. Лінгвістичні засоби втілення еврoскептицизму в німецькомовному електоральному дискурсі	270

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Боровська О. М. Художня своєрідність комічних опер М. О. Львова	280
Корнєєва Л. Л. Кросс-опусний художній світ: до необхідності дефініції терміну	288

РЕЦЕНЗІЇ

Самойленко Г. В. Революційний час у різноголоссі персонажів творів М. Хвильового (рецензія на монографію доктора філологічних наук, професора О. Г. Ковальчука "Світ як "голос присутності" (поезія та проза М. Хвильового)" Ніжин, 2018, 116 с.)	296
Якубіна Ю. В. Від Свіфта до Роулінг: англійські письменники і дитяча література (рецензія на навчальний посібник: Бобир О. В., Михед Т. В. Студії з історії англійської дитячої літератури / О. В. Бобир, Т. В. Михед. Ніжин: Видав. ПП Лисенко М. М., 2018. 264 с. ...)	299

2018

Випуск 92
Серія "Історичні науки" № 10

ІСТОРІЯ

Москаленко О. Ю. Виникнення географічних знань у первісного населення України (пізній палеоліт, мезоліт).....	5
Гайденок П. І. Миротворчість єпископату у внутрішньокнязівських і політичних конфліктах Русі: християнське примирення сторін чи відстоювання інтересів?	20
Веремєєв С. Ф. Митрополит Йосип Велямин Рущкий і його роль в історичному розвитку Білорусі.....	37
Луняк Є. М. Чи належав Ніжин Московському царству до 1618 р. ?	48
Бровко А. Г. Роль Ніжинського козацького полку в українсько-російських протистояннях: історіографія питання.....	58
Алмазов О. С. Особливості укладу життя гарнізону "ратних людей" у період облоги ніжинського "верхнього земляного міста" під час Українського повстання 1668 р.	71
Желєзко Р. А. Українсько-московська війна 1668 р. в Ніжині: причини, перебіг та наслідки поразки	83
Солдатова К. О. Батуринська сотня як військово-адміністративна одиниця Ніжинського полку в XVII та XVIII ст.	97
Мойсейчук І. І. "Рейнські" погребі як причина конфлікту між грецькими купцями та місцевим населенням у XVIII–XIX ст. у Ніжині	107
Крупенко О. В. Сільське господарство лівобережних губерній у кінці XIX – на початку XX ст.: між модернізацією і традицією.....	115
Котельницький Н. До питання про участь В. В. Тарновського-молодшого у земському ліберальному русі на півночі Лівобережної України (60–80-ті рр. XIX ст.).....	129
Лейберов О. О. Дворянство Ніжинського повіту Чернігівської губернії у XIX столітті: демографічне та економічне становище	140
Солодка К. Ю. Вплив контрреформ 1880–1890-х років на соціальний склад Ніжинської міської думи.....	154
Степанова О. В. Організація цукрового виробництва в Чернігівській губернії в роки Першої світової війни	167
Баров В. В. Козацькі та повстанські традиції у річкової війні на Дніпрі.....	177
Луцай В. І., Сілецький Б. П. Етнонаціональний чинник національної політики радянського комуністичного режиму щодо поляків (1920-ті – перша половина 1940-х років).....	186
Зубченко С. П., Батюк І. В. Політика радянського комуністичного режиму щодо церковно-релігійного життя в Україні (1930–1940-ві рр.).....	203
Стасюк О. Сприйняття Голодомору-геноциду 1932–1933 рр. в незалежній Україні: політичні кроки та освітні уроки.....	214

Зубченко С. П. Депортації польського населення з західноукраїнських земель на початку Другої світової війни.....	232
Авраменко Н. Д., Черненко Т. В. Запровадження німецького окупаційного режиму в селі Лосинівка Лосинівського району Чернігівської області.....	242
Аймари-Пармут Грегорі Д. Геноцид на маленькому просторі: порівняльне вивчення подій у Сребрениці та Корюківці.....	256
Сидорович О. С. Споживча кооперація УРСР у міжнародному кооперативному русі у другій половині ХХ ст. як прояв ідеологічної боротьби із Заходом.....	265
Філатов Б. С. Криза в Сумському осередку КПУ (1990–1991 рр.).....	274
Дудка Р. А. Гендерна політика: завдання в умовах глобалізації.....	282
Кузьменко Ю. В., Іванова А. С. Мода та дозвілля радянських жінок у 1960–1980-ті рр.	291

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

Моціяка О. П. Виникнення усташсько-домобранського руху та його програмні документи.....	304
Мицик Л. М. "Доктрина Обама" в контексті еволюції зовнішньої політики США.....	314

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Кучменко Е. М. Системний підхід і "зіткнення цивілізацій" у міжнародних відносинах – історіософський огляд.....	326
Моціяка П. П. Вшанування пам'яті Тараса Шевченка і "українське питання" на II сесії IV Державної думи (лютий 1914 р.).....	334
Стахурська-Козоріз А. В. Лялька-мотанка як оберіг для українського воїна.....	350
Рой С. В. Зібрання творів Миколи Гоголя (перевидання кінця ХІХ ст.) у фондах Ніжинського краєзнавчого музею імені Івана Спаського.....	361

2018

Випуск 93

Серія "Філологічні науки" № 11

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Баран А. М. Християнські конфесії в поезії Т. Г. Шевченка.....	5
Ісаєнко К. П. Іван Нечуй-Левицький: по-чу-ти "механічне серце" (до 180-ліття письменника).....	19
Самойленко Г. В., Матяш А. І. Засоби художньої виразності в творах В. Висоцького на моральну проблематику.....	26

Тверітінова Т. І. Поема О. О. Блока "Дванадцять" у дзеркалі християнської критики: pro et contra.....	42
Шовкопляс Г. Є. "Жіноче письмо" у постмодерній драматургії (на матеріалі п'єси Ірени Коваль "Лев і Левиця").....	52
Остапенко Л. М. Біблійний вимір роману Патріка Зюскінда "Парфуми". Частина II. Пахощі тіла.....	61

МОВОЗНАВСТВО

Ярошевич І. А. Про питоме і запозичене в українській граматичній термінології.....	68
Пугач В. М. "Хто ж, окрім нас, явить істинний лик наших предків, якщо ми не збережемо справжнього способу їхніх думок і мовлення?": до 200-річчя граматики Олексія Павловського.....	78
Гончаренко А. В. Назви чернечих споруд у Києво-Печерському патерику.....	87
Сидоренко В. О., Семеніхіна К. С. До питання про запозичення: г рецизми в російській мові.....	97
Бондаренко А. І. Темпоральний світ поетичного мовлення ХХ ст. (структурно-семантичний та семантико-прагматичний аспекти).....	105
Старунова А. Л. Культура української фахової мови. Види і жанри професійного спілкування.....	118
Зеленько А. С., Зеленько О. А. Микола Гоголь і художній контекст в аспекті когнітивної психології та лінгвістики.....	125
Банзерук О. В., Банзерук А. С. Символіка колорем у повісті М. Гоголя "Страшна помста".....	137
Кайдаш А. М. Лінгвостилістичні домінанти казки Пантелеймона Куліша "Півпівника".....	148
Артемьова Ю. І. Мовна особистість Уласа Самчука на тлі епохи.....	153
Коновал І. І. Емотивно-оцінний потенціал просторічної лексики в ідіолекті Олександра Довженка.....	163
Лепухова Н. І., Устимчук Е. О. Лінгвоконцептуальна інтерпретація антропоцентризму у романі Б. Шлінка "Читець".....	172
Красавіна В. В. Етномаркери в порівняльних конструкціях у романі-колажі Дмитра Кешелі "Родаки".....	180
Блажко М. І. Вербалізація концепту ZEIT / ЧАС в автобіографічному романі Г. Грасса "Цибулина пам'яті".....	188
Петрик О. М. Прийом граматичних заміन як особливий вид перекладацьких трансформацій у поетичному тексті.....	200
Зеленько А. С., Бондар Н. О. Психолого-лінгвістичне обґрунтування теорії і практики художнього перекладу.....	208
Биховець Є. В. Типологія конструкцій на позначення злочинів в американському телесеріалі "Позови".....	221
Морозова Я. І. Евфемізми як засоби створення перспективи подій в англомовному інтернет-дискурсі новин.....	234

Лупина О. В. Особливості вживання прислівників-інтенсифікаторів у англомовних новинах.....	245

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Осіпова Г. С. В. К. Пухтинський та його внесок у розвиток бібліотеки Ніжинської вищої школи у 20–30-ті рр. ХХ ст. (до 130-річчя від дня народження педагога, історика, краєзнавця, філолога, завідувача бібліотеки Ніжинської вищої школи)	256
Ляшенко Т. В. Організація музичної освіти Чернігівщини на початку ХХ століття.....	298

РЕЦЕНЗІЇ

Драчук Л. І. Рецензія на збірник наукових праць "Література та культура Полісся", випуск 90, серія "Історичні науки"	306
Ісаєнко К. П. Рецензія-презентація книги проф. Г. В. Самойленка "Повість Миколи Гоголя «Тарас Бульба» в українському текстологічному, соціологічному та мистецькому вимірах"	311

2019

Випуск 94

Серія "Історичні науки" № 11

ІСТОРІЯ

Кириленко С. О. Балто-слов'янська теорія походження Русі: історіографія проблеми	5
Хоменко В. О. Питання співпраці Михайла Грушевського з Українською партією соціалістів-революціонерів у радянській історіографії.....	36
Петриченко К. Український закордонний паспорт періоду Української революції (1917–1924 рр.): за матеріалами відділу зарубіжної україніки Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського	48
Баров В. В. Проблеми дослідження повстанського руху Північної України 1918–1921 рр. (регіональний вимір).....	61
Черненко Т. В., Авраменко Н. Д. Реалізація податкової політики нацистів у селі Лосинівка Лосинівського району Чернігівської області ...	70
Магомедов А. О. Політична взаємодія на шляху євроінтеграційних прагнень України та підтримка НАТО необхідних для цього реформ.....	83
Луняк Є. М. "Все, що посіяне, зійде", (до 75-річчя Григорія Казьмирчука – українського декабристознавця з козацького Кальника) ...	94

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

Моціяка П. П. "Маньчжурський інцидент" та початок агресії Японії проти Китаю (1931–1933 рр.).....	101
Степанова О. В. Економічна політика Російської імперії як фактор розвитку промислового винокуріння в Україні в першій половині XIX століття	112
Гральчик І. Варшавська угода 1920 року, як приклад польсько-української співпраці на міжнародній арені	120
Треля Д. Постулювані зміни в Версальському договорі, про які повідомили Німеччина, Італія та Угорщина в 20-і роки XX століття. Причини, шанси і загрози	127
Дудар О. В. Історичні уроки Версаля: спроби переосмислення	138
Моціяка О. П. Організація усташів у політиці фашистської Італії на Балканах (1929–1941 рр.)	146
Бар А. Система мандатів Ліги Націй – успіх чи невдача?.....	156
Бровко А. Г. Особливості соціальної політики Королівства Норвегія на сучасному етапі	162
Дудка Р. А. Іустин Попович проти екуменізму.....	171
Кучменко Е. М. З історії футурологічних соціокультурних та політичних концепцій міжнародних відносин	181

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Захарова О. Ю. Діяльність князя М. Г. Репніна, яка спрямована на розвиток культури в Полтавській та Чернігівській губерніях	193
Кучменко Е. М., Забузова О. В. Історіософія політики мультикультуралізму та гендерного громадянства.....	210
Старка В. В. "Національна за формою, соціалістична за змістом": культурна політика радянської влади у західноукраїнському селі у 1944–1953 роках	221
Яценко Н. С. Археологічна експозиція Ніжинського краєзнавчого музею ім. І. Г. Спаського як джерело культури давнього населення регіону.....	235
Самойленко Г. В. Ніжин як центр культури Північного Лівобережжя України в історії та сучасності.....	243

2019

Випуск 95

Серія "Філологічні науки" № 12

Щиро про Гоголя. Інтерв'ю з П. В. Михедом, професором, керівником Гоголезнавчого центру Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя	6

До 210-ї річниці від дня народження Миколи Гоголя

Самойленко Г. В. Здобутки ніжинських гоголезнавців.....	9
Лебединська Т. М. "Я благоговію перед генієм"	17
Любецька В. В. "Межа любові" у повісті "Старосвітські поміщики" М. В. Гоголя.....	24
Павельєва А. К. Ідилічна картина світу в повісті М. В. Гоголя "Старосвітські поміщики"	31
Кураш С. Б. Гоголь: поетична концептуалізація особистого імені у складі компаративного тропа	41
Блохин Д. Микола Гоголь в творчості діаспорних вчених (до 210-річчя від дня народження).....	50

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Боклах Д. Ю. Художні моделі епічного топосу Петербурга в повісті "Музыкант" Т. Шевченка.....	65
Капленко О. М. Екзистенційні мотиви в поезії Ірини Шувалової.....	73
Тверітінова Т. І. Проблема культуроцентризму в романі Б. Акуніна "Алтин-толобас"	82
Ісаєнко К. П. "Сіра зона" як варіація життя війни-без-війни (на матеріалі роману А. Куркова "Сірі бджоли")	91
Остапенко Л. М. Біблійний вимір роману Патріка Зюскінда "Парфуми". Частина III. Духмяність духу	97
Аскеров А. А. Літературна спадщина М. В. Гоголя в азербайджанському літературознавстві.....	107

МОВОЗНАВСТВО

Зеленько А. С. Аматор-фундаменталіст у теорії мовознавства однокурсник Миколи Гоголя П. Я. Лукашевич.....	114
Клипа Н. І. Лінгвопсихологічна міжпредметність у визначенні проблематики мовної діяльності в курсі загального мовознавства.....	124
Коновал І. І. Емотивно-оцінний потенціал просторічної лексики в ідіолекті Олександра Довженка	133
Талавіра Н. М. Вербалізація стану закоханості в сучасних англомовних віршах: конструкційний аспект	142
Набок А. І. Когнітивна специфіка виявлення ефектів об'єктивності та суб'єктивності в англомовному новинному Інтернет-дискурсі.....	150
Потапенко С. І. Відтворення українського конфлікту-кризи в англомовних новинах: вербалізація комунікативного складника.....	157
Данильченко І. В. Вербалізація ідеї ексклюзивності у текстах рубрики "Бі-Бі-Сі подорожі"	169
Блажко М. І., Шевченко В. О. Концепт <i>vergangenheitsbewältigung</i> / подолання минулого в німецькій лінгвокультурі	184
Мілчарек М. М. Класифікація фразеологічних сполучень: німецько-польський контрастний погляд	193

Бондаренко А. І. Репрезентація лінгвокультурних кодів знахарського дискурсу	211

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

Зеленько А. С., Петрик О. М. Психологічне обґрунтування використання зіставного аналізу в теорії і практиці українсько-російського перекладу	222
Зенон Вайхт. Між текстом оригіналу і перекладом: кілька уваг про мову Януша Корчака.....	237

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Бойко Н. І. До ювілею Ніжинського осередку Товариства української мови імені Тараса Шевченка.....	251

РЕЦЕНЗІЇ

Самойленко Г. В. Шевченкове слово у новому прочитанні. Рецензія на монографію О. Г. Ковальчука "Поезія Т. Шевченка (колективна травма як проблема українського буття)". Ніжин, 2019. 145 с.	259
Бойко Н. І. Лексика української газетної періодики на тлі функціонально-стилістичної диференціації. Рецензія на монографію: М. І. Навальна. Лексика української газетної періодики початку ХХІ ст.: джерела поповнення та стилістичне використання: монографія. Переяслав-Хмельницький: Видавництво "К С В", 2018. 350 с.	262

2019

Випуск 96

Серія "Філологічні науки" № 13

ДО ЮВІЛЕЮ П. О. КУЛІША (200 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Самойленко Г. В. Садиба Білозерських-Кулішів хутір Мотронівка як гніздо культури Поліського краю.....	5
Ісаєнко К. П. П. Куліш як основоположник української модерної прози (до 200-ліття від дня народження П. Куліша)	24
Кайдаш А. М. Вербалізація етнокультурних концептів у поемі Пантелеймона Куліша "Маруся Богуславка".....	35
Зінченко С. В. Старослов'янзми в мовній картині світу Пантелеймона Куліша.....	43
Пасік Н. М. Ритміко-синтаксична організація оповідання Пантелеймона Куліша "Гордовита пара"	52

Бойко Н. І., Коткова Л. І. Домінанти художнього ідіолекту Пантелеймона Куліша.....	63
Пугач В. М. Від "Граматики" П. Куліша до "Українського правопису" 2019 року: соціокультурний контекст кодифікації.....	78

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Бондаренко Ю. І. Поет непоетичної доби: "філософія життя" в романі Костя Москальця "Вечірній мед".....	90
Корнєєва Л. Л. "Ефект Джульєтти": тема кохання в класичній літературі та її вплив на сучасного реципієнта.....	106

МОВОЗНАВСТВО

Бондаренко А. І. Основні аспекти вітчизняних лінгвокультурологічних досліджень.....	115
Зеленько А. С., Зеленько О. А. Співвідношення гена та мема – проблема ізоморфізму генного та мовного кодів.....	126
Штонь О. П. Семантика відносних прикметників, утворених від іменників – назв неаморфних речовин.....	142
Латун А. Б. Прикметникові конструкції як засіб зображення зовнішності людини.....	150
Голяк М. С. Використання неологізмів на позначення людей у відгуках до онлайн новин англійською мовою.....	159
Сидоренко В. А. К вопросу о реализации категории окказиональности в поэтическом тексте.....	169
Красавіна В. В. Текстуальна синонімія як зображально-виражальний засіб художнього мовлення (на прикладі прози Михайла Коцюбинського)....	181
Коновал І. І. Репрезентація емоційного стану художнього персонажа емотивно-оцінними семантичними засобами в мовотворчості Олександра Довженка.....	194
Баранник Н. О. Архаїзми в романах С. Скляренка "Святослав", "Володимир".....	202
Вакулєнко Г. М. Функціонально-стильові особливості речень з однорідними членами в романах Івана Багряного.....	214
Банзерук О. В., Банзерук А. С. Функционирование метонимии и синекдохи как тропов и стилистических приемов в идиостиле Николая Гоголя.....	222
Блажко М. І. Емотиви у відображенні картини світу (на матеріалі короткого оповідання П. Зюскінда "Die taube").....	236
Степаненко М. І. Оновлення українського політичного лексикону: 2018–2019 рр.....	246

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

Петрик О. М., Романова М. В. Специфіка перекладу

порівнянь у поемі М. Лермонтова "Демон"	254
Ролік А. Пейоративна лексика в творах М. В. Гоголя та її передача в німецьких перекладах	267
Лепухова Н. І. "Ми пішли на Захід, щоб повернутися на Схід", або Українські перекладачі за кордоном	280

РЕЦЕНЗІЇ

Бойко Н. І. Релігійна лексика української мови: проблеми семантики і сучасного функціонування. Рецензія на монографію: Ковтун А. А. Семантична деривація в релігійній лексиці української мови: монографія. Чернівці: Технодрук, 2018. 528 с.	294

2019

Випуск 97

Серія "Історичні науки" № 12

ІСТОРІЯ

Кириленко С. О. Посилення норманських тенденцій на початкових етапах становлення радянської історичної науки	5
Моціяка П. П. Генерал П. Х. Вітгенштейн у бойових діях російської армії проти наполеонівської Франції в 1813–1814 рр.	16
Котельницький Н. До проблеми взаємовідносин земської ліберальної фронди та консервативного нобілітету північної України (60–80-ті рр. XIX ст.)	32
Гулак І. В. Грошова реформа Сергія Юлійовича Вітте та її значення	41
Захарова О. Ю. Язык церемониального жеста и костюма	48
Захарова О. Ю. Подарки как важная составляющая дипломатического протокола (СССР 20-е – 80-е годы XX столетия)	59
Кузьменко Ю. В. "Пристрасті за ковбасою": соціальні та політичні наслідки продовольчого дефіциту в УРСР другої половини 1980-х – початку 1990-х рр.	85
Моціяка О. П. Переддень та початок Другої світової війни для Хорватії (1939–1941)	99

РЕГІОНАЛЬНА ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА

Железняк М. Г. "Енциклопедія Сучасної України": регіональний аспект	109
Іщенко О. С. Регіональний вимір в енциклопедознавчих дослідженнях	119
Кузик В. В. Феномен соціолокусу "Іржавець"	129
Крішан А. Ш. Розвиток урбаністичних студій в Україні на прикладі вивчення волинського "малого міста" Ковеля у XVI–XVII ст.	136
Дмитренко В. А. Православні храми Пирятинської протопопії другої половини XVIII століття	143

Лейберов О. О. Представники дворянського стану в корпорації духовенства Ніжинського повіту Чернігівської губернії на початку XIX століття.....	152
Крупенко О. В., Примостка М. П. Особливості технології вирощування тютюну в господарствах Чернігівської губернії в XIX ст. ...	166
Литвиненко А. І. Становлення та розвиток вітчизняної культурологічної та музикознавчої регіоналістики	179
Кузнецова О. О. Микола Лисенко і Стрийщина: вектори контактів	192
Юрчило Т. В. Скрипкова культура Прикарпаття на сторінках Івано-Франківської газети "Галичина"	204
Демуз І. О. Постає Пантелеймона Куліша у творчій спадщині Петра Стебницького.....	212
Стахурська-Козоріз А. В. "Марко" Олександри Білозерської як одна з перших згадок про ляльку-мотанку в українській літературі	219
Осіпова Г. С., Косовських Л. П. Сторінки історії бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя: роки великого перелому (1920–1930-ті рр.)	228
Бровко А. Г. Сучасна українська історіографія про діяльність Ліги Націй як міжнародну організацію миру та співробітництва	270
Чутченко С. О. Антропологія Іоана Максимовича та Георгія Кониського у контексті святоотцівського погляду на життя.....	282

2020

Випуск 98

Серія "Філологічні науки" № 14

До 100-річчя з дня народження Г. Я. Неділька

Забарний О. В. Залюблений у Кобзареве слово	5

До 85-річчя з дня народження Г. В. Самойленка
та 50-річчя праці в університеті

Якубіна Ю. В. Г. В. Самойленко й Ніжинська вища школа: 50 років відданого служіння науці	17

До 85-річчя з дня народження А. С. Зеленька

Клипа Н. І. Лінгвістичний доробок професора А. С. Зеленька (до 85-річчя з дня народження).....	32

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Чумак Т. Роль Пантелеймона Куліша в духовному розвитку української нації	41

Колесник А. В. Натуралістичне зображення постатей євреїв у новелі Івана Франка "На дні" як віддзеркалення соціальної дійсності Галичини XIX століття.....	57
Тверігінова Т. І. Проблема "Я – Інший" в оповіданні В. Г. Короленка "Без мови".....	66
Остапенко Л. М., Семендяй Т. Ю. Біблейський код в романе М. Булгакова "Мастер и Маргарита".....	76
Ісаєнко К. П. Театральна реалізація сюжету роману А. Куркова "Сіра зона" (до проблеми міжсеміотичної взаємодії).....	90
Гон О. М. Компаративне наближення до хронотопу "Кантос" Паунда ...	97
Капленко О. М. До питання типології жіночих образів у прозі Марії Матіос.....	112
Янковська Ж. О. Регіональні аспекти української прози доби романтизму.....	122
Михед Т. В. "Живи своїм життям": екоутопічні рефлексії Генрі Девіда Торо.....	131
Рамазан Ф. Дж. Р. Дискурс Іншого в "Автобіографії" Агати Крісті.....	142
Васецька В. П., Остапенко Л. М. Художня інтерпретація роману Ф. С. Фіцджеральда "Великий Гетсбі" у сучасних екранізаціях (компаративний аспект).....	154
Зеленько О. А. Про функційне формування психічної діяльності на свідомісному етапі.....	163

МОВОЗНАВСТВО

Штонь О. П. Семантика відносних прикметників, утворених від іменників – назв неаморфних речовин.....	177
Бойко В. М., Давиденко Л. Б. Функційно-стилістичний потенціал субстантивованих ад'єктивів в ідіолекті Євгена Гуцала.....	186
Бойко Н. І., Хомич Т. Л. Мотивування експресивної семантики в мовній тканині "Енеїди" І. П. Котляревського.....	196
Красавіна В. В., Зіневич Л. В. Мовні візії П. Куліша.....	207
Мороз Т. В. Кулішева мовна політика у виробленні високого стилю української літературної мови.....	218
Бондаренко А. І. Мовленнєві засоби пришвидшення перцептивного часу в поетичних текстах українського авангардизму.....	231
Кайдаш А. М., Хомич В. І. Фауністичні образи в прозі Миколи Вінграновського: лінгвостилістичний аспект.....	241
Вакуленко Г. М., Серга Н. М. Еліптичні речення в ролі заголовків газетних статей.....	249
Красавіна В. В. Фразеологізми-трансформери в заголовках електронних ЗМІ (на матеріалі інтернет-видання "Український тиждень").....	257

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Самойленко Г. В. Випускники Ніжинської вищої школи – відомі діячі культури.....	263

РЕЦЕНЗІЇ

- Бойко Н. І.** Мовне сьогодення України крізь призму соціолінгвістичного виміру (Рецензія на монографію:
Макарець Ю. С. Статус і стан української мови в незалежній Україні: соціолінгвістичний вимір: монографія. Київ: ЛАТ&К, 2019. 209 с.) 278
- Ісаєнко К. П.** Пилип Морачевський: ніжинський культурний контекст Рецензія на книгу Самойленка Г. В. "Пилип Морачевський і Ніжин" 283

ХРОНІКА

- Бойко Н. І.** Постать видатного науковця й педагога: Всеукраїнські Грищенківські читання (Ніжин, 27 вересня 2019 р.)..... 287

2020**Випуск 99****Серія "Історичні науки" № 13****ІСТОРІЯ**

- Солодка К. Ю.** Виборчі кампанії до органів місцевого самоврядування Ніжина після запровадження Міського Положення 1870 р. 5
- Лейберов О. О.** Доноси чиновників на керівництво на початку XIX століття (за матеріалами справ маршала ніжинського повітового дворянства Матвія Яковича Почеки) 21
- Стасюк О. О.** Політико-ідеологічні передумови формування груп низових активістів як виконавців Голодомору-геноциду 37
- Захарова О. Ю.** Политические и протокольные аспекты пребывания дипломатического корпуса в Москве (II половина 30-х годов XX ст.). Визит И. Риббентропа (1939 г.) 52
- Титаренко О. О.** Жіночий досвід відбудови вугільної промисловості Донбасу в повоєнний період 66
- Дубяга А.** Роль симулякрів у гібридних конфліктах сучасності 79
- Магомедов А. О.** Започаткування міжнародної кооперації на рівні "Україна – НАТО", історія, головні напрями та перспективні сфери розвитку партнерських відносин 87

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

- Бровко А. Г.** Особливості інформаційного протистояння Великобританії та гітлерівської Німеччини у роки Другої світової війни (1939–1945 рр.) 97

Моціяка П. П. "Синайська кампанія" 1956 р.: військова перемога та дипломатична невдача Ізраїлю.....	108
Кучменко Е. Трансформації африканського суспільства в контексті взаємодії історико-культурних процесів (історіографічний огляд).....	121
Кавунник А. Л. Регіональні аспекти міжнародної політики Європейського Союзу в контексті "Східного партнерства"	133
Дудка Р. А. Ісламська республіка Іран в сучасній системі міжнародних відносин.....	144

РЕГІОНАЛЬНА ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА

Калібовець С. М. Музей як феномен соціальної пам'яті	153
Луняк Є. М. Олена Левковцева – перша студентка Ніжинського інституту	166
Страшко Є. М. Матеріальне забезпечення повсякденного життя ніжинців у 1944–1964 рр.: міфи та реальність	181
Келемен Ю. І. Регіональна локалізація основних мотивів українських купальських пісень	207
Дмитренко В. І. Джерела дослідження повсякденної культури українських остарбайтерів	227
Дмитренко В. А. Культура ранньомодерної України в сучасних історичних студіях	238
Осмачко Ю. О. Любомир Горницький: штрихи до творчого портрета відомого галицького піаніста.....	247
Осіпова Г. С. Сторінки історії: бібліотека Ніжинської гімназії вищих наук князя Безбородька (1820–1832).....	256

ВИПУСКНИКИ НІЖИНСЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ (ДО 200-ЛІТТЯ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ)

Самойленко Г. В. Випускники Ніжинської вищої школи – фольклористи, етнографи, краєзнавці.....	297
Лейберов О. О. Навчання інгуських етнографів Чаха Ахрієва та Асланбека Базоркіна у Ніжинському юридичному лицейі князя Безбородька	316
Чутченко С. О. Випускник чоловічої гімназії при Ніжинському класичному лицейі князя Безбородька Хведір Вовк та його внесок у розвиток народознавства.....	329

2020

Випуск 100

Серія "Історичні науки" № 14

Серія "Філологічні науки" № 15

**Присвячується світлій пам'яті Надії Флорієни Самойленко,
багаторічній помічниці і натхненниці його видань**

ФІЛОЛОГІЯ

Самойленко Г. В. "Література та культура Полісся": сторінки його історії (1990-2020).....	6
Бойко Н. І. Проблеми мовознавства на сторінках збірника "Література та культура Полісся".....	31
Капленко О. М. Українська література на сторінках часопису "Література та культура Полісся".....	49

ІСТОРІЯ

Євген Луняк. Історія України на сторінках журналу "Література та культура Полісся" (1990–2020): до 30-річчя його виходу.....	65
Моціяк П. П. Огляд досліджень із всесвітньої історії на сторінках "Літератури і культури Полісся" (1990–2020 рр.).....	72

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Станіславська К. І. До питання методичного забезпечення навчальних дисциплін із сучасного мистецтва.....	93

АРХІВНІ ЗНАХІДКИ І ДОКУМЕНТИ

Світлана Половнікова. Василь Тарновський і Микола Гоголь: епістолярій. Невідомий лист В. В. Тарновського до М.В. Гоголя. 1830 р.....	100
ДОДАТОК. Зміст випусків збірника "Література та культура Полісся" 1990–2010 рр.....	107
Іменний покажчик.....	269

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Абрамчук К. П. 65
Абросимова С. В. 8
Авраменко Н. Д. 92, 94
Агаева Т. И. 2, 3, 7
Адамович С. В. 21
Аймари-Пармут Грегори Д. 92
Акименко І. М. 11, 18, 18
Александрова И. В. 3, 54
Алексеев П. П. 45
Алексеева А. П. 13
Алмазов О. С. 92
Амбокадзе Л. С. 1
Ананенко С. Б. 30
Андреева Я. Ф. 7, 9, 10, 29
Андрєєв В. М. 63, 72
Андрєєва С. С. 79
Андрійчук Т. В. 8, 10, 80
Андросова-Байда Д. О. 66
Андрощук Ф. А. 14
Андрусенко Н. 35
Андрущенко А. С. 84
Аніщенко О. В. 23
Аніщук А. М. 19
Анненкова Е. С. 46, 61, 62, 63, 72, 75
Антонець М. А. 28
Арват Н. М. 1, 3, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 21, 24, 30, 31, 32, 35, 38, 40,
42, 43, 44, 51, 52, 57, 60
Арват Ф. С. 1, 3
Аркадьева Т. Г. 1
Артемова Ю. І. 93
Артюх М. С. 76
Асатурова С. А. 54, 76
Асауленко О. А. 38, 57
Аскеров А. А. 95
Аскерова Л. С. 48, 57
Астаф'єв О. Г. 1, 2, 4, 9, 15
Ахалмосупишвили Т. Е. 66
Бабанська Н. Г. 5

- Бабенко Л. Л. 65, 71
Бабенко О. А. 45
Бабенко Р. 17
Бабка В. Л. 76
Бабкина Е. А. 64
Багачок Л. М. 9
Баженова Г. Ю. 39
Базова В. І. 77
Байкєніч Д. В. 58
Бак В. В. 57
Баличева Л. В. 29
Балошина Н. Ю. 11
Бальмен де Яков 60, 61, 62
Банзерук А. С. 93, 96
Банзерук О. В. 15, 16, 35, 43, 51, 56, 59, 80, 89, 93, 96
Бар А. 94
Барабаш Н. О. 66
Барабаш С. Г. 2
Баран А. М. 93
Баран Г. В. 75
Бараненкова Н. А. 45, 53, 57, 60
Баранков О. Г. 18, 20, 21, 28, 35
Баранкова Н. О. 18, 20, 31, 35, 36, 46, 51
Баранник Н. О. 20, 96
Баранник С. М. 17
Баранова Н. М. 88
Бардашевська Ю. І. 76
Баров В. В. 85, 87, 88, 92, 94
Бартош І. М. 60, 61
Басараб В. І. 87
Бассак Т. Ф. 3, 43
Батюк І. В. 92
Баханова С. 70
Бедзик Ю. 26
Бездітько Б. М. 65
Безобразова Л. Л. 2
Белая А. С. 1, 6, 9, 16, 21, 24, 29, 32, 59
Белоусова Н. К. 1
Бердникова М. А. 73
Бердута М. З. 19

- Бережняк В. М. 10, 23, 31, 34, 36, 39, 43, 46, 53, 55, 59, 75, 80, 84
Береза І. Ю. 53
Берестовий А. І. 37
Белкіна Н. І. 8, 31
Бистра М. О. 65
Битварди Д. 16
Биховець Є. В. 93
Білан С. О. 70, 71
Біленька О. О. 10, 11
Білецька А. А. 91
Білецька Л. К. 5
Білецька С. 35, 37
Білецька С. П. 51
Білик Т. О. 28
Білобровець О. М. 87
Блажко М. І. 91, 93, 95, 96
Блакитний М. М. 48, 57
Блануца А. В. 17, 20, 29, 36, 44, 48, 57
Блашків О. В. 72
Блик О. І. 82
Блохин Даріана 71, 74, 82, 83, 87, 91, 95
Бобко Т. Г. 28
Бобровський А. С. 20
Бобырь А. В. 1, 8
Богдяж К. А. 85
Боголій Ю. М. 35
Боднар О. Б. 82
Бодня О. О. 66
Боєва Е. В. 24
Бойко 17, 20, 23
Бойко В. М. 1, 4, 7, 10, 36, 43, 59, 74, 77, 84, 86, 91, 98
Бойко І. В. 32
Бойко Н. І. 2, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 30, 32, 34, 43, 59, 74, 75, 77, 78, 80, 84, 86, 89, 91, 95, 96, 98, 100
Бойко О. Д. 1, 4, 17, 19, 20, 21, 36, 43, 58, 73, 81, 83
Бойков О. Ю. 79
Бойніцька О. С. 61
Бойправ М. Д. 8
Бойченко С. Г. 57
Боклах Д. Ю. 95

- Болтаєвський І. Ю. 76
Бондар М. П. 47
Бондар О.Б. 82
Бондарева Е. Е. 16
Бондаренко А. І. 33, 37, 43, 44, 46, 56, 77, 80, 93, 95, 96, 98
Бондаренко Г. С. 2
Бондаренко Ю. І. 91, 96
Бондар Н. О. 9, 12, 16, 43, 68, 77, 80, 89, 93
Бонь О. І. 39, 49, 60, 73
Борисенко В. Й. 27
Борисенко М. В. 30, 69
Боровик А. М. 17, 21, 29, 30
Боровська О. М. 91
Боряк О. О. 83
Босенко Н. П. 76
Брага К. М. 21
Брегеда М. В. 36
Бричка А. В. 85
Бровко А. Г. 67, 69, 85, 90, 92, 94, 97, 99
Бублейник Л. В. 40
Будзар М. М. 23, 29, 30, 33, 35, 38, 60, 62, 64, 69
Будівський П. О. 1
Будугай О. Д. 53
Букарева А. Н. 1, 12
Булахов М. Г. 33
Бунина С. Н. 12
Буравченков А. О. 13, 69, 73
Бурдина Е. А. 50
Буренков В. М. 83
Бурмага В. П. 83
Бурчик І. В. 72
Буюнова К. 16
Вакуленко Г. М. 43, 59, 74, 75, 84, 86, 89, 91, 96, 98
Васецька В. П. 98
Василенко В. О. 27, 56
Васильєв К. К. 8, 16
Васильєва А. М. 80
Васильчук В. М. 36
Васюта О. П. 8
Вахтангишвили Ш. 66

- Ващенко А. В. 17
Вдовенко С. М. 28
Великанова М. М. 17, 28
Вербицька О. А. 1
Веремєєв С. Ф. 92
Верховцева І. Г. 79
Веселовська Г. І. 8
Виноградов І. А. 14
Висовень О. І. 76
Вишневская Г. П. 7
Вишнівська С. В. 59
Вишнякова Н. Є. 69, 71
Віннікова Н. М. 71
Вінтонів Т. М. 45
Віняр Г. М. 1
Вісин В. В. 36
Владимирова В. М. 59
Владимирова Н. А. 21
Владимирова Н. В. 5
Власенко В. М. 38
Власенко М. В. 77
Вовк О. В. 41, 69
Воєводіна Г. М. 77
Войнова Е. М. 16
Войтенко І. Б. 66
Вольт Я. Л. 29, 36
Волков А. Р. 1
Волкова Л. П. 1
Волкова С. А. 27
Волкова С. М. 58
Волковинский А. С. 24
Волкотруб Г. К. 29
Володарська М. В. 70
Волониць В. С. 28
Волочай М. П. 1
Волошин Ю. В. 28
Волощук І. І. 34
Вольський С. Б. 6
Воробей А. В. 78
Ворона Я. М. 41, 55

- Воронко О. Г. 21, 29, 37, 58, 65, 70, 71
Воронов В. І. 8
Воропаев В. А. 14
Вяля О. М. 34, 37, 41
Гавковскі Р. 57
Гаврикова І. Ю. 7
Гаврилюк О. Р. 41
Гаврилюк С. В. 27
Гаджилова Г. О. 84
Гадзинський О. Є. 1, 9
Гайденко П. І. 88, 92
Гайдукевич О. О. 20
Гай-Нижник П. П. 17, 21, 27, 36, 49, 58, 62
Галабутська Г. М. 5
Галактионов П. І. 30
Галамай О. М. 21
Галацька В. Л. 9
Галич Н. В. 57
Галушко К. Ю. 13
Галь Б. О. 62
Гальчинський Б. А. 62
Гальчук В. Ю. 9
Ганошенко Ю. А. 65
Гапоненко Д. І. 51
Гарачковська О. О. 82
Гарбар Г. А. 35, 36
Гаухман М. В. 57
Гветадзе І. Г. 65
Гедз В. А. 64, 73
Гедьо А. В. 28, 64
Гейда О. С. 88
Герасименко О. В. 17, 20, 29, 32, 58
Герасименко-Булигіна Г. Ф. 25
Герасимчук О. М. 66, 69
Гетман І. М. 1
Гетман Л. І. 1, 12, 16, 43
Гирич Я. М. 65
Главацький М. В. 63, 69
Гладишева А. О. 25
Гладышев В. В. 25, 54

- Глинка Е. В. 50
Глушкова С. І. 19
Гнатюк В. 47
Гогуля М. П. 67
Голдфаст Т. С. 54
Голець В. В. 17, 21, 29
Головашеч С. Ю. 70
Головченко В. І. 8
Голомб Л. 11
Голота В. В. 5
Голуб Н. М. 43, 59
Голяк М. С. 96
Гомоляко А. О. 42, 49, 56, 62, 65
Гон О. М. 98
Гончаренко А. В. 21, 93
Гончаренко О. М. 27, 38, 66
Гончаров С. А. 1, 3
Гончарова І. М. 54
Гончарова О. С. 69
Горак Я. Р. 13, 24
Горбатюк О. 79
Горбач Н. В. 24
Горбуров Є. Г. 21, 27
Гордієнко Д. С. 51, 88
Гориславець В. І. 1, 2
Горло Н. В. 20, 29
Горовий Б. О. 27
Городецька М. О. 29
Горох М. В. 48, 58, 62
Грабовецька О. С. 89
Гральчик І. 94
Гранатович Л. В. 19
Грачева В. М. 13
Грачевська Т. О. 29
Гречишкіна О. М. 8
Гречко І. В. 20
Грибенко О. М. 87
Григорук Н. А. 27
Григорчук П. С. 14, 20, 21
Григорьев А. В. 8

- Гринченко Г. Г. 20
Гринченко Н. А. 45
Гринь Д. К. 17, 34
Гринь К. Д. 20
Гринь О. В. 28
Гричаник Н. І. 54
Грінченко Б. 47
Грушко С. П. 75, 82, 84
Грязнова А. Т. 1
Гудошник О. В. 7
Гудушаури Н. О. 54, 76, 86
Гуз А. М. 42
Гузенков С. Г. 21
Гуйванюк Н. В. 9
Гулак А. М. 1, 2, 18, 19
Гулак І.В. 81, 85, 97
Гуляк А. Б. 9
Давиденко Г. Й. 54
Давиденко Л. Б. 7, 10, 36, 43, 59, 74, 77, 84, 86, 89, 91, 98
Давиденко Ю. М. 6, 17, 18, 20, 23, 29, 30, 32, 34, 46, 62, 63, 67, 72, 90
Данилевич О. П. 23
Даниленко О. С. 84
Данилов В. В. 1, 77
Данилова А. А. 64
Данильченко І. В. 95
Данилюк Д. Д. 90
Данич О. В. 9, 43
Даниш Л. В. 44, 49, 51, 52
Дацько О. О. 44, 61, 63
Двірна К. П. 63, 67, 69, 70, 72, 76
Дедович Д. В. 58, 62
Дейнека К. С. 88
Делібалтова Ю. В. 58, 63
Десятинський Р. І. 27
Дем'яненко В. М. 83
Дем'янчук Ю. І. 84
Демешко І. М. 7
Демидович А. В. 73
Демуз І. О. 71, 73, 76, 97
Демченко Т. П. 6, 11, 20, 28, 36, 49

Денисов В. Д. 1, 7, 9
Денисюк В. І. 65
Дереза Л. В. 16, 45
Джулай Ю. В. 80, 82
Дзюба Т. А. 80
Дикарева Л. Ю. 16
Дмитренко А. П. 21
Дмитренко В. А. 97, 99
Дмитренко В. І. 99
Дмитренко Н. М. 30, 33, 37, 46, 48, 88
Дмитриев Е. А. 50
Дмитрук В. І. 21, 27
Дмитрук Е. П. 69
Добродомов І. Г. 1
Довбня О. А. 21
Довіна М. С. 72
Докторова Ю. 18
Долганов П. С. 69
Долгов Ю. С. 1, 9
Доманова Г. С. 21, 29
Доманський В. А. 1, 13, 61
Донцу Н. Ф. 1
Доросевич М. В. 64
Дорохин В. Г. 30, 35, 44, 55, 67, 75
Дорохина Л. А. 8, 11, 25, 30, 35, 38, 41, 42, 44, 55, 67
Доценко А. І. 18
Доценко В. 17
Дорош І. В. 84
Дояр Л. В. 37
Драненко Г. 41
Драчук Л. І. 43, 66, 74, 78, 86, 93
Дробот П. М. 6, 10
Дрогобицький І. І. 28
Дуб Л. М. 7
Дубовик О. 31
Дубравин В. В. 7
Дубяга А. 99
Дудар О. В. 21, 52, 94
Дудка А. І. 64
Дудка В. І. 38

- Дудка Й. М. 60
Дудка Л. Г. 38
Дудка Л. О. 44, 60, 62, 63, 70
Дудка Р. А. 8, 31, 39, 51, 62, 87, 90, 92, 94, 99
Дудко О. О. 14, 37
Дудник В. М. 72
Дудченко В. С. 63
Дудченко Г. М. 21, 31, 34, 35, 39, 44, 55
Дудченко О. С. 34, 52, 62
думанська Л. б. 84
Дунай П. О. 53
Дупленко Ю. К. 8
Дьяков В. А. 4
Дьякова О. В. 87
Дятлов В. О. 1, 76
Дяченко А. М. 39
Дячок С. О. 82
Емре Акинджи 67
Евсеев Ф. Т. 1, 9, 12, 18
Евстафьева Е. Н. 4
Еткіна І. І. 29, 48
Євсеєнко С. А. 28
Євстратов В. О. 37
Ємельянов В. М. 4, 20
Єрмоленко О. І. 10
Єрмоленко С.І. 50
Єсіп І. М. 65
Жаркевич Н. М. 1, 3, 6, 9, 12, 23, 24, 32, 44, 56, 67
Жванко Л. М. 29
Железняк М. Г. 97
Железко Р. А. 56, 73, 88, 92
Желіба О. В. 17, 20, 21, 28, 39
Живоглядов А. А. 1
Жила С. О. 75
Жицька Т. 13
Жмака А. А. 62
Жмуд Н. В. 64
Жук О. А. 43
Жук О. М. 36
Жук Т. В. 34, 43, 77

- Жукова О. В. 28
Жулканич Н. М. 44, 63, 73
Журавльова Н. М. 1, 2, 50
Журба М. А. 17, 21
Забарний О. В. 6, 9, 12, 31, 34, 43, 47, 59, 66, 68, 80, 84, 98
Забузова О. В. 94
Задорожний В. Б. 78, 82, 84
Заєць Г. В. 78
Заїченко Т. В. 35
Заньковецька М. К. 25
Зарудня І. О. 5
Заславський І. Я. 22
Захарова О. Ю. 94, 97, 99
Захарченко П. П. 17
Збанацький Ю. А. 26
Звагельський В. Б. 62
Зеленська Л. І. 10, 13, 14, 15, 16, 19, 23, 32, 33, 42
Зеленський А. Г. 7, 12
Зеленько А. С. 1, 14, 77, 80, 84, 93, 95, 96
Зеленько О. А. 81, 93, 96, 98
Земзюліна Н. І. 58
Зенон Вайхт 95
Зибко Т. М. 7
Зирянова О. О. 64
Зільберман Е. Л. 4, 6, 9
Зіневич Л. В. 18, 53, 78, 84, 98
Зіневич Н. О. 53
Зінченко Н. І. 68
Зінченко С. В. 59, 80, 84, 86, 96
Зозуля С. Ю. 18, 21, 29
Зоценко Ю. В. 20
Зубченко С. П. 69, 72, 81, 92
Зубченко Е. П. 69
Зуляк І. С. 29
Иванов В. П. 1
Иванова Н. П. 41
Ивасенко Л. А. 1
Ищенко Н. А. 41, 42
Иваненко В. В. 33, 83
Іваницька С. Г. 69

- Іванішина В. В. 20
Іванова А. С. 92
Іванцова Н. І. 29, 60, 63, 67, 70, 76
Іванюк О. Л. 39, 51, 85
Івахненко Т. П. 80
Іващук В. М. 36, 41
Ігнатенко М. М. 29, 52, 61, 63
Ігнатуша О. М. 21
Іллюша О. В. 81
Ілляшенко М. А. 1, 7, 9, 10, 16
Ісасенко К. П. 15, 18, 23, 30, 32, 41, 53, 55, 56, 57, 62, 63, 64, 66, 68,
70, 71, 74, 75, 77, 78, 82, 84, 86, 91, 93, 95, 96, 98
Іщенко В. В. 4
Іщенко О. С. 97
Кавунник А. Л. 99
Кавунник О. А. 8
Каганов Ю. О. 20
Казаков А. Л. 21
Казарова Н. А. 73
Казимір В. А. 70
Казіміров Д. В. 65, 76
Казнина Д. А. 16
Казьмирчук М. Г. 65
Кайдаш А. М. 43, 47, 59, 74, 80, 84, 93, 96, 98
Каізер І. Ю. 86
Каковкіна О. М. 62
Калашник В. С. 1
Калиновська О. В. 83, 89
Калібовець С. М. 99
Каліновський В. 48
Кангієва З. М. 27
Капарулін Ю. В. 79
Капленко О. М. 27, 34, 39, 47, 56, 58, 64, 70, 74, 75, 77, 84, 95, 98,
100
Каплін Д. С. 51
Капніна Г. І. 78
Карапута Л. В. 58
Карашчанка І. В. 18, 30
Кароєва Т. Р. 76
Карпеко А. А. 1

- Карпенко М. А. 6
Карпенко Н. Й. 60
Карпова Е. В. 72
Карский А. А. 38, 39, 40, 44, 52, 54
Карташова И. В. 3
Касьянова Н. М. 85
Касюк Е. Ф. 64
Каталкина В. В. 7
Кательницька Л. В. 81
Католик А. В. 69
Католик Т. О. 91
Кафтанова С. В. 19
Кахашвили Н. Э. 66
Качалова Т. В. 4
Качмала В. І. 67, 72, 87
Качуровський І. В. 4, 9, 30, 33
Кедун І. С. 17, 21, 28, 30, 39, 79, 81, 90
Келембет С. Н. 27
Келемен Ю. І. 99
Киридон А. М. 27
Кириленко Л. О. 24
Кириленко С. О. 18, 21, 29, 34, 46, 67, 71, 83, 87, 94, 97
Кирилюк Є. 47, 77
Кирилюк З. В. 3, 6, 7, 8
Кириченко В. Г. 48
Кириченко І. М. 62
Кириченко М. В. 65
Киричок Г. А. 1, 12, 44, 67, 70, 72, 77, 78
Киричок І. І. 43
Кирієнко О. Ю. 57
Киселиця С. 18
Кисіль С. 37
Кисла О. М. 48, 84
Киченко А. С. 6, 9, 14
Киченко О. С. 1, 85
Кікіс І. В. 8
Кінд-Войтук Н. В. 37
Кіндрачук Н. М. 83
Кітесашвілі С. 82
Клименко Н. П. 39

- Клипа Н. І. 1, 59, 74, 75, 80, 86, 89, 95, 98
Клікун Л. М. 39
Ключко Л. В. 3
Кобернюк П. М. 1, 8
Кобернюк Т. Г. 1
Кобзар Л. Г. 30
Кобзев П. В. 9
Кобилянська М. Ф. 1
Кобилянський І. Ю. 1
Коваленко В. Г. 1, 3, 7, 10, 12, 59
Коваленко В. О. 8
Коваленко В. П. 8
Коваленко Є. 8, 35
Коваленко Л. І. 37, 41, 42, 44
Коваленко Л. П. 12, 13
Коваленко О. Б. 1, 29, 51
Коваленко О. М. 46, 69, 70, 71, 72
Коваленко О. О. 29, 32, 35, 51
Коваль А. В. 73
Коваль Д. П. 65
Коваль О. 33
Ковальова Н. А. 79
Ковальчук Л. О. 82
Ковальчук М. А. 36
Ковальчук Н. Д. 85
Ковальчук О. Г. 1, 2, 4, 7, 10, 40, 44, 52, 56, 62, 63, 71, 72, 74, 75, 78, 82, 89, 91
Ковальчук О. М. 6, 46
Ковальчук О. О. 66
Ковнатор Е. А. 28
Ковтун А. А. 96
Ковтун Н. М. 28
Когут О. В. 44, 72, 84
Кожедуб М. В. 4
Кожухар В. І. 49
Кожухар О. І. 49
Козак О. В. 81
Козак Р. В. 1
Козаченко В. 26
Козачук Г. О. 69

- Козинець О. Г. 33
Козлова І. М. 19
Колесник А. В. 86, 98
Колесник М. П. 18
Колесник О. В. 38
Колесник О. С. 33
Колмогорцева Н. М. 1
Колодчук Д. В. 64
Коломієць Л. І. 1
Коломієць О. Р. 8
Коломієць С. М. 56, 60
Колоней В. 11
Коляструк О. А. 21, 35, 39, 52, 58
Комар М. 47
Комарніцький О. Б. 65
Комаров М. 47
Комисаренко А. Н. 50
Кондратенко О. Ю. 62, 69
Кондратьєва Г. И. 9
Кондрашов В.Ф. 6, 18, 20, 29, 32, 49
Коник О. О. 14, 73, 79, 83
Коновал І. І. 93, 95, 96
Коновалова Н. Ю. 59
Коновальчук В. Ю. 18
Кононенко В. В. 20
Кононенко В. П. 42
Конончук І. М. 18, 31, 34, 37, 67, 71, 73, 76
Константинова В. М. 27, 58, 61
Конта Р. М. 71, 72, 76
Концур Н. І. 13, 27
Конюшкевич М. І. 7, 31
Копейцева Л. П. 53
Копієвська О. Р. 30
Коркішко В. О. 50
Корнєв А. 37
Корнєєва Л. Л. 67, 71, 74, 77, 86, 91, 96
Корнійчук В. П. 25
Корновенко С. В. 38
Коробка В. М. 66
Коробка Ю. В. 64

Коробова І. О. 80
Король Л. С. 44, 52
Корольов Г. О. 60
Коропатник М. М. 8
Коростильов Т. В. 51
Корочанська А.О. 81
Корпас О. М. 81, 90
Корчиц М. А. 1
Косовських Л. П. 97
Костенко І. П. 1, 4, 11, 12, 18
Костенко О. О. 34, 42, 86
Костів М. Б. 88
Костюк Б. О. 1
Костюкова О. М. 73
Косяк О. М. 44, 53
Котельницька Л.В. 83
Котельницький Н. А. 90, 92, 97
Коткова Л. І. 34, 41, 43, 55, 82, 96
Котляр Ю. В. 17, 20, 37
Котович В. В. 89
Котюк В. О. 51
Коцур А. П. 13
Коцюбинський І. Ю. 13
Коцюбинський Ю. Р. 2, 10
Кочерга І. 25
Кочерган М. П. 1
Кочерган Ю. Ф. 1
Кочергін І. О. 21, 27, 38, 48, 56, 69
Кочлошвілі Н. 82
Кравец В. В. 12
Кравець Л. В. 75, 84
Кравченко М. І. 8, 40, 57
Кравченко С. І. 45
Кравчук О. М. 27
Крамкова Т. В. 14
Крапив'янський С. М. 17, 32, 44, 56
Крапивний Я. М. 80
Красавіна В. В. 50, 78, 84, 93, 96, 98
Краснобаєва О. Д. 12, 24, 31, 45, 78
Кресан А. О. 20

- Кречко Н. М. 79
Кривобок О. П. 17, 21, 28, 41, 56
Кривонос В. Ш. 1, 16
Кривоносова М. А. 50
Кривошей Н. И. 1
Кривошина Б. 21
Крижанівський В. М. 80
Крижевич С. О. 73
Крикун Л. С. 46
Кричевская К. 1
Крішан А. Ш. 97
Крот В. О. 37, 70
Крот Л. М. 41, 70
Кроха Н. 29, 36
Крупенко О. В. 18, 21, 28, 56, 60, 63, 67, 70, 76, 88, 92, 97
Крупина В. О. 69, 87
Крутиус В. П. 1, 9
Крыга Т. И. 9
Куглер Н. О. 24
Кудрявцева А. В. 72
Кузик В. В. 97
Кузіна Д. І. 57
Кузнецова О. О. 97
Кузнецова Т. О. 9
Кузнець Т. В. 29, 64, 73, 81
Кузьменко В. І. 82
Кузьменко Н. М. 82
Кузьменко О. 26
Кузьменко Ю. В. 28, 30, 32, 34, 37, 44, 51, 55, 56, 60, 70, 76, 81, 83, 87, 90, 92, 97
Кузьмина А. И. 1
Кузьмич О. М. 7
Кукса А. Н. 27
Кукуруза Ж. Б. 38
Кулик В. В. 35
Куликова З. М. 1
Куликовська Н. І. 32, 33
Куліш П. 47
Кумеда О. П. 59
Куницький М. П. 72

- Куннова О. 11
Куп'янська С. О. 8
Курас А. І. 20
Курас І. Ф. 17, 20
Кураш С. Б. 91, 95
Курінна Т. М. 65
Куркина С. П. 50
Курпэева Ю. С. 28
Кутик О. М. 58
Кухаречко М. 28
Кухарук О. В. 21, 37, 48
Куценко Ю. Ю. 63, 79
Кучер Л. С. 67
Кучерявець В. Г. 16, 43
Кучменко Е. М. 87, 90, 92, 94, 99
Кушерець Т. В. 56
Кушнір П. Т. 21
Кушнірова Л. В. 41
Кшихилькевич Агата 54
Кязимова Г. Ф. 27
Кязимова Г. Х. 38
Лаас Н. 49
Лавріненко Л. І. 49, 58, 76, 79
Лаврінець О. Я. 84
Лаврінова Т. В. 21
Лаврут О. О. 65, 69
Лагдан С. П. 86
Ладаняк І. А. 66
Лазаренко В. 20
Латиш Ю. В. 66, 69, 83
Латун А. Б. 96
Лахач Т. О. 60
Лахно В. І. 60
Лахно О. П. 60
Лебедзеу У. А. 2
Лебединська Т. М. 11, 54, 95
Левченко Ю. І. 67
Лейберов О. О. 17, 20, 28, 30, 32, 38, 52, 76, 79, 83, 85, 88, 90, 92, 97, 99
Лемещенко Г. С. 5

- Ленська С. В. 68
Ленченко Н. О. 4
Леонтьева А. Ю. 54
Леп'явко С. А. 72, 76
Лесик Л. В. 65, 70, 71, 72, 76
Лепухова Н. І. 93, 96
Лившиц Е. І. 16
Лиман І. І. 27
Лимар Е. М. 8
Ліокумович Т. Б. 1, 3
Липовецька Є. Ю. 86
Лисак В. Ф. 66
Лисенко О. В. 42, 55, 56
Лисенко С. М. 8
Лисица С. А. 9
Литвин К. А. 65
Литвин Л. М. 68
Литвин С. Е. 63
Литвиненко А. І. 97
Литвиненко Л. І. 4
Литвиненко С. В. 45, 53
Литвинова Т. П. 8, 27
Литовченко О. Л. 76
Лісовська О. В. 60
Лобач К. В. 66
Логвіненко Н. М. 50
Ломакин Д. А. 49
Ломоносов М. В. 83, 86
Лопацька Н. М. 28
Лось О. В. 46
Луговий О. С. 21
Луговик Т. В. 81, 87
Лук'яненко Д. В. 53
Лукич В. 47
Лулудова Е. М. 21
Луняк Є. М. 15, 18, 19, 20, 28, 32, 35, 40, 43, 55, 61, 63, 64, 66, 67, 87,
88, 90, 92, 94, 99, 100
Луняк М. О. 17
Лупина О. В. 93
Лутай М. Є. 21

- Лушник Л. С. 45
Луцдай В. І. 49, 81, 92
Лю Хунбо 16
Любецька В. В. 50, 80, 86, 95
Любинська Ю. В. 27
Любченко В. Г. 6, 15, 24
Люликова А. В. 67
Лясковська С. П. 34, 44
Ляхова Ж. 45
Ляхур Ч. 31
Ляшенко Т. В. 18, 21, 30, 35, 44, 91
Лященко А. 47
Маврін О. О. 90
Магомедов А. О. 94, 99
Маевская Т. П. 1, 2, 7
Мазко О. В. 82
Мазур І. В. 36
Майборода А. В. 1
Маисурадзе Д. 65
Макарець Ю. С. 98
Максимов О. В. 65
Макушина Г. І. 64
Малахатько Л. І. 5, 9, 19
Малежик Д. І. 58, 61
Малиневська В. М. 8
Малюга В. В. 73
Малюшина В. А. 18
Манько М. О. 8
Маремпольський В. Ф. 1, 2
Маринченко Г. М. 58
Марисова І. В. 2, 6, 8
Мартиненко В. В. 17, 20, 28, 30, 32, 37, 44, 56, 69, 72, 83
Мартинюк Я. М. 37
Марченко Т. А. 32, 60
Марчило Л. М. 84
Марчук Л. Н. 1
Маршицька В. В. 76
Масицька Т. Є. 7
Маслова В. А. 9
Матвеев В. О. 8

- Матвєєва Л. Л. 8, 30
Матвєєва О. О. 62, 64, 84
Матюхова Г. А. 1
Матяш А. І. 93
Махорин Г. Л. 21
Мацапура В. І. 2, 13, 71
Мацапура В. М. 12
Мацько В. П. 48
Мацько Л. І. 59, 75
Медалієва О. З. 27
Мелещенко Т. В. 79
Мельник В. І. 29
Мельник Л. М. 42, 51
Мельниченко О. Г. 1
Мельничук О. А. 36, 49, 61, 66
Мельнічук Л. В. 72
Мещенинець Г. В. 91
Мезєнцева І. М. 66
Мелєксєцев К. І. 85
Микитчук С. П. 57
Мілюгіна Е. Г. 12, 14
Мініна Н. Е. 8
Міровець В. 47
Міронова Т. Ю. 74
Місливець Н. М. 1, 9
Мітяй З. О. 50
Міхайленко Г. М. 51, 61, 76, 87
Міхайлова А. І. 9
Міхайлуца М. І. 27, 38
Міхайлюк Ю. М. 37
Міхальський Е. Н. 1, 6, 14, 23
Міхальчук Н. І. 31, 46, 62, 71, 74
Міхальчук О. Л. 29
Міхальчук Т. Г. 32
Міхальчук Т. І. 16
Міхед О. П. 66
Міхед П. В. 1, 2, 2, 7, 9, 12, 43, 45, 74, 75
Міхед Т. В. 1, 7, 24, 30, 36, 41, 42, 74, 98
Міхеев В. О. 7
Міцик Л. М. 13, 31, 39, 49, 58, 62, 65, 83, 85, 87, 90, 92

- Мицик Ю. А. 8, 88
Мишуков О. В. 6
Мідько А. С. 76
Мілчарек М. М. 95
Мінгазутдінова Г.І. 81
Міронова І. С. 39, 57
Міхальчук Т. Р. 1
Міхно О. А. 1
Міщанин В. В. 83, 90
Міщенко О. 43
Міщенко Р. В. 4
Міщук С. М. 42, 51
Мозгова Т. А. 80
Мозолук О. М. 1
Моісейчик А. А. 2
Мойсейчук І. І. 2, 90, 92
Мойсеїв І. 12
Моісеєнко Л. М. 66
Молоткіна В. К. 67, 72
Монолатій Т. П. 77
Мороз Т. В. 98
Морозов О. С. 60
Морозов С. О. 88
Морозов Ю. Г. 7
Морозова Я. І. 93
Москаленко В. Г. 28, 49
Москаленко М. А. 47
Москаленко М. І. 10
Москаленко О. Ю. 17, 20, 40, 56, 61, 67, 71, 85, 92
Москалюк М. М. 29
Московкіна І. І. 7, 12
Мостова Л. Б. 1
Мохненко Н. М. 89
Моціяка О. М. 15, 35, 43, 47, 68, 71, 74, 80, 82, 84
Моціяка О. П. 72, 90, 92, 94, 97
Моціяка П. П. 6, 17, 18, 20, 21, 23, 28, 35, 36, 42, 46, 48, 49, 55, 56,
62, 63, 64, 72, 76, 81, 87, 88, 90, 92, 94, 97, 99, 100
Моця О. П. 8
Мошик І. В. 49
Мощенская Л. Г. 24, 32

- Мужеловська Л. В. 1
Музичко О. Є. 27
Мурадханян І. С. 16
Мурашко Г. О. 68
Мусий В. Б. 1, 16, 80
Мусієнко І. В. 78
Набок А. І. 95
Набок Л. М. 8
Нагачевська О. О. 74
Нагорна Н. М. 1, 2, 32, 37, 46, 56
Нагорна Т. В. 20, 27
Назарук Э. 55
Намакштанская И. Е. 24
Наместюк С. В. 86
Напирели М. 75
Наталка Полтавка 47
Наулко В. І. 18
Науменко Л. П. 24
Науменко Н. В. 80
Наумов С. О. 8, 38
Нахлік Є. К. 12, 15, 47
Негода О. О. 64
Негода Ю. С. 64
Неділько Г. Я. 1
Неділько О. Д. 1, 10
Недужко Ю. В. 27
Немировська О. Ф. 24
Непомнящий А. А. 20, 27
Непотенко І. В. 51, 58
Неронская Е. К. 50
Нетреба А. І. 90
Нефьодов Д. В. 87
Нечипоренко Л. І. 69
Нещерет Е. И. 1, 7, 9, 12, 45
Николаенко А. И. 14, 18, 24, 29, 30, 35, 42, 44, 52
Нитченко Д. В. 25
Нікітін М. Ю. 31
Нікітін Ю. О. 20, 28, 29, 31, 33, 37, 41, 48
Ніколаєнко А. 68
Ніколаєць Ю. О. 37

- Ніколашина Т. І. 68
Ніколіна І. І. 58
Ніконенко С. С. 91
Нікульча І. М. 27
Нітченко А. Г. 17, 28, 73
Новикова М. А. 3
Новікова О. О. 62
Новікова С. В. 28
Новіцька Ю. Й. 60
Норец М. В. 74
Нямцу А. Є. 41
Обийкіна С. П. 14
Овдієнко П. П. 17, 21, 28, 46
Овдійчук Л. М. 59
Овчарук О. В. 11, 79
Одинецька Л. В. 84
Озаровский О. В. 1
Озерова Н. Г. 19
Окаринський В. М. 64
Окришвили Т.Й. 17
Олехнович Н. Н. 1
Олійник В. М. 1, 2
Олійник О. І. 11
Онищенко В. І. 6, 11, 20, 28
Онищенко Н. П. 8
Оніпко Т. В. 20, 52
Оніщенко О. В. 17, 21, 28, 49, 58, 61, 66, 85
Орехова Л. А. 2
Орлов В. М. 58, 71
Осипчук В. М. 86
Осіпова Г. С. 90, 93, 97, 99
Осмачко Ю. О. 99
Останіна Н. С. 8
Остапенко В. О. 21
Остапенко Л. М. 8, 12, 31, 35, 67, 74, 75, 77, 78, 80, 82, 84, 86, 91, 93, 95, 98
Остронос Г. М. 8
Острянка А. М. 18, 21, 30, 38, 48
Отрох Н. В. 38, 62, 66
Офіцинський Р. А. 20

- Охріменко О. М. 1
Охріменко О. С. 64
Павельєва А. К. 45, 55, 95
Павельчик Г. О. 71
Павленко Л. А. 18, 21, 36
Павленко М. Г. 91
Павлова О. М. 91
Павлюк І. З. 75
Павляшик А. М. 20
Падун Н. О. 6
Пазиніч Ю. М. 29
Паламарчук О. Л. 10
Палієнко Г. О. 71
Панасюк В. В. 27
Панфилов М. П. 3
Панчук І. В. 89
Папета О. В. 79
Парубець А. С. 55
Парфентьєва І. П. 8
Пархоменко В. А. 61, 72
Пархоменко О. М. 88
Пархоменко О.Г. 81
Пасік Н. М. 33, 43, 56, 59, 74, 77, 84, 86, 91, 96
Пасічний (Звездін) О. 16
Патриляк І. К. 21, 73
Пащенко В. М. 7, 9, 10, 16, 23, 31, 34, 36, 39, 42, 43, 47, 58, 59
Пащенко В. О. 21, 27
Переверзева Н. А. 1
Переломова О. С. 24
Петренко Є. Д. 14
Петренко О. Д. 87
Петренко С. М. 39
Петрик О. В. 74
Петрик О. М. 31, 43, 75, 89, 93, 95, 96
Петриченко В. А. 36
Петриченко К. 94
Петров А. В. 12
Петров М. И. 47
Петрова С. М. 24
Петровская С. С. 1

Петровська Ю. М. 64
Печеніна Н. А. 49, 64, 69
Пилипенко В. М. 51
Пилипчук О. Я. 14
Пионтковская И. Н. 16
Пиріг Р. Я. 85
Пирогова-Таран Л. В. 71
Підставка Р. В. 66
Пінчук І. М. 8
Пінчук Т. Д. 1, 8
Пінчук Т. С. 1
Піскун В. М. 5
Пітик Г. А. 35, 36
Платонова Н. А. 45, 50
Поворознюк С. І. 78
Погоржельская В. В. 45
Поддубная Р. Н. 7, 10
Позняк С. В. 20
Поїздник І. І. 27
Полигач І. О. 82
Поліщук П. Я. 42
Поліщук Я. О. 24
Половець В. М. 8
Половко І. В. 21
Половникова С. О. 25, 100
Полупанова А. В. 54
Полянська Є. С. 69
Полянський В. В. 53
Поляруш С. І. 18
Пономаренко О. В. 17
Пономар О. П. 8
Пономаревська О. І. 19, 30
Пономаревський С. Б. 8, 13
Пономаренко А. Ю. 21
Пономаренко О. В. 20, 28
Поп Ю. І. 20, 27
Попов О. Д. 58
Попова Г. С. 37
Попович Н. М. 9
Поставнича М. 29

- Потапенко М. В. 21, 28, 32, 41, 56, 79, 83
Потапенко С. І. 89, 95
Потапенко Я. О. 67, 71, 72
Потапов О. М. 66
Потильчак О. В. 17, 23
Потій Н. М. 57, 76
Прашкович Л. І. 1
Преловська І. М. 17
Приблуда Л. М. 80
Пригородський В. М. 6, 25
Приймак О. М. 64
Приймачок О. І. 31
Прилипко А. 60
Прилипко Р. Д. 69
Примаченко Ю. М. 29, 36
Примостка М. П. 97
Притуляк П. П. 33
Проничев В. П. 1
Проніна Т. О. 10
Пронь Т. М. 83
Проха І. В. 74
Прохоренко Є. Є. 41, 58, 64, 65, 70, 74, 75, 77
Проценко Л. І. 43, 59
Проценко Ф. Д. 25
Прудько В. О. 55, 60, 62, 72, 76
Прядко І. М. 51
Пугач В. М. 1, 2, 8, 14, 28, 35, 59, 68, 80, 84, 93, 96
Пудовкіна А. С. 61
Пустовит Т. Н. 24
Пустовіт І. В. 89
Пусь В. М. 14
Путро О. І. 17
Пуштарик А. П. 84
Пшенишна О. О. 58
Пятакова Г. 16
Радецкая М. М. 13, 16
Радченко О. А. 72
Радчук А. О. 57
Разиграєв О. В. 36
Разуменко Т. Н. 18, 19

- Райко І. І. 64
Рамазан Ф. Дж. Р. 98
Рахманова І. А. 9
Рахно О. Я. 8, 21, 29, 37, 51
Ревенчук А. 44
Рекрут В. П. 66
Рибалка Н. С. 13
Рижева Н. О. 39
Рилюк Р. М. 75
Ринберг В. Л. 1
Ричка В. М. 27
Робак І. Ю. 28
Родін С. М. 8
Розанова Л. М. 24, 31
Рой С. В. 81, 92
Ролик А. В. 9, 15, 21, 30, 54, 58, 63, 75, 96
Роман Л. А. 86
Романенко С. М. 54
Романець Л. М. 85
Романець Н. Р. 66
Романова Л. В. 24
Романова М. В. 96
Романюк І. М. 18, 20, 21, 85
Ромашенко Л. І. 53
Ростовська О. В. 6, 17, 21, 28, 32, 38, 56, 65, 67
Рубан Я. Г. 65
Ругаль В. П. 66
Ругаль Л. П. 40
Руденко А. С. 73
Руденко Л. М. 8
Руденко П. О. 28
Рудик К. С. 14
Рудик О. В. 52
Рудик С. К. 14
Рудницька Н. 23
Рудь М. О. 64
Рудюк Т. В. 41, 42, 43
Русаченко Н. П. 52
Русначенко А. 20
Рыбакова Е. В. 9

- Рябко Т. Л. 15
Рябченко О. Л. 52, 65, 70, 72
Савинков С. В. 13
Савічев А. В. 64
Савочка А. М. 48
Савченко Г. А. 9, 70
Савченко І. С. 77
Савченко Л. Г. 1
Савченко С. В. 73
Савчук І. І. 73
Сагач О. М. 33
Сазонова О. В. 78
Сакало О. Є. 38
Салата О. О. 66, 73
Салацкая Н. Н. 9
Салімова Ф. Г. гизи. 89
Саманцов О. П. 66
Самойленко Г. В. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 50, 52, 55, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 100
Самойленко О. В. 35, 67
Самойленко О. Г. 4, 6, 8, 11, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 23, 28, 30, 31, 32, 33, 35, 38, 41, 42, 51, 55, 56, 58, 62, 66, 67, 71, 76, 79, 83, 85, 86
Самойленко С. Г. 2, 4, 4, 6, 8, 9, 11, 13, 18, 19, 21, 23, 30, 31, 32, 33, 35
Сапегіна О. О. 8
Сапченко Л. А. 24
Сараєва О. В. 64
Сарапин В. В. 52, 71
Сарачев І. Г. 8
Сахненко Л. О. 1, 8
Сацький П. В. 73, 85
Сачко Д. В. 87
Свербилова Т. Г. 7, 12
Свистович С. М. 32
Святненко А. В. 55
Священко З. В. 20, 27
Седляр А. В. 67
Сезін С. Ю. 64

- Селевич Ю. Л. 29
Семашко Т. Ф. 75
Семендяй Т. Ю. 98
Семененко Л. М. 76
Семеніхіна К. С. 93
Семенова М. В. 18, 30, 35, 39, 46, 51, 52, 56, 58, 60, 61, 62, 63, 65, 69, 70, 71, 72
Семенчук О. О. 65
Сенько І. М. 1, 7, 16
Сепегина В.О. 8
Серга Н. М. 98
Сердюк П. О. 1, 10
Середа В. Т. 1
Сивець Т. В. 86
Сивова Т. В. 91
Сидоренко В. А. 1, 3, 9, 2, 16, 89, 93, 96
Сидоренко Т. М. 35, 59
Сидоренко Т. О. 6, 19, 23, 40, 43, 47, 56
Сидорович О. С. 23, 36, 48, 57, 62, 66, 69, 76, 83, 92
Симашвили Т. 66
Симоненко Л. О. 59
Симоненко В.І. 4
Синельник І. С. 29, 66
Сирота Ю. О. 45
Сиротенко Л. Ф. 60, 61, 62
Ситий Ю. М. 8, 13, 14, 19
Сікора Г. В. 86
Сікорська З. С. 1
Сілецький Б. П. 92
Сінченко О. Д. 80
Сірик В. М. 1
Сітарчук Р. А. 36
Скавыш В. А. 74
Сквіра Н. М. 24, 36, 41, 57, 62, 63, 65, 71, 72, 74, 75, 78, 84
Скобельська О. І. 16
Скобальський О. Б. 16, 27
Скрипник О. С. 64, 69
Скус О. В. 29, 38, 57
Слобжаніна Н. П. 37, 51, 57
Слюсарь А. А. 1

- Смаль І. В. 2
Смирнов А. А. 1
Смирнов А. С. 12
Смольницька О. О. 53
Снегирьов В. В. 17
Соболевська С. О. 85
Соболь П. І. 20
Созашвили Н. 54, 66
Сокирська В. В. 36
Соколова Л. С. 90
Соколова С. В. 59
Сокольська М. Г. 1
Солдатенко Т. 16
Солдатова К. О. 92
Соловйова Н. Д. 91
Сологуб Л. О. 68
Солодка К. Ю. 92, 99
Співак В. В. 88
Слудка І. М. 20, 27
Срібняк І. В. 72
Станіславська К. І. 100
Старка В. В. 94
Старков В. А. 15, 18, 19, 21
Стародубець Г. М. 28
Стародубець С. Н. 50
Старунова А. Л. 89, 93
Стасюк Н. В. 78
Стасюк О. О. 92, 99
Статєєва В. І. 1
Стахурська А. В. 88
Стахурська-Козоріз А. В. 92, 97
Стельникович С. В. 67
Степаненко М. І. 96
Степаненко О. 44
Степанова О. В. 92, 94
Степанчук Ю. С. 20, 27, 44, 52
Стешиц О. С. 71, 72
Сторчаус В. С. 63
Стоян Т. А. 55, 58
Стоянов Ф. Ф. 27

- Страшко Є. М. 14, 17, 20, 28, 29, 32, 36, 46, 67, 88, 90, 99
Стребкова І. О. 74, 75, 77
Стрелкова Н. М. 1
Стрельський Г. В. 18
Стрельчук Н. В. 13
Стрелков О. Т. 8
Стрижова І. А. 29
Стрілець В. В. 20, 27
Струкевич О. К. 20
Стьопченко Е. М. 36
Субботіна І. В. 28, 37, 58, 65, 71
Судденко М. С. 43
Сукаленко Т. М. 82
Сулейманова Н. В. 65
Супронюк О. К. 6
Сухомлін А. А. 89
Сучкова О. Ю. 29
Сушик І. В. 36
Сушко З. С. 82
Талавіра Н. М. 95
Тарабрина О. А. 60
Таран В. В. 9
Таран Л. В. 6, 13, 32, 33, 56
Таранець С. 44
Тарапон О. А. 76
Тарасенко І. Ю. 88
Тарасенко О. О. 38
Тарасенко О. Ф. 8, 73
Тарасов А. В. 28
Тарасов В. В. 38, 61
Татарченко О. Б. 65, 72
Тверітінова Т. І. 82, 89, 92, 95, 98
Тевікова О. В. 49, 70
Телегіна Н. І. 75
Тельвак В. В. 87
Телячий Ю. В. 52
Темірова Н. Р. 20, 64
Теплуха В. В. 91
Терела Г. В. 27
Терещенко-Кайдан Л. В. 79

Терлецький В. В. 54
Терновська Т. П. 1
Тетеріна О. Б. 53
Тимченко Р. В. 48, 56, 58, 85
Тира Н. Г. 8
Титаренко Д. М. 27, 61, 65
Титаренко О. О. 99
Титаренко О. Ю. 65
Ткаченко В. В. 1, 17, 21, 46, 51
Ткаченко І. В. 46, 52
Ткачук М. П. 67
Тобілевич Б. П. 5
Товстоляк Н. М. 48, 57, 63, 65, 69, 71
Токар Н. В. 91
Токарев С. А. 61, 69, 88
Толочко С. В. 84
Томашпольська Л. І. 5
Томіленко Л. М. 78
Топтун В. М. 14, 43
Топчій Ю. М. 43
Торкут Н. М. 14
Тоцька Ж. В. 29, 51, 57
Треля Д. 94
Третьак В. Л. 66
Третьак М. О. 64
Трибуханчик А. М. 82, 86, 91
Тригуб О. П. 38
Тронько Т. В. 8
Троян С. С. 64
Труфанова П. В. 9
Труш О. М. 46, 48, 69, 73
Туголуков С. І. 29
Тулина Т. А. 13
Тупиця О. Л. 27
Турченко Г. Ф. 21
Тухватулліна О. С. 65
Тютюнник Р.С. 81
Удалова Т. М. 66
Удовик Н. М. 63
Удод О. П. 8

Українець Л. Ф. 41, 68
Улюра А. 16
Уривалкін О. М. 17, 20, 23, 28, 30
Уривалкіна Т. О. 8
Устимчук Е. О. 93
Федорук О. О. 15
Федунович-Швед О. Т. 78
Фесенко В. В. 69, 72
Фесенко Т. М. 49, 53, 59
Фесько Ю. О. 27
Филенко О. Н. 45
Филипович В. В. 77
Філатов Б. С. 83, 88, 92
Фісак І. В. 50
Фоміна Г. В. 36, 41
Фомська С. М. 58, 66
Франко Ф. 47
Фурс С. М. 17
Хаврук Я. Я. 27
Хаєцький О. П. 18, 37
Хаззагерев Г. Г. 12
Хай М. Й. 50
Харитонов І. К. 78
Харлампович К. В. 60
Хархун В. П. 9, 41, 46, 52, 55, 61, 66, 71, 74, 86
Харчук О. В. 84
Хаценко О. О. 57, 61
Херсонєць Н. В. 28
Хімчак В. Б. 19
Хімчак В. В. 27
Ховрич С. М. 23
Хом'як Т. В. 2
Хоменко А. Б. 35
Хоменко В. О. 85, 87, 94
Хоменко Л. И. 12
Хоменко Ю. М. 10, 23, 24
Хоменюк А. М. 62
Хоменюк В. І. 18, 30
Хомич В. І. 42, 48, 49, 55, 59, 84, 98
Хомич Т. Л. 43, 68, 78, 84, 98

- Хомчак Е. Г. 24, 32, 50
Хотинская Г. 54
Христов Д. И. 28
Хрящевська Л. М. 57
Цапко О. М. 42
Царева В. П. 45
Цвенгрош Г. Г. 13
Целехович Т. П. 16, 24
Цепкало Т. О. 77
Циба В. М. 21
Циватий В. Г. 81
Циганок І. Б. 59
Цимбал Я. 16
Ципляк Н. О. 21, 28, 36, 57
Цирекидзе Малхаз 79
Цівун Н. М. 75
Цінько С. В. 78
Цобенко О. В. 74
Чайка О. М. 54
Чеботарьов Д. О. 88
Черемісін О. В. 69, 72, 87
Черкаська Д. В. 79
Чернега П. М. 17, 2036, 51, 66, 81
Черненко В. М. 72
Черненко О. Є. 8, 21, 39
Черненко Т. В. 92, 94
Черников И. Н. 1, 1
Черніговець Н. М. 58
Чернов Б. А. 1
Черняк Ю. В. 69
Чикарькова М. Ю. 16
Чирва Г. М. 43, 59
Чичиашвили Э. З. 75
Чоботько О. В. 9, 12, 17, 24, 29, 30, 31, 35, 46, 56, 61, 70, 74, 75, 78, 82, 86
Чорний О. О. 8
Чорторизька Т. К. 12
Чубукчиева Л. З. 69
Чугуй О. П. 1
Чумак Т. М. 1, 3, 98

- Чумаченко О. А. 85
Чуткий А. І. 21, 29, 31, 36, 37, 44, 49, 55, 61, 62, 63, 65, 70, 73
Чутченко С. О. 97, 99
Шажко А. С. 64
Шакура Ю. О. 56, 59, 75
Шама І. Н. 3
Шаповал Л. І. 27, 38, 57, 71
Шаповал Ю. І. 17
Шаповаленко Є. Ю. 76
Шаповалов Г. І. 20
Шаповалова Л. І. 1
Шапоренко В. В. 11, 13, 14, 18, 19, 21
Шапочка І. В. 9
Шара Л. М. 17
Шахрай Т. О. 33, 36, 42, 57
Швець Н. В. 7
Шебуренкова Т. В. 76
Шев'якова К. С. 5
Шевандо І. В. 50
Шевченко А. Ю. 21, 31, 32
Шевченко В. І. 8
Шевченко В. М. 4, 8, 17, 20, 29, 32, 33, 40, 48, 57
Шевченко В. О. 95
Шевченко Н. О. 38, 48, 69
Шевченко С. П. 59, 74, 86, 91
Шейко Н. В. 69
Шелемеха Г. М. 1
Шемет В. Г. 41
Шендрикова С. П. 64, 70, 73
Шеремет О. С. 74
Шеретюк Р. М. 27, 57
Шеховцова Т. А. 77
Шилина С. А. 50
Шилова К. А. 41, 42
Шинкаренко Д. В. 39
Шинкаренко О. В. 12
Шипович М. А. 30
Шитюк М. М. 27
Шиукашвили І. 66
Шкарбан Ю. В. 81, 90

- Шкварець В. П. 21, 37
Шкурат Т. А. 82, 86
Шкурка М. С. 55
Шкурко М. М. 44
Шкурко М. П. 59
Шкуропат М. Ю. 54
Шлапак Д. 26
Шлеїна Л. І. 78
Шовкопляс Г. Є. 93
Шостак В. М. 83
Шошура С. Н. 1, 12, 54
Шпильова Н. В. 45
Шпитяк В. А. 67
Шрамко Р. Г. 59, 84
Штейнбук Ф. М. 34, 61
Штейнле О. Ф. 83
Штогрин М. В. 84
Штонь О. П. 96, 98
Шульженко В. Г. 3
Шульц С. А. 12, 13
Шумбар О. О. 77
Шумейко З. Є. 82
Щербина С. В. 51, 57, 70
Щур Ю. 20
Юган Н. Л. 54
Юрченко О. В. 53
Юрченко Т. Г. 50
Юрчило Т. В. 97
Юрчишин Т. В. 82
Юрчук О. О. 84
Яблоков Е. А. 1
Якимчук І. В. 69
Яковенко І. В. 89
Яковець В. П. 14
Яковлев О. В. 8
Яковлева Г. Н. 8
Якубина Ю. В. 1, 16, 24, 31, 37, 42, 46, 47, 55, 56, 57, 63, 65, 68, 71, 72, 74, 75, 80, 86, 91, 98
Якушева-Омельянич Р. М. 8, 44
Ямчук П. 44

Янковська Ж. О. 98
Янушкевич М. А. 12
Яременко В.В. 81
Яременко О. І. 14
Ярмак Н. О. 35
Ярмошик І. І. 57
Яровий О. С. 24
Ярошевич І. А. 84, 93
Ярошенко М. О. 76
Ярцева Л. І. 9
Ясновська Л. В. 8
Ячменіхін К. М. 71
Яшин В. О. 27
Яшина Л. І. 9
Ященко Н. С. 94

Vakhanova S. 76
Vochkar O. V. 75
Bondarenko O. 77
Gordienko Y. F. 76
Hutsol M. I. 77
Kharkhun V. P. 75
Kohut O. V. 75
Kurylenko S. O. 73
Martin Dimnik 37
Muchka M. 78
Mytsyk L. M. 73, 76, 79, 81
Prodanyuk A. B. 80
Shtohryn M. V. 78
Trybukhanchyk A. M. 80
Veselovska N. V. 77
Vinderskikh S. O. 74

ЗМІСТ

**Присвячується світлій пам'яті Надії Флорівни Самоїленко,
багаторічній помічниці і натхненниці його видань**

ФІЛОЛОГІЯ

Самоїленко Г. В. "Література та культура Полісся": сторінки його історії (1990-2020).....	6
Бойко Н. І. Проблеми мовознавства на сторінках збірника "Література та культура Полісся".....	31
Капленко О. М. Українська література на сторінках часопису "Література та культура Полісся".....	49

ІСТОРІЯ

Євген Луняк. Історія України на сторінках журналу "Література та культура Полісся" (1990–2020): до 30-річчя його виходу.....	65
Моціяк П. П. Огляд досліджень із всесвітньої історії на сторінках "Літератури і культури Полісся" (1990–2020 рр.).....	72

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ

Станіслаєвська К. І. До питання методичного забезпечення навчальних дисциплін із сучасного мистецтва.....	93

АРХІВНІ ЗНАХІДКИ І ДОКУМЕНТИ

Світлана Половнікова. Василь Тарновський і Микола Гоголь: епістолярій. Невідомий лист В. В. Тарновського до М.В. Гоголя. 1830 р.....	100
ДОДАТОК. Зміст випусків збірника "Література та культура Полісся" 1990–2010 рр.....	107
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	269

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ ДО ЗБІРНИКА "ЛІТЕРАТУРА ТА КУЛЬТУРА ПОЛІССЯ"

До друку приймаються лише наукові статті, які мають такі необхідні елементи: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

До опублікування у збірнику приймаються **вичитані** наукові статті, які раніше не друкувалися.

У даних про автора зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчені звання, посада, місце роботи, контактний телефон, e-mail, поштова адреса, подаються *українською та англійською мовами*.

Текст статті – Microsoft Word (розширення *. doc, *. docx). Гарнітура – Times New Roman, кегль – 14 pt. Усі поля – 2 см. Мікрядковий інтервал – 1,5. Абзацний відступ – 1 см.

Якщо у статті використовувалися нестандартні шрифти, необхідно обов'язково (!) їх надати.

Назва статті, прізвище, ім'я, по батькові подаються *українською та англійською мовами*.

СТРУКТУРА СТАТТІ

1. Стаття починається з **індексу УДК** у верхньому лівому куті.

2. **Ініціали та прізвище автора** – напівжирним шрифтом по лівому краю.

3. **Назва статті** напівжирним шрифтом вирівнювання по центру (мовою, якою написана стаття).

4. **Анотації та ключові слова подаються українською та англійською мовами** (мовою, якою написана стаття). Кожна публікація не англійською мовою супроводжується анотацією англійською мовою обсягом не менш як 1800 знаків, включаючи ключові слова. Якщо видання не є повністю україномовним, то кожна публікація не українською мовою супроводжується також анотацією українською мовою обсягом не менш як 1800 знаків, включаючи ключові слова.

5. **Основний текст** статті може розбиватися на підрозділи. Посилання в тексті подаються у квадратних дужках із зазначенням номера джерела та сторінки (І7, с. 64).

Нерозривний пробіл (Ctrl+Shift+пробіл) ставиться **обов'язково**:

- між ініціалами та прізвищем (С. Русова);
- після географічних скорочень (м. Київ);
- між знаками номера (№) та параграфу і числами, які до них відносяться;
- у посиланнях на літературу [14, с. 60];
- всередині таких скорочень: і т. д., і т. п. тощо;
- між числами й одиницями виміру (20 кг), а також дат (XX ст., 2002 р.)

6. Схеми та малюнки у статті потрібно пронумерувати. Нумерація виділяється *курсивом*, назва малюнка – *курсивом напівжирним*.

Слово "**Таблиця**" виділяється **напівжирним шрифтом** по правому краю, *назва таблиці* – по центру *напівжирним курсивом*.

7. **Література** розміщується після статті у порядку згадування або в алфавітному порядку. Список літератури оформляється відповідно до **ДСТУ 8302:2015 р.** Вказувати індекс DOI у статтях, яким він присвоєний.

8. **Пристатейна література повинна бути транслітерована латиницею і наведена після списку літератури (REFERENCES за стандартом APA).**

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей відповідають автори публікації.

У РАЗІ НЕДОТРИМАННЯ АВТОРАМИ ВСІХ ВИЩЕЗАНАЧЕНИХ УМОВ РЕДАКЦІЯ МАЄ ПРАВО ПОВЕРНУТИ СТАТТЮ НА ДООПРАЦЮВАННЯ ЧИ ВІДМОВИТИ В ЇЇ ДРУКУВАННІ

Без попередньої оплати стаття до друку не допускається.

Матеріали надсилати за адресою: м. Ніжин, вул. Графська, 2
(кафедра слов'янської філології, компаративістики та перекладу)
E-mail: svit.lit@ndu.edu

Відповідальний редактор та упорядник: **Самойленко Григорій Васильович**
тел. робочий: (04631)7-19-77; дом.: (04631)2-41-10

Наукове видання

ЛІТЕРАТУРА ТА КУЛЬТУРА ПОЛІССЯ

Збірник наукових праць

Випуск 100

Серія "Історичні науки"

№ 14

Серія "Філологічні науки"

№ 15

Відповідальний редактор та упорядник
Самойленко Григорій Васильович

Технічний редактор – І. П. Борис
Комп'ютерна верстка та макетування – В. М. Косяк, Н. О. Приходько
Літературне редагування – О. М. Лісовець

Підписано до друку
Гарнітура Arial
Замовлення №

Формат 60x84/16
Обл. -вид. арк. 15,13
Ум. друк. арк. 17,91

Папір офсетний
Тираж 100 пр.

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3-А
(04631) 7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29. 03. 05 р.